

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER GELİŞİMİNE
YÖNELİK NİTEL BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

M. Fulya KURTER

İSTANBUL, 2011

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER GELİŞİMİNE
YÖNELİK NİTEL BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

M. Fulya KURTER

Danışman
Prof. Dr. A. Esra ASLAN

İSTANBUL, 2011

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

M. Fulya KURTER tarafından hazırlanan ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER GELİŞİMİNE YÖNELİK NİTEL BİR İNCELEME başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı Tarihi 26.01.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmzalar

Danışman : Prof. Dr. A. Esra ASLAN

Üye : Prof. Dr. Hasan ŞİMŞEK

Üye : Doç. Dr. Halil EKŞİ

ÖNSÖZ

1998 yılında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans eğitimimi tamamladıktan sonra, bana kazandırdığı alt yapı çerçevesinde çalışmalarımı ve eğitimlerimi sürdürerek deneyim ve öğrenme havuzuma her geçen gün eklenen yepyeni bilgilerin, akademik yönümle daha fazla buluşabilmesinden duyduğum mutluluk büyük.

Kariyerimde içimde doğru yankı bulan yönlerle doğru çekilerek attığım her adımda farklı açılan yollarla ve karşılaştığım kişilerle şekillenmesine izin veren biri olarak, bu tezi yazabilme noktasına gelebilmem bir hayli yol gerektirdi.

Bu süreçte farklı dönemeçlerde bana el uzatmış olan kişilere minnet duyuyorum. Ohio Kent State Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Martin Jencius'un yıllar önce bu alanda yapabilirliklerime duyduğu güven ve beraberinde verdiği destek ve sağladığı olanaklar için kendimi çok şanslı görüyorum. Kendisine derin saygı ve sevgilerimi yolluyorum

Boğaziçi Üniversitesi'nden öğretim üyesi Dr. Nevin Dölek ise, profesyonel yaşantımda mesleki kimliğimin şekillenmesindeki temel kişilerden biri olarak hayatımda olduğu için teşekkür borçluyum.

Harika bir zamanlamayla beliren ve aynı zamanda tez danışmanım olan Prof. Dr. A. Esra Aslan'a ise parça parça yaptığım çalışmaları ve biriktirdiklerimi bütünlememi sağladı. Yeni fikirleri cesaretlendiren yapısıyla gerçek bir ilham kaynağı olan hocama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, içinden geçip arkada bırakmış olduğum sağlığımla ilgili özel dönemde bana gülümseyen, sihirli bir destek sağlayan ebediyete uğruladığımız hocamız Sayın Doç. Dr. Nurdan Erturan'ı saygıyla anıyor, eşi Doç Dr. Sayın Seyfettin Erturan ve güzel ailesine şükranlarımı iletiyorum.

Tezimin oluşmasını olanaklı kılan, güvenerek görüşlerini ve dünyalarını paylaşan sevgili katılımcılarıma, onların benimle buluşmasına katkı sağlayan Bahçeşehir Üniversitesi'ndeki fakülte ve birimlere ve özellikle bu konuda emek vermiş sevgili

Önder Yönet, Merve Kalfazade Taşova, Nazlı Deniz İskender'e ayrıca, çalışmalarım esnasında bana sağladıkları esneklik ve destek için çalıştığım kurum olan Bahçeşehir Üniversitesi'ne ve başta F.Elif Çetin olmak üzere, Sürekli Eğitim Merkezi'ndeki tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Bu konuda tez yapabilmem konusunda farketmeden hazırlanmama katkı sağlayan, "iş ve ilişki danışmanı" Tulin Balcıoğlu'na, duygusal desteğiyle yanımda olan başta Hüma Culum olmak üzere, tüm dostlarıma, aileme ve özellikle bana gerekli noktalarda yardımcı olan, Uzm. Psikolog Cumhur Amasyalı'ya, Yaprak Kaymak'a ve grafik tasarımcı Aykut Genç'e sevgilerimi sunuyorum.

Zaman zaman tezin hiç bitmeyeceğini düşünürken, bu noktaya gelebilmek çok güzel bir duygu.

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER GELİŞİMİNE YÖNELİK NİTEL BİR İNCELEME

Bu araştırmanın amacı, farklı sınıf ve bölümlerde okumakta olan üniversite öğrencilerinin bugüne değin kariyer gelişimlerini oluşturan deneyimleri tanımlamak, bu sürece etki eden unsurları incelemek ve kariyer gelişimi olgusunu ülkemiz gerçekleri üzerinden anlamaktır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Bahçeşehir Üniversitesi'nin farklı sınıf ve bölümlerinde öğrenim görmekte olan 6 kız, 8 erkek, olmak üzere toplam 14 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılar, olasılık temelli olmayan örneklem yöntemlerinden, kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla gönüllülük esasına göre seçilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu"nın yanı sıra, "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" da kullanılmıştır. Bu amaçla, kariyer kuramlarına ilişkin literatür taraması yapılmıştır.

Uygulamada, "yarı yapılandırılmış görüşme" yönteminden yararlanılmış, uygulama sırasında dijital ses kaydı alınmıştır.

Yöntem olarak, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilimsel (fenomenolojik) model kullanılmıştır. Fenomolojinin öncüsü sayılabilecek, Edmund Husserl'e göre fenomenolojik model, incelenen şeyin "özünü; esas doğasını görme" süreci olarak tanımlamaktadır. Bu amaçla, "tanımlayıcı fenomenoloji" olarak bilinen Husserl'in yaklaşımıyla ilgili Giorgi ve Giorgi (2003)'nin ve Hycner (1999)'ın önerdiği o temel basamaklardan yararlanılmış, "fenomenolojik redüksiyon" aşamaları takip edilmiştir. Bireysel çıkarımların yapıldığı aşamada ise, Moustakas'ın (1994)'in "metinsel ve yapısal tanımlara" ilişkin ifadeleri esas alınmıştır.

Kariyer gelişimi, görüşme yapılan bireylerin bugüne kadarki farklı geçiş ve karar süreçlerini kapsayan geçmişe dönük kararları, üniversite eğitimlerine devam

ederkenki süreçte kariyerlerine ilişkin yaptıkları veya düşündükleri ve geleceğe yönelik bakışları üzerinden açıklanmıştır.

Araştırmanın sonunda araştırmacı, bireyin, kariyer gelişiminin, yalnızca belirli karar noktalarında görünen etkilerin toplamından fazlasını içerdiğini, farklı unsurların etkileşimiyle şekillendiğini örnekler üzerinden ortaya koymuştur. Aktarılan deneyimlerde öne çıkan temalar üzerinden olgu incelenmiş, buna göre, kariyer gelişimi, beklentiler, kendilik algısı, özyeterlilik, algı ve atfedilen anlam, değerler, ilgi alanları gibi unsurların yanı sıra pek çok bağlamsal unsur (etnik köken, aile, akran ve diğer ilişkileri, medya, eğitim kurumları, ekonomik, siyasi vb. etmenler) çerçevesinde tartışılmıştır.

Ayrıca, araştırmada, ülkemizde mesleki karar noktasında ne tür farklı ebevyn tutumlarının olabildiği ve diğer ilişkilerin bu süreç nasıl rol oynayabildiği "çapraz analiz" yapılarak yine örnekler üzerinden ele alınmıştır.

Araştırmacı, bütün bu bilgiler ışığında, kariyer gelişimi için sistemik bakış açısına yakın duran yeni bir tanım önermiştir.

Araştırmada, görüşme sürecinin kendisi de bazı konuları öne çıkarmıştır. Algı ve duyguların her an karşılıklı yaratılan anlam açısından belirleyiciliği görülmüştür. Ayrıca, bu araştırma, farklı sistemlerle etkileşim halinde olan bireyin "özne" olarak "merkezde oluşunun" değişmediğini ve bütün bu unsurlardan nasıl "öyküler yaratabileceğinin" yine bireye bağlı olduğunu da desteklemiştir.

Yapılan görüşmeler, kariyer gelişiminde bireyin öznel dünyasının "bütünsel" olarak anlaşılmasında öykülerin önemini öne çıkarmıştır.

Son bölümde, bu araştırmanın ışık tuttuğu konuların kariyer psikolojik danışmanlığına yansımaları, alan yazınıyla ilişkilendirilerek tartışılmış meslektaşlara ve araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kariyer gelişimi, üniversite öğrencileri, bağlam, fenomenoloji.

ABSTRACT

A QUALITATIVE INQUIRY ON THE CAREER DEVELOPMENT OF COLLEGE STUDENTS

The purpose of this study was to explicate career development phenomena based on the experiences of college students in Turkey and to discuss the individual contextual influences on career development.

Among the non probability sampling methods, convenience sampling was used to identify the primary participants. The participants of this research was 14 (6 female and 8 male) volunteer undergraduate students from different departments, and different grade levels studying at Bahçeşehir University (İstanbul) in the 2009-2010 academic year.

"Semi-structured interview" was used to gather participants' viewpoints about their experiences regarding their career development. "Personal Information Form" and a "semi-structured interview form" were prepared by the researcher for the purposes of using them as a guide during the interview. For this purpose, literature review on career theories and basically constructivist and systemic approaches applied on career development were utilized.

Digital audio recording was used during the interviews.

Among the qualitative research methods, phenomenological research model was employed in this study. According to Edmund Husserl, phenomenology aims to describe the manner in which a phenomenon presents itself to human consciousness in its pure essence. For this purpose, the steps of "phenomenological reduction" process suggested by Giorgi and Giorgi (2003) and Hycner (1999) which were based on the ideas of Husserl, were followed.

Career development was discussed based on the participants past career related decisions, current actions and thoughts as a university student and personal reflections about their future career.

In the discussion part of the study, the researcher emphasized that career development constituted more than the sum of the influences that became evident during specific career decisions, and suggested the importance of emotions in career development which was a generally neglected issue. The themes such as expectations, self-efficacy, perception of occupations and meaning attributed to them, values and interests, as well as some contextual variables such as family of origin, family, peers, other relations, media, educational institutions, political and economic decisions, etc. were discussed within the career development domain based on individual summaries of the participants.

In addition, "cross analysis" was carried out to identify some themes regarding parental and relational influences specifically during the vocational choice of the participants.

The interviews gave the opportunity to emphasize the importance of stories in order to understand the individual's subjective world within a holistic perspective where the meaning was created through inter subjectivity at the moment.

In this study, the idea was that although the individual was in a constant interaction with different systems, the significance or the central role of the individual remained the same was supported. Therefore, the stories that were created based on these influences depended on the individual only.

As a result, a new definition of career development having implications of systemic approach was suggested.

In the end, the implications for the counseling profession and career counseling were presented. Suggestions for future research on career development were also provided.

Key Words: Career development, context, university students, phenomenology.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM	1
1.1.1. Kariyer Gelişimine Kuramsal Bakış	6
1.1.1.1. Sistem Kuramı Çerçevesi-STF (System Theory Framework)	13
1.1.2. Günümüz Dünyasının Dinamiklerine Bakış.....	18
1.2. AMAÇ	20
1.3. ÖNEM	20
1.4. TANIMLAR	21
1.5. KISALTMALAR	21
BÖLÜM II: YÖNTEM	23
2.1. ARAŞTIRMA MODELİ	23
2.2. ÇALIŞMA GRUBU	25
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	27
2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	30
2.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	30
2.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	31
2.5. UYGULAMA	32
2.5.1. Veri Toplama Aşamasında Geçerlilik ve Güvenirlilik.....	33
2.6. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ/İNCELENMESİ	34
2.6.1. Verilerin İncelenmesinde Geçerlilik ve Güvenirlilik.....	42

BÖLÜM III: BULGULAR ve YORUM.....	43
3.1. ÇALIŞMA GRUBU HAKKINDA BİLGİ	43
3.2. KARIYER GELİŞİMİNİN OLGUBİLİMSEL İNDİRGEME YARDIMIYLA İNCELENMESİ	47
3.2.1. Kariyer Gelişiminin Bireysel Öyküler Üzerinden İncelenmesi.....	48
3.2.2. Kariyer Gelişimi - Birleşik Özet.....	48
3.3. MESLEKİ TERCİH SÜRECİNDE EBEVEYN TUTUMU	67
3.3.1. Şartlı Destekte Bulunma	68
3.3.2. Karara Dahil Olmama	70
3.3.3. Alternatif Sunarak Destek Olma.....	71
3.3.4. Empoze Edici Tutum	72
3.4. MESLEKİ TERCİH SÜRECİNDE EBEVEYN DIŞI İLİŞKİLERİN ETKİSİ	73
3.4.1. "Uzman" Görüşü Sunma / Geribildirim Verme	74
3.4.2. Mesleği İcra Eden Örneklerin Varlığı.....	76
3.4.3. Yakın İlişkide Bulunulan Kişinin Görüşü.....	77
 BÖLÜM IV: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	79
4.1. SONUÇ ve TARTIŞMA	79
4.1.1. Kariyer Gelişimini Yeniden Tanımlama	79
4.1.2. Bağlam İçindeki Bireyi Değerlendirme ve Kariyer Psikolojik Danışmanlığı.....	82
4.2. ÖNERİLER.....	85
4.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	85
4.2.2. Meslektaşlara Yönelik Öneriler.....	86
4.2.3. Diğer.....	87
 KAYNAKÇA.....	88
 EKLER.....	96
EK 1: ÖĞRENCİ DUYURU	96
EK 2: GÖRÜŞME FORMU	97
EK 3: DEKANLIK İZİN YAZISI	99
EK 4: KATILIMCI BİLGİLENDİRME ONAY YAZISI.....	100

EK 5: KATILIMCI TEŞEKKÜR YAZISI.....	101
EK 6: FENOMENOLOJİK REDÜKSİYON TAKİP ÇİZELGESİ.....	102
EK 7: BİREYSEL ÖZETLER.....	105
– Özet-EApsy2K #01.....	105
– Özet-EAislK4#02	111
– Özet SÖZstv3E#03	113
– Özet- EAHuk4E#04.....	116
– DİLamerred3E#05	118
– Özet DİLamerred4K#06.....	123
– Özet-SAYbilmüh3E#07	127
– Özet- EAeko3E#08.....	129
– Özet- SÖZpr4K#09.....	133
– Özet-YvcdK1#10.....	136
– Özet- SAYElkmühE4#11.....	141
– Özet- SAY Mim4 K#12	146
– Özet- EAsiy-ulus3E#13	149
– Özet-SAYmatbil4E#14.....	152
EK 8. GÖRÜŞME DEŞİFRE ÖRNEĞİ.....	156

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. KOD:DILAmered.3E#5	36
Tablo 2. KOD: SÖZpr4K#09.....	39
Tablo 3. Katılımcılar Hakkında Özet Bilgiler I.....	44
Tablo 4. Katılımcılar Hakkında Özet Bilgiler II.....	45

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Kariyer Gelişiminde "Sistem Kuramı Çerçevesi" (STF).....	15
---	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Ülkemizde iş ve meslek seçimi ve mesleki eğitim kurumlarının tercihi, sistemli bir yöneltmeye bağlı olarak yapılamamakta, bu durum bireylerin isteksiz çalışması, mesleki yenilikleri izleyememesi ve verim düşüklüğü gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar ise çalışılan işletmeyi, sektörü ve daha geniş ölçekte ülke ekonomisini olumsuz yönde etkilemekte ve ulusal rekabet gücünü de zayıflatmaktadır (Akkök ve Watts, 2003).

Bu konuda yapılan mevcut çalışmalara bakıldığında daha ziyade bireyin meslek seçimine kadar olan aşamaya yani mesleki rehberliğe odaklandığı söylenebilir. Özellikle eğitim süreci içinde, bireyi tanıma, meslek alanlarını tanıma ve bireyin kişisel nitelikleriyle mesleğin gerektirdiği nitelikler arasında kendine uygun mesleği seçmesine yardımcı olmak öne çıkmaktadır (Yeşilyaprak, 2005).

Her ne kadar mesleki rehberliği, Frank Parsons (1909, akt: Gibson ve Mitchell, 1990) "gençlere bir meslek için hazırlanmada, mesleğe giriş yollarını aramada, mesleği seçmede, etkili ve başarılı bir meslek elemanı olmada yardım hizmetleri" olarak tanımlamış olsa da, Akkök ve Watts'ın (2003,s:23), "Mesleki Bilgi Raporun"da belirttiği üzere ülkemizdeki çalışmalar eğitim süreci içinde "daha ziyade yüksek öğrenime geçişe odaklıdır". Bu durum, üniversiteye yerleştirilme baskısının yoğun oluşuyla da açıklanabilir. Bunun bir uzantısı olarak, rehberlik programlarında odak, alanların (sayısal, sözel vb.) yüksek öğrenim programları ile bağlantısı, meslekleri inceleme, yüksek öğrenim ve tercihler gibi konular olmaktadır.

Mesleki rehberlik çalışmalarında ayrıca, ağırlıklı olarak yalnızca kişiyi oluşturan kişilik, ilgi, yetenek gibi unsurların ölçümüne dayalı hizmetlerin sunulduğu görülmektedir. Bu bakış açısı "bir mesleğe yatkınlık, uygun yetenek ve ilgi alanına gereksinim duyar" tezinin uzantısı olup özellik-etmen (trait and factor) bakış açısını tanımlamaktadır (Sharf, 2002).

Buna göre esas, danışanlara test uygulamak, ardından testin yorumlanmasını yapmak ve sonra da danışanı meslekler hakkında bilgi alması için yönlendirmektir (Krumboltz, 1999: akt: Ulu, 2002). Nitekim, ülkemizde, Akademik Benlik Kavramı Ölçeği, Mesleki Olgunluk Ölçeği, Kendini Tanıma Envanteri ve BİLDEMİR 2000, gibi değerlendirmelerin öne çıktığı söylenebilir (Akkök ve Watss, 2003).

Korkut Owen'ın (2007), "Psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile ilgili düşünceleri ve uygulamaları" üzerine yaptığı bir araştırmada da mesleki rehberlik kapsamında yürütülen çalışmaların daha ziyade farklı yollarla meslekleri tanıtmak (%73), üst eğitim kurumları hakkından bilgi vermek (%64), bireyi tanımak için test (%60) ve test dışı teknikler uygulamak (%22), meslek sahiplerini okulda misafir etmek (%21) gibi etkinlikler olduğunu ortaya koymuştur. Bununla beraber, bireysel ya da grupla görüşme yapmak ile ailelerle görüşmenin daha az kullanılan yollar olarak belirlenmiştir

Bu durum, ülkemizdeki kariyer destek çalışmalarının daha çok belirli yaş grupları için varsayılan genel ihtiyaçlar üzerinden yürütüldüğünü düşündürmektedir. Oysa, yeri geldiği noktada, bireysel olarak da kariyer sorunuyla ilgilenilmesi gerekmektedir. Bu müdahale kariyer psikolojik danışmanlığına karşılık gelmektedir.

Kariyer psikolojik danışmanlığının (career counseling) odağını kariyere ilişkin meseleleriyle (kariyer kararını verme, kariyer geçişleri, işe ilişkin stres, iş arama vb.) bireyin daha etkin bir şekilde baş edebilmesine yönelik profesyonel olarak yardım etmek oluşturmaktadır (Niles ve Bolwsbey, 2005). Zira, Kuzgun'un (2000) kariyer tanımından hareketle, meslek öncesi ve sonrası bireyin yaşamı boyunca yaptığı işlerle, yaşamını oluşturan olaylar dizisiyle ve yaşam rollerinin örüntüsüyle de ilgilenmek önemlidir. Çünkü kariyer, Herr ve Cramer'in (1996) de tanımladığı gibi kişiye özgüdür, bireyin yaptıkları veya yapmadıklarıyla oluşmaktadır ve yaşam boyunca kendini göstermektedir. Hatta günümüzde, kariyer yaşam biçimine ilişkin bir kavram olarak da önerilmektedir (Niles ve Bolwsbey, 2005).

Kariyer gelişimi (career development), Sears (1982) tarafından tanımlandığı gibi, kişinin hayatı boyunca devam eden, psikolojik, sosyolojik, eğitim ile ilişkili, ekonomik ve fiziksel unsurları ve hatta şans faktörlerini de içeren bir süreçtir.

Nitekim, kariyer psikolojik danışmanlığının odağını kariyere ilişkin meseleleriyle kişinin veya kişilerin daha etkin bir şekilde baş edebilmesine (kariyer kararını verme, kariyer geçişleriyle baş etme, işe ilişkin stresle baş etme, iş arama vb.) profesyonel olarak yardım etmek oluşturmaktadır (Niles ve Bolwsbey, 2005). Kariyer psikolojik danışmanlığı bunu gerçekleştirirken bireylerin devam eden yaşam döngüsü içinde meslek seçiminden sonra da, ilgili karar noktalarında bireylere eşlik edebilmeyi hedefler.

Savicas'a (2008) göre kariyer psikolojik danışmanlığının gelişmesinde, Super'in iş değerlerine ilişkin görüşleri ve gelişim psikolojisinden beslenen varsayımları, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ve Rogers'ın danışan odaklı psikolojik danışmanlık modeli etkili olmuştur. Öne sürülen model ve kuramlar, yalnızca kişiler arasındaki farklılıkları dikkate almaktan öte, bireyin kendi içinde gösterdiği değişim ve farklılıklara odaklanmanın önemli olduğu danışmanlığa doğru ilerlemede etkili olmuştur. Son dönemlerde, Betz, Corning (1993) ve Krumboltz (1993), gibi farklı kuramcılar kariyer ile bireyin ruh sağlığının birbirinden kesin çizgilerle ayrılmasının güçlüğüne değinmişlerdir. Bir başka değişle, kariyer psikolojik danışmanlığında odak ne denli kariyere ilişkin konular olursa olsun, bireysel meseleler de yeri geldiğinde sürecin parçası olmaktadır (akt:Brown, 2003).

Kariyer psikolojik danışmanlığının işlevinin anlaşılabilmesi ve bu uzmanlık alanının ülkemizde kendi tanımını bulabilmesi, bireylerin kariyer gelişimine daha yakından bakabilmekle ilişkilidir. Kariyer gelişimi (career development), Sears (1982) tarafından kişinin hayatı boyunca devam eden, psikolojik, sosyolojik, eğitim ile ilişkili, ekonomik ve fiziksel unsurları ve hatta şans faktörlerini de içeren bir süreç olarak tanımlanmıştır.

İlk defa, kariyer gelişimi kavramını önermiş olan Ginzberg, Ginsburg, Axelrad ve Herma'ya (1951) göre, mesleki seçim yıllar boyunca devam eden gelişimsel bir süreçtir (akt: Patton ve McMahon, 2006).

Kariyer gelişimi, Wolfe ve Kolb'e (1980) göre, yalnızca mesleği değil bireyin tüm yaşamını içermekte ve yaşamındaki bağlamla ilişkilidir. Çevresel baskılar, diğerleriyle olan bağlantılar, bağlar, sorumluluklar, bireyi çevreleyen yapı ve

unsurlar da anlaşılmalıdır. Bir başka deyişle, birey ve onu çevreleyen koşullar, dönüşmekte, değişmekte, karşılıklı bir etkileşim içinde olup, kariyer gelişiminin odağını oluşturmaktadır (akt: Patton ve McMahon, 2006).

Brown ve arkadaşları (2002) bağlamı oluşturan değişkenleri fiziksel çevre, kültür, ırksal ve etnik grup, aile, okul şeklinde özetlemişlerdir. Yaşanılan tarihi dönem veya içinde yaşanılan zaman da, birey için ek bir bağlamsal unsur olarak tanıtılmıştır.

Ergenlik döneminde, pek çok araştırma aynı zaamanda, gençlerin mesleki gelişimi ve seçimini etkileyen en önemli bağlamsal etmenlerden birisinin aile olduğunu göstermiştir (Hartung, Prfel, ve Vondracek, 2005, akt. Korkut, 2008). Ailenin değerleri, eğitim geçmişleri, gelirleri, meslekleri, beklentileri kendilerinin daha önce yapamadıkları, verdikleri mesajlar, meslekleri değerlendirme biçimleri, hangi meslekleri kabul edilebilir olduğuna dair görüşleri, gencin mesleki kararını etkilemektedir (Bandura, Barbranelli, Caprara ve Concetta, 2001, Dustmann, 2004, akt: Korkut, 2008).

Blustein, Phillips, Jabin Davis, Finkelberg ve Rorke (1997) liseden sonra doğrudan iş yaşamına devam etmiş olan bireylerle yaptığı bir araştırmada, aile üyelerinin bağlamsal olarak önemine değinmiştir. Yaptıkları araştırmada özellikle kardeşlerin kariyer gelişimindeki yerine yönelik değişik sonuçlar elde etmiştir. Buna göre, bireylerin iş tatmini ile yakın kardeşleriyle olan ilişkileri arasında ters bir bağlantı bulunmuş, kardeşlerle olan ilişki yakınlığının iş tatminine olumsuz yansıdığı sonucuna varılmıştır. Bu durum, bireyin ayrışma süreciyle bağdaştırılmıştır. Bir başka deyişle, bu araştırmaya göre kardeşler arası kurulmuş yakın ortaklık, ergen rolünden yetişkinliğe geçerken bireyi engelleyebilmektedir.

Blustein ve ark. (1991) ve O'Brien' da (1996) psikolojik ayrışma (separation) ve ebevyne olan bağlanmanın kariyer gelişimindeki önemini vurgulamıştır. Dolayısıyla bağlanma kadar ayrışma da kariyer gelişimi önemli bir konu olabilmektedir (akt:Lee ve Hughey, 2001). Görüldüğü üzere son dönemlerde bağlanma (attachement) kuramıyla kariyer gelişimi arasındaki bağlantılar ele alınır hale gelmiştir. Bir başka örnekte artan kaçınmacı bağlanmayla bireyin karar verme konusunda karışıklık ve çatışma yaşaması arasında belirgin bir korelasyon olduğunu belirlemiştir. Bağlanma

stiliyle işlevel olmayan kariyer düşünceleri arasındaki bağlantılar tartışılmıştır (van Ecke, 2007).

Zira, genel anlamda kurulan ilişkilerin kariyer gelişimi bağlamında daha fazla tartışılır olması, Yalom'un kişilerarası ilişkilerin yaşamdaki önemini vurguladığı şu satırlarıyla açıklanabilir. Ona göre "yalıtım karşısında dehşete kapılan bireyler bu korkuyu kişilerarası tarzla hafifletmeye çalışırlar, varoluşlarını doğrulamak için diğerlerinin varlığına gereksinim duyarlar" (1999, s. 617).

Özellikle yakın ilişkilerin, bireyin kariyer gelişiminde destek kaynağı olarak yer aldığı da söylenebilir. Ebevyn ve bireyin en yakın olduğu kardeş bireye çok yönlü destek sağlayabilmektedir. Bu destek kaynakları, duygusal destek, güven desteği (esteem support), bilgi desteği ve maddi destek olarak sınıflandırılmıştır (Shultheiss, Kress ve Manzi, 2001).

Shultheiss, Palma, Predgravich ve Glasscock'un (2002) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada ise kardeşlerin sahip olduğu kariyer yollarının ve aralarındaki ilişkinin birbirini karşılıklı olarak etkilediği görülmüştür. Örneğin bazı katılımcılar, seçtikleri kariyer yolunun kardeşleriyle olan ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini söylerken, bazıları ise yapılan seçimlerin ilişkileri üzerinde baskı yarattığına değinmişir. Dolayısıyla yalnızca ilişkiler kariyer gelişimi üzerinde etkili olmamakta, verilen kararlar ve süreçler de ilişkiler üzerinde etkili olmaktadır (akt: Shultheiss, 2003).

Balcıoğlu'nun da (2005, s.41) değindiği üzere "İnsanların biyolojik yapılarından (organizmalarından) ötürü fizyolojik; birey olmalarından dolayı da psikolojik ve sosyal gereksinimleri vardır. Bu gereksinimlerini karşılamak için çevreyle etkileşime girerler. Organizmanın çevreyle etkileşimi sonucu bireyin kendisi ortaya çıkar. İnsan kendisini başkalarından (çevreden) ayırtırarak ve aynı zamanda başkalarıyla (çevreyle) etkileşimde bulunarak kendisini var edebilir".

Young ve Collin (2004)'e göre, bireylerin kariyer bağlamındaki kişisel anlamları, sosyal ve psikolojik dünyaları ve bilişsel süreçlerine odaklanmaktadır. Anlam ise sosyal, tarihsel ve kültürel bağlamda (context) insanın kurduğu ilişkiler yaşadığı

topluluk içinde oluşmaktadır (Schultheiss, 2005). Bir başka deyişle, bireyler kariyerlerini belirli bir sosyal ekoloji içinde inşa etmektedir (Brown ve ark., 2002).

Zira, Kağıtçıbaşı'ya da göre (1991), son yıllarda, bireyin, kendine özgü özelliklerini araştırmak, yerini bireyi bir bağlam içinde değerlendirmeye bırakmıştır (akt: Saymaz, 2003).

Özetle, kariyer gelişiminin günümüzde, çok yönlü ve çok katmanlı olarak nitelendirildiği görülmektedir (Patton ve McMahon,2006). Aynı zamanda, kültürel etkilerin bireylerin kariyer gelişiminden ayrı değerlendirilemeyeceği de konunun bir başka yönünü oluşturmaktadır. Stead'in (2004) vurguladığı gibi, psikolojik danışmanlar tek bir dünya görüşüne bağlı kalmaksızın çoklu gerçekliği (multiple-realities) anlayabilme konusunda yetkin olmalıdır. (akt: Arthur, 2006).

Dolayısıyla, bu araştırmanın temel problemi kariyer psikolojik danışmanlığı başta olmak üzere, diğer kariyer müdahalelerini planlamadan önce, "çok katmanlı" , bireye özgü ve bir o kadar kültürel bir olgu olarak kariyer gelişimini anlayabilmektir. Bunu gerçekleştirirken, bireyin kariyer gelişimini oluşturan deneyimlerini ülkemizdeki örnekler inceleyebilmek, anlayabilmek ve ilgili unsurların işleyişine mercek tutabilmek araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır.

1.1.1. Kariyer Gelişimine Kuramsal Bakış

Bu bölümde araştırma konusunu daha iyi algılamaya yardımcı olabilecek meslek ve kariyer gelişimine ilişkin kuramsal temellere deyinilmiş ve son yıllarda ortaya atılan çağdaş kariyer kuramları kısaca aktarılmıştır. Burada amaç tüm kuramları tanıtmaktan ziyade kariyer gelişimine yönelik temel bakış açılarını görebilmektir.

Kuram, 2004-2005 yılları arasında Ulusal Kariyer Gelişim Derneği başkanlığını yapmış olan Janet G. Lenz tarafından, bireylerin kariyer durumlarını ele almada çerçeve sunan, kişilerin kariyer yolculuklarını anlamaya yardım eden " yol haritası" olarak tanımlamıştır. Bu harita, kişinin yol boyunca kariyerini ne tür unsurların kariyer gelişimini şekillendirmiş olabileceği, ne tür engellerle karşılaşmış olabileceği veya gelecekte karşılaşabileceği ve gelecekte net tür izler bırakabileceğine yönelik

anlayış geliştirmemize yardımcı olmaktadır. Lenz'e göre, kuram prizma gibi, kariyeri farklı açılardan görebilmemizi sağlamaktadır (Bowlby ve Harris, 2005, s: 85)

Kariyer gelişimi kuramlarının temelde süreç veya içerik yönelimli olma açılarından birbirlerinden ayrıldığı söylenebilir. Savicas (2002), bu durumu ilişkin kuramların, ya mesleklere ilişkin "bireysel farklılıkları"; ya da, kariyere ilişkin "bireysel gelişimleri"; zaman içinde kariyer davranışının ifadesini vurguladığına değinmiştir. (akt: Niles ve Bowlsbey, 2005). Hiç bir kuram tek başına kariyer gelişimini anlatmaya yeterli olmadığı üzere farklı yaklaşımları ele almak önem taşımaktadır (Niles ve Bowlsbey, 2005).

Bazı günümüz kaynaklarında "geleneksel" bakış açısı olarak tanımlanan özellik-etmen kuramları, içerik odaklı olup, genellikle bireysel özelliklerin (ilgi alanı, kişilik ve değerlerin) kariyer gelişimine etkileri bağlamsal etkilere göre daha fazla ne çıkmıştır. (Patton ve McMahon, 2006).

Özellik ve etmen, bireyin (ilgi, kişilik, değer gibi) ve işin taşıdığı özelliklerin llmesine karşılık gelmektedir. Parsons'a göre, bir mesleği seçerken  önemli aşama bulunmaktadır:

1. Birey öncelikle kendisi hakkında, yetenek, becerileri arzuları, kaynak sınırları ve bunların nedenleri hakkında net bir anlayışa sahip olmalıdır.
2. İşin farklı yönlerine ilişkin beklentiler, başarı için gerekler ve koşullar, avantajlar ve dezavantajlar, fırsatlar ve sunulan imkanlara ilişkin bilgi sahibi olmak
3. Bu iki gerçek bilgi grubu arasındaki bağlantıya ilişkin gerçek bir muhakemede bulunmak (akt: Sharf, 2002, s.25-26).

Savickas'ın (2008) Boston'lu bir reformcu olarak tanımladığı Parsons'un tanımladığı bu üç basamağa bakıldığında, kişinin özelliklerini tanımlayabilmenin yolu, onu oluşturan adı geçen boyutlar doğrultusunda nicel olarak lmleyebilecek araçların geliştirmesini ve uygulanmasını, mesleki bilgilerin toparlanabilmesi için sınıflandırma sistemlerini geliştirilmesini ve bu bilgilerin birleştirilerek değerlendirilmesinden geçmektedir. Nitekim son basamak, özellik- etmen bakış açısından yürütülecek görüşmenin temel amacını oluşturmaktadır. (Sharf, 2002:53)

Weinrach ve Srebalus (1990) tarafından çağın en popüler kuramı olarak tanımlanan Holland'ın ilk olarak 1959'da varsayımlarını tanımladığı kuram özellik ve etmen bakış açısının bir uzantısı olarak kabul edilebilir. İş ortamı ile kişilik arasındaki uyum üzerine inşa edilmiş olan kuramda özellikle ilgi alanları, bireyin kişiliğinin önemli bir yansıması olarak kabul edildiği üzere önemli bir yer teşkil etmektedir ve buna bağlı tipolojiler önerilemiştir (Patton ve McMahon, 2006).

Ancak günümüzde bu tür kuramlara getirilen eleştiri, özellik ve etmen kuramlarında, odağın birey olması ve kişinin etkileşim içinde olduğu sistemle pek ilgilenmediği üzerinedir (Patton ve McMahon, 1999; akt:Brott, 2001). Burada, rasyonel ve nesnel bilginin üstün olduğu mantıksal pozitivist dünya görüşünün etkisinden bahsedilebilir. Nitekim bu kuramsal yapının önerdiği pek çok değerledirme, insan davranışının gözlemlenebilir, ölçülebilir, doğrusal, olması ve bireylerin ortamlarından bağımsız bir şekilde incelenebileceği varsayımlarıyla uyumludur. (Brown, 2002;akt: Patton, 2008).

Özellik ve etmen bakış açısının uzantıları, çağdaş kuramlarda da görülmeye devam etmektedir. Brown'ın Değer Temelli Kuramı (Brown's Values Based Thory) bunlardan biridir. Bu kuramın en temel yapı taşı, kariyer kararlarının değerlerin yön göstericiliği altında verilmesine yapmış olduğu vurgudur. Dolayısıyla değerlerle uyumlu verilecek kararlar tatmin duygusu için esas olandır (Brown ve Crace, 1996, akt: Niles ve Bowlsbey, 2005). Özellikle etnik ve kültürel azınlıkların kariyer gelişimlerinin ihmal edildiği varsayımından hareketle bu yaklaşımın yer edindiği söylenebilir

Bireyin geçtiği bir dizi aşamalar üzerinden kariyer gelişimini özetleyerek zaman içindeki değişime ve etkileşime vugu yapan kariyer kuramları, süreç odaklı olarak tanımlanmaktadır. Super, Miller ve Tiedeman ve Tiedeman da, bu bakış açısını yanıstan kuramcılar arasındadır (Patton ve McMahon, 2006).

Meslek seçiminin bir anda gelişen bir olay değil, çocukluktan ergenliğe, oradan da erken yetişkinliğe kadar uzanan dönemi kaspayan bir gelişim süreci olduğunu ileri süren ilk kuramcılar Gizberg, Ginsburg, Axelard ve Herma'dır (Yeşilyaprak 2005,s.196). Borgen (1991) tarafından Donald Super'i 20. yy.ın en etkili kuramcısı

olarak nitelendirilmektedir. Ona göre, mesleki gelişim, kendilik algısını (self-concept) yansıtan pek çok farklı karar ve seçimi içermektedir. Onun tezi, bireylerin taşıdığı özelliklerle pek çok farklı mesleğe uygun olabileceği yönünde olmuştur. Kendilik algısı veya benlik algısı, bireyin kendisiyle ilgili (ilgileri, değerleri ve yetenekleri) hakkındaki nesnel görüşün yanında öznel değerlendirmesidir (akt: Swanson ve Fouad, 1999). Bu kavram hem nesnel hem öznel unsurlar içermektedir. Çünkü, birey kendisini diğerleriyle kıyaslayarak nesnel bilgi edinmektedir. Ancak aynı zamanda herkes yaşadığı farklı hayatlar içinde, kendi benzersizliğine dair farklı anlayışlar geliştirmektedir (Niles ve Bowsbey, 2005).

"Daraltma/Ödün ve Uzlaşma Kuramı" nda (Circumscription and Compromise), Gottfredson (1996), yine süreci öne çıkaran özellikle kariyer gelişiminde toplumsal etkileri hatırlatan bir dizi önermede bulunmuştur. Gottfredson'a göre kariyer seçimi sırasında birey, çocukluktan ergenliğe geçerken daha fazla kendilik farkındalığı ve başkalarına dair içgörü geliştirmektedir. Güçlü bir sosyal düzen içerisindeki çocuk veya genç, toplumsal kalıp yargıların ve koşulların etkisiyle, daraltma veya uzlaşma yaparak, bazı kariyer hayallerinden vazgeçmektedir (akt:Dölek, 2008). Bir başka deyişle, bireyin mesleki alternatifleri cinsiyetine, sosyal statüsüne ve algıladığı yeteneklerine uygun olabilecek seçenekler tarafından kısıtlanır (Swanson ve Fouad, 1999).

Hem süreç hem içeriği gözetken yaklaşımların ortak noktası ise McMahon ve Paton (2006)'a göre, her birinin içinde yaşanan toplumun karmaşık yapısını, zamana ve mekana bağlı olarak oluşan değişiklikleri dikkate alıyor olmasında yatmaktadır.

Bilişsel modellerin kariyer gelişimine uyarlanması Borgen (1991) tarafından, "bilişsel bir devrim" olarak tanımlanmıştır. Çünkü, bu bakış, bireylerin kendi gelişmelerinden sorumlu, aktif şekillendiriciler olduğu görüşünü güçlendirmiş, determinist görüşü reddetmiştir. Bu durum, bireyin kendi gelişimini ve çevresini etkileyebilme kapasitesini öne çıkaran oluşturmacı varsayımlarla da uyumludur (Lent, Brown, Heckett, 2002). Örneğin, Mitchell ve Krumboltz (1996) insanları çevre tarafından kontrol edilen varlıklardan ziyade, zeki birer sorun çözücü olarak görmektedir (Swanson ve Fouad, 1999).

Bandura da (1986) kişiliğin daha ziyade öğrenme deneyimleriyle şekillendiğine dair temel görüşü savunmuştur. Ona göre, davranış öğrenmede önemli olsa da, psikolojik işleyişteki düşünce ve imgeler de önem taşımaktadır. Özellikle kariyere yönelik Özyeterlilik Kuramının (Self-Efficacy Theory), bireyin bir şeyi başarmasına yönelik taşıdığı inancının gücüne odaklanmış olması önemlidir. Bu bakış açısına göre, kariyer kararında, bireyin kendisine dair inancı, ilgi, değer veya yetenekten daha fazla rol oynamaktadır (Sharf, 2002). Aynı zamanda kişisel amaçlar, öz-yeterlilik ve beklenen sonuç karmaşık bir ilişki içinde birbirleriyle etkileşim içindedir (Niles ve Bowlsbey, 2005).

Kariyer gelişimine dair önerilen bileşenlere yeni eklenen bazı unsurlar içinde sosyal adalet, sosyal değişim, bağlantıda olma (connectedness), çeşitlilik ve spiritüellik de bulunmaktadır. Burada spiritüellikten kasıt din olmayıp, kişisel anlam, amaç ve bireyin kendi yeteneklerini en iyi şekilde ifade edebilmenin yollarıyla ilgilenmektir (Hansen, 1997, akt: Niles ve Bowlsbey, 2005).

Son yıllarda alan yazınında "postmodern yaklaşımlar" olarak tanımlanan temel kariyer gelişim kuram ve uygulamaları ise, Vondracek ve Kawasaki tarafından 1995'de değinildiği üzere, sosyal bilimler ve davranış bilimlerdeki araştırmalarda baskın olan pozitivist bilimsel gelenekten ayrılışı temsil etmektedir (Bowlsbey ve Harris, 2005) Postmodern yaklaşımların önemli bir unsuru olan oluşturmacılık, Young ve Collin (2004)'e göre , bireylerin kariyer bağlamındaki kişisel anlamları, sosyal ve psikolojik dünyaları ve bilişsel süreçlerine odaklanmaktadır. Anlam ise sosyal, tarihsel ve kültürel bağlamda (context) insanın kurduğu ilişkiler yaşadığı topluluk içinde oluşmaktadır (akt: Schultheiss, 2005). Postmodern enformasyon çağı ile birlikte, insan yaşamındaki hem değişimi hem sürekliliği gözönüne alan "yapılandırmacı /oluşturmacı" (constructivist) stratejiler önem kazanmıştır (Brott, 2001). Kariyer danışmanlığında post-modern yaklaşımlar ile ilgili önde gelen isimler Collin ve Watts (1996), Savickas (1993) da bu geçişi, nesnelliğin esas olduğu bilim anlayışından ve endüstrileşmeden uzaklaşarak, "çoklu bakış açısına" doğru ilerleme olarak özetlemektedirler (akt: National Guidance Resource Forum; NGRF, 2008).

Hatırlanacağı üzere, psikolojik danışmanlık ve terapide oluşturmacılık George Kelly'nin (1955) çalışmaları önemli bir başlangıç sayılmaktadır. Kelly'e göre bireyler

dünyayı birbirinden farklı görmekte oluşturmacı alternatifle algılamaktadır. Dünyayı anlamlandırmak için kişiler yapılar oluşturmaya devam ederler (akt: Sharf, 2002). Kelly'ye göre yapılar (constructs) insanlar ve olaylara ilişkin kişisel kuramları temsil etmektedir. Bunlar olayları, dünyayı, kendimizi ve başkalarını nasıl değerlendirdiğimizle ilgili algılarımızı oluşturmaktadır (Bowlbbey ve Harris, 2005).

Oluşturmacı bakış açısı da, bireyin gelişimsel basamaklar veya çevre güçleri doğrultusundaki edilgen doğasından ziyade aktif, kendini inşa eden ve yenileyen "kendini düzenleyen bir sistem" oluşuna vurgu yapmaktadır. Kariyer psikolojik danışmanlığı da bu bakış açısıyla şekillenmekte, birey psikolojik danışman ile birlikte sosyal ve çevresel bağlam içinde paylaşılan bir süreçte anlam oluşturmaktadır (Patton ve McMahon, 2006b).

20. YY. ın başlarında "görelelik kuramı", gözlemcinin süreçteki etkisini ortaya koymuştur. Heisenberg'in "belirsizlik İlkesi" nesnellik ilkesini sorgular hale getirmiştir. David Bohm'un "yalnızca parça bütünde gizli değil, aynı zamanda bütüne ait gerçeklik parçada gizlidir" diyerek evening holografik resmini çizmiştir (akt: Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Oluşturmacı dolayısıyla bir değerlendirme sürecinde ve danışmanlıkta belirgin bir dikkati danışanın deneyimlerine, sisteme ilişkin pek çok unsurun etkilerinin bağlantılarının izini sürmeye verir ve bu durum hem geçmiş hem şimdi hem de geleceği içermektedir. Gergen (1985) ve McLean'a, (1997) göre bilgi sosyal bir oluşum, dil ise sosyal bir fenomendir. Goldman in Okocha (1998) ise kendilik ve "doğru" kavramı iletişim ve dil ile ve ilişki sistemleri tarafından oluşturulan insan etkileşimlerinin bir göstergesidir (akt: Maree ve diğerleri, 2006).

Bu doğrultudaki yaklaşımlardan biri olan "öykücü yaklaşım" a göre de belirli bir kariyer teması etrafında yaşayan karakteri anlamak esastır. Bireyler, dünya ile farklı sohbetler (conversations) yaparak kendilerinin kim olduklarına ilişkin algılarını değiştirebilirler. Farklı sohbetler bireylerin kendilik algılarını oluşturan öncekileri değiştirebilmektedir (Campbell ve Ungar, 2004) .

Çözüm odaklı bakış açısı da oluşturmacı nitelendirilen yine kariyer gelişimi ekseninde tartışılmaya başlayan bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu görüşe göre de, önemli olan, belirli bir kariyer profile bireyi oturtmaktan öte bireyin kendi yaşam planını oluşturmaya yardımcı olmaktır. Bunu gerçekleştirmedeki kilit kavramlardan bir tanesi de "olumlu kariyer amacı" oluşturmaktır (Miller,2006).

Bu çerçevedeki yeni bakış açılarından bir diğeri de "Aktif Sorumluluk Kuramı" şeklinde çevirilebilecek Amundson'nin (2003) "Active Engagement Theory"dir. Bu kuramda, kariyer yönetimi yerine "kariyer ustalığı" (career craft) denilebilecek kavram önerilmektedir. Çünkü bireyin kariyerini şekillendirmesi, işlevsellik, beceri ve yaratıcılıkla bağdaştırılmaktadır. Bu durum bireye bireyin enerjisini ortaya koyabilmesi ve güçlenebilmesi için olanaklar sunmaktadır (Amudson, 2006).

Kariyer gelişiminin Amudson ve ark. (2002) tarafından tanımlanan çok yönlü ve katmanlı yönüne ilişkin, sistem kuramının da açıklamaları bulunmaktadır. Bu amaçla, sistem teorisinin kariyer gelişimi alanına uygulanması yönünde bazı kuramsal modellerin geliştirildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları Krumboltz ve Nichols (1990), Vondracek ve Kawasaki (1995), Young, Valach ve Collin (1996), Pryor ve Bright (2003) gibi kuramcılara aittir (akt:Patton ve McMahon, 2006).

Sistem kuramının temelinde, bütünün parçaların toplamından daha büyük olduğu anlayışı bulunmakta, sistemin unsurlarının veya alt sistemlerini arasında ise karşılıklı bir ilişkinin varlığından bahsedilmektedir. Sistem ve alt sistemler arasında olan etkileşimler ise zaman içinde değişmektedir (Patton, McMahon, 2006). Bu prensip kuantum fizikçisi Fritjof Capra(1975,1982) tarafından ise şu şekilde vurgulanmıştır. Ona göre, her şey birbiriyle bağlantı halindedir (interconnected) ve tüm olgular yalnızca bir diğeriyle olan ilişkisi (relation) içinde var olabilir (akt: Patton, McMahon, 2006).

Literatürde, genel sistem teorisi olarak geçtiği üzere, bu teori 1940'lı yıllarda bütün canlı sistemleri içeren, tüm davranış sistemleri ile ilgili kapsamlı bir teorik model geliştirme çabasının bir ürünü olarak ortaya atılmıştır. Canlı organizmalar, daha büyük bir dizi sistemin örneğin aile, toplum, ülke parçası olarak görülmektedir (Dokur ve Profeta, 2006) .Hesapçıoğlu'nun (2008) özetlediği şekliyle ise "bir sistem,

birbirlerine karşı ve bizzat sisteme karşı ilişki içinde olan ve dışsal ve içsel bağlamlarla gerçekleştirilen kendini muhafaza etme ve kendini geliştirme gibi belirli işlevleri olan elemanların kompleks bütünüdür". Sistem, birbirleriyle bağlantılı parçalardan oluşan bir grup olarak da tanımlanabilir.

Sistem düşüncesinin aslında ekoloji kökenli olduğu bilinmektedir. 19 y.y.'da biyologların, bitki ailelerini, hayvanları bütün bir topluluk olarak araştırmaya başlamasıyla, canlıların birbirinden ayrı (isolate), olmaktan ziyade, "ecolog" olarak yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Alman biyolog Earnst Haeckel 1866'da bu ismi Yunanca "ev ahalisi" (household) tanımından türetmiştir. Dolayısıyla ekoloji dünyadaki "aile bireylerini" birbirlerine bağlayan etkileşimlerin incelenmesidir. Bireysel organizmalardan ziyade, bunlar arasındaki etkileşime (besin zincirleri ve döngüleri) odaklanılmaktadır. Ekoloji, bu açıdan, Descartes'e uzanan parçalara bölünerek incelemeyi öneren analitik, indirgemeci düşünceden ayrışması içermektedir (Nichols ve Schwatz, 2001).

Pek çok oluşturmacı teoriyi bünyesinde toplayan bir metateori olan "Sistem Kuramı Çerçevesi" (Systems Theory Framework, STF), sistem kuramı penceresinden bireyin kariyer gelişimini anlamaya yönelik çalışan pek çok kuramcı, araştırmacı ve uygulamacının yapmış olduğu çalışma ve katkıları bir çerçeve altında sunabilme amacını gütmüştür. Bu nedenden dolayı bu araştırmada ayrı bir başlık altında tanıtılmıştır.

1.1.1.1. Sistem Kuramı Çerçevesi-STF (System Theory Framework)

Kariyer gelişimini birbiriyle etkileşim halinde olan, karmaşık ve birbirine bağlı sistemlerin bir ürünü olarak tanımlayan McMahon ve Patton (1995, 1999, 2006) "Sistem Teorisi Çerçevesi'ni (System Theory Framework; STF) geliştirmişlerdir.

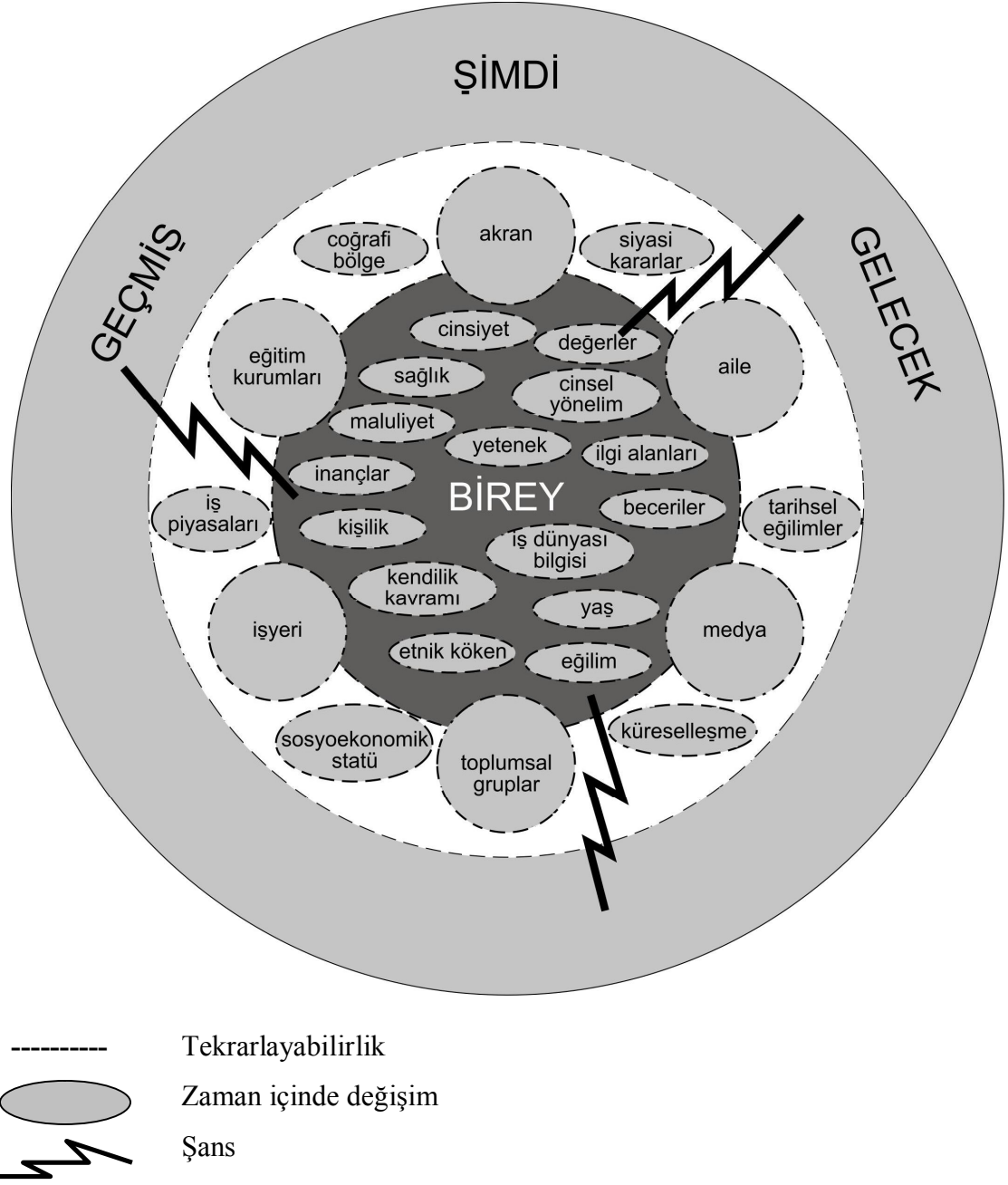
Çünkü, STF, kariyerlerini oluştururken bireylerin karmaşık pek çok etmenin karşılıklı etkileşmesini ortaya koymaya çalışmaktadır. Burada etki (influence) özellikle seçilmiş bir kelime olup, her hangi olumlu veya olumsuz bir ima içermemektedir. Duruma göre her biri kendi anlamlarını oluştururlar. STF, kariyer ve yaşamın birbirinden ayıramayacağı görüşüyle tutarlılık gösteren bütüncül anlayışa

cevap veren pek çok oluşturmacı teoriyi bünyesinde toplayan bir metateoridir (McMahon, Patton, 2006).

STF'nin kendisini aynı zamanda sosyal oluşturmacı pozisyonda tanımlamaktadır. Çünkü bireyi sayısız sosyal/ ilişkisel etki altında konumlandırmaktadır. Sosyal oluşturmacılık temel prensipleri ise Brown (2002) tarafından şu şekilde özetlenmiştir:

1. Evrende "zemin", figürden ayrılmaz, dolayısıyla insan da çevresinden ayrı olarak değerlendirilemez.
2. Kesin (absolute) diye bir şey yoktur, dolayısıyla sebep ve sonuç birbirine bağlanamaz.
3. İnsan davranışı ancak bağlamı içinde anlaşılabilir.
4. Öznel bakış açısı tek meşru bilgi kaynağıdır.
5. Kişiler çevrelerini kavradıkça ve olaylara dahil oldukça kendilerini ve çevrelerini tanımlamaktadırlar.

Bireyin STF, kariyer gelişimini zaman ve şansa dayalı olarak değişim gösteren dinamik bir süreç olarak tanımlamaktadır. Her bir sistem " açık" bir sistem olup, pek çok etkiye açıktır. (McMahon, Patton, 2006). Aşağıda yer alan şekilde bu durum tasvir edilmiştir; (Şekil 1).

Şekil 1. Kariyer Gelişiminde "Sistem Kuramı Çerçevesi" (STF). (Kaynak: Patton ve McMahon, 2006, s:96).

Sistem Kuramı Çerçevesi, içeriğe dair etkileri (influence), bireysel sistem (individual system), sosyal sistem ve çevresel-toplumsal sistem (Environmental- societal system) olarak üç alanda gruplandırmıştır (MacMahon ve Watson, 2009).

Her şeyin merkezinde yer alan birey, kariyer gelişimini etkileyen kişilik, yetenek beceriler, inançlar, cinsiyet gibi pek çok unsuru barındırmakta ve her bireye göre

değişkenlik göstermektedir. Bu unsurların pek çoğuna bugüne kadar pek çok farklı kuramcı tarafından değinilmiştir.

Birey aynı zamanda, sosyal sistem ve daha geniş olarak, toplumsal ve çevresel sistemin parçası olarak çevrelenmiştir. Sosyal sistem, çekirdek aile ve akrabaların yanı sıra sosyalizasyonla beraber çevredeki arkadaş grupları, akranlar ve girilen ortama göre değişen farklı gruplar/ kişileri içermektedir. Ayrıca Vondracek, Larner ve Schulerberg (1983) sosyal sistemin içindeki önemli bağlamsal unsurları toplumsal yapı ve büyüklüğü, okul iklimi ve ailenin yapısal özellikleri olarak gruplandırmıştır. Aileyle ilgili bu özellikler, ailenin büyüklüğü, ebeveyn mesleği ve çalışma durumu, sosyoekonomik statü ve etnik köken olarak özetlenebilir. Bilgiyi filtreleyerek bireylere ulaştıran medya da toplumsal-çevresel sistemle ilgili pek çok bilgiyi bireylere taşımaktadır. Modelde ayrıca, bireyin kariyer gelişimiyle etkileşimi önemli bir yer tutan iş yerleri, kurumlar da yer almaktadır. Sosyal sistemin kompozisyonu bireyden bireye ve dönemden döneme değişkenlik göstermekle beraber (iş değiştirme, okul değiştirme, farklı dernek, sivil toplum kuruluşlarına, gruplara dahil olma vb.) burada genel olarak pek çok kişi tarafından paylaşılan unsurlara yer verilmiştir (Şekil 1).

Çevresel-toplumsal sistem ise doğrudan olmasa da bireyi hayatını etkileyen daha kapsamlı ve geniş bir sistemi temsil etmektedir. Örneğin, küçük yerleşim yerlerinde, siyasi, coğrafi, tarihi ve sosyoekonomik etkiler bir şehirdekine göre de farklı olmaktadır veya okullarda okutulan müfredat daha geniş anlamda, hükümetlerin, siyasi kararları doğrultusunda şekillenmekte ve bireye etki etmektedir. Bireyin içinde bulunduğu tarihsel dönem de değişkenlerden biri olarak gösterilmiştir. Farklı gruplara sağlanan iş olanakları, sosyal güvenlik sistemi, küreselleşme yine bu kapsamda yer almaktadır. Küreselleşme, dünyada gelişen meslek alanları iş olanakları, göç, teknoloji, nüfus, çok kültürlülük, değişen cinsiyet rolleri, gibi temaları içermekte ve farklı yollarla bireyi etkilemektedir (Patton ve McMahon, 2006).

Sosyal ve çevresel-toplumsal sistem bireyi bağlamı içinde anlamayı olanaklı kılmaktadır. Şekildeki kesik çizgiler, her bir sistemin geçirgenliğini tanımlamaktadır. Bir parçadaki değişim diğerine de etki etmektedir. Dolayısıyla, bir durum açıklaması

nedensellikten güç almaz (acasuality); etkiler birbirine bağlı bir biçimde hareket etmektedir (Patton ve McMahon, 2006). Bir başka deyişle "A olduğu için B böyle oldu" veya, A böyle olduğu için B'nin böyle olması beklenir" demek bir davranışı açıklamaya yeterli olmamaktadır.

Bir diğer önemli olgu ise tekrarlayabilirlik ya da "kendini çağırabilirlik" şeklinde araştırmacının çevirmiş olduğu " recursiveness" dir. Tekrarlayabilirlik ya da kendini çağırabilirlik olgusu, sistem kuramcılarının doğrusallık/çizgisellik ilkesine karşı çıkmasıyla bağlantılıdır. Anlam doğrusallık (lineer) içinde oluşmamaktadır. Doğrusal ilişkiler, bir sistem dahilinde her şeyi birebir kesinlikle tahmin edip bunu gösteren çizelgeler oluşturmaya izin vermektedir. Bir alışkanlık olarak da insanlar gördükleri her şeyde bağlantılar ve doğrusal ilişkiler aramıştır (Sardar ve Abrams, 2010) . Oysa, geçmiş, şimdi ve gelecek, şimdi ifade edilen düşünceye etki etmektedir. Farklı parçalar, zaman ve mekan içinde, sistemde çok yönlü (multidirectional) geribildirim sağlamaktadır. Burada sistemdeki parçalar arasında, işlevsel, doğrusal olmayan bir yandan keyfi (arbitrary) bir karşılıklı etkileşim söz konusudur. Ancak bu durum karşılıklılıktan (mutuality) fazlasını ifade etmektedir. Çünkü, etkiler yön ve büyüklük olarak birebir birileriyle aynı değildir. Birey ve bağlamı arasında, karmaşık ve çok yönlü bir ilişki bulunmaktadır (Patton ve McMahon, 2006).

Zaman içinde değişim ise, hem bireyin yaşamın hangi evresinde bulunduğunu hem de aile yaşam döngüsündeki yerini içermektedir (Patton ve McMahon, 2006). Farklı etkilerin doğası ve bireyi etkileme derecesi de zamana bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Her bir sistem şimdi, geçmiş ve gelecekte etkilenmektedir (McMahon, Patton ve Watson, 2005).

STF modelinde şans ise şekilde şimşeklerle belirtilmiştir. Miller (1983) tarafından şans, bireyin davranışını belirgin bir biçimde değiştiren planlanmamış olay olarak tanımlamıştır. (akt: Patton ve McMahon, 2006). Kariyer gelişimi konusunda şans, Rojewski (1999) tarafından pek çok tanımdan yola çıkarak şu şekilde tanımlanmıştır: " tesadüfi olaylar, bireyin kariyer gelişimi üzerinde veya kariyer davranışı üzerinde etkili olan genellikle, planlanmamış, kazara veya durumsal, tahmin edilemez veya istem dışı (unintentional) olaylar veya karşılaşmalardır" (akt: Bright, Pryor ve Harpham, 2005).

1.1.2. Günümüz Dünyasının Dinamiklerine Bakış

Kariyer gelişimine ilişkin yeni çerçeveleri anlayabilmek ve en önemlisi bireyin bu süreçteki deneyimlerini yorumlayabilmek için, içinde bulunduğumuz dönemin özelliklerini gözden geçirilmiş, sanayileşme ve sonrasının getirdiklerine kısaca değinilmiştir. Zira, insanın çevresiyle, meslek ve iş dünyasıyla ve kendisiyle olan ilişkisi de değişime uğramaktadır.

İçinde bulunduğumuz dönemin en belirgin özelliği teknolojinin çeşitlenmesi ve onun kaynağı olan bilginin her alanda kullanılmasıdır. Bilgi en üstün ekonomik kaynağa dönüşmüştür (Ata, 2006).

Bu durumun temeli aslında modernizme dayanmaktadır. Adorno ve Horkheimer'ın "Aydınlanma'nın Diyalektiği" (1969) adlı eserinde değindiği gibi, insanın üstünlüğünün bilgiden kaynaklandığı savını desteklemek için teknolojik gelişmeler önde tutulmuştur. Hatta insan, doğadan öğrendiği teknik buluşlarla, doğayı ve insanı tamamen egemenliği altına alma yolunu seçmiştir. Bu üstünlük savını destekleme serüveninin tüm hızıyla devam ederek günümüz koşullarını oluşturduğu söylenebilir

Günümüzde, internetle birlikte bilginin hızlı yayılımı, teknoloji ile birlikte iş gücünün mesleki yapılardan uzaklaşması, çalışma saatlerindeki değişim gibi unsurların herkesin üzerinde etkili olduğu görülebilmektedir. Teknik buluşlarla uygulamaya geçme arasındaki sürenin kısalması, az gelişmiş ülkelerde sanayileşmenin artması, kaynakların düzensiz dağılımı gibi konular da toplumsal etmenler açısından önemli gelişmelerdir (Brown, 2003). Burada bahsi geçen, iş gücünün mesleki yapıdan uzaklaşması şu şekilde de yorumlanabilir; örneğin günümüzde bir makine mühendisi üretim ve üretim sisteminin işleyişini mekanik ve matematiksel bilginin ötesinde ele almak, işletme, insan kaynakları gibi diğer alanları da bilerek uygulamalarını yapmak durumunda kalmaktadır.

20. Yüzyılın ikinci yarısında çok uluslu şirketler ortaya çıkmış, dünyanın farklı noktalarında değişik işleri tanıtmışlardır ve toplumlar yavaş yavaş küreselleşen bir ekonomik düzene geçişi yaşamıştır. Pek çok yetişmiş işgücü, farklı ülkelere giderek çalışmaya başlamıştır. Endüstrileşme sonrası dünya düzeni teknoloji ile şekillenmeye

başlamıştır. Üretimin yapıldığı yerlere odak değiştirmiştir, Batı hizmet ve iletişim odaklı sektörüne yönelmiştir. Bütün bu gelişmelere eş zamanlı olarak, organizasyon yapılarındaki değişiklikler eşlik etmiştir (Athanasou ve Van Esbroeck, 2008). Carlyde, bu durumu, artan sosyal hareketlilik ile kişilerin zanaatlarını uygulamanın keyfi yerine doğal olmayan etkinliklere yönelmek zorunda bırakıldığı şeklinde yorumlamıştır (akt: Savicas, 2008).

Günümüz şirketleri küçülmekte, dışarıdan hizmet almakta, yayılmakta ve yeniden yapılanmaktadır. " Network", bürokrasinin yerini almakta, liderlik yönetimle yer değiştirmekte, gelişime yönelik ilişkiler esas olmaktadır. İstikrarlı kurum anlayışının terk edilmesiyle beraber, kestirilebilir kariyer yolları anlayışı zora girmiştir. Bir kişinin tek bir kurumda ilerlemeye dönük bir gelişim göstermesi zorlaşmıştır (Savickas, 2008).

Richardson (1993), modern yaşam rollerinin her alanda yeniden gözden geçirildiği bir döneme geçildiğini, globalleşen ekonomi, çok kültürlüğün daha çok tanınmasına yönelik hareketin kendini gösterdiğine değinmiştir. Bununla beraber, bundan 50 yıl kadar öncesinde "göreceli bir izolasyon ile yürüyen ekonomik sistemler artık global bir etkileşim içinde işler hale gelmiştir" (Brown, 2003).Örneğin, "küreselleşme" sürecine katılan benzer gelişme düzeyindeki bütün ülkelerin ortak sorunu olarak pek çok kriz yaşanmış, bulgular doğrultusunda 1980'den bu yana 93 ülkede 113 finansal kriz yaşanmıştır (Kazgan, 2002). Ülkemizde çok derin etkileri yaşanan 2001 krizine ilişkin Kazgan'ın (2002) raporunda değindiği üzere, eğitilmiş, aynı zamanda iş hayatında bankacı olarak yetişmiş binlerce kişi işsiz kalmıştır. Kendisinin de öngördüğü üzere, bunların büyük kısmı tekrar bankalarda iş bulamamış veya bankalarda edindikleri vasıflara uygun işlerde tekrar çalışma yaşamlarını sürdürememişlerdir. Bu bireyler kendilerini sistem içinde yeniden konumlandırma zorunluluğuyla yüz yüze gelmişlerdir.

Görüldüğü üzere, ne ekonomik sistemler ne de bireyler izolasyon içinde varlıklarını sürdürmektedirler. Bireyin kendi organizasyonu ve bütünlüğü, bağlamsal fırsatlar ve kısıtlamalarla etkileşim halinde olup, birey gelişimini sürdürmektedir (Vondracek, Lerner ve Schulenberg, 1986; akt: Brown, 2002).

Bütün bu anlatılanlar ışığında kariyer gelişiminin birey ve toplum açısından önemli olduğu düşüncesinden hareketle bu araştırmanın amacı şekillendirilmiştir.

1.2. AMAÇ

Araştırmanın amacı, farklı sınıf ve bölümlerde okumakta olan üniversite öğrencilerinin bugüne kadarki kariyer gelişimlerini oluşturan deneyimleri tanımlamak, bu süreçte etki eden unsurları incelemek ve kariyer gelişimi olgusunu ülkemiz gerçekleri üzerinden anlamaktır.

Bu amaçla, araştırma iki temel soru üzerinden kurgulanmış, diğer alt başlıklar araştırma ilerledikçe kendisini göstermiştir. Temel olarak şu soruya cevap aranmıştır:

1. Üniversite öğrencileri bugüne kadarki kariyer gelişimlerini oluşturan deneyimleri nasıl tanımlanmakta ve anlamlandırmaktadır?
2. İlgili deneyimlerde (örnek: meslek seçimi, üniversite seçimi vb. süreçlerde) bireyin kariyer gelişiminde hangi unsurlar (aile, okul vb.) nasıl etkili olmaktadır?

1.3. ÖNEM

Araştırma,

- a. Ülkemiz özelinde kariyer gelişimi olgusuna somut bir şekilde ışık tutacak olması.
- b. Globalleşen dünya düzeninde, bireylerin, kariyer karar aşamalarında nasıl yol aldıklarını ve davrandıklarını anlamaya katkı sağlaması.
- c. Ülkemizde yeni yeni rehberlik ve psikolojik danışmanlıkla bağlantılı olarak uzmanlaşma yolunda ilerleyen kariyer psikolojik danışmanlığı alanının bilimsel bakış açısından güç alarak gelişmesine katkı sağlaması.
- d. Elde edilecek bilgiler ışığında mesleki rehberlik ve kariyer psikolojik danışmanlığı çalışmalarına ışık tutarak, günümüz dinamikleriyle daha uyumlu yeni modeller oluşturma yönünde ilham verebilecek olması.
- e. Kariyer psikolojik danışmanlığı alanında çalışmak isteyenlere güncel Türkçe kuramsal ve kavramsal literatür bilgisi sunması.

- f. Bu alanda, yeni yeni önem kazanmaya başlayan nitel araştırmaların gelişmesi için hem sorgulanabilir hem de geliştirilebilir bir araştırma modeli ve veri yorumlama rneği sunacak olması.

1.4. TANIMLAR

Kariyer: Kariyer bir kimsenin yaşam boyunca yaptığı işler, yaşamını oluşturan olaylar dizisi, yaşam rollerinin örüntüsüdür (Kuzgun, 2000).

Kariyer yalnızca meslekleri içermediği gibi, meslek seçimi öncesi ve sonrası meseleleri de kapsamaktadır; bireyin işiyle beraber aile, toplum ve özel zamanla bağlantılı diğer rolleriyle i içedir (Herr ve Cramer ,1996).

Kariyer Gelişimi: Bireyin, yaşam boyu devam eden kariyerini şekillendiren psikolojik ve davranışsal bir süreç olup aynı zamanda bağlamsal etkileri (contextual influences) de içermektedir. Kariyer gelişimi, kişinin kariyer tarzını oluşturmasını, karar verme stilini, yaşam rollerini btnleştirmesini, değerlerini ve kendilik kavramını ifade etmesini içermektedir (Niles ve Bowlsbey, 2005).

1.5. KISALTMALAR

STF	: Sistem Kuramı erevesi (System Theory Framework).
MSCI	: "Benim Sistemimdeki Kariyer Etkileri" (My Sytem of Career Infleunces)
EA	: Eşit Ağırlık Puan Türü
SAY	: Sayısal Puan Türü
DİL	: Yabancı Dil Puan Türü
SÖZ	: Sözel Puan Türü
Y	: Yetenek Sınavı Puanı
Amered	: Amerikan Dili ve Edebiyatı Bölümü

Mim	: Mimarlık Bölümü
Eko	: İktisat/Ekonomi Bölümü
Psy	: Psikoloji Bölümü
PR	: Halkla İlişkiler Bölümü
VCD	: Görsel İletişim Tasarım Bölümü
Huk	: Hukuk Bölümü
Elekt	: Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümü
Bilg. Müh	: Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
Matbil	: Matematik - Bilgisayar Bölümü
Stv	: Sinema - Televizyon Bölümü
Siyulus	: Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
İşl	: İşletme Bölümü

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplamada kullanılan araçlar, veri toplama işlemi ve verilerin yorumlanmasında uygulanmış olan tekniklere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Olgubilimsel model, nitel araştırma modellerinden birisidir. Nitel araştırma ise, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik, nitel bir sürecin işlendiği araştırma olarak tanımlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006) .

Özellikle kariyer geliştirme alanında araştırma, uygulama ve değerlendirme konusunda Blustein, Kenna, Murphy, DeVoy ve DeWine'nin de (2005) değindiği üzere, nitel araştırmanın sunacağı çok geniş olanaklar bulunmaktadır. Öyküsel ve konular arası geçişi mümkün kılan süreçler aracılığıyla nitel araştırma, iki yönlü iletişimin olduğu, araştırmacının daha fazla katılımcı olduğu bir hale gelmiştir (akt: McMahon ve Watson, 2009). Araştırma konusunun dayandığı sosyal oluşturmacı bakış ile tutarlı olması açısından, nitel bir araştırma modeli olan olgubilimsel; fenomenolojik desen seçilmiştir.

Olgubilim (fenonoloji), farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmayı esas almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Olgu bilim tümevarımsal, tanımlayıcı bir araştırma yöntemidir. Fenomen (olgu), "bir dünyanın olduğunu ve bu dünyanın sosyal olduğunu varsayarak beliren olaylar veya nesnelerdir" (Baş ve Akturan, 2008).

Fenomolojinin babası sayılabilecek Edmund Husserl'e göre olgu bilimsel model incelenen şeyin "özünü; esas doğasını görme" sürecidir. Olgubilimsel araştırmada

amaç, araştırmaya katılanların somut deneyimleri üzerinden olguların özüne ulaşmaktır (akt: Mclean, 2001).

Olgubilim kavramı özünde, "davranış içinde bulunan organizmanın bakış açısından" anlamını taşımaktadır (Snygg, 1941, akt: Giorgio ve Giorgi, 2003). Bireyin dünyayı nasıl deneyimlediği esastır.

Olgubilimsel araştırmada bireyler için deneyimlerin ne anlama geldiğini inceleme kararı önceden verilmektedir ve araştırmacı belirli bir felsefi bakış açısı ve çerçeve ile konuya giriş yapmaktadır. Belirlenen bakış açısı yalnızca neyin araştırılacağını değil, nasıl araştırılacağını da belirler. (Cresswell, 1997).

Fenolomolojik yaklaşım Baş ve Akturan'ın da (2008) değindiği üzere bireysel evrenin araştırılmasıdır bu nedenle temelini bireysel deneyimler oluşturmaktadır. Fenomolojik yaklaşımda tecrübelerin temel özelliklerini açığa çıkarmada önemlidir.

Bu araştırmada olgu, üniversite düzeyinde eğitim hayatına devam etmekte olan gençlerin bugüne kadarki kariyer gelişimlere ilişkin deneyimlerin özüdür. Bu araştırmada, araştırmacının görevi, üniversite eğitimi almakta olan öğrencilerin o güne kadar ki kariyer gelişim süreçleri esnasındaki deneyimlerine ilişkin tanımlarını ve anlamlarını sentezleyerek açıklamalar oluşturabilmektir.

Bu araştırmada, Plamisanonun (2007) aktardığı üzere "tanımlayıcı olgubilimi" olarak bilinen Husserl'in yaklaşımı esas alınmıştır. (Akt: Baş ve Akturan, 2008). Buna göre, olgubilimsel araştırmada izlenecek temel basamaklar şu şekilde özetlenebilir (Mclean, 2001):

1. Sözel veya yazılı olarak deneyimi anlatan protokolleri toplamak
2. Toplanan bilgileri dikkatlice okumak bütünü kavramak
3. Belirgin ifadeleri bulup çıkarmak.
4. Gereksiz tekrarları elemek, "olguya ilgili olmayan" ifadeleri göz ardı etmek
5. İfadelerden ana temaları ve anlamları belirlemek.
6. Bu anlamları, olguya dair tek bir etraflı tanımda toparlamak.

Hycner (1999) ise bu basamakları

1. Fenomonolojik sadeleştirme;
2. Anlam birimlerini tanımlamak
3. Anlam birimlerini gruplandırarak temalar oluşturmak
4. Her bir görüşmeyi özetlemek ve geçerliliğini denetlemek ve gerekli değişiklikleri yapmak
5. Genel ve eşi olmayan temaları tüm görüşmelerden çıkartarak birleşik bir özet oluşturmak,

şeklinde tanımlamaktadır (akt, Groenwald, 2004).

Bu araştırmada da bu aşamalar temel alınmış Sanders'in (1982) olgubilimsel araştırma sürecinde cevaplanması gereken dört temel soru üzerinden hareket edilmiştir (akt: Baş ve Akturan, 2008, s. 94).

- Araştırılan tecrübe ne şekilde tanımlanabilir?
- Bu tanımlamalardaki değişmeyen sabitler veya temalar nelerdir?
- Bu tanımlamalardaki subjektif yansımalar nelerdir?
- Bu subjektif yansımalar ve temaların esasları nelerdir?

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Olgu, yöntemi tanımladığı gibi katılımcıların da türüne ışık tutar. Araştırma olgusuna dair deneyimlerden geçmiş (ülkemizde üniversite giriş sınavı, sınava hazırlık süreci, lise türünü belirleme vb. yaşantılardan geçmiş) kişiler, araştırmacının da yargısına bağlı olarak çalışma grubuna seçilmektedir (Groenawald, 2004). Moustakas'a göre (1994) belirlenen fenomeni yaşamış olanlara ulaşmak esastır. Araştırmacı karmaşık bütünsel resim oluşturur, kelimeleri analiz eder, detaylı bir şekilde katılımcıların görüşlerini aktarır ve doğal ortamda araştırmayı sürdürür. (akt: Cresswell, 1997).

Her ne kadar kariyer hayatı bireyin yaşamın daha çok okul yıllarından sonra öne çıksa da, araştırmanın çalışma grubu üniversitede farklı bölümlerde lisans eğitime devam eden öğrencilerden oluşmuştur. Ağırlıklı olarak mesleki seçime yönelik karar verme süreçlerini içeren ergenlik ve genç yetişkinlik dönemi Osipow ve Fitzgerald'ın

(1996) da belirttiği üzere, yetişkin kariyer gelişimini açıklama yönünde ampirik veri ve kavramsal temel sağlamaya yardımcı olmaktadır. Nitekim, dünyada, diğer pek çok danışmanlık psikolojisi alanındaki araştırmalarla tutarlı olarak bu araştırmanın da bir boyutunu oluşturan kariyer seçimine ailenin etkilerine ilişkin yapılan 77 araştırmanın 32'sinin genç yetişkin ve üniversite öğrencileriyle (18-25 yaş arası) yapıldığı görülmektedir (Whiston ve Keller, 2004).

Bu araştırmadaki çalışma grubunun özelliklerine bakıldığında, bu grubun mesleki karar ve ülkemizde önemli bir yer tutan üniversite eğitimi ve seçimi gibi süreçleri yeni tamamlamış olmaları gereği, konuya dair aktarabilecekleri taze bilgilerden yararlanabilme fırsatı doğmaktadır. Diğer taraftan, bazı iş deneyimlerine (gönüllü iş, staj vb.) sahip olmaya başlama ve mezuniyet sonrası eğitim ve iş hayatıyla ilgili geçiş planlarının ve kararlarının gündemde olması araştırma problemi açısından anlamlıdır.

Araştırmacıların olgubilimsel araştırmalarda örneklem sayısının sınırlarını tam olarak koydukları söylenememektedir. Örneğin Boyd (2001), 2-10 katılımcının bile yeterli olabileceğine değinmiştir (akt: Lee Martin: 2008: 73). Çünkü amaç, genelleme yapmak olmayıp, bakış açılarını yakalayabilmektir. Cresswell de (1998), yine belirli bir doyum noktasına ulaşmada 10 kişiye kadar yeterli olabildiğine değinmiştir (akt: Groenawald, 2004).

Ayrıca, örneklem hacminin büyük olmasının daha fazla bilgi sağlamadığı bilinmektedir (Sanders, 1982;akt: Baş ve Akturan, 2008). Önemli olan bireylerden elde edilen bilginin kalitesi olmaktadır. Bu noktadan hareketle, bu araştırmada olasılık temelli olmayan örnekleme yoluna başvurulmuş, 14 gönüllü katılımcının görüşlerinden yararlanılmıştır.

Çalışma grubunun, araştırmacının son beş yıla kadar kariyer hizmetlerini geliştirme yönünde çalıştığı bir yaş grubu olması da bu seçimde etkili olmuştur. Bahçeşehir Üniversitesi ise yine araştırmacının kültürünü ve işleyişini bildiği bir kurum olması gereği tercih edilmiştir. Katılımcılar, Bahçeşehir Üniversitesi'nde bulunan 6 fakültenin; Mimarlık, İktisadi İdari Bilimler, Fen-Edebiyat, Mühendislik, Hukuk ve

İletişim Fakültelerinin farklı bölümlerde dolayısıyla farklı puan türlerine ait, farklı sınıflarda okumakta olan kız ve erkek öğrencilerden oluşmuştur.

Çalışma grubu, "kolay ulaşılabilir örneklem" üzerinden gönüllük esasına göre oluşturulmuştur. Çalışma grubu, 20-25 yaşları arasında, 6 kız ve 7 erkek toplam 14 öğrenciden oluşmuştur. Amaçlanan gruba ulaşabilmek adına, üniversite yönetiminden önce yazılı izin alınmış, daha sonra dekan ve bölüm başkanlarının bilgisi dahilinde araştırma görevlileri ve danışman akademisyenlerden öğrencilere ulaşma sürecinde destek alınmıştır. Bu süre içinde aynı zamanda öğrencilerle birebir iletişim halinde olan öğrencileri firmalarda iş deneyimi sahibi olmaları yönünde bağlantılar kuran CO-OP Ofisi'nden (Cooperative Education Office) yardım alınmıştır. Bu amaçla, (Ek 1'de) yer alan duyuru metni aracılığıyla öğrencilerin araştırmacıyla gönüllülük esasına göre irtibata geçmeleri sağlanmıştır. Böylelikle, bireysel bazda öğrencilere programlarına uygun randevular verilebilmiştir. Görüşmeler başladıktan sonra, bir kaç katılımcı ise, görüşme yapılan öğrencinin bağlantısı ve bilgilendirmesi sonucunda araştırmacıya ulaşmıştır. Katılımcı gruba ulaşmada, farklı iletişim kanallarından yararlanılmıştır.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Olgubilim araştırmalarında tecrübe doğrudan ilk elden araştırılmalıdır (Baş ve Akturan, 2008). Bu nedenden dolayıdır ki olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir. Böylelikle olgulara ilişkin yaşantılar ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Murray'e (2003) de göre bilimsel araştırmalarda öykülere ulaşmanın en temel aracı mülakatlar olmaktadır.

Bu araştırmada da mülakat türlerinden "görüşme formu" yaklaşımı benimsenmiş, yarı yapılandırılmış bir format izlenmiştir. Bu stratejinin izlendiği durumlarda, sorular veya temel görüşme konuları belirlenmekle beraber soruların soruluş biçimi görüşme esnasında araştırmacı tarafından değiştirilebilmektedir. Ancak, bunu

yaparken Taylor ve Francis'in (2008) vurguladığı gibi farklı görüşmelerden elde edilen verilerin mümkün olduğunca karşılaştırılabilir olmasına özen gösterilmiştir.

Kidd (1988) yarı yapılandırılmış görüşmeyi araştırmacıya hatırlatıcı ipuçları içeren; "aide memoire" olan bir çerçeve olarak tanımlamaktadır (akt: McIlveen, McGregor-Bayne, Alcock ve Hjertum, 2003). Araştırmacı hedeflediği bilgilere ulaşırken ne tamamen serbest ve açık bir diyalog benimsemekte ne de bir dizi hazırlanmış anket sorularının üzerinden katı bir biçimde geçmektedir, bu şekilde bir denge söz konusu olmaktadır . Böylelikle yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi belirli bir oranda görüşmeler arası tutarlılık sağlamaya da yardımcı olmaktadır (McIlveen ve ark. 2003).

Örneğin Schultheiss (2003), ilişkilerin kariyere etkisini araştırmak için " İlişki ve Kariyer Mülakatından (Relationship and Career Interview") yararlanmıştır (Patton, 2007).

Bu araştırmada ise, kariyer öykülerini ortaya çıkarabilmek için önce temel bir kaç sorudan oluşan bir pilot yapılmış sonrasında daha kapsamlı bilgi elde edebilmek amacıyla McPatton, Paton ve Watson tarafından geliştirilmiş olan (2005), Sistem Kuramı Çerçevesinden yola çıkılarak oluşturulan nitel bir değerlendirme aracı olan, "Benim Sistemimdeki Kariyer Etkileri" nin (My Sytem of Career Infleunces; MSCI) sunduğu çerçeveden esinlenilmiştir.Türkiye'de yapılan bir araştırma olmasına karşın bu tür bir modelden yola çıkılarak veri toplanabilmesi, McMahan ve Watson'un (2009), STF'nin çok kültürlü kariyer danışmanlığına, kariyer eğitime ve kariyer değerlendirme gibi uygulama alanlarına ve araştırmaya uyarlanabilirliği yönündeki önerilerinden güç almıştır.

Görüşme sorularını içeren bir form oluşturulmuş, görüşme esnasından araştırmacıya rehberlik etmesi açısından yararlanılmıştır. Nitekim Reissman (1993) görüşmeci ve katılımcının birlikte anlamın oluşturulduğu ilkesinden hareketle, yalnızca rehberlik etmesi için soru hazırlamayı önermiştir.

Sorular oluşturulduktan sonra STF'nin kuramcılardan biri olan Dr. Mary McMahon ile irtibata geçilmiş, e-posta aracılığıyla kendisinden geribildirim alınmış, gerekli

değişiklikler yapılmıştır. Soruların, yöntemsel ve teknik açıdan uygunluğuna ilişkin ise nitel araştırma teknikleri konusunda uzman olan bir akademisyenden görüş alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Yıldırım ve Şimşek'in (2006) değindiği üzere pilot uygulama, görüşme formunun ne denli iyi hazırlanıp ne derece iyi hazırlandığı ve kullanılan ifadelerin görüşülen gruba uygunluğunu anlamda araştırmacıya yardımcı olması açısından önemli olup, Mart, 2010'da bir saat onbeş dakika kadar süren yeni bir pilot görüşme yapılmıştır.

Pilot görüşmede soruların anlaşılır olduğu teyit edilmiştir. Ayrıca giriş sorularından sonra sohbetin doğal akışında soru sormaya çoğu kez gerek kalmadan hedeflenen konulara katılımcının değindiği görülmüştür. Onun doğal akışına fazla müdahale etmek durumunda kalınmamıştır. Ancak form üzerinden tüm sorulara değinilip değinilmediği takip edilerek araştırma kapsamına sadık kalınmıştır. Pilot görüşme sonucunda form üzerinde yalnızca küçük değişiklikler yapılması gerekmiştir.

Soruların yanı sıra, sondalar (probes) üzerine düşünülmüş, aynı sorunun farklı şekilde ifade edilerek yeri geldiğinde karşı taraf için daha açık ve anlaşılır olması sağlanmıştır. Sondalar, görüşme sırasında toplanan verilerin derinlemesine olmasını ve zenginleşmesini sağlayan önemli etkenler olarak görülmektedir. Aynı zamanda sondalar, bireyi sorunun asıl temasına yönlendirebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Görüşme sürecinin verimli geçebilmesi için Brookfield (1992) ve Patton'un (2002) özetlediği bazı ilkelerden yola çıkılmıştır (akt: Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu ilkeler:

- Görüşme sorularını sorarken akışa göre gerekli değişiklikler yapılmış ; Görüşme formundaki sorulara katı olarak bağlı kalınmamıştır.
- Soruları konuşma tarzında sormaya özen gösterilmiş, göz teması gözetilerek, günlük iletişime yakın bir dil kullanılarak etkili bir iletişim kurulmasına özen gösterilmiştir.
- Teşvik edici olma ve geribildirimde bulunma; gerek sözel, gerek sözel olmayan bir biçimde yanıtların verilmesi teşvik edilmiştir, etkin bir rol alınmıştır.

- Görüşme sürecini kontrol etme; bu aşamada önceden bahsedilen sondaalardan yararlanılmış, yansıtmaalar yapılmış, amaçtan çok uzaklaşmadan araştırmayı zenginleştirebilecek ek sorulara da zaman zaman yer verilmiştir.
- Yansız ve "empatik olma"; İçeriği yönlendirecek düzeyde anlatılanlara tepki vermekten kaçınılmıştır. Ancak genellikle yanıt vermeyi cesaretlendirici bir tutumla yaklaşılmış, duygusal ortama da kayıtsız kalınmamıştır. Bir kaç görüşmede doğrudan araştırma konusuyla ilgili olmasa da duygusal olarak kişinin yanında olmayı, dinlemeyi gerektiren anlar olmuş, ancak daha sonrasında tekrar ana temaya dönmüştür. Her görüşmenin kendine özgü bir dinamiği ve her katılımcının kendine özgü bir dünyası olduğu ve her şeyin "anda" gerçekleştiği olgusundan hareketle belirli bir esneklikle yaklaşmış, bu durum kurulan ilişkinin kalitesini ve güven ortamını desteklediği için cevapların veriliş biçimine de olumlu olarak yansımıştır.

2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmacı tarafından iki bölümden oluşan "görüşme formu" geliştirilmiştir. Birinci bölüm, "Kişisel Bilgi Formu" niteliğini taşımaktadır. İkinci bölüm ise kişinin kariyeriyle ilgili geçmişten bugüne kadar ki karar aşamalarındaki /kariyer gelişimindeki etmenleri öyküsel bir şekilde aktarılmasına olanak tanıyan yarı yapılandırılmış açık uçlu toplam 15 sorudan oluşmaktadır. Bu soruların ilk 4'ü ısınma soruları olarak tasarlanmıştır (Ek 2).

2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, bireyle ilgili demografik bilgileri ve bireyin ailesine ilişkin bazı yapısal unsurları sorgulayan toplam 29 sorudan oluşmaktadır. Ebeveyn mesleği, eğitimi, kardeş bilgileri vb. yanı sıra sosyo-ekonomik düzeye dair, aylık ortalama gelir hakkında bilgi alınmıştır.

Nitekim Roberts (1997), sosyoekonomik unsurların alınan eğitim, edinilen bilgi ve sahip olunan değerler ve gözlemlenen rol modeller gibi pek çok alanda birer filtre

görevi üstlendiklerine değinmiştir (Patton ve McMahon, 2006). Ülkemizde de, yapılan bir araştırma ailenin sosyo-ekonomik yapısının öğrencilerin fakülte veya yüksekokul tercihleri üzerindeki etkilerini tartışmak açısından çarpıcı sonuçlar sunmuştur. Örneğin köylerde doğanların daha çok yüksekokulları tercih ettiği, meslek yüksekokullarını tercih eden çocukların annelerinin ve babalarının eğitim düzeyinin daha düşük olduğu, ailesi kendi evinde ikamet eden, kendi odası olan, evlerinde internet bulunan öğrencilerin fakülteleri tercih ettiğinden bahsedilmiştir (Kuştarıcı, 2010).

2.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Formun ilk dört sorusu, "Bu bölümde okumayı seviyor musun? Ne yönden?" gibi konuya giriş ve ısınma amacıyla hazırlanmıştır. Ancak her görüşme esnasında buna bağlı davranılmamış, bireyle ilk tanışmadan sonra, o etkileşimin de başlangıcı belirlemesine izin verilmiştir.

Geriye kalan 11 soruda ise, çocukluktan başlayarak kişinin mesleki hayallerine değinilmiş, sonra döneme kadar yaşamında kariyer gelişiminin nasıl şekillendiğine ilişkin kişinin rahat düşünebilmesine olanak vermeye çalışılmıştır. Buradaki amaç kişinin kariyer öyküsünü kendi algılayışına göre serbestçe aktarabilmesidir. Anlatım esnasında, daha detaylandırmak veya değinilmemişse üzerinde durabilmek adına, "başta aile olmak üzere, okul, üniversite, kulüp gibi kişinin bulduğu sosyal ortamlarda karşılaştığı kişilerin de etkilerinin nasıl olabildiğine ilişkin açık uçlu olarak "Kariyerinle ilgili kararlarında kimlerin ne tür etkileri oldu sence?" " sorusuna yer verilmiştir. Bu boyutu kişinin detaylandırmasını yeri gelirse teşvik etmek için yeri geldiğinde değinmek için alt sorular oluşturulmuştur.

Kişiyi içinde bulunduğu bağlamı içinde daha iyi anlayabilmek adına; "Bu şehirde yaşamak nasıl bir şey? Öğrenci kimliğin üzerinde bir etkisi var mı? Nasıl?" sorusu oluşturulmuştur. Son soru olarak "Geldiğin yeri/doğduğun yeri/ yakın hissettiğin yeri düşündüğünde, oralarda insanlar ne tür işlerle en çok uğraşıyor? Bir fikrin var mı?/ Gözlemlerin neler?" ise kişinin meslek ve kariyer algısı üzerindeki sosyokültürel etkileri ve örtülü mesajları tanımlayabilmek hedeflenmiştir.

2.5. UYGULAMA

Bahçeşehir Üniversitesi Rektörlüğü'nden uygulama için izin alınmıştır. Gerekli onay ile birlikte ilgili fakülte dekanlarının bilgileri dahilinde öğrencilere danışman öğretim görevlileri aracılığıyla duyuru (Ek 3) yazısıyla ulaşılmıştır.

Uygulamayı kabul eden bireylere ulaşılmış ve görüşme için birbuçuk saat ayıracak şekilde bireysel görüşme randevuları ayarlanmıştır

Her bir görüşme, araştırmacı ve öğrenciye uygun bir zaman diliminde önceden görüşülerek araştırmacının üniversitedeki ofisinde gerçekleştirilmiştir. Böylelikle, hem katılımcıların hem de araştırmacının yabancılik çekmeyeceği doğal bir ortamda mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeden önce, her bir katılımcı araştırmada isimlerin gizliliği, ses kaydı gibi konuları içeren bilgilendirici bir onay yazısı hazırlanmış ayrıca, sözel olarak onayları alınmıştır (Ek 4).

Kendilerine ayrıca katılımlarından dolayı birer teşekkür yazısı e-posta ile gönderilmiştir (Ek 5). Bu aşamanın güvene dayalı bir ilişki oluşmasında etkili olduğu Marshall ve Rossman (1999) tarafından da ifade edilmektedir (akt. Jachowicz, 2007)

Görüşmeler, "kişisel bilgi formu" nda yer alan soruların sorulması ile başlamıştır. Bu durum hem konuya ısınma hem de araştırmada daha sonra analiz edilecek veri sağlaması açısından önemli olmuştur.

Daha sonra, ortalama 40 dakika- 60 dakika süren yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Ancak, 30 dakika süren görüşme olduğu gibi 80 dakikaya kadar uzayan görüşmeler de olmuştur. Görüşmenin karşılıklı bir süreç olması, araştırmacı ve katılımcı arasında birlikte bir diyalog ile oluşması gereği ek sorulara duyulan ihtiyaç da katılımcıdan katılımcıya değişkenlik gösterebilmektedir (Grenewald, 2004). Ayrıca bu durum, konuşma ve kendini açma konusunda da bireysel farklılıkların varlığını da hatırlatmaktadır. Bu esnada, rehber mülakat sorularından yararlanılmıştır (Ek 2). Görüşmeci, önceden hazırladığı konu ve alanlara sadık kalarak hem önceden hazırlanmış olan soruları sorma, hem de bu

sorularla ilintili olarak daha ayrıntıya inebileceği sorular sorma özgürlüğüne sahip olması prensibine dayalı olarak hareket etmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 122).

Görüşmeler sırasında, dijital ses kaydı alınmıştır. Kayıt, aslına uygun olmayı sağlamanın en güvenilir yolu olarak önerilmektedir (Geray, 2006). Konuşulanların kaydedilmesi araştırmacının dikkatini not tutmaya vermesini ve araştırmacının kendi kelimelerini kullanmasını engellemesi açısından önemlidir. Zira, bu tür araştırmalardaolguyu bireyin bakış açısından tanımlamak çalışmanın kalitesi açısından kilit rol oynamaktadır (Baş ve Akturan, 2008)

2.5.1. Veri Toplama Aşamasında Geçerlilik ve Güvenirlik

Güvenirlik için veri toplama aşamasında şu unsurlara dikkat edilmiştir:

- Tüm görüşmelerin aynı odada ve koşullar altında, aynı görüşmeci tarafından gerçekleştirilmesi
- Görüşmenin telefon vb. araçlar tarafından mümkün olabildiğince bölünmeden devam etmesine özen gösterilmesi
- Görüşmecinin oturma mesafesini ve sandalyenin konumunu ayarlayabilmesi
- Görüşmeci temel görüşme becerileri arasında yer alan dinleme, netleştirme, içeriği yansıtma vb. tekniklerden yararlanması,

Uygulamalar, 2010 Nisan ayında başlamış ve 2010 Mayıs sonunda tamamlanmıştır. Uygulama bittikten sonra bazı bilgiler e-posta aracılığıyla danışılarak tamamlanmıştır.

Verilerin saklı olduğu ses dosyaları için birer kod atanmıştır. Kod için puan türü, bölüm, sınıf, cinsiyeti ve sıra no bilgilerini anlamayı sağlayan kısaltmalar kullanılmıştır.

2.6. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ/İNCELENMESİ

Bu araştırmada, araştırmacının görevi, üniversite eğitimi almakta olan öğrencilerin o güne kadar ki kariyer gelişim süreçleri esnasındaki deneyimlerine ilişkin tanımlarını ve anlamlarını sentezleyerek açıklamalar oluşturabilmektir.

Kariyer gelişimi, görüşme yapılan bireylerin bugüne kadarki farklı geçiş ve karar süreçlerini kapsayan geçmişe dönük kararları, üniversite eğitimine devam ederken şimdi kariyerlerine ilişkin yaptıkları ve düşündükleri ve geleceğe dönük bakışları üzerinden yorumlanmıştır

Bu amaçla 14 gönüllü öğrenciyle yapılan görüşme verileri esas alınmış, bilimsel bir biçimde yorumlanabilmesi için olgubilimsel redüksiyon basamakları izlenmiştir.

İlk aşamada herhangi bir pozisyon alınmaksızın, yorum yapmadan görüşmenin öykü bölümü ortaya çıkartılmış, katılımcının görüşleri olduğu şekliyle aktarılmıştır. Daha sonra araştırılan olguya ışık tutan ifadeler dışında kalan, konuyla ilgili olmayan bölümler dışarıda bırakılmıştır ve ardından anlam birimleri oluşturulmuştur. Daha bütüncül olarak anlatılanların hangi anlamın altında toplanabileceğine dair çalışılmıştır. Hycner (1999) bu bölümde araştırmacının daha fazla " sanatsal yargısına" ihtiyaç duyulduğundan bahsetmektedir (akt: Groenewald, 2004). Sonraki aşamada ise anlam birimleri bir araya getirilerek, gruplandırılmıştır.

Her bir görüşmedeki bütüncül anlamın bağlam içinde görülebilmesi için her görüşmenin özeti önem taşıdığı için bireysel öykülerin özetlerine ekler bölümde yer verilmiştir. Böylelikle, tecrübeyi tecrübe yapan şeye ilişkin farklı hikayeler sunmak amaçlanmıştır (Simpson, 2007, akt: Baş ve Akturan,2008).

Bunu gerçekleştirebilmek için her bir metindeki ilgili anlam birimleri, genel alan kategorileri alanda gruplandırılmış, paylaşılan alan kategorileri üzerinden çıkarımlar yapılmıştır. Bireysel çıkarımlar, iki ayrı şekilde yapılmıştır. İlk aşamada "metinsel tanımlama" (textual description) sonrasında, "yapısal tanımlama" (structural description) yapılmıştır. Metinsel tanımlama, her bir katılımcının, farklı kariyer gelişim aşamalarındaki farklı bakış açılarını aktarmak; her bir katılımcının "ne"yi deneyimlemiş olduğunu ortaya koyabilmeyi içermektedir. Yapısal tanımlama ise,

anlama ilişkin farklı hikayeleri sunabilmeyi, olguya dair deneyimin "nasıl ve neden" oluştuğunu tanımlamayı hedeflemektedir (Moustakas, 1994. Akt: Martin Lee, 2008). Bu durum "neomatik" ve "neotik" ilişkilerin tanımlanması olarak da açıklanmaktadır. İlk aşama, metnin neomatik yani, nesnel olarak anlamın tanımlanmasını içermiştir. Neotik tanımlamada ise anlam verme, öznel olarak tanımlamak esastır. Deneyimin esasının bu şekilde yorumlanabileceği söylenebilir (Baş ve Akturan, 2008).

En son basamakta ise, her bir görüşmedeki ortak temalar ve aynı zamanda birey bazında öne çıkan temaları toparlayarak, yatay düzlemde bir özet çıkartılmıştır. Bu aşamada katılımcının günlük hayat dilinden, bilimsel bir dildeki yoruma geçiş mümkün olmaktadır.

Bütün bu analiz sürecinde, ses kayıtları öncelikli olarak dikkatle, bazı bölümleri tekrar tekrar olmak üzere bütünü kavrayabilmek için dinlenmiştir.

Yukarıda tanımlanan aşamaların adım adım ilerlemesi için her basamak için takip formu takip edilmiştir. (Ek 6)

Fenomonolojik indirgemecilik takip edilerek oluşturulan bireysel özetlerin hangi aşamalardan geçerek oluşturulduğunun daha somut olarak anlaşılabilmesi için, iki katılımcının çalışmasından kısa kesitler tek bir tablo üzerinde gösterilmiştir (bknz: Tablo 3 ve 4). Ayrıca bir katılımcıya tamamlanan tüm aşamalar EK 8'de yer almıştır.

Tablo 1. KOD:DILAmereD.3E#5

Anlam Verme Kaynağı	İlgili Birimin Anlamı	Genel Alan Kategorisi	Çıkarım	Özet
-Evet, evet, tiyatroya çok küçük yaşlarda başlamıştım. İşte ailem de sürekli bu tür faaliyetlerde bulunmamı istiyorlardı -Teyzem eski TRT sanatçısı. -Ailede ritm çalabilen çok fazla insan var. Hatta benden başka neredeyse herkes çalabiliyor. Ben ritm çalamıyorum, ritm duygun çok iyi de...-Şarkı söyleyen insanlar (ailede) çok var. Hatta söylemeyen yok gibi. Tiyatro'ya da onu da yapayım dedim, başladım. -10 yaşında falan başladım. İlk Çanakkale'ye geldiğim zamanlar tiyatro Xx'ya gittim, ilk bana ağaç rolü verdiler. □ Böyle çok baş aktörlük falan yoktu tabi başladığım zamanlar. Sonra köpek rolü oynadım, sonra gelişe gelişe işte...	#5,Tiyatroya ailesinin desteğiyle küçük yaşlarda (10 yaşında) Çanakkale'de özel bir tiyatrodan "ağaç rolüyle" başlamıştır. Çocuk oyunlarında farklı roller üstlenmiştir. Maaşlı çalışmaktan ziyade, rol oldukça çağırılmıştır. Okuldaki müsamerelerden ziyade bu oyunlarda görev almaktan keyif almıştır. Ailesinde önceden beri özellikle müzikle ilgilenenler bulunmaktadır. Örneğin teyzesi, eski TRT sanatçısıdır.	Çocukluk- Lise dönemi kariyer gelişimi; Bireyin ilgi alanı ve etki eden unsurlar	*Tiyatroya ailesinin desteğiyle küçük yaşlarda (10 yaşında) Çanakkale'de özel bir tiyatrodan "ağaç rolüyle" başladığı *Ailede müzik vb. uğraşların bulunduğu bir ortamda büyümesi gereği sanata yakın büyüdüğü (örnek: teyzesinin eski TRT sanatçısı olması, ritim çalabilen yetişkinlerin yakın çevresindeki varlığı) * Tiyatrodan sonraki dönemlerde de kopmadığı ve lisede de ve daha sonra üniversitede de tiyatro çalışmalarına aralıklarla devam ettiği.	Tiyatroya, DİLAmereD3E#05'in başlaması küçük yaşlarda (10 yaşındayken) ailesinin desteğiyle olmuştur. Özel bir tiyatrodan aldığı küçük rollerle dahil olduğu tiyatro, şu anda geleceğe dönük kariyer planlarında da önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle üniversitede birlikte çalıştığı yönetmene yönelik olumlu düşünceleri bu süreçte etkili olmuştur. Aile ortamında diğer aile üyelerinin; akrabalarının da müzikle, sanatla ilgili olmaları (örnek TRT'de sanatçı olan 2 teyzesinin olması), yine sosyal sistemdeki bireylerin özelliklerinin, aile kültürünün bireyin gelişimindeki etkisini tanımlamaktadır. Aile kültürüyle ilgili bir başka dikkat çeken özellik ise, aile çevresinde eğitime devam etmiş ve meslek sahibi olan kadınların varlığıdır. Örneğin bir halası İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu olarak öğretmenlik yapmaktadır, diğer halası ise Kamu Yönetiminden mezun olmuştur. DİLAmereD3E#05 cinsiyet farkı olmaksızın kadın ve erkeklerin sosyal hayatı paylaşabildiği, sanata ilgisi olan yetişkinlerin bulunduğu bir ortamda büyümüştür.

Tablo 1'in ün devamı

Anlam Verme Kaynağı	İlgili Birimin Anlamı	Genel Alan Kategorisi	Çıkarım	Özet
-Hıhı.şeydi, öyle bordrolu filan çalışan biri değildim, çocuk oyunları yapacakları zaman çağırılıyordum Onun tadını aldığım için okuldaki müsamereleri falan pek sevmiyordum yaptırıyorlardı ama lisedeyken biraz daha hareketlendi. Lisede daha çok sahneye çıkılabilen bir tiyatro ortamı oldu. Üniversitede de ilk 2 sene nedense pek bulaşmadım bu işlere. Yani şeydi, biraz samimiyetsiz geldi beni çağıran insanlar İlk başta Xxxx hocayla tanışsaydım mutlaka gelirdim ... Çok büyük bir hata yapmışım halbuki. İşte 2 sene sonra, geç de olsa..."	Lisede de tiyatro çalışmalarına devam etmiş, üniversitenin ilk iki yılında ara vermiştir.İlk aşamada kulüpteki ortamı "samimiyetsiz" bulduğundan bahsetmiştir. Ancak sonradan tanıştığı yönetmen / hoca, bu olmusuz izleniminin değişmesinde etkili olmuştur. Hatta daha önce başlamadığı için pişmanlık duymuştur.			Bütün bu unsurlar, bireyin kendisini yaratıcı yollarla ifade edebilmesini olanaklı kılabilecek iklimin oluşmasına katkı sağlamıştır

Tablo 1'in devamı

Anlam Verme Kaynağı	İlgili Birimin Anlamı	Genel Alan Kategorisi	Çıkarım	Özet
... Çünkü halamlar orda okuyorlardı. üniversitede okuyorlardı. Almanya'dan dönmüşlerdi. Türkiye'de üniversite okumak istiyorlardı. 2 halam. Bir halam kamu yönetimi okudu Dokuz Eylül'de, diğer halam İngiliz Dili ve Edebiyatı'nı bıraktı sonra gazetecilik okudu Ege'de. Şimdi de öğretmenlik yapıyor."Halamların da sevgilileri falan filan, beraber toplanıp halk konserlerine falan gidiyorlar. O dönem Cem Karaca, Selda Bağcan konserleri falan çok varmış."	Ailesinin diğer üyeleri, iki halası da üniversite eğitimi almıştır. Bir halası İngiliz Dili Edebiyatı ile başlayıp gazetecilik okumuş olup öğretmenlik yapmaktadır. Diğer ise kamu yönetimi okumuştur. O dönemin yaşayışıyla ilgili, hep beraber kız erkek karışık Halk konserine gidildiğini, Cem Karaca, Selda Bağcan dinlendiğini bilmektedir	Aile kültürel yapısı hk. bilgi/	* 2 teyzesinin TRT sanatçısı olduğu * Bir halasının İngiliz Dili Edebiyat mezunu olarak öğretmenlik yaptığı * Diğer halasının kamu yönetimi okuduğu Ailede baba tarafında, 2. kuşak kadınların da eğitimini sürdürdüğü ve büyük bölümünün meslek sahibi olduğu * kız erkek birlikte sosyal hayatı paylaşabilen (örnek: halk konserlerine birlikte gidebilme vb.) bir ailede büyümüş olduğu * Sanata yakın bir ortamda büyüdüğü	

Tablo 2. KOD: SÖZpr4K#09

Anlam Verme Kaynağı	İlgili Birimin Anlamı	Genel Alan Kategorisi	Çıkarım	Özet
Peki büyüdükçe neler değişti? Neler oldu? Kararın nasıl ne yönde...?) - Ya aslında çok fazla düşünmüyordum. Dediğim gibi zaten lise 2'ye kadar hiçbir şey şekillenmemişti kafamda. Hiçbir şey düşünmüyordum da. Ailemde de şey yoktu hani "şunu yap bunu yap". Bazı ailelerde o vardır hani hukuk oku, tıp oku, avukat ol falan diye. Hiç olmadığı için ben de hiç üstünde durmamıştım, düşünmemiştim. Lise sonda artık böyle dank etmişti bana hani biraz daha büyümüş oluyor insan. Ne yapmalıyım, ne etmeliyim? Hangi alanda iyiyim? Nerede başarılı olabilirim? diye o zamanlarda başlamıştım.	#09, Lise 2. sınıfa kadar meslek seçimi üzerinde durmamıştır. Ailesi de herhangi bir zorlamada bulunmamıştır. Lise 3'te artık biraz da büyüdüğünü düşündüğü için bu konular hakkında düşünmeye başlamıştır. "Nelere yetenekliyim? Hangi alanlarda iyiyim?" gibi sorular sormaya başlamıştır. Lise de rehber öğretmeni insanlarla içli dışlı olabileceğin bir meslek seçmelisin demiştir. Bunun dışında lise de meslek seçimi ile ilgili testler uygulanmıştır. Orada da yine insanlarla iç içe olabileceği mesleklerin uygun olabileceğine dair değerlendirmelerin çıktığını belirtmiştir.	Lisede Kariyer Gelişimi; Okuduğu Bölümü Seçmesinde Etki Eden Unsurlar	* Lisede, fen alanında zorlandığını görmesiyle, sözel alana kaymış olması *SÖZ puan türünde seçilebilecek bölüm sayısının sınırlı olması * Halkla İlişkiler bölümünün daha geniş çalışma olanaklarına sahip olduğuna dair görüşü * İnsan ilişkilerinin güçlü olması gereği bölümle uyum sağlayacağını düşünmüş olması * Lisedeyken rehber öğretmenin insanlarla ilgili mesleklere yönelmesi konusunda görüş ve önerileri * Lisede uygulanan bazı test/ envanterlerin de sonucunda yine insan odaklı seçeneklerin çıkmış olması * Lise 3'te özellikle kendisine mesleki seçimle ilgili sorular sormaya başlamış olması.	SÖZpr4K#09'un halkla ilişkiler bölümünde okumayı seçmesi, sözel puan türünde seçilecek bölümlerin sınırlı olmasıyla ve halkla ilişkiler bölümünü daha geniş çalışma olanaklarına sahip olduğuna dair görüş ve beklentisiyle ilişkilidir. Ayrıca, kendisinin güçlü yönünün farkında olması; insan ilişkilerinde iyi olduğunu düşünmesi bu bölüme daha rahat uyum sağlayabileceği düşüncesini desteklemiştir. Lisede rehberlik servisindeki psikolojik danışman ile yaptığı görüşmeler ve kendisine uygulanan envanterler de insan odaklı mesleklere yönelmesi konusunda kendisine yol göstermiştir. Ailesi de bu süreçte kendisini her hangi bir yöne doğru kanallandırmemiş, girişken özelliğine dair gözlem ve geribildirimlerini paylaşarak destek olmuştur.

Tablo 2'nin devamı

Anlam Verme Kaynağı	İlgili Birimin Anlamı	Genel Alan Kategorisi	Çıkarım	Özet
- Lise'de... Ondan öncesinde uçuyordum. - Yani hani genelde şey vardır ya, ya tıp oku derler ya avukat ol derler. O açıdan genelleme yaptım Yoksa... hiçbir şekilde biri beni etkilemedi. Yani müdür yardımcısı vardı bizim okulda. Müdür yardımcısı da değil aslında, rehberlik hocasıydı. Onunla böyle bazen konuşurdum. Sen daha insanlarla içli dışlı olabileceğin bir alana yönelmelisin, bir de sınavlar yapılarıydı böyle . kişisel gelişim sınavlarıydı tam isimlerini hatırlamıyorum. - Testler yapılarıydı. İşte hani şeyler çıkardı daha çok insan ilişkileri, insanlarla iç içe olabileceğin, daha masa başı değil de daha hareket halinde, gideceksin geleceksin falan. O şekilde o da belki biraz etki etmişti bu yöne kaymamda ama onun dışında hani böyle özel biri hatırlamıyorum yoktu.	Ailesi meslek seçiminde zorlayıcı olamamıştır. Yine girişken ve atak özelliklerinden dolayı, sosyal alanlarda seçim yapabileceğini kestirmişler ancak seçimi kendisine bırakmışlardır.		*Ailesinin bu süreçte herhangi bir yöne kalması hususunda bir zorlamada bulunmamış olması ancak girişken özelliklerinde dolayı sosyal alana yönelmesinin uygun olabileceği yönünde izlenimlerinin olması * Orta okulda kendi içine dönük biriyken lise döneminde, yavaş yavaş daha dışa dönük yapıdaki birine dönüşmesi	SÖZpr4K#09' orta okulda içine dönük biriyken lise döneminde daha dışa dönük bir yapıya bürünmüştür. Ergenlik dönemiyle beraber arkadaşlıkları artmıştır. Bu örnek zaman içinde bireyin geçirdiği gelişimsel evrelerle birlikte sahip olduğu dinamik yapıyı göstermektedir. Birey için atfedilen özellikler o zaman dilimi için geçerliliğini korurken daha sonra geçerliliğini kaybedebilmektedir. SÖZpr4K#09, bütün bu farklı unsurların etkileşimi sonucunda bu bölümde okumaya karar vermiştir.

Tablo 2'nin devamı

Anlam Verme Kaynağı	İlgili Birimin Anlamı	Genel Alan Kategorisi	Çıkarım	Özet
- Ailem, "ne istiyorsan onu yap" diyorlardı. Yani nerede mutlu olacaksan, hangi bölümü... Ama onlarda hep şey derdi daha hani				
- biraz girişken. Ufakken biraz daha içime kapanıktım ama liseden sonra bu kız baya böyle aktif, girişken, daha böyle sosyal alanda bir şey yapmalı diye onlarda diyordu ama çok fazla böyle bir üstüme gelmemişlerdi şunu bunu yap diye..				

2.6.1. Verilerin İncelenmesinde Geçerlilik ve Güvenirlik

Çözümlemelerde güvenilirliği sağlayabilmek için "çeşitleme" (triangulation) yollarına başvurulmuştur. Bu amaçla, meslektaş görüşü (peer review), dış denetçi (external auditor) ve katılımcının kontrolü (member check) yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Dış denetçi olarak, bu araştırmanın tez kapsamında yürütülmesi gereği, tez danışmandan alınan görüşlerden yararlanılmıştır. Çeşitlemede meslektaş görüşü (peer review) araştırmalarda dışsal güvenirlilik için önerilmektedir. Lincoln ve Guba (1985) bu rolü "şeytanın avukatlığı" olarak tanımlamaktadır, bu kişi, yöntem, anlamlar ve yorumlar hakkında zor sorular sorar ve aynı zamanda araştırmacıyı dinleyerek duygusal olarak kendini rahatlatmasına olanak verir (Creswell, 1997). Bu amaçla, özel bir vakıf üniversitesinde psikolog olarak üniversite öğrencilerine hizmet sunmakta olan, araştırmacıyla önceden farklı projelerde çalışmış olan bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

Katılımcının kontrolünü sağlamak ise, araştırmacının yine yorumlarının ne denli isabetli olup olmadığı ve metindeki tanımların doğru olup olmadığına ilişkin görüşlerinin alınmasını içermektedir. Lincoln ve Guba (1985) tarafından güvenilirlik için en önemli unsur olarak tanımlanmaktadır (akt: Lee Martin, 2008). Ancak zaman sınırlılığı nedeniyle bilgilerin doğruluğu konusunda teyidine ihtiyaç duyulan iki katılımcı üzerin en bu kontroller yapılabilmektedir.

BÖLÜM III

BULGULAR ve YORUM

Bu bölüm, araştırmanın mevcut sonuçlarını sunmaktadır. İlk aşamada, katılımcılarla ilgili demografik bilgilere ve araştırma konusuyla ilgili olabilecek diğer temel bilgiler tanıtılmıştır.

İkinci aşamada, katılımcıların yanıtlarından yola çıkılarak, kariyer gelişimi incelenmiş, birleşik özet oluşturulmuş, ayrıca, mesleki tercih süreci ayrı olarak ele alınmak suretiyle ebevyn tutumu ve diğer ilişkilerin etkisi açısından konu ele alınmıştır.

3.1. ÇALIŞMA GRUBU HAKKINDA BİLGİ

6 kız, 8 erkek olmak üzere, toplam 14 kişiyle görüşme yapılmıştır. Katılımcıların okudukları bölüm ve sınıf, doğum yerleri, kaç yıldır İstanbul'da yaşadıkları ve burslu olup olmadıklarına dair bilgiler tablo 1'de belirtilmiştir.

Bunun yanı sıra, katılımcılardan ebevyn meslek, eğitim bilgileri ve iş deneyimlerine de tablo 2'de yer verilmiştir. Aynı tabloda kardeş bilgileri ve bilinen ortalama aylık gelir hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 3. Katılımcılar Hakkında Özet Bilgiler I

Katılımcı	Cinsiyet	Puan Türü	Bölümü	Sınıf	Doğum Yeri	Okuduğu Lisenin Türü	Kaç yıldır İstanbul'da yaşadığı	Burs Durumu
#01	K	EA	Psikoloji	1	Kırşehir	Süper Lise	20	Burslu
#02	K	EA	İşletme	4	İstanbul	Devlet Lisesi?	24	-
#03	E	SÖZ	Sinema-TV	3	İstanbul	Anadolu Lisesi	22	Burslu
#04	E	EA	Hukuk	4	İstanbul	(Kolej) Fransız Lisesi	24	-
#05	E	DİL	Amerikan Dili ve Edebiyatı	3	Çanakkale	Devlet Lisesi	6	Burslu
#06	K	DİL	Amerikan Dili ve Edebiyatı	4	İstanbul	Yurtdışı-son sene Anadolu Lisesi	5	-
#07	E	SAY	Bilgisayar Müh	3	Adana	Fen Lisesi	4	Burslu
#08	E	EA	Ekonomi	3	Adıyaman	Anadolu Lisesi	4	Burslu
#09	K	SÖZ	Halkla İlişkiler	4	İstanbul	Kolej	22	-
#10	K	ÖY	Görsel İletişim Tasarım	1	Ankara	Devlet Lisesi?	3	-
#11	E	SAY	Elektrik-Elektronik Müh.	4	İstanbul	Devlet Lisesi	23	-
#12	K	SAY	Mimarlık	1	Antalya	Süper Lise	5	Burslu
#13	E	EA	Siyaset Bilimi-Uluslararası İlişkiler	3	Aydın	Devlet Lisesi	4	-
#14	E	SAY	Matematik Bilgisayar	4	İstanbul	Kolej	25	-

Tablo 4. Katılımcılar Hakkında Özet Bilgiler II

Katılımcı	Anne Eğitim	Baba Eğitim	Anne Mesleği	Yaptığı İş	Baba Mesleği	Yaptığı İş	Kardeş Sayısı	Aylık Ort. Gelir (TL)
#01	İlkokul	İlkokul (7.sınıf terk)	-	Çocuk bakıcılığı	Demirci ustası	Demircilik ve farklı ticari işler	2	1.000- 1.500
#02	İlkokul	İlkokul	-	Ev hanımı	-	Serbest/ Oto galeri işletmeciliği	2	3.500- 4.000
#03	İlkokul	Lise	-	Ev hanımı	-	Serbest/Ticari taksi işletmeciliği	1	2.000- 2.500
#04	Lise	Üniversite	-	(Kısa dönem) bankacılık-dışarıdan emekli	Makine müh.	Mühendislik-Emekli ve Denetim firmasında "denetçi".	1	5.000- 6.000
#05	Ortaokul	Üniversite terk	-	Turizm?	-	Serbest İşletmecilik (vefat)	1	2.800
#06	Üniversite	Üniversite	Anestezist	Emekli	Subay	Kağıt/Kırtasiye/ Firma sahibi	1	20.000-30.000
#07	Üniversite	Üniversite	Tarih Öğretmeni	Öğretmenlik	Matematik öğretmeni	Öğretmenlik	1	Ortalama 3.000-4000 TL
#08	İlkokul	Lise	-	Ev hanımı	-	Kamuda yöneticilik Emekli Muhtarlık	2	4.000
#09	Lise	Ortaokul	-	Kısa dönem kuaförlük-Ev hanımı	Kuyumcu	Serbest/ Kuyumcuk	1	5.000-10.000

Tablo 4'ün devamı

Katılımcı	Anne Eğitim	Baba Eğitim	Anne Mesleği	Yaptığı İş	Baba Mesleği	Yaptığı İş	Kardeş Sayısı	Aylık Ort. Gelir (TL)
#10	Üniversite (Açık öğretim)	Üniversite	-	-Bir partide uzun dönem kadın kollarında genel sekreterlik - Bir dönem kardeşiyle ortağı olduğu restoranta aşçılık - Ev hanımlığı		Siyaset Bilimci	Proje müdürlüğü	1 4.000-4.500
#11	İlkokul	Lise (Üniversite kazanmış gidememiş)			Ev hanımı	-	Genel satış müdürlüğü	1 4.500
#12	Lise	Üniversite	-		Ev hanımı	Mimar	Mimarlık	1 8.000-9.000
#13	İlkokul	Ortaokul			Ev hanımı	Elektrik Tesisatçısı	Elektrik tesisatçılığı	- 3500-3600
#14	Ortaokul	Ortaokul	-	10 yıl kadar tekstilcilik/ ev hanımı		-	Firma sahibi/ tekstilcilik	1 8.000-9000

3.2. KARIYER GELİŞİMİNİN OLGUBİLİMSEL İNDİRGEME YARDIMIYLA İNCELENMESİ

Çıkarımlar, araştırmacının bu araştırma modelinde ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik alanında örnek alabileceği araştırmanın olmayışı ve kendisinin yaptığı ilk bilimsel araştırma olması gereği, araştırmacı görece olarak "temkinli" yorumlarda bulunmayı seçmiş, olabildiğince basamakları takip ederek belirli bir senteze ulaşmayı hedeflemiştir.

Bu aşamada bireylere yönelik çıkarımlar temel demografik bilgilerin yanı sıra, şu genel alan kategoriler incelenmiştir.

- Ebeveyn eğitim düzeyi
- Ebeveyn mesleki gelişimi
- Ebeveyn doğum yeri
- Çocukluk mesleki hayalleri ve etki eden unsurlar
- Üniversite dönemine kadar eğitim yaşantısı hakkındaki görüşleri
- Orta öğretimde düşündüğü meslekler ve etki eden unsurlar
- Okuduğu bölümü seçmesinde etkili olan unsurlar
- Üniversite seçiminde etkili olan unsurlar
- Okuduğu bölüm hakkındaki duygu ve düşünceleri
- İş ve staj deneyimi hakkındaki duygu ve düşünceleri ve etki eden unsurlar
- Kariyeriyle ilgili yakın geleceğe dair düşünceleri ve nelerden etkilendiği
- Ailenin (varsa) göç öyküsü veya bireyin İstanbul'a geliş öyküsü
- Yaşadığı yer hakkındaki duygu ve izlenimleri
- Geldiği yer /bölge hakkındaki duygu ve izlenimleri

Kariyer gelişimi, görüşme yapılan bireylerin bugüne kadarki farklı geçiş ve karar süreçlerini kapsayan geçmişe dönük kararları, üniversite eğitimine devam ederken şimdi kariyerlerine ilişkin yaptıkları veya düşündükleri ve geleceğe dönük bakışları üzerinden açıklanmıştır.

Son aşamada, "birleşik özet" denilebilecek aşamaya geçilmiştir. Bu aşamada bireylerin yapısal ve metinsel tanımlamalarından yola çıkarak genel bir senteze ulaşılmıştır. Bu aşama, Moustakas'ın (1994) tanımladığı şekliyle, sezgisel bir entegrasyon sürecini kapsamaktadır (Akt: Martin Lee, 2008) . Bu noktada, günlük ifadelerden öteye geçerek olguyu yansıtabilmek esastır. Genel sentez aşaması, tüm grubun sunduğu görüşlerin özünü oluşturan, önemli temaları özetlemek olarak da görülebilir.

3.2.1. Kariyer Gelişiminin Bireysel Öyküler Üzerinden İncelenmesi

Kariyer gelişime dair bireyin ne tür deneyimler yaşadığı, neomatik ve neotik tanımlamada üzerinden verilen anlamlar doğrultusunda tanımlamış, bireysel özetler çıkartılmıştır. Bu özetler bireyin fenomenolojik dünyasına ışık tutarak kariyer gelişimi olgusunu ülkemizdeki örnekler üzerinde somut olarak takip edebilme, sistemik etkilerin ilişkilerini anlayabilme olanağı sunmaktadır (Ek 7).

İsim yerine verilmiş olan kodlarda ilk iki harf bireyin okuduğu bölümün girdiği dönemki türünü, ikinci kısım bölüm adınının kısaltılmışını, yanındaki rakam sınıfını, K veya E harfleri cinsiyeti, #'nden sonraki bölüm ise sıra numarasını ifade etmektedir.

3.2.2. Kariyer Gelişimi - Birleşik Özet

Bu bölümde, tüm grubun sunduğu görüşlerin özünü oluşturan, önemli ve paylaşılan temaları özetlemek olarak da görülebilir. Dolayısıyla birleşik özetten önce, Ek 7'deki bölümün okunması önemlidir. Bireysel özetlerdeki farklı aktarımlar görüşme anında tanımlanabilmektedir. Araştırmadaki bir örnekten yola çıkılacak olursa, "her gün önünden geçtiği televizyon kanalı binası"nın kendisinde yarattığı heyecanın bir gün

okuyacağı bölümü seçmede etkili olabileceğini muhtemelen o gün bilemeyen birey, sonradan o görüşme esnasında bunun kendisi için önemini anlatabilir bir noktaya gelmektedir. Bu aktarım, iki sistemin (katılımcı ile görüşmecinin) ortak bir anda buluşabilmesi, ilişki kurabilmesiyle ilintilidir. Dolayısıyla buradaki özet, net bir biçimde çocukluk veya ergenlik dönemi şeklinde birbirinden ayırarak deneyimleri ele almaktan ziyade, görüşmelerden elde edilen genel temalara kısaca odaklanmıştır.

Kariyer Gelişiminde Beklentiler: Beklentiler daha ziyade o mesleğin ve eğitim alınan kurumun sunabileceği olanaklara ilişkin daha geleceğe dönük bir karşılığı bulunmaktadır. Bireyin beklentileri, seçtiği alanda deneyim kazanmasıyla ve olgunlaşmasıyla birlikte değişmektedir. Aynı zamanda kariyer gelişimi bir taraftan gücünü gelecekte almaktadır. Görüşmeler esnasında dile getirilen beklentiler arasında;

" Belirli bir mesleğin, iyi maddi olanaklar sunacak olması, farklı iş olanakları sunacak olması/ alanın geniş bir yelpazeye sahip olması, yurt dışında daha rahat eğitim olanaklarına ulaşabilecek olmak, işin maddi ve manevi rahatlık sağlayacak olması, meslek alanının farklı sektörlere kayabilme şansı veriyor olması, "geleceğin mesleği" olması, global şirketlerde çalışma olanağı tanıyacak olması" sayılabilir.

Bu durum, Bandura'nın "outcome expectations" (beklenen sonuç) kavramın akla getirmektedir. Belirli bir dizi eylemden sonra edilen edilmesi beklenen sonuçlar nitekim katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Kendilik Algısı ve Özyeterlilik: Bireyin, ilgilendiği veya ilgilenmediği alanlara, değerlerine dair kişisel görüşü, güçlü olan ve olmayan yönlerine, sahip olduğu özelliklerine (benlik algısı) dair görüşleri kariyer gelişimde farklı evrelerde öne çıkmaktadır.

Bu durum bir katılımcının (DİLamered2E#05) "bir insanı tanıyabilecek kişi, tek kendisidir" görüşüyle özetlenebilir.

Örneğin, bireyin belirli derslerin beklentisini karşılamadığını veya bu derslerde yeterli olmadığını fark etmesi, özellikle alan seçimi aşamalarında bireyin yönünü

değiştirmesine neden olabilmektedir. Zaman zaman ideal benlik de bu kararlarda etkili olabilmektedir. Birisinde ilgi alanlarının erken yaşta fark edilmeye başlanıp, giderek gelişmekte, buna karşılık bir diğer kişide de ilk ilgi alanı farklılaşarak kendine yeni yönler bulabilmektedir.

Kendilik bilinci ve özyeterlilik (self-efficacy) konusunu tüm unsurlarıyla tanımlayabilecek bir örnek verilmiştir.

"Ben liseden beri borsacıydım. Borsadan para kazandım. Baya yani, param vardı. Ve o parayı ben liseden beri borsada birkaç katına çıkardım. Tabi yani ilkokuldan önce, okula başlamadan ben rakamları halletmiştim

Ama orada şey... kendine yeni bir alan buluyorsun. Bir de biraz içgüdüsel. Ben içgüdüye inanıyorum yani. Bir bakıyorsun sen de buluyor olabilirsin. O da buluyor olabilir. Yani, bir baktım ben bu işten çok fazla anlıyorum.

...

Biraz aykırı olmaya çok inanıyorum, biraz, tembellikten bahsetmiyorum. Eminim anlatabiliyorumdur. İnsanın ruhunun biraz daha özgürlüğe müptela olmasından, biraz da özgürlük için çok şeyini, belki çıkarını, her şeyini feda edebilmesi gerektiğini düşünüyorum. Biraz da o "Slumdog Millionaire" filmindeki gibi, daha çok yaşayarak, o sorulara cevap verebildiğini ve verebileceğimizi düşünüyorum. O kara kaplı kitaplarda hayat yazmıyor. Ben kesinlikle buna inanıyorum. Bölüm noktasında en büyük tercihim bu oldu. Yani hukuk yazabilirdim, Boğaziçi Üniversitesi yazabilirdim, ODTÜ yazabilirdim. Puanlarım hep buna yetiyordu mesela. Ama ben ne bileyim böyle kravatlı, genel işlerden bir şey olmak istemedim".

(EAeko3E#08)

Öz-yeterlilik ve güçlü yönlerin farkında olma teması aynı zamanda bireyin geleceğe dönük kariyeriyle ilgili düşüncelerinde de rol oynamaktadır. Günümüzde de güncelliğini koruyan öz-yeterlilik kavramı, sosyal bilişsel kuram (social-cognitive theory) çerçevesinde değişmez (static) ve bölünmez bir özellik olmaktan öte değerlendirmektedir. Buna göre öz-yeterlilik, bireyin kendisine dair bir dizi inancının sürekli belirli bir performans sergilemesi gereken durumlara göre değişime uğradığına vurgu yapmaktadır. Öz-yeterlilik aynı zamanda diğer kişisel, davranışsal

ve çevresel unsurlarla da etkileşim halinde şekillenmektedir (Hackett ve Lent, 1992, akt: Swanson ve Foud, 1999).

Kariyer Gelişiminde Algı ve Atfedilen Anlam: Algı ve anlam çok geniş ve kapsayıcı iki temel kavram olmaları gereği bir noktada her şeyi bu açıdan ele alabilme noktasına insanı çekebilmektedir. Ancak daha sınırlı bakılacak olursa, katılımcıların meslek seçimi aşamasında, mesleklere veya bölümlere ilişkin farklı kaynaklardan beslenerek bir resim oluşturduğu ve bunlarla ilişkili olumlu veya olumsuz duygu geliştirdikleri görülmüştür. Bir başka deyişle, meslek veya alternatif bölümlere ilişkin algı bireye kararlarında yön verebilmektedir. Aynı zamanda eğitim kurumlarına dair algı da seçimlerde etkili olmuştur. Bu konuda verilebilecek bazı örnekler ; "Fransız Liseleri disiplinli ve zordur, psikologlar güzel şeyler yapıyorlar, yani insanlara yardımcı oluyorlar, öğretmenlik sabır gerektirir, avukatlık kendini iyi ifade edebilmeyi ve iyi savunabilmekle ilgilidir gibi". Dolayısıyla çoğu zaman kaynağı bile tam belirgin olmaksızın farklı farklı kaynaklardan gelen parça parça bilgiler, bireyin içinde sentezlenerek bir yargı oluşturmaktadır.

Küçük yaşlarda ise bu algıyı oluşturan unsurlar arasında o mesleğe dair fiziksel, görsel özellikler (giyilen kıyafet vb.) ve örnek olabilecek kişilerle kurulan duygusal bağ (örnek: mesleği icra eden tanıdık birinin uyandırdığı hayranlık) öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bireyin çevresinde, hangi tür modellerin var olduğu etkili olmaktadır.

Deneyim kazanmayla beraber, birey şimdi okuduğu bölümle ilgili düşüncelerini ve duygularını dile getirdiği noktada görüşme yapılan katılımcıların içlerinde derecesi ve şiddeti değişse de duydukları memnuniyeti iletmişlerdir. Dolayısıyla bu memnuniyetin kaynağını açıklarken, eğitim alınan disipline veya üniversiteye atfedilen özelliklerde, verilen anlam öne çıkmıştır. Bu duruma verilebilecek örnekler;

- Bölümünü "değerli" bulma ve "bölümün yeterli formasyonu sağladığı"nı düşünme
- Üniversitenin genel olarak akademik ve kavramsal düşünebilmeye katkı sağladığını düşünme
- Kişiyi geliştiren bir bölüm olduğunu düşünme

- Bölümünün bireyde anlama ve sorgulama duygusu yarattığına inanma ve bunun verdiği heyecan
- Doktorun hastasının iyileştiğini görmesine benzer şekilde, mimarlıkta yapılanın somut olarak görülebildiğini düşünme

Değerler: Değerlere, ilişkin farkındalık ise, daha ziyade satır aralarında tanımlanabilen arka planda çalışan ama bir o kadar belirleyici görünen bir unsur olmaktadır. Değerlerin kariyer gelişimine dair ülkemize özgü olabilecek örneklerden biri de bir katılımcının (EApsy1K#01), seçtiği meslek alanında tesettürlü (kendi ifadesiyle başı kapalı) olarak daha rahat çalışabilmeyi düşünmüş olmasıdır.

Değerlerin mesleki karar aşamasında birey için önemini yansıtan ve bir yandan da kuramsal bölümde değinilen "Ödün ve Uzlaşma" kuramını hatırlatan bir örnek alıntıya yer verilmiştir. Burada aynı toplumsal değerler ile ilgi alanının çatışması söz konusu gibidir.

Aslında aklımda benim hep 2 tane şey vardı. Daha doğrusu 3 tane şey vardı ama; daha çok ikisi. Spor akademisi istiyordum o zaman. Sporla ilgilenmeyi isterdim ama onun dışında ya hukuk ya da siyaset bilimi, siyasal bilimler. İkisinin arasında kalmıştım.

Yazarken de spor akademisi yazmadım tabi, sonrasında hep bu ikisine kaydım aklım.
(Tabi kısmı nereden geliyor?)

Şöyle, onlar diğer ilkinde göre baktığımızda açıkçası ben daha zor şeylerle ilgilenmeyi sevdiğim için bu ikisini düşündüm, diğerini eledim. Şu ana spor yapıyorum ama tabi öyle profesyonel şekilde olmuyor. Bir de tabi ilerisini düşünerek baktım, o şekilde piyasada yapacağım iş çok fazla değil..."

(EAhuk4E#4)

Büyük oranda, aile içinde edinilmiş olan değerlerin deneyimle ve zaman içinde değişmesinin mümkün olduğuna dair bir örneğe de yer verilmiştir. Özellikle işe yönelik değerlerin genç yetişkinlerin yeni yeni adım attığı iş dünyasındaki deneyimiyle beraber şekillenmesi, farklılaşabilmesi söz konusudur. Birey için çalışmanın tanımı, çeşitlenen ortam ve kişilerle farklılaşabilmektedir.

"Oraya gittiğimde öyle bir arkadaşlık gördüm ki; orada da teknik servistim, prizleri yapan bir firma. Yaklaşık 12 kişi vardı. Şaşırdım kaldım; daha ilk haftada insanlar benim babamın ismini bilir oldu, sevdiğim yemeklerin ismini bilir oldu.
(1haftada?)

-Evet, olacak iş değil ki benim orada beklentim biraz daha fazlaydı; çünkü 1.sınıfların 2.sınıfların staj yapacağı bir yer ben artık 3.sınıfın sonuna gelmişim. Dedim ben burda staj yapamam ama; baktım arkadaşlık çok güzel. Dedim kal sabret. Uyuduğum da oldu gittiğimde; çünkü çok yoğun bir iş temposu yoktu orada.

- Çok güzel şeyler öğrendim. İşte 3.iş tecrübem de öyle oldu. Şimdi babam kendimi bildim bileli 7/24 çalışan birisi.Dedemin yanına gittik, dedem dersiniz sabah 6 akşam 9.

-Taviz vermeyen birisi. Çalışmak benim için, sabah kaçtan akşam kadar mesai varsa bir tek öğle yemeğin olacak, aralıksız harıl hurul çalışmak.

-Böyle gördüğümüz için. Oysa ki çalışmanın arasında kahve içeceksin, arkadaşınla muhabbet edeceksin. Belki hafif kestireceksin, belki facebook'una bakacaksın; yani böyle bir şey çalışmak. Ben ilk iş tecrübelerimde o yüzden sıkılıyordum.

-(Çalışılmıyor gibi geliyordu?) Evet, çalışılmıyor gibi geliyordu. Tembel gibi görüyordum insanları. Sıkılıyordum başlarda ama; çalışmanın da ne demek olduğunu sonradan öğrendim işte. Son staj yerimdeki arkadaşlarımla da hala görüşüyorum.

- Çok büyük şeyler kattı bana yani; onlar da beni çok sevdiler. Mezun olduğumda giderim belki yani çalışma fırsatı tanırılar".

(SAYelk4E#11)

İlgi Alanları: Bazı katılımcıların ilgi alanlarıyla şu anki mesleki tercihleri arasında zaman zaman paralelliklere raslanmıştır. Bazı örneklerde, erken yaşlarda gelişmeye başlayan ilgi alanlarının bugün de devam ettiği görülmüştür (örnek: erken yaşta başlayan teknoloji merakı, bilgisayar merakı, tiyatroya, tarihe duyulan ilgi).

"Teknolojiye çok meraklıyım ben. Çok severim yani böyle sürekli birşeyler yapmayı, böyle küçüklüğümden beri evde eski radyolar olurdu onları yapardım böyle. Yani böyle sürekli yeni şeyler, teknolojik aletleri, cihazları yani böyle denemeyi çok severim. Zaten işte dediğim gibi liseden beri basit programları internette baka baka yazıyordum. Ondan sonra da böyle bir şey oldu yani".

(SAYbilmüh3E#07)

Bazı örneklerde ise, bireyin ilgi alanlarının geleceğe dönük kariyer düşüncelerine etki edebilecek kadar öne çıkabilmekte eğitim alınan disiplinin ötesine geçebilecek kadar birey için anlamlı olabilmektedir. İlgi alanları da bununla beraber bireyle beraber zaman içinde değişime uğramaktadır, yeni konular, uğraşlar bireyin dünyasına katılabilmektedir.

"Şimdi bir kitap okuyorum. Onun bayağı bir etkisinde kaldım herhalde.

(Öyle mi? Ne okuyorsun?)

- Nietzsche Ağladığında.)

- Aslında çok ağır gidiyor.

- Ben de biraz çok çok sık kitap okumadığım için biraz yavaş yavaş gidiyor. Bir de ben çizerek okuyorum böyle değişik cümleler oluyor. O Nietzsche'yle psikoloğun arasında geçen diyaloglarda çok ilginç... çok ilginç sözler oluyor. Onları çiziyorum, araştırıyorum falan. Biraz böyle ders gibi okuyorum aslında kitabı. O beni bayağı bir etkiledi. Bir de eski erkek arkadaşım da çok bu konularla ilgiliydi. O da sinema okuyordu ama çok fazla psikanaliz, psikoloji, Freud falan, biraz ondan da etkilendim diyebilirim" (Düşünüyor musun bunu şu anda? Hemen olmasa da, bununla biraz daha yakınlaşmayı, psikolojiyle?)

- Aslında düşünmedim değil. Şöyle sertifikalı programlara falan mı katılsam diye düşündüm ya da hani masterımı bu alanda yapsam... Ama zor. Halkla ilişkilerden, psikoloji masterı yapmak çok zor.

(SÖZpr4#09)

Bu bölümde görülebileceği gibi, bireyin kariyer gelişimi devam ederken, kendisinde yeni keşfettiği yönlerden de ilham almaktadır. Bununla beraber ilgi alanının kendisi yine tek başına bu yönelimini açıklamak için yeterli olmamaktadır. İlişkisel boyuta yönelik unsur da (erkek arkadaşın etkisi) dikkat çekicidir. Dolayısıyla bireyin ilgi alanlarını genişletmesi yine bağlantıda olduğu kişi ve ortamlarla olanaklı olmaktadır. Bu örnekte ancak ayrıca yüksek öğrenim sistemindeki olanaklar ve esnek olmayan unsurlar da bireyi sınırlayıcı bir etmen olarak göze çarpmaktadır.

Aile, Akran ve Diğer İlişkiler: Schultheiss'in (2003) ifade ettiği gibi, genellikle bugüne kadar ilişkilerin etkileri olumsuz bir yüklemeye sahip olmuş, başarılı kariyer kararları için engelleyici bir unsur olarak ele alınmıştır. Hatta karar verme sürecinde

diğerlerinden yararlanıldığında birey " bağımlı" veya "boyun eğen" şeklinde değerlendirmiştir. Bu araştırmada ise bu unsur, bu tür varsayımlardan bağımsız olarak ele alınmıştır.

Hiçbir katılımcı doğrudan olarak ebeveynlerinin kariyerlerine dair karar aşamalarında etkili olduğunu ifade etmemiştir. Ancak bu durum ebeveynin etkisiz olduğu anlamına gelemeyeceği gibi, katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak bireyin kariyer gelişimine doğrudan veya doğrudan olmayan yollarla ebeveynin önemli bir yer edindiğini göstermiştir. Blecher'e (1982) göre de aile, ailedeki kurallar, sınırlar, inançlar, değerler, gelenekler, mitler üzerinden bireyin kariyerine etki eden önemli sistemik unsurdur (Chope,2001). Bu araştırmada da bu unsur ebeveyn tutumu, ebeveynin sahip olduğu özellikler (örnek: ebeveynin siyasete çok ilgili olmasının bireyde yarattığı tepkisellik ve uzaklaşma duygusu), ebeveyn mesleği ve ebeveynin kendi kişisel deneyimlerinin çocuklarına yansımaları (örnek: "ben okuyamadım mutlaka sen eğitime devam etmelisin" yaklaşımı) şeklinde kendisini göstermiştir.

Ayrıca ebeveyn ile birey arasındaki duygusal yakınlık düzeyi de öne çıkan temalar arasındadır. Bir kaç örnekte rastlandığı üzere, bireyin ebeveynin biriyle; anne veya babayla daha yakın ilişkide olma eğilimi dikkat çekmiştir. Bu durum yine bağlanmanın etkisini hatırlatmış, (örnek: Van Ecke, 2007) yakın hissedilen anne veya babadan kariyere ilişkin görüş alma, fikrine güvenme veya o kişiyi rol model olarak görme şeklinde kendisini göstermiştir.

Ayrıca bazı katılımcıların ailelerinin, üniversite seçerken İstanbul dışında bir yere yönelmesinden yana olmamaları da bu kapsamdaki etkilerden biri olduğu söylenebilir.

Ebeveynlerin, iş durumlarının yarattığı mobilite; yerleşim yerini değiştirme veya şehir/ülkeler arasında gidip gelme ve göç olgusu da bireyin nerede yaşayacağını veya hangi aşamalarda onlardan ayrı kalacağını belirlemiştir. Bu durum da ayrı bir etki alanı olarak göz çarpmaktadır.

Bu grupta, gözlemlenen bir başka özellik ise eğitim düzeyi daha yüksek olan ebeveynlerin daha yönlendirici olmaya veya görüşlerini paylaşmaya eğilimli

olduklarıdır. Ancak bu konuların daha derinlemesine nicel verilerle desteklenerek araştırılmasında yarar vardır.

Ebeveynin kariyer gelişiminin farklı aşamalarında birey üzerinde değişen etkisi söz konusudur. Örneğin üniversite aşamasında özellikle babaların bireye staj yeri ayarlamak için kendi olanaklarını ve bağlantılarını kullanarak destek olması yaygındır. Bunun yanı sıra, "aile işinin" devam ettirilmesi konusu da bazı örneklerde söz konusudur. Thorngrein ve Feit da (2001), özellikle küçük ve orta ölçekli aile işi olan bireylerin herkesin ekonomik yararına olacağı düşüncesiyle kendilerini o iş alanına görme konusunda baskı altında hissettiklerine değinmiştir (akt: Chope, 2005).

Kendisinden büyük kardeşi olan katılımcılardan hiç biri, bu süreçte onların herhangi bir etkisinden bahsetmemiştir. Ancak kardeşleri olan katılımcıların kardeşlerinin mesleki seçimlerinde ve gelişimleri hakkında görüş bildirdikleri, onlara destek olmaya çalıştıkları, yol gösterdikleri yönünde görüşleri olmuştur. Aynı zamanda bireylerin, kardeşleri üzerindeki bu etkilerinin farkında oldukları ve bu durumdan bir açıdan da memnun oldukları hissedilmiştir.

Akrabaların varlığı ise, bazı durumlarda İstanbul'da daha rahat yaşayabilmek için destek unsuru olarak kendisini hissettirmektedir. Bu durum hem ebeveyn tarafında hem de katılımcı tarafında farklı şekillerde kendisini göstermektedir. Örneğin, bazı katılımcıların ebeveynleri iş kurma noktasında akraba desteğine başvurmuşlardır. Katılımcılar içinse, akrabaların varlığı bazı durumlarda bireye oturabilecekleri ev veya ev arkadaşı sağlama yönünde destek olabilmektedir.

Akrabaların uğraşları da bireyin hangi meslek veya iş kollarına aşina olacağı konusunda etkili olabilmekte, aynı zamanda aile içindeki bazı mesleki değerlerin oluşmasında da rol oynayabilmektedir. Aile içinde başarı odaklı olma veya sanata yakın durma gibi çeşitlikler söz konusu olabilmektedir.

Akranların veya arkadaşların ise bu süreçte, bireye nelere yatkın olduğu konusunda geribildirim sunmanın ötesinde, özellikle üniversite döneminde bireyin farklı

bağlantılar kurmasına yardımcı olduğu, kendi sosyal sistemindeki bazı yetişkinlerle tanıştırmak staj veya iş olanakları yaratma konusunda destek olduğu görülmüştür.

Akademisyenlerin ve iş yaşamından profesyonellerin de bilgi ve başvuru kaynağı olarak bireyin geleceğini şekillendirmesinde etkileri olabilmektedir. Özellikle yüksek lisans eğitiminin tüm akademisyenler tarafından sıklıkla önerilen bir öge olduğu, bölüm ayrımı olmaksızın görülmüştür.

Bazen süreklilik göstermeyen ilişkilerin, anlık karşılaşmaların da bireyin kariyer gelişiminde bir yeri bulunmaktadır.

"İngiltere'ye dil okulu programıyla gittim; 8 haftalık bir programdı geçen yaz oradaydım. Belçika, Fransa ve İsviçre'ye de uluslararası kuruluşları görmeye gittik; BM, NATO, AB kurumları falan. O da üniversitenin aracılığıyla oldu, bir bayan götürdü Onlarla birlikte 1 haftalık kısa bir geziydi ama yani yine de...
(Hangi birim vesile oldu? Nasıl, bir bayan derken?)

- Bu Fransa'da okumuş bir bayan galiba Fransızcası çok iyi, İngilizcesi de çok iyi İngiltere'de yüksek lisans falan yapmış. Böyle programlar düzenliyor, organizasyonlar yapıyor; nasıl denir ona farklı bir alan ama sürekli bu tarz programlar düzenliyor, sürekli projeler üretiyor öyle söyleyeyim. Avrupa için bir proje üretti işte oraya dahil olduk, kurumları gezdik. Staj yapmış oralarda bize oraları gezdirdi falan. Şu anda farklı projeler üretiyor. Şu anda belediyeler için projeler üretti onları pazarlamaya çalışıyor falan.Nasıl denir girişimci.
(Sen nasıl dahil oldun bu işin içine?)
- Üniversitenin sayesinde. Buraya stand kurdular.

-... Dışarıdan gelip stand kurdular, falan o şekilde irtibata geçtim onunla.. Bir de hani sürekli yurt dışı olunca ilgimi çekti. Uluslararası kuruluşlar var bir kere; benim de uluslararası kuruluşlarda çalışma şansım var. BM filan her yıl stajyer alımları var. Bu sene hazırlıklarım var. Seneye başvuracağım oralara. Belki giderim oraya, çok kısa bir staj yaparım işte 6 hafta işte neyse diye düşündüm. Oralara da gideyim, görevim dedim, imkanları neymiş görevim dedim. Yeni imkanlar neymiş. Hani anlatmak farklı gidip görmek farklı. O şekilde.
(Fikirlerini şekillendirmende etkili oldu mu?)
- Yani, evet. Mesela hiç aklımda yoktu NATO'nun, hatta NATO'nun BM'nin stajyer aldığını bile bilmiyordum diyebilirim tam olarak hani. ki onlardan duyunca daha da iyi oldu. Hepsi internet adreslerini verdi işte buralardan takip edin,buralardan staj başvuruları yapabilirsiniz falan şeklinde.

- Yani, ben de daha çok sevmeye başladım denilebilir uluslararası ilişkiler için. Direkt hukuktan farklı bir alana kaydığımdan dolayı. Yani sevdiğin işte en iyisini yapmak, hayırlısı o. Ben öyle düşünüyorum hani açıkçası bir iş yapıyorsan en iyisini yap, sonuç elde et".

(EA,siyulus3E#13)

Etnik Köken: Etnik köken ile ilgili durumu anlamaya yardımcı olan en iyi örnek SÖZpr4K#09'ın özetinde yer almaktadır. Etnik kökenin ebeveyn diğer kuşakların seçtiği mesleklere etkisi, akrabalarının dünyanın farklı yerlerine göç etmek zorunda kalmış olması, kendi kültürünü koruma ile dışarıya açılma arasında bireyi bıraktığı yer gibi unsurları içermektedir.

Bu konu, ülkemizde göçün yaygın bir olgu oluşuyla da ilişkili olarak 1. Kuşak (annene- babaanne vb.) veya 2. Kuşağın (ebeveyn) doğum yerleriyle ilişkilendirilerek etnik kökenin kariyer gelişimindeki rolünün tarihi yönelimlerle beraber ele almasının önemli olabileceğini düşündürmektedir

Katılımcılar, iş dünyası hakkında bilgi sahibi olmayı alanlarında biraz daha ilerledikçe farklı iş ve staj deneyimleri arttıkça veya farklı kaynaklardan görüş aldıkça pekiştirmektedirler. Bu bilgilerden özellikle uzmanlaşmayı düşünebilecekleri alanları belirlemede yararlanmaktadırlar.

Zira, bireyin, kendilik algısı kendi başına oluşmamaktadır, bir mesleğin ona neler getirebileceği "içine doğmamaktadır". Bireyin sosyal sistemi ve toplumsal-çevresel sisteminden gelen geribildirimleri değerlendirilişi kariyer gelişiminin parçasıdır. Bu süreç bazen farkında olmadan işlemektedir. Örneğin, görsel iletişim tasarım bölümünde okumakta olan bir katılımcı, çocukken yurtdışında yaşayan ressam dayısının aralıklarla babaannesine ziyarete gelirken yanında yaptığı resimleri getirmiş olmasının etkisinden söz etmektedir ve bunu halen sevgiyle hatırlamaktadır. Bu deneyimin, bireyde nasıl bir iz bıraktığını tam anlamıyla bilmek güçtür ancak etkisinin olmadığı da iddia edilemez.

Medya: Katılımcıların meslek seçimi aşamasında, mesleklere veya bölümlere ilişkin farklı kaynaklardan beslenerek bir resim oluşturduğu ve bunlarla ilişkili olumlu veya

olumsuz duygu geliştirdiklerinden algı başlığında bahsedilmişti. Bazı durumlarda bu algı, medyadaki TV dizisi, film ya da, haber programları vb. üzerinden oluşmaktadır. Birey, dizi veya filmler aracılığıyla izlediğı karakterlerden özdeşim yoluyla etkilenirken, haber programları aracılığıyla, doğrudan mesleğı icra eden kişiler üzerine söylenilenlerden etkilenmektedir.

Medya aynı zamanda katılımcıların bir bölümü için, meslek alanlarıyla ilgili veya bölümler, dışında ilgi alanlarını sürdürmede beslendikleri bir kanal olabilmektedir. Örneğın, siyaseti takip edebilmek için Meclis TV'yi ve tartışma programlarını izlemek gibi. Bu durum bireyin kendisini güncel bilgilerle donatmasında rol oynayabilmektedir.

Ayrıca sinema, kitap gibi kültürel araçlarının da bireylerin dünyalarında önemli yer tutabilmekte, yeri geldiğinde buradaki karakterler veya aktarılan konu değerklerinin oluşmasında rol oynayabilmektedir.

Eğitim Kurumları: Üniversiteye kadar bireyin eğitim kurumlarıyla ilgili deneyimleri incelendiğinde, özellikle lise ve dersane öne çıkmaktadır. Katılımcıların içinde dershaneye 3 yıl devam eden bile bulunmaktadır. Bu dönemdeki okul seçimleri, özellikle ebeveyn ve çevresinin görüşleriyle şekillenmektedir. Ancak bu durum dışında kalan katılımcılar da olmuştur. Örneğın, ilk okuldaki kalabalık ve kötü alışkanlıkların olduğu öğrenci ortamından kaçınmak adına süper liseyi istemek, İtalyan lisesi yerine Fransız lisesini yeğlemek gibi.

Eğitim kurumlarının kariyer gelişimdeki yeri şüphesiz çok geniştir. En sınırlı anlatımıyla, bireyi akademik yönden donanımlı hale getirmesi ötesinde, kurumun niteliğine göre bireyin çevresindeki rol modellerin kimler olabileceğı ve hangi tür özelliklere sahip yaşıtlarıyla birlikte olacağı, hangi yönlerini gelişmesine olanak tanınacağı gibi uzayabilecek pek çok unsuru içermektedir.

Zira, bireyin hangi tür liseye devam ettiğı eğitim kalitesi, okulun kültürü, akademik başarı ve sosyalleşilen ortam açısından fark yaratmaktadır. Devlet lisesine giden katılımcılar genellikle eğitim kalitesi ve sağlanan olanaklar konusunda devlet liselerinin yetersizliğine değinmiştir. Bu durum bazı katılımcılar için şikayet

unsuruyken bazısı için o denli önemli bir özellik değildir. Ayrıca devlet liselerinde farklı sosyoekonomik gruplardan gelen öğrencilerin olması, çeşitlilik ve farklı ülke gerçeklerini görme (işsizlik, yoksulluk, hırsızlık gibi) ve bu gruplarla iletişimi geliştirme fırsatı olarak da değerlendiren olmuştur.

Süper liseye yönelenlerin normal liseye gidenlere göre kendilerini avantajlı görmektedirler. Özellikle de "daha çalışkan" öğrencilerin devlet lisesine göre daha çok olması bahsedilen bir konu olmuştur. Diğerlerinin nasıl davrandıkları ve ortam bu açıdan bireyin derse ve okula yönelik tutumunu etkilemektedir.

Gerek normal devlet lisesi, gerek süper lisede öne çıkan bir özellik de okulun hangi semtte olduğudur. Eğitim kalitesi, okulun bulunduğu semt veya okulun yeni bir okul olup olmaması gibi unsular açısından bazıları için fark yaratmıştır. Dolayısıyla, toplumsal- çevresel sistemle bağlantılı bir konu olduğu görülmektedir.

İki katılımcının üniversitenin bağlı olduğu eğitim vakfına ait lisede eğitim görmüş olmasının getirdiği güven ve aşinalığın üniversite seçiminde etkisini göstermiştir.

Fen lisesine yönelmiş olanlar için de, bekleneceği gibi bireyi sayısal puan türündeki mesleklere yönelmeyi beraberinde getirmiştir. Buradaki örnekte, bireyin akademik anlamda güven duygusuyla (iyi bir eğitim almış olma düşüncesiyle) hareket ederek seçimlerini yaptığı söylenebilir.

Fransız Lisesi'nin okullar içinde ayırt edici özelliği, bireyin okulun kültürünü ve ders dışı kazanımlarını daha çok öne çıkarmış olmasıyla açıklanabilir. Okulun, bireyi sorgulayıcı bir kişi olarak yetişmesinde etkili olduğu ifadelerden anlaşılmaktadır.

Bir başla önemli başlık ise, yatılı Anadolu Lisesi'nin birey üzerindeki etkileridir. Liseyi yatılı okumuş olan öğrencilerin kariyer gelişimleriyle, ailesi yanında bu dönemini geçirenler arasındaki farkların araştırmaya değer olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmadaki örnekte, bireyin, yatılı okumuş olmasının ailesiyle kurduğu bağlanma ilişkilerindeki etkisi ve yerine neleri koyarak, nelerle beslenerek kendisini yetiştirdiği görülebilmektedir. Değerler sisteminin oluşmasından, benlik algısına

kadar pek çok oluşumda bu deneyim farklı hissedilebilmektedir. Bu noktada yine "bu okul iyi, şu okul kötü"den ziyade önemli olan bireyin bu dönemden nasıl geçtiği, ortamdan vb. unsurlardan nasıl etkilendiğine bakılmasıdır.

Lisedeki öğretmenlerin, rehberlik uzmanlarının özellikleri ve verdikleri mesleki ve kişisel geribildirimler, genel olarak yaklaşımları da eğitim kurumları başlığı altındaki ilişkisel boyutu içermektedir.

Bu boyut ayrı başlıklar altında bir sonraki bölümde detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Ülkemizde, lise döneminin en belirleyici kararlarından olan alan seçimiyle ilgili olarak çalışma grubunun farklı deneyimleri olmuştur. Grubun içinde, karar verdikten sonra alanını değiştirenlere rastlanmıştır. Bireylerin bu kararı hangi derslerde iyi olup olmadıklarına ya da hangi derslerden kaçınmanın kendilerine iyi gelebileceğine göre verdikleri ve bu konuda fazla zorluk çekmedikleri söylenebilir. Bu noktada, eğitimcilerin öğrencileri sayısal alanda tutma isteği yine örneklerini bulmuştur. Sözel sınıfı açtırmak için çaba harcayan öğrenciler dahi olmuştur. Alan türünün, özellikle sözel puanı seçenler için sunulan mesleki seçeneklerin darlığı, bu puan türünden seçim yapanlar tarafından sıklıkla dile getirilmiştir.

Dershane, tüm katılımcıların deneyimlerinde yer almıştır. Yapılan mesleki yönlendirme çalışmalarınızdan memnun olanlar olduğu gibi bu işi sadece puana göre yapıldığını, kişiye özgü olmadığın düşünenler de olmaktadır. Bu farklı deneyimler dolayısıyla farklı duygu durumlarını doğurmuştur. Duruma göre dershaneye kendini borçlu hissedenler olduğu gibi, kızgın olanlar veya dershaneyi ciddi bir stres kaynağı olarak görenler de bulunmaktadır. Dershanenin derece beklenen bir öğrencinin hayatındaki etkisi ise oldukça farklı olmaktadır. Örneğin, dershanenin öğrenciye ciddi maddi teşvikler sunması, bireye ev tutması, birebir sürekli ilgilenmesi bu durumun bazı unsurlarıdır.

Üniversite yaşantısına dair izlenimlere bakıldığında, üniversitenin bireyler için yalnızca akademik eğitim sağlamanın ötesinde yurt dışına açılabilme anlamına geldiği söylenebilir. Ayrıca, üniversitenin birimlerinde veya tanıtım görevlerinde

görev almak, staj için aracı olması yönünde üniversiteden yararlanmak ve yabancı dili geliştirebiliyor olmak da yine akademik beklentinin dışındaki unsurlar olmuştur.

İş Yerleri: Belirli bir bölüm seçimi yapmadan bu unsurun rol, mesleğe dair birebir gözlem yoluyla edinilen bilgilerin bireyde uyandırdıkları olarak görülebilir. Düşünülen meslek alanının icra edildiği işyerine dair mekansal algı ve fiziksel unsurlar bireyin algısının oluşmasında etkili olabilmektedir.

Katılımcılar için iş yerleri, çalışma hayatına dair küçük deneyimlerin (staj / yarı zamanlı iş) kazanılmaya başlanmadığı bu evrede kendi güçlü yönlerini ortaya koyabilme anlamına gelmektedir. İş yerlerinde yaşananlar bireye, yakın gelecekte hangi sektörde veya hangi alanda devam etmenin kendisi için uygun olabileceğini daha iyi görebilme fırsatı vermektedir.

Bazı katılımcıların ise erken yaşta (ortaokul- lisede) kendi istekleriyle bazı işlerde çalıştıkları ve memnun oldukları görülmüştür. Bu kişiler için aktif olabilmek, kendini kanıtlayabilmek ve az da olsa gelir elde edebilmek memnun edicidir. Bu iş yerlerinin ailenin de bildiği ve güven duyulan yerler arasından seçilmesi de başka bir detaydır. Bu örneklerdeki bireylerde emek ve kazanç bilincinin daha fazla yerleştiği söylenebilir.

Bazı stajlar katılımcıların beklentisi yönünde gelişmemiş olsa da oradan farklı tanışıklıklar zincirleme olarak bireyi yönlendirebilmiştir.

Ekonomi - Küreselleşme - Siyasi Kararlar - İş Piyasaları: Bu araştırmada, bu boyut, hayatın pek çok katmanına etki ettiği üzere, ebevyn mesleki öykülerinde, ailenin daha iyi iş olanakları adına göç etmeye yönelik kararlarında, lise ve üniversite seçimlerinde ve mezuniyet sonrası kariyerlerine dair düşüncelerinde farklı şekillerde kendisini hissettirmiştir. Her ne kadar vakıf üniversitesinde yapılan bir araştırma olmasına karşın, pek çok ebevynin anlatılan iş hayatı süreçlerinde, işin iflas edişi, borçlanma, gibi durumların varlığı söz konusudur. Ayrıca burslu öğrencilerin de bu boyutla ilgili farklı kaygı ve ayı zamanda motivasyon noktaları olabilmektedir. Özellikle, roller ve sorumluluk duygusu açısından ekonomi ve kariyer gelişimi ele alınabilir. Örneğin baba rolünün ailedeki eksikliği ile bireyin bu rolü kısmen

üstlenmesi, ekonomik anlamda başta kardeşlerine yönelik kendisini sorumlu hissetmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durum bireyin şimdiki kararlarına ve özellikle yakın geleceğe dair düşüncelerinde oldukça etkili olabilmektedir.

"Oyunculukla ilgili bu yaz bir film projesi var. O film projesinde iyi bir sonuç olursa kesinlikle devam edeceğim. Tamamen oyunculuk ve yazarlık yapacağım.

...Yani; tabi ki herşeyin sonu değil ama şöyle de bakmak lazım. Üniversite okumasından sorumlu olduğum bir kardeşim var. Annemin gücü nereye kadar yeter bilmiyorum. Çünkü onun da yaşı yavaş yavaş ilerliyor. Biraz onlar beni sıkıyor. Yoksa tabi ki peşinden koşarım, şuan hayatta tek başıma olsam zaten her şekilde o işin peşinden koşarım. Çünkü part-time bir işte, sağda solda çalışarak İstanbul'da bir insan geçimini rahatlıkla sağlayabilir. Bir yandan da hayallerinin peşinden koşabilir. Ama diğer sorumluluklarım biraz kısıtlıyor bunu. Onlar da olağan şeyler. Hayatın içinde olabilecek şeyler. Güzel de şeyler işte. bu işte, daha önce de söylemiştim özellikle Doğu Bloğu ülkelerinden iyi sanatçılar çıkıyor, yazarlar, yönetmenler çıkıyor. İşte bu sıkışık durumlarda insanın yaratıcılığı daha da artıyor. Belki bunlar vesile oldu".

(DİLamered3E#05)

Bu noktada bireyin aynı zamanda bu zorlukları, ekonomik güçlükleri farklı bir ışıkla da değerlendirebilmesi de söz konusudur. Koşulların, sınırların aynı zamanda kendisini geliştirme potansiyelini desteklediğini düşünmektedir. Bu açıdan yine özne algı, yorumun önemi öne çıkmaktadır.

Küreselleşme ekonomik unsurlarla bağlantısı nedeniyle aynı başlık altında konu ele alınmıştır. Ekonomik sistemlerin birbirine bağlı oluşuyla belirli sektörlerin krizlerden daha fazla etkili olması, bazı ebeveynlerin mesleki gelişim öykülerinde görülebilmektedir. Ayrıca bir katılımcının ülkemizde yaşanan cumhurbaşkanı ve başbakan arasında yaşanmış olan çatışmanın; anayasa tartışmasının nasıl işlerini iflas noktasına getirdiğini paylaşmış olması da siyaset –iş piyasaları ilişkisi açısından ve dolaylı olarak bireye etkisi açısından bir örnek olabilir.

Katılımcılar için değişim programlarından (Erasmus gibi), üniversitenin veya bazı özel kuruluşların gerek eğitim gerek staj amaçlı yurt dışı bağlantılarından yararlanmak sıklıkla ifade edilen bir unsur olmuştur. Katılımcıların İstanbul'da bir

vakıf üniversitesinde okuyan bir grup olması bu açılımı daha olanaklı kılabilir. Ancak burslu öğrencilerin de veya aylık geliri görece olarak çok yüksek olmayan bireylerin de bu tür fikirlere kendisini kapatmamış olduğunu görmek ekonomik unsurlar kadar küreselleşme ve üniversite kültürü boyutlarının önemini düşündürmektedir. Değişen zaman içinde, günümüzde yurt dışına çıkabilmek, geçmişe göre daha olağan hale gelmektedir. Bilgiye ulaşabilme hızı da bununla ilişkilidir.

Eğitim politikaları ve siyasi kararların katılımcıların kariyer gelişimine doğrudan sayılabilecek etkisi ise eğitim politikaları ve sınav sistemiyle ilgili olmaktadır. Buradaki odak, eğitim sistemi üzerine bir tartışma yaratmaktan ziyade, bireyin kariyer gelişimine dair özellikle, bölüm seçme ve üniversiteye yerleşebilme noktasında alınan kararlar doğrultusundaki düzenlemelerin yarattığı etkilere yansız bir şekilde göz ataktır.

Bu kapsamda, başta ÖSS puanı olmak üzere, puan türü, / alan seçimi, yetenek sınavıyla girilebilecek bölümlerin varlığı, yurt dışında okuyan bir öğrenci için buradaki sistemin farklılığı gibi unsurlar öne çıkmıştır.

"Üniversite puanında yeterli puan alamadım ilk sınavda. Amacım hukuk fakültesiydi.

Daha sonra tekrar üniversite sınavına girdim, onda da sınav sistemi değişti. Bu lise konuları falan girmişti. 2 aşamalı oldu ya...

...matematikten 10 net olduğu için puan yetmedi tabi hukuka. Biraz daha yüksek olsaydı matematik belki olacaktı. O yüzden tekrar girelim dedik, sınav sistemi değişince özelliklere kaydım. Direkt hedefim hukuktu. Ben tamam avukat olurum belki bir şeyler olurum...."

...

Yani, ama yapacak bir şey yok. Uluslar arası ilişkiler şu anda farklı bir yer".

(EAsiyulus3E#13)

Tarihsel Eğilimler- Siyasi Etkiler: Bazı katılımcıların ebeveyn (baba) eğitim hayatına dair olan yaşantılarında bu tema kendisini "1980 darbesi" dönemindeki çatışma ortamına ilişkin örneklerle göstermiştir. Bazı bireylerin babalarının üniversite eğitimine devam edememesi veya kazandığı halde hiç başlayamaması söz

konusu olmuştur. Sonradan bu durumun bireye en belirgin yansıması, ebeveyn yaşantı ve değerlerinin aktarımı şeklinde olmuştur. Örneğin üniversite seçiminde, üniversitelerin kültürü hakkında ve siyasal eğilimi hakkında önceden bilgi edinmek, araştırmak üniversite seçim kriterleri açısından belirleyici olabilmektedir. Bu durumun bir başka boyutu ise, o dönemdeki koşulların engellemiş olduğu ebeveynin gerçekleştiremediği sol eğilimin de bir uzantısı olan toplumsal dönüşüm idealinin yansımasıdır. Bu idealin, gecikmeli de olsa bireyin üzerinden gerçekleşebilme ihtimalinin etkileri devrede olabilmektedir.

Siyasi ve dönemsel etkilerin bir başka yansıması da günümüzdeki dengelere ilişkindir. Örneğin, günümüzün getirdiği siyasi iklim bireyin görüş ve planlarını değiştirmesine neden olabilmektedir. Örneğin, askerlere yönelik olarak son dönemlerde başlatılan soruşturmalarının, tutuklamaların bireyde yarattığı rahatsızlık ve üzüntü kişiyi subaylığa yönelmekten uzaklaştırabilmektedir.

Coğrafi Bölge - İş Piyasaları: Bireyin kendisini nereye / hangi bölgeye göre tanımladığı değerleri ve tercih ettiği yaşam biçimi açısından önemli olmaktadır. Görüşmelerde, İstanbul'un bireyin kariyer gelişiminde, çok önemli bir merkezîyeti olduğu görülmüştür. İstanbul'a sonradan üniversiteyi kazanarak gelen katılımcılar geldikleri yerleri, sınırlı görmekte ve geleceklerini daha ziyade burada tasarlamaktadırlar. Bu sınırlılık hem sosyal, hem kültürel açıdan öne çıkmaktadır. Ayrıca büyük şirketlerin ve çok uluslu firmaların varlığıyla ilgili olarak sektörel iş olanaklarının İstanbul'da belirgin bir biçimde yoğunlaşması, bireylerin geleceğe dönük kariyer düşüncelerinde sıklıkla yer almaktadır. Aynı zamanda mesleki fuar, kongre, sempozyum gibi seçeneklerin bu şehirde ağırlıklı olarak gerçekleşmesi de katılımcılar tarafından dile getirilen bir yön olmuştur.

Bunun karşısında, İstanbul'dan önce yaşanan bir yer söz konusu olduğunda, bu yerlerin mesleki çeşitlilik yönünden ve farklı eğitim koşulları sunabilme yönünden çok sınırlı oluşu da gündemede olmaktadır. Bu sınırlılıklar, bireyin kariyer gelişiminde fazla destekleyici bir ortam sunmaktan uzak olarak algılanmaktadır. Ancak bu durumun geçerli olmadığı istisnai bir durum, bireyin memleketiyle bağlantısının daha yoğun olarak devam ettiği koşullarda görülebilmektedir. Bireyin memleketiyle kurduğu duygusal bağların kendisine güven ortamı sağlaması,

kendisini daha çok oraya ait hissetmesinde etkili olmaktadır. Bunun sonucunda birey kariyerini kurgularken oraya; memleketine dönmeyi de değerlendirebilmektedir.

İstanbul sunduğu olanaklar ve finansal beklenti dışında, aynı zamanda bazıları için farklı yeteneklerini ortaya çıkarma fırsatı, bazıları için ikinci bir üniversite, bazıları için çok kültürlülük ve besleyicilik, bazıları için uyanıklık, özgürlük ve dinamizm anlamını taşıyabilmektedir.

"Bence İstanbullu olduğun zaman. insan daha bir uyanık oluyor. Aktif düşünebilmenizi sağlıyor. Otobüsü kovalamak, ona göre saatini ayarlamak. Açık olmanızı sağlıyor gerçekten yani.
- Bir de çok kalabalık olduğu için; insanlarla iletişim kurmanızı daha kolay arttırabiliyor. Dışarıdan birisi sorduğu zaman, ama farklı yanıtlar verilebilir, rahatlığına bakıyor. Bilmiyorum yani pozitif yönden artı sağladı bence İstanbul'da yaşamak"

(SAYmatbile#14)

İstanbul'da Boğaz'ın sunmuş olduğu güzellik ve tarihsellik de, bu şehri katılımcılar gözünde gerçek bir çekim merkezi haline getirmektedir.

Yaşanılan şehrin/bölgenin bireyi şekilendirmesindeki yerini iyi anlatan bir başka örnek ise şöyledir:

-Ankara'da doğup büyüdüm; yani yaklaşık işte 18 sene falan Ankara'da yaşadım.

...

.... Daha sonra işte üniversite sınavlarındaki yanlış tercihten dolayı Sakarya Üniversitesi'ni kazandım. 2 yıllık Sakarya Üniversitesi, Sakarya'da yaşadım. Orada okulu bitirdim, Peyzaj Bölümü'nden mezunum.

...

- Mesela, şöyle diyebilirim; mesela Ankara Sakarya'da, yüksek lisans yapmamı sağladı hani öyle olur ya Amerika'da yüksek lisans yaparsın Konya Selçuk'tan mezunsundur ama Konya Selçuk'un bir özelliği yoktur.

Ankara benim biraz büyümemi sağladı, Sakarya beni fırlattı yani en çok gelişimimi Sakarya'da gördüm. İstanbul'da da öğreniyorum sadece. Öğrenmekle geçiyor yani.
(O sıçramayı sağlamayı biraz açsana)...

- Şey; Sakarya'da şimdi İstanbul'a çok sık gidip geldiğim zamanlarda burada belirli bir çevrem vardı ve ister istemez cep telefonlarına bile özeniyorsunuz onların. Sakarya'ya gittiğim zaman orada gördüklerinizi hiçbir arkadaşınızda göremiyorsunuz ve o zaman şöyle bir şey oluyor gideceğim İstanbul'a ben de yapacağım, böyle bir okul var işte böyle arkadaşlar olacak; o konuda Sakarya beni fırlattı yani.

- Yani Sakarya'da olmayanları gördükçe olan bir yere gitmek istedim".

(Yvcd1K#10)

Şans: Bu unsur, kendisini tesadüfi görünen karşılaşmalar sonucunda sağlanan bağlantılarda, eğitim konusunda alınan siyasi kararlar noktasında sınav sistemindeki değişikliklerin sonradan belirlenmesinde, liseye yerleşirken kitapçıkların yanlış basılmasında, dershanedeki öğretmenin yanlış puan hesaplamasına kadar uzanan pek çok noktada kendisini göstermiştir.

"Bizim yakınımızda işte babamın çalıştığı internet cafe açtığı semtte bir lise vardı, süper lise. Oraya gitmek istiyordum. Babam da oraya gitmemi istiyordu. Sonra işte sıralama yaparken bayağı bir kararsız kaldım bir lise daha vardı Gültepe mi Çeliktepe miydi öyle bir yerde. Bayağı bir işte sıkıntıda kaldım, fakat son anda yanlış tercih yani onların yerlerini değiştirdim. Meğer o seneki kitapçık yanlış basılmış. Ve yanlış basıldığı için de herkese yanlış dağıtıldı ve her okulun notu yaklaşık bir 0.50 gibi bir düşüş oldu. Ben de istediğim okula girdim. Çok büyük bir sürpriz oldu".

(EApsy1K#01)

3.3. MESLEKİ TERCİH SÜRECİNDE EBEVEYN TUTUMU

Sistem kuramına göre bakıldığında aile pek çok ilişkisel unsuru yer aldığı farklı kalıplardaki etkileşimlerin olduğu bir sistem olup bireyin davranışında belirgin bir şekilde etkili olmaktadır. (Carr, 2000. akt: Whiston ve Keller, 2004). Bratccher'a göre, aile belirli bir homeostasis duygusunu korumaya yönelik kalıp (pattern) ve prensipler kurmakta ve bu kural ve kalıplar davranışı dolayısıyla kariyer kararına dair davranışları da etkilemektedir (akt: Whiston ve Keller, 2004).

Dolayısıyla bu araştırma ailenin önemli bir unsuru olan ebeveyn etkisi, özellikle meslek seçimi aşaması kapsamında ayrıca ele almıştır. Zira, ülkemizde kariyer gelişiminin önemli bir aşaması olarak kabul edilen, mesleki tercih ve üniversite eğitimine hazırlık aşamasında ebeveynler farklı tutumlar sergileyerek bu süreçte bireyin yaşamında etkili olmaktadır. Bu amaçla ebeveynlerin sergilediği farklı tutumlara ilişkin bir sınıflandırma oluşturulmuştur. Bunu yaparken, "çapraz analiz" (cross analysis) tekniğine başvurulmuştur. Çapraz analizde her bir alandaki temel fikirler kategoriler altında incelenmektedir. Birey bazında (cases), elde edilen bilgileri kategoriler altında toplanmaktadır. Bu gerçekleştirilirken, iki farklı kriter esas alınarak ele alınmıştır. Çoğunluğun öyküsünde yer alan temel düşünceler (typical if) ve "bir kaç duruma özgü" (variant occasional) temalar da kapsamıştır (Schultheiss, Kress ve Manzi, 2001).

3.3.1. Şartlı Destekte Bulunma

"Annemler karşı çıkıyordu. Yok bak işte onu kaçırıyorlar, bunu götürüyorlar.
İşte davalarda kaçırma olayları falan oluyor ya"...

"...yani biz yine televizyondan etkileniyoruz. Annem "yok" falan dedi.

Bir de şey annemin mesela çok söylediği bir şey var buna ben de hak verdim Yeri geliyor suçluyu savunmak zorundasın. İşte hani yeri geliyor yalan bile söylemek zorunda kalabilirsin ve ben sonuçta bir insan hayatında yargı veriliyor ve bu kadar büyük bir sorumluluğun altına girmek, o insanın hayatını değiştirmek ya da karşı tarafın. Bunu göze alamayacağımı düşündüm; yani yanlış bir şey yapmak istemedim."

(EApsy2K# 01)

Bu örnekte, EApsy2K# 01'in kendisinin o dönem değerlendirdiği meslekler arasında yer alan avukatlık konusunu annesine danıştığı görülmektedir. Annesinin görüşlerinin televizyonda gözlemlediklerine dayalı olarak gelişmiş olması ve buna bağlı olarak endişe odaklı bir bakış açısını yansıtmakla beraber, EApsy2K# 01'in bu konuyu sorgulamasına yol açmıştır. Aynı zamanda annesinin görüşlerinin kendi değerleriyle de örtüşüyor olması kararının yönünün değişmesinde etkili olmuştur.

Görüşmenin bütününde katılımcının bölüm ve üniversite seçimi aşamasında ebeveynin duruşuna dair bölümlere incelendiğinde, annesinin şu an okuduğu bölümle ilgili herhangi bir karşı duruş veya farklı bir mesleğe yönelmesi konusunda bir baskının olmadığı ancak annenin kendi deneyimlerinden yola çıkarak kızının eğitimini sürdürmesi yönünde yönlendirici ve destekleyici olduğu görülmektedir.

Bu açıdan annesinin, "hukuk okumama şartına bağlı" olarak, katılımcıya duygusal desteği söz konusudur. Bunun yanı sıra, EApsy2K# 01'in annesinin kendisinin eğitim hayatına devam etmemiş olmamasının kendisini hayatta zorlamış olmasının katılımcıya yansımaları üniversite eğitime devam etmeye yönelik verilen anlam açısından öne çıkmaktadır. Bu durumu aşağıdaki ifade net bir biçimde ortaya koymaktadır.

"Annemle babam sık sık tartışırlar. Hatta ben kendimi bildiğimden beri hep tartışırlar. Hep ekonomik nedenlerle. Kızım aman "aklını başına al oku, aklını başın al oku". İşte sürekli tartışmalar. Annem sürekli derdi hani benim şimdi bir işim olsa bilmem ne böyle mi olurdu?. Hani bu durumda mı olurum".

(EApsy2K# 01)

Bu örnekte de görüleceği üzere, sosyoekonomik durum tek başına ele alındığında yalnızca tabloda bir veri olma özelliğini taşımaktadır (Tablo 2). Oysa, bu öyküde yer alan kısa bölümde bu unsur etkisini nasıl ortaya koyduğunu aktarabilmektedir. Aile ortamında ilişkilerin dinamiğini etkileyen bir unsur olarak finansal koşullar yer almakta, bireyin kariyer gelişimde ebeveyn görüşü üzerinden etkisini göstermektedir.

EApsy2K# 01'in babasının ise mesleki seçim aşamasında daha ziyade kayıtsız bir tutum sergilediği söylenebilir. Ancak bu durum daha ziyade ebeveynin kendi sınırlılıklarıyla ilgilidir. Aile çevresinde farklı örneklerin olmayışı, eğitim hayatını sürdüren kişilerin azlığı gibi unsurlar devreye girmektedir. Nitekim öykünün bütününde babanın genellikle aile sistemine fazla dahil olmayışı ve aileye hem duygusal hem maddi destek veremeyişi görülmektedir.

Bu bölümde tartışılan temaya yakın bir durum, aşağıdaki örnekte de aktarılmaktadır.

"Annem babamın fazla yönlendirme imkanı yoktu. Her şeyi birlikte öğreniyoruz onlarla. Babamın da bana tek söylediği şey hani sadece "oku", okuman yeterli, "ben her şekilde destek çıkarım sana".

(Easiyulus3E#13)

3.3.2. Karara Dahil Olmama

Mesleki seçim aşamasında, bireyin kararına bilinçli olarak karışmama; dahil olmamayı seçme ise, kayıtsız olmaktan farklı bir tema olarak kendini göstermekte aynı zamanda, bu tutum farklı nedenlerden beslenebilmektedir.

EAisl2K#02'nin örneğinde karar sonucunda olabilecek sonuçtan kaçınma söz konusuyken, DİLamered2E#05'in durumunda, ebeveynin bireyin kararına karşı saygı duymak adına karşı çıkmaması, yanında olması söz konusudur. İki durumun duygusu ve etkisinin birey üzerinde farklı olabileceği düşünülebilir.

"Kendi kararına bıraktılar. Babam "sen sevdiğin bir okulda oku, istediğin bir yerde oku, memnun kalmazsan o senin tercihin derim, sonuçta ben memnun kalmadım sizin yüzünüzden demeni istemem" dedi. Onun için kararları bana bıraktılar"

(EAisl2K#02)

"Evet, evet. benim adıma karar verildiği zaman ben çok sinirlenirim. Genelde seçimlerimi ben yapıyorum. Ailem de sağ olsun hiçbir zaman karşı çıkmadılar seçimlerime. O anlar için yanlış olsa da benim hayatım olduğundan saygı duydular"

(DİLamered2E#05)

Bir diğer örnek ise, bireyi belirli bir yöne kanalize etmeden, karar sürecine fazla dahil olmadan bireyin özellikleri hakkında ebeveynin geribildirim sağlaması ve vereceği karar konusunda destek olması söz konusudur.

"Ailem, "ne istiyorsan onu yap" diyorlardı. Yani nerede mutlu olacaksan, hangi bölümü... Ama onlarda hep şey derdi daha hani

...biraz girişken. Ufakken biraz daha içime kapanıktım ama liseden sonra bu kız baya böyle aktif, girişken, daha böyle sosyal alanda bir şey yapmalı diye onlarda diyordu ama çok fazla böyle bir üstüme gelmemişlerdi şunu bunu yap diyen".

(SÖZpr4K#09)

3.3.3. Alternatif Sunarak Destek Olma

"...Ben oradayken hep işte SAT 'lere falan, oranın sınavlarına giriyordum. Çünkü orada üniversiteye devam edecektim mezun olduktan sonra. Annem de dedi ki "hani ne olur ne olmaz ben burada sana bak ÖSS diye bir sınav var ben sana bunların formlarını doldurayım ne olur ne olmaz hani olur ha", biliyor kızının deli olduğunu geri gelir. Ben "anne gelmeyeceğim, ben burada okumak istiyorum" falan derken, şey ..fark ettim ki ben Türkiye'yi çok özlemişim ailemi çok özlemişim. Böyle okulda bir problem yaşadım. Annemle de biz çok yakınızdır yani arkadaşım gibi her şeyimi anlatırım. Annemi aradım, bir anda böyle ağlamaya başladım. Ama hüngür hüngür ağlıyorum. Ağlıyorum, ağlıyorum. Anne diyorum böyle oldu. Keşke yanımda olsaydın şimdi bana işte akıl verirdin".

(DİLamered4K#06)

Bu örnekte, ebeveynin kızını çok iyi tanıyor olması ve aralarında çok yakın duygusal bir bağ olmasıyla ilişkili olarak gelişen bir süreç görülmektedir. İlk aşamada, oldukça yönlendirici görünen "ÖSS formlarını birey yerine doldurma" kavramı bu çerçevede görülebileceği gibi aslında bireye alternatif sunmuştur. Alternatif sunabilmiş olması, bu eylemi gerçekleştirmeden önce DİLamered4K#06'nın annesinin katılımcıyla bu durumu paylaşmış olması açısından önemlidir. Ancak annenin bu noktada "ne olur be olmaz" fikrini öne sürmüş olmasının bireyin hayatına, duygu durumuna o anda nasıl bir etki yaratmış olabileceği hususu soru işaretlerinden biri olarak görülebilir.

Bu örneğin bir diğer yönü ise, bireyin her ne kadar bağımsız karar verme arzusu olsa, yakın ve güvenilir birinden "akıl alma" ihtiyacının da beraberinde olduğunu göstermesidir.

3.3.4. Empoze Edici Tutum

Bu tutum daha ziyade, bireyin belirli bir bölüme yönelmesi konusunda, ebeveynin yoğun isteğini birey üzerine yansıtması anlamında ele alınmıştır.

"Yani o onu yap diyordu. Annem de bilmiyorum hani, böyle bir istek yani. Doktor ol diyordu

Aslında ailem bana daha çok doktor, tıp okumam içi baskı yapıyordu ama, bence tıp okumak için çok idealist bir insan olmak gerekiyor.

..Daha sonra işte annem babam dedi yazsana oğlum, "hiç yazmamışsın niye yazmamışsın falan dediler, orada niye okumuyorsun" falan filan. Ben de tekrar değerlendireyim dedim. Oradan, başa da işte annemi mutlu etmek için ölü tercih tıp falan yazdım, gelmeyeceğini biliyordum.

(SAYbilmüh3E#07)

"Babam çok iyi olur, çok para kazanırsın falan dediği için ben zaten peyzaja girmek istemedim babam çok zorluyordu 4 yıllık için peyzajın".

(YvcdK1#10)

"Yani hani beni empoze etti küçüklüğümde beri. Ki babalar böyle şeylere çok karşıdır, şeydir kız çocuklarını dışarıda okutmaya ama benim babam tam tersine, özellikle de İstanbul yani başka şehir istemiyorum dedi. İstanbul'a gelmemi sağladı. O hep empoze etti, çok yönlendirdi. Ben zaten onun yönlendirmelerinin zararını hiç görmedim şu an'a kadar.

...

"babam hiç mimar olmamı istemedi aslında. Evde tartışmalarımız çıktı ben mimar olmak istiyorum deyince.

" Hiç, mimar olarak hani anneler söylerdi ama istemezlerdi de hani çok yorulacağım, çok uykusuz kalacağım. Yani babama göre de hani biraz mimarlık mutsuzluğu göze almak gibi bir şey diye düşünür. Çünkü her zaman daha güzeli var diye düşünür. Her zaman daha iyisi yapılabilir diye düşünüyor. Ben de tam daha oturmamı ama ben hocalarımda da çok gözlüyorum bunu, babamda da çok gözlüyorum. Hani zor bir şey gerçekten. Her şeyden nem kapıyorsunuz".

(SAYmim4K#12)

Bu örnekte, SAYmim4K#12'nin babasının mimar oluşunun, yani kişisel deneyimlerinin yansımaları görülmektedir.

Metnin bütününde geçtiği üzere, mimarlığın en iyi İstanbul'da okunabileceği yönünde, katılımcının babasının bireyi çocukluktan beri yönlendirmesi söz konusudur. Bir yandan da mesleğin zorluklarına ilişkin bireye yapılan uyarılar ve bu alanda okumaması yönünde de görüş bildirildiği görülmektedir.

Her iki durumda da bir empoze edici tutum varlığını hissettirmekle beraber, katılımcı bu durumu şikayet çerçevesinde değerlendirmemektedir.

3.4. MESLEKİ TERCİH SÜRECİNDE EBEVEYN DIŞI İLİŞKİLERİN ETKİSİ

Bu bölümde yine çapraz analiz tekniğinden yararlanılmış, katılımcıların meslek alanı ve üniversiteyi seçme süreçlerine dair paylaştıkları öykülerden yola çıkarak ebeveyn dışında bahsedilen kişilere dair bölümler çıkartılarak incelenmiştir.

Sullivan'a göre (1953), bireyin davranışları, yalnızca geçmiş ve şimdiki kişilerarası etkileşimlerine bakılarak anlaşılabilir (akt: Saymaz, 2003). Dolayısıyla bu bölümde, insan gelişimi ve uyumu için hem önemli hem gerekli olan ilişkilerin mesleki karar aşamasında nasıl rol oynadığı ele alınmıştır.

Katılımcıların meslek alanı ve üniversiteyi seçme süreçlerine dair paylaştıkları öykülerden yola çıkarak ebeveyn dışında bahsedilen kişilere dair bölümler çıkartılarak incelenmiştir. Bunun sonucunda, dersane basta olmak üzere okuldaki öğretmen ve rehber psikolojik danışmanın oldukça etkili olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra üniversite tercihinde akademisyenlerin bilgi kaynağı olarak etkili oldukları görülmektedir. Ayrıca ifade edilenler arasında komşunun oğlu, dayı, ağbi, erkek arkadaş, güvenilir aile büyüğü, aile yakını, sınıf arkadaşları gibi kişiler yer almaktadır. Bu etkiler bazen doğrudan yapılan görüşmeler, arada geçen konuşmalar üzerinden gerçekleşirken, bazı durumlarda ise doğrudan olmayan yollarla kendini göstermiştir. Örneğin, akrabaların İstanbul'da olması bireyin üniversite tercihini bu yönde kullanabilmesinde bir unsur olması bu kapsamda ele alınabilir . Bir başka

doğrudan olmayan etki ise bir katılımcının (Yvcd1K#10) ağbisinin de görsel iletişim tasarımı bölümünde okuyor olması ve yurt dışında eğitimine devam ediyor olması örneğiyle açıklanabilir. Bireyin ağbisi bu yönde tercih yapması için herhangi bir empozesinin olmamasına rağmen bu deneyim birey açısından arka planda bir örnek teşkil edebileceğini düşündürmektedir.

Ayrıca, SAYmatbil#E14 örneğinde olduğu gibi, "dersi sevdiren" öğretmenin varlığı da yine bireyin yönelimleri açısından doğrudan olmayan bir etki yaratmaktadır. Matematik dersini ortaokuldayken çok sevebilmiş olması, matematik ağırlıklı olan matematik bilgisayar bölümüne giden yolda birey için temel teşkil etmiştir.

Aşağıda daha doğrudan sayılabilecek şekillerde, ebeveyn dışındaki kişilerin bu süreçte nasıl yer aldığına dair durumlar gözden geçirilmiş ve etki yolları tartışılmıştır. Yine çapraz analiz yapılarak belirli kategoriler belirlenmiştir.

3.4.1. "Uzman" Görüşü Sunma / Geribildirim Verme

Bireyin çevresinde deneyim, yaş ve bilgi yönünden daha ileri bir noktada görünen daha ziyade eğitimci kimliğin getirdiği konum üzerinden görüş bildiren kişiler bu başlıkta ele alınmıştır. Bu etki sıklıkla bireyin yatkınları hakkında geribildirim verme veya mesleklerin gerekleri konusunda bilgi paylaşmayı içermektedir. Zira, bu paylaşımların arkasında fazla derinlemesine bir incelemenin bulunmadığı örnekler de bulunmaktadır.

"Lisedeyken biyoloji öğretmenim sınıf öğretmeniydi, sen böyle doktor olacaksın falan derdi...yani hiç konuşmamıştım böyle bir şey onunla, ama böyle bakardı "sen tam doktor olacak tip var "derdi. Öyle yakıştırdı bana ama...

(iyi miydi biyolojin belki ondan?) Evet, çok iyiydi. Biyolojiyi de severim, yani ondandır belki de".

(SAYbilmüh3E#07)

"Görürsünüz ya dersane içinde bilgili hocalar vardır; onlar çok etkili oluyor tabi korkutuyorlar ...

"Bir şey oluyor, o çok yanlışmış, inşaat mühendisi olma; ama makine mühendisi ol o çok para kazandırır. Onu yapma bunu yap!

(Bunu hocalar mı söylüyordu?)

Tabi tabi, kesinlikle. Onlar hep bunu söylerler. Bir de işte; atıyorum kimya mı fizik mi dersin, kimya okuma ama fizik oku bundan çok para kazanırsın. Hep bu böyleydi. Bunları hatırlıyorum yani. Maalesef çok çok kötü bir eğitim tarzı yani".

(Yvcd1K#10)

Bunun yanı sıra, biraz daha bireye yönelik rehberlik çalışmalarını içeren, daha detaylı çalışmaların yer aldığı durumlar da dile getirilmiştir. Halkla İlişkiler bölümünden mezun olmak üzere olan katılımcı (SÖZpr4K#09), rehber psikolojik danışmanla yaptığı görüşmelerden sağladığı yararı paylaşmıştır. Bu örnekte aynı zamanda, ölçme değerlendirme araçlarının da geribildirim sağlamada kullanıldığı görülmektedir.

"Yani müdür yardımcısı vardı bizim okulda. Müdür yardımcısı da değil aslında, rehberlik hocasıydı. Onunla böyle bazen konuşurdum. Sen daha insanlarla içli dışlı olabileceğin bir alana yönelmelisin, bir de sınavlar yapıldı böyle kişisel gelişim sınavlarıydı tam isimlerini hatırlamıyorum

...

Testler yapıldı. İşte hani şeyler çıkardı daha çok insan ilişkileri,

insanlarla iç içe olabileceğin, daha masa başı değil de daha hareket halinde, gideceksin geleceksin falan. O şekilde o da belki biraz etki etmişti bu yöne kaymamda ama onun dışında hani böyle özel biri hatırlamıyorum yoktu".

(SÖZpr4K#09)

"O zaman dershanedeki psikolojik danışmanımız tabi, bunlarda da bize yardım eden kişiydi o, hep beni hukuka yönlendirmeye çalıştı. Kafamdaki %70, %30 sonra %50, %50'ye geldi.

"İsene boyunca tabi ben dershanedeyken sürekli sohbetlerimiz oluyordu.

Görüşüyorduk. O bana olacağını söyledi. "Çok rahat, güzel yaparsın" dedi."Sana yakışır" dedi.Tercihimi yaparken o şekilde yaptım. % 70 % 50 %50'ye çekti"

(Eahuk4E#04)

Bu örnekte ise, dershanedeki psikolojik danışmanın, oldukça yönlendirici bir rol üstlendiği görülmektedir. Katılımcı ile uzman arasında süregelen bir ilişkinin olmasının, bireyin fikrinin değiştirmesinde etkili olduğunu düşündürmektedir.

3.4.2. Mesleği İcra Eden Örneklerin Varlığı

Çevrede kişilerin, bazen yalnızca belirli mesleki rollere sahip olan yetişkinler olmaları gereği bireyin hayatında etkili olduğu görülmektedir. Burada kişiler bireylere yaşayan örnekler olarak bilgi sağlamakta, meslek hakkında bireyin algısının oluşmasında etkili olmaktadır.

"Aslına bilmiyorum. Ortaokulda da ben oradaki okul rehber öğretmenleriyle çalışmalar yapmıştım. Onlar da hani bu bölümün iyi bir şey olduğunu anlatmıştı.: Birebir görüşmeye değil de işte sinirlendiğimiz zaman ne yapabiliriz, nasıl rahatlayabiliriz, teknikler falan. Kendimizi nasıl görüyoruz, bir başkası bizi nasıl görüyor.

(Grup çalışması gibi mi?) Evet. Evet, hala görüşüyorum hocamla.

Aslında o hocayla çalışmalar yaparken psikolog olmak yoktu aklımda; ama hani arka planda..."

(EApsy1K#01)

Bu bölümde, rehber ve psikolojik danışmanın okulda yapmış olduğu uygulamaların bireyde bıraktığı olumlu izlenim ve duygular bireyin bu meslek alanına ilgi duymasındaki etmenlerden biri olmuştur. Bireyin birebir deneyimi kendisine yol göstermiştir. Psikolojinin de psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümüne yakın bir bölüm olması gereği tercihlerinde yer almıştır.

"Arkadaşımın ablası vardı avukat. Üç aşağı beş yukarı gözlemlemeye başladım. Hani sadece anneler yok dedi vazgeçme değil de, hani çok fazla psikolojide de var tabi ama hani yasalar, kitaplar kalın kalın. Böyle biraz zor geldi, gözümü korkuttu".

(EApsy1K#01)

Bu örnekte, yine aynı katılımcının bu dönemde değerlendirdiği diğer meslekler içinde yer alan avukatlığa dair kanısının oluşmasında sosyal sisteminde yer alan arkadaşının ablasının varlığı önemli olmuştur. Bireyin bu mesleği icra eden biri

hakkında gözlem yapabilme imkanının olması, daha somut bir biçimde kendisinin bu alana yatkınlığını sorgulamasını pekiştirmiştir.

SAYbilmüh3E#07'nin durumunda ise, iş ortamını ziyaret etmek ve günlük etkinlikler içinde mesleği gözlemek suretiyle mesleği değerlendirmesi söz konusudur.

"Yani, aile dostumuz vardı doktor olan o söylerdi bana, annem çok isterdi. O da derdi böyle yani misafirlğe gittiğimizde ya da bize geldiğinde falan "K'dan doktor olmaz onu başka bir şeye yönlendirin" derdi. İşte böyle, aslında ben de o zamanlar daha çok doktor olmak istiyordum, tıp okumak istiyordum. Gel dedi bir gün hastanede benim yanımda dur.

... O dahileyici, gastroenterologdu. Öyle işte gittim bir gün sürekli böyle onun yanında durdum...Hastalar geliyor falan çok zordu, onu gördüm ve o kadar dayanmam ben yani.

(Bi'fiil gittin yani?) Evet.O konuda karar vermeme bayağı yardımcı oldu".

(SAYbilmüh3E#07)

3.4.3. Yakın İlişkide Bulunulan Kişinin Görüşü

Bireyin hayatında kendi yaşına yakın olup, yakın duygusal bağ kurduğu kişilerin görüşlerinin bireyin kararlarında nasıl rol oynayabildiği aşağıdaki alıntılarda aktarılmıştır.

"erkek arkadaşım vardı Bahçeşehir Üniversitesi'nden, o zaten beni bu bölümü gör, burası seni anlatıyor dediği için, aaa ne acaba? deyip gittim, birazcık onun sayesinde.

(Seni gözlemlemiş demek ki)

Tabi, ona da hediyeler yaparken işte dergi yapmışım kendi kendime.

Bunları sonra tabi anlıyorum. Doğum gününe dergi, dergi, pankart hep böyle kolaj falan... O işte bak senin bölümün dedi. Aa nasıl falan.. Öyle yani.Yoksa annem isterdi, mühendis olayım isterdi, babam doktor işte dedemler mühendis, doktor olayım falan; öyle olmadı ama".

(Yvcd1K#10)

Görsel iletişim tasarım bölümünde okumakta olan katılımcıya erkek arkadaşının, kendisinin yapmaktan keyif aldığı uğraşıyla ilgili ayna tutup, bu durumu meslek alanıyla bağdaştırarak yol göstermiş olması önemlidir. Bireyin erkek arkadaşının da üniversitede okuyor olması da bunu fark edebilmesi açısından bir etmen olarak ayrıca düşünülebilir. Birey, bu örnekte, kendi yoluna çizerken bir yandan ebeveyn beklentilerini getirememiş olmanın da duygusal yükünü taşıyor gibidir.

"Eee Dayım da deri mühendisi. O da Tuzla'da çalışıyor. Bir fabrikada çalışıyor.

Evet. Bayağı bir şeydi o da; Eeee beni yönlendirdi diyebilirim yani.

(İlgisi var mıydı sinemaya?)

Yani ilgisi vardı. Mesela aslında o da çok başarılı bir öğrenciydi. Sayısal okudu bitirdi; ama benim bölümümün kitaplarını görse şimdi der ki "aaa tam benim bölümüm. Ben niye bunu okumadım" falan gibi diyor...

Başarılı bir öğrenciydi ama; tercih yapmalarından falan bayağı bir puanı düştü.

...

Yaşı genç hocam benden 6 yaş büyük. Biraz arkadaş gibi de diyebiliriz hocam.

Çocukluğumuz beraber geçti yani. Yani. Şimdi bile hala yani arkadaş gibiyiz. Geldiği zaman beraber gideriz, ederiz, gezeriz.O da İstanbul'da".

(SÖZstv3E#03)

Bireyin yaşına yakın olan dayısının içinde yatan gerçekleşmemiş arzusunun (sinema) yeğeni üzerindeki etkisi, yapılan sohbetlerde bireye nasıl yansıdığı bu örnekte görülebilmektedir.

BÖLÜM IV

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bireysel özetler ve birleşik özet araştırma sorularına ışık tutmuştur. Bu sorular başta belirtildiği gibi aşağıdaki gibidir.

1. Üniversite öğrencileri bugüne kadarki kariyer gelişimlerini oluşturan deneyimleri nasıl tanımlanmakta ve anlamlandırmaktır?
2. İlgili deneyimlerde (örnek: meslek seçimi, üniversite seçimi vb. süreçlerde) bireyin kariyer gelişiminde hangi unsurlar (aile, okul vb.) nasıl etkili olmaktadır?

Bu bölümde, araştırmada öne çıkan tanımlamalar, mevcut alan yazınıyla olan bağlantılarıyla birlikte ortaya konulmuştur. Ayrıca, bu araştırmanın irdelediği konuların, kariyer psikolojik danışmanlığında, uygulamaya ne şekilde yansıtılabileceği, yine alan yazınıyla ilişkilendirilerek tartışılmıştır

4.1.1. Kariyer Gelişimini Yeniden Tanımlama

Olgunun anlamını ortaya çıkartan bağlamdır (Brown ve ark., 2002). Kararmak ve Bugay'ın (2010) da değindiği gibi, aile yapısı, kişilerarası etkileşimler, tarihsel zaman, kültür, alt kimlikler, ekonomik nedenler bireyin yaşam öyküsünü oluşturmaktadır. Bu araştırmada, kariyer gelişimi çoğu kez "havada duran", bir kavram olmaktan öteye taşınarak, üniversite öğrencilerinin aktardığı deneyim ve görüşler üzerinden, daha somut ve anlaşılır hale gelmiştir.

Bireyin, kariyer gelişiminin, yalnızca belirli karar noktalarında görünen belirli unsurların etkilerinin toplamından fazlasını içerdiği görülmüştür. Çelik ve Ekşi (2008)'nin de değindiği üzere, "modernizmin savunucusu olduğu nedensellik günümüz dünyasının karmaşıklığını, belirsizliğini, ikilemleri, vb olguları

açıklayabilecek güce sahip değildir. Nedensel modeller bu karmaşıklıkla örtüşmemektedir."

Farklı unsurların, zamana yayılarak birbirleriyle etkileşim halinde, bireyde hem bilinç hem bilinç dışı düzeydeki karşılıkları farklı karar aşamalarında ortaya çıkmaktadır. Birey, içinde bulunduğu an içinde kariyeriyle ilgili seçimlerinin nasıl şekillendiğini tanımlamakta güçlük çekebilmektedir. Ancak, bireyin üzerinden zaman geçtiği zaman belirli bir öyküsellik içinde nelerin olup bittiğini aktarabildiği söylenebilir. Aslında anlam her an yaratılmaktadır ve yalnızca zihinsel bir süreç değildir. Buradaki en oyuncu değişkenin zaman olduğu söylenebilir. Bu durum, Newton'un her anın diğeriyle aynı olduğunu varsayımının geçerliliğini yitirerek zamanın yalnızca tek bir yöne doğru aktığı tezini hatırlatmaktadır. Prigozhin, zamanın sadece rastlantısal bir şekilde görüneceğini ileri sürmüştür (Sardar ve Abrams, 2010). Dolayısıyla geçmişten bize kalan daha çok öyküler, algılar ve duygular olmaktadır.

Bu araştırmada, özellikle katılımcıların ağızından aktarılan ebeveyn mesleki gelişim öykülerinin ortaya koyduğu üzere, değişim, her zaman sıralı ve gelişimsel olmamakta, daha karmaşık bir doğaya sahip bir şekilde kendini göstermektedir. Öyküler, bireyin kariyer gelişimi anlamada doğrusal açıklamaların yeterli olamayacağını aktarmıştır. Kendisi de sistem olan bireyin, diğer sistemlerle olan etkileşiminin birebir karşılıklılık içermekten öte, STF'de de geçtiği üzere farklı yönlerde ve etkilerde olabildiği (recursiveness) de görülmüştür.

Bunun yanı sıra, özellikle bireylerin kararlarındaki kırılma noktalarında kariyer konularında genellikle göz ardı edilen duygu boyutu kendisini göstermiştir. Bubany, Krieshok, Black, McKay'in (2008) üniversite öğrencilerinin kariyer kararlarındaki yaklaşımları üzerine yapmış olduğu nitel bir araştırma sonucunda kariyer kararı modellerinde tanımlanan, birbirine bağlı olma (interdependence), deneyim, sezgi ve duygu kavramlarıyla olan tutarlılığa değinmiştir.

Günümüzde kendisini bağlamsal eylem kuramı (contextual action theory) duyguları eylemi anlamada merkeze koymayı önermektedir. Nitekim, Kidd (1998), duyguları,

kişi-içi tanımlamaktan ziyade kişilerarası ve bağlamsal olarak değerdendirmektedir. (akt: Brown ve ark. 2002).

Katılımcıların mevcut durumumlarına, seçmiş oldukları meslek alanından veya disiplinden duydukları memnuniyete dair paylaştıkları, tatmin veya memnuniyet duygusunun ders içeriklerinin kendi yönelimlerine uygun oluşuyla yakından ilişkili olmakla beraber, zaman içinde edinilen ders dışı deneyimlerin de yardımıyla artan güven duygusu; değışen "özyeterlilik" de bu duyguda etkili olmaktadır.

Bireylerin geleceğe dönük kariyer düşüncelerinde, zaman zaman "sürece bıraktım" ve "kısmet" gibi gibi kültürümüzde oldukça alışık olunan zaman zaman bu tür karar konularında eleştirilen ifadelere yer vermiş olması, günümüzde bazı çağdaş kuramcıların varsayımlarıyla açıklanabilir hale gelmiş, bir nevi" iade-i itibar" söz konusu olmuştur. Pozitif Belirsizlik" ile Gelatt (1989) ve Mitchell , Levin ve Krumboltz'un (1999) "Planlanmış Raslantısallık" olarak çevirilebilecek (Planned Happenstance Theory) gibi kuramları kariyer gelişimindeki karar aşamalarında sezgi, duygu, öznellik ve birbirine bağılı oluş gibi unsurları öne çıkarmaktadır (akt: Bubany ve ark,2008). Bu yaklaşımlar, belirsizlik ve tutarsızlığı kabul ederek ilerlemek ve ona göre davranmanın önemine değinmektedir. Bu durum kişisel esneklik, kişisel farkındalıkla beraber, sosyal desteği oluşturabilmenin öneminden ve sezgiden bahsetmektedir (Niles ve Bowlsbey, 2005). Nitekim geleceğe daha sakin ve daha az kaygılı bakabilen katılımcılar arasında alternatifli plan yapanlar, kendi becerilerine ve farklı bağlantılarını, sosyal ağlarını duruma göre kullanabilme konusunda kendisine güvenenler yer almaktadır.

Araştırmanın da ışıık tutumuş olduğu bilgiler doğultusuna, sistemik bir bakış açısına yakın bir duruşla kariyer gelişimi şöyle bir şekilde tanımlanabilir; kariyer gelişimi, bireyin çocukluktan başlayan merak duygusundan hareketle, pek çok bağlamsal unsurla ve tesadüfi durumla etkileşim içinde edindiği deneyimlerinden, geleceğe dönük beklentilerinden ve içinde bulunduğu duygulardan hareketle, kendisini dengede tutabilmesi ve kariyeri için daha iyi olana yönelik yeniden ve yeniden düzenlemeler yapabilmesi sürecidir.

4.1.2. Bağlam İçindeki Bireyi Değerlendirme ve Kariyer Psikolojik Danışmanlığı

Her ne kadar bu araştırma esnasında yapılan görüşmelerde kariyer psikolojik danışmanlığı yapılmamış olsa da güvenli bir ortamda, bireylerin geçmişten bugüne ve sonrasına yönelik kendilerini kariyer ekseninde anlatabilmeleri bireylerde bir memnuniyet yaratmıştır. Nitekim bazı katılımcılar bunu sözel olarak da ifade etmiştir.

Bu durum kariyer psikolojik danışmanlığının amacı açısından şöyle yorumlanabilir. Amaç, Schultheiss'in (2005) tanımladığı gibi, bireyin ait olduğu sistemin her bir parçasının detaylarını anlamak değil, bu sistemin çevresinde bir anlamı veya öyküyü yeniden inşa etmektir (akt: Patton, 2007).

Bireyin yaşıadığı yerle veya geldiği yer veya şu an kurduğu sosyal bağlantılar gibi, kendi başına fazla anlam ifade etmeyebilecek bazı bilgilerin aslında bireyin çevreyle olan etkileşimine ve anlam dünyasına ışık tutabilecek noktaları içerebilmektedir. Dolayısıyla bu durum yine öznel olana dikkat etmeyi, " iyi, doğru, yanlış" gibi yargılardan olabildiğince uzaklaşmayı öngörmektedir.

Örneğin, mesleki karar sürecini yaşıayan bir bireyde ebeveynin kararına karışmamış olması; dahil olmuş olmaması, "kararına sayęı" olarak anlam bulurken, bir diğer kişi için "yönsüz ve desteksiz" bırakılma şeklinde yankı bulmaktadır. Ebeveyle kurulan ilişkinin dinamikleri, bireyin diğer destek kaynakları gibi pek çok unsur bu anlamı belirlemede etmen olabilmektedir. Dolayısıyla " ebeveynler çocukların kariyer kararlarına karışmamalıdır" vb. genel yargılar üzerinden yapılacak yönlendirmelerden ziyade, önce "olanın" birey üzerindeki etkisine bakabilmek, duruma araştırmacı bir gözle yaklaşılabilmek ve ebevyni çocuğu ile birlikte anlayabilmek şeklinde bir yaklaşım yardımcı olabilecektir.

Öznel dünyanın önemini bu araştırmadaki bir başka örnek üzerinden de tanımlamak olasıdır. İki farklı katılımcının çocukluk hayali olarak bahsettikleri pilotluğun arkasında tamamen farklı duygu ve gözlemlerin yattığı görülebilmektedir. EApsy1K #01 bu heyecanını, kontrol duygusu, gökyüzünde bulunabilmek ve az sayıda kadının

bu mesleği icra etmesi gibi unsurlara bağlarken, SÖZst3E#03'ün pilotların VIP giriş çıkışlarını kullanıyor olmasının o yaştaki kendisi için önemli olduğunu hatırlamıştır.

Bu araştırma, aynı zamanda özellikle ilişkiler içinde varlığını sürdüren bireyin, kariyer gelişiminin farklı evrelerinde çevresindeki kişilerden nasıl etkilendiğini dair bazı örnekler sunmuştur. Etki yine burada yüksüz, tarafsız bir anlamı içermektedir. Bu etkilerin farkında olmak, onları nasıl daha etkin bir şekilde kullanılabileceğine yönelik düşünmeye sevk etmektedir. Josselson'un (1992), ifade ettiği gibi kişilerarası hayat sürekli birbiriyle bağlantıda olma çabası ve gerek fiziksel gerek psikolojik mesafeyi aşma çabası olarak özetlenebilir. Bu durumda sosyal destek kaynağı olarak bireyin çevresindeki ilişkileri nasıl yönelebileceği de bu çerçevede önem kazanmaktadır. Nitekim, kariyer olgusunu farklı metaforlar üzerinden tanımlayan Inkson'un (2004), önerdiği metaforlardan biri de "bağlantı" dır. (network). Bu bakış açısına göre kariyer, karşılaşmalar ve ilişkilerdir. Kariyer, sosyal olarak bağlantıda olmanın içinde saklıdır (akt: Patton ve McMahon, 2006).

Dolayısıyla bireylerin en yakın saydığı kendisine destek sağladığına inandığı ve özdeğerini (self-worth) güçlendiren ilişkilerden daha fazla yarar sağlamasını teşvik etmek etkili bir müdahale alanı olarak görülmektedir. Bununla beraber, psikolojik danışmanların, bireyin verimsiz, yararsız ilişkilerine daha az güven duyması ve sağlıklı ve besleyici ilişkilere yönelmesi hususunda bireye yardımcı olması da söz konusudur (Schultheiss 2003).

Bu araştırma aynı zamanda, bu yaş grubu gençler için genel bir yorumu içermese de aynı zamanda bireyler kendileri için doğru olana bir şekilde yönelebilme yolunda gerekli iç kaynaklara sahip olduğunu düşündürmüştür. Bu durum gerek, bazı katılımcıların bundan sonraki kariyer planlarına dair ifade ettiklerinde, gerekse kendilerine staj imkanı yaratmalarında ya da daha lisedeyken alan seçimine dair paylaştıklarında ve buna benzer diğer aşamalarda görülmektedir. Ancak bireyler ne yaparlarsa yapsınlar genellikle kendilerini "bilinçsiz" karar verdikleri şeklinde değerlendirmektedirler. Bu durum, daha ziyade başta eğitimciler olmak üzere toplumun yalnızca rasyonaliteden güç alan bakışının yansıması olarak görülebilir. Oysa bir o kadar önemli olan, bu süreçte aslında bireyin fark etmeden her an

geribildirim olarak ilerlerken bir şekilde kararını oluşturan bilgi ve sezginin kendisinde oluştuğunu kendisine hatırlatabilmek ve bireyi güçlendirebilmektir.

Dünya olaylarına ilişkin gerçek, bireyin kendi düşünce ve işleme süreçleri aracılığıyla "içeriden dışarıya doğru", kişinin çevreyle olan etkileşimleriyle inşa edilmektedir (Steenbarger, 1991; akt: Patton ve McMahon, 2009). Dolayısıyla farklı sistemlerle etkileşim halinde olan bireyin, özne olarak merkezde oluşu değişmemektedir. Bunun yanı sıra şans dahil olmak üzere, bütün bu unsurlardan nasıl öyküler yaratabileceği yine bireye bağlı olmaktadır. Dolayısıyla, kariyer psikolojik danışmanlığı Niles ve Harris-Bowlsbey'in özetlediği üzere (2005) kararsızlık noktalarına ilişkin olarak probleme tanı koymak ve takip görüşmesi yaparak etkilerine bakmaktan, daha fazlasını kapsamaktadır. Bu durum Thorngrein ve Feit'in (2001) değindiği karşılaştırmayla da uyumludur. Onlara göre, pozitivist bakış, "uygun uyum" (appropriate fit) ile ilgilenirken, posmodernist bakış bireylerin kariyerleriyle ilgili anlamı nasıl bulduklarına odaklanmaktadır.

Campbell ve Ungar (2004) ise, bu doğrultuda danışana yardım noktasında şu basamaklardan geçmesini önermektedir:

1. Ne istediğini bil
2. Neye sahip olduğunu bil
3. Ne duyduğunu bil
4. Ne seni oluşturuyor bil
5. Tercih ettiğin öyküyü bil
6. Hikâyenin içine gir
7. Hikâyenin dışına çık

Bu durum, psikolojik danışmanın kendini konumlandırmasını da değişime uğratacaktır. Son dönem bu konudaki postmodern alan yazının da tartışıldığı üzere, yönlendirici (directive), bir sorunu "tamir etmeye" çalışan genellikle bilgi sağlamakla yükümlü gibi görünen danışman rolünden ziyade danışman ve danışanın birlikte anlamı yeniden oluştuğu, bir keşif ve yeniden yapılanma sürecinin bir parçası olarak bir hızlandırıcı (facilitator) rolünün benimsenmesi söz konusudur (Patton ve MacMahon, 2006).

Bu rolü daha anlaşılır kılabilmek adına, Peavy'nin (1992) kariyer psikolojik danışmanının odaklanabileceği sorular önem taşıyabilir. (akt: Patton, MacMahon, 2006).

1. Danışanımla nasıl işbirliğine dayalı bir ortaklık geliştirebilirim?
2. Danışanımlın kendisine yardımcı olması yönünde nasıl cesaretlendirebilirim?
3. Danışanın kararlarında etkili olan kendi oluşturduğu anlamı yorumlamasına nasıl yardımcı olabilirim?
4. Danışan için kişisel olarak anlamlı ve sosyal olarak destekleyici gerçekliği oluşturmaya nasıl yardımcı olabilirim?

4.2. ÖNERİLER

4.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Psikolojik danışmanlık alanının bir bilim alanı olarak aile danışmanlığı, kariyer danışmanlığı, okul danışmanlığı gibi farklı uzmanlık alanlarına ayrı ayrı odaklanmasının konuşulduğu günümüzde, bu konuda yapılacak yeni bilimsel araştırmalar meslekleşme sürecine katkı sağlayabilir.
2. Ülkemizdeki farklı bölgelerdeki devlet üniversitelerinde okumakta olan öğrencilerle benzer bir çalışma yapılarak, sonuçlar karşılaştırmalı olarak ele alınarak tartışılabilir.
3. Bağlamsal unsurların kariyer gelişimdeki etkileşimlerini iş yaşamında belirli bir deneyime sahip yetişkin grup üzerinden irdelenebilir.
4. Bu konuya ilişkin, daha özele inmiş, yurt dışında benzerleri olan, odağı daraltılmış araştırmalar yapılabilir; örneğin, yakın ilişkilerin veya eğitim kurumlarının belirli bir grup için kariyer gelişimine etkisini tartışmak, göç olgusunun veya şans faktörünün kariyer gelişimine etkisine bakılabilir.
5. MSCI ve ülkemizde Korkut Owen ve ark.(2009) tarafından geliştirilmiş olan MEDEK (mesleki değer kartları), ailenin ülkemizde bu süreçteki etkisinden

hareketle "kariyer jenogramı" gibi yeni nitel araçlardan yararlanılması veya geliştirilmesi yönünde çalışmaların yapılabilir ve buna bağlı olarak farklı yapılandırılmış görüşme modellerinin geliştirilebilir.

6. Kariyer psikolojik danışmanlığında farklı iki yaklaşımın etkililiği karşılaştırmalı olarak araştırılabilir

4.2.2. Meslektaşlara Yönelik Öneriler

1. Ülkemizde, psikolojik danışmanların serbest çalışma hakkının sorgulandığı ve elinden alınma girişimlerinin olduğu günümüzde, bireysel olarak kariyer sorunlarını ele alabilmeyi olanaklı kılan , gerekli zaman ve yaklaşımı sunabilecek olan kariyer psikolojik danışmanlığı alanının ülkemizde başta gençler olmak üzere, her yaştaki bireye sunabileceği pek çok yarar bulunmaktadır. Bu açıdan mesleğe sahip çıkmak yönünde çalışmalar desteklenebilir.
2. Kariyer psikolojik danışmanlığında güncel kuramlardan yararlanarak, farklı modellerin öğrenilerek, ülkemizde nasıl uygulanabileceğine yönelik çalışmalar yapılabilir. Meslek dışı kişilere bu konunun önemi aktarılabilir.
3. Kariyer psikolojik danışmanlığının ülkemizde de etkin olarak uygulanabilmesi ve "talep" edilen bir hizmete dönüşebilmesi için, gerekli uzmanlaşma ve eğitim olanaklarının sağlanabilmesi yönünde kamu politikalarının kurgulanabilmesi için örgütlenilebilir. Bu amaçla, başta ABD olmak üzere bu konudaki iyi eğitim modelleri ve müfredatları incelenebilir.
4. Özellikle ülkemizde ağırlıklı olarak üniversiteye hazırlık döneminde bireyin meslek seçimi aşamasında öne çıkan dershanelerde görev yapan rehber ve psikolojik danışmanlar alan yazını, kitap, araştırma takibi, hizmet içi eğitim vb. çalışmalara katılım, akran süpervizyonu vb. yollarla ideal eğitim koşulları sağlanana kadar bu alanda kendilerini geliştirebilir.
5. İlköğretim ve lise dışında da farklı yaş gruplarına yönelik kariyer destek hizmetleri sağlayabilme yönünde çalışmalar hızlandırılabilir.

6. Yalnızca mantık ve akılcılığı esas alınmadığı, Lee ve Johnson'un (2002) değindiği gibi, kişisel ve duygusal konuların kariyerle ilgili sorunlarla beraber ele alındığı yaklaşımlar benimsenebilir.
7. Bu araştırmada da görüldüğü üzere ülkemizde yetenek, ilgi vb. araçlardan öğrenciler mesleki karar süreçlerinde yarar sağlamaktadırlar. Buradan hareketle "Mesleki Olgunluk Ölçeği", "Kendini Değerlendirme Envanteri", "Mesleki Yönelim Envanteri", gibi yaygın kullanılan araçlara ek olarak farklı araçlardan yararlanılabilir ve bireye doğru geribildirim sağlamak ilgili eğitimler alınabilir.

4.2.3. Diğer

Ülkemizde kariyer gelişimine yönelik birey ve toplumsal yararı gözetilen siyasi süreçlerden bağımsız kamu politikaları ve strateji geliştirilmesi yönündeki çalışmalar güçlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akkök, F., Watss,A.G.(2003). Mesleki Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Ülke Raporu. Ankara: Dünya Bankası-İşkur.
- Amundson, N. E., Borgen, W. A., Iaquinta, M., Butterfield Lee D., Koert, E. (2010) Career Decisions From the Decider's Perspective. *The Career Development Quarterly*. June 2010, 58.
- Amundson, N. (2006). Active Engagement and the influence of Constructivism. M.McMahon, W.Patton (Der). Career Counselling; Constructivist Approaches (85-94). Oxon: Routledge.
- Ata, N. (2006). *Bilgi çağında kariyer ve liderlik*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Sostal Bilimler Enstitüsü.
- Athanasou, J.A. Van Esbroeck R. (2008). *International Handbook of Career Guidance*. Springer.
- Balcioğlu, T.(2005). *Örgütlerde iş-lişki gerçekliği*. Yayınlanmamış. Bitirme Projesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baş, T., Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri; Nvivo 7.0 ile Nitel Veri Analizi*. Seçkin Yayıncılık. İstanbul.
- Blustein, D. L. (2001). The interface of work and relationships: A critical knowledge base for 21stcentury psychology. *The Counseling Psychologist*. 29, 179-192.
- Bluestein, D.L. (2008) The Role of Work in Psychological Health and Well-Being. A Conceptual, Historical, and Public Policy Perspective. *American Psychologist*. 63, (4), 228–240.

- Blustein, D., Prezioso, M., & Schultheiss, D. (1995). Attachment theory and career development: Current status and future directions. *The Counseling Psychologist*. 23, 416-432.
- Blustein, David L., C. Kenna Alexandra, Murphy Kerri A, DeVoy Julia E., DeWine David B., (2005). Qualitative Research in Career Development: Exploring the Center and Margins of Discourse About Careers and Working. *Journal Of Career Assessment*. 13(4), 351–370.
- Brott, P. E. (2001). The storied approach: A postmodern perspective for career counseling. *Career Development Quarterly*. 49, 304-313.
- Brown, D. (2002). *Career Choice and Development*. (4th edition). San Francisco: Jossey-Bass.
- Bubany, S.T., Krieshok, T.S., D. Black, M., McKay, R.A. (2008). College Students' Perspectives on Their Career Decision Making. *Journal Of Career Assessment* 16(4), 177-197
- C. Chope, R. (2005). Qualitatively Assessing Family Influence in Career Decision Making. *Journal of Career Assessment*. 395–414
- Camic, Paul M., Rhodes, Jean E., Yardley., L. (2003). *Qualitative research in psychology: Expanding perspectives in methodology and design*. Washington, DC: American psychological Association.
- Campbell, Cathy; Ungar, Michael (2004). Constructing a Life That Works: Part 1, Blending Postmodern Family Therapy and Career Counseling. *Career Development Quarterly*, v53 n1 p28-40 Sep 2004
- Creswell, J. (1997). *Qualitative Inquiry and Research Design*. London: Sage Publications.
- Çelik, H., Ekşi, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 99-117.

- Demir, Y. (2001). *Modernizmden postmodernizme geçiş sürecinin dinamikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Ö. (2007). *Bilim Felsefesi*. Ankara: Vadi Yayınları
- Dokur, M., Profeta, Y. (2006). *Aile ve Çift Terapisi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dölek, N. (2008). Kariyer Geliştirme Kuramları Özyürek R.(Der), *Kariyer Yolculuğu*. (s.99). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Geray, H. (2006). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gibbs, G. (2007). *Analysing Qualitative Data*. London: Sage Publications.
- Gibson, R.L., M.Mitchell (1990). *Introduction to Counseling and Guidance*. Newyork: Macmillan Publishing Comp.
- Giorgi, Amedeo P.' Giorgi, Barbro M. (2003). The descriptive phenomenological psychological method.Camic, Paul M.; Rhodes, Jean E.; Yardley, Lucy (Eds.) *Qualitative research in psychology: Expanding perspectives in methodology and design*. (pp. 243-273). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Groenewald, T. (2004). *A phenomenological research design illustrated*. *International Journal of Qualitative Methods*. 3(1).
http://www.ualberta.ca/~iiqm/backissues/3_1/pdf/groenewald.pdf
adresinden Eylül, 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Gysbers, Norman C., Heppner, M., J., Johnston, Joseph, A. (2003). *Career Counseling Process, Issues and Techniques*. Boston: Allyn and Bacon.
- Herr, E. L.; Cramer, S. H. 1996. *Career Guidance and Counseling Through the Life Span*. New York, Longman.

- Hesapçioğlu, M. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. 6. baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Horkheimer, M., Adorno., T.W. (1995). *Aydınlanmanın Diyalektiği*. (O.Özgül, Çev.) İstanbul: Kabalcı (1969).
- Işık, E. (2010). Career decision self-efficacy among Turkish undergraduate students Turkey. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 8(2), 749-762.
- Josselson, R. (1996). *The Space Between Us: Exploring the dimensions of human relationships*. California. Sage.
- Kararırmak Ö., Bugay, Ö. (2010). Postmodern Diyalog: Öyküsel Psikolojik Danışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4(33)24-36.
- Kazgan, G. (2002). *1990 sonrası yıllarda Türkiye'de Krizler ve İşsizlik; Çalışanlar ve Sosyal Güvenlikleri için Çözümler Açısından bir İrdeleme*. http://kazgan.bilgi.edu.tr/docs/1990_sonrasi_yillarda_Turkiye.doc web adresinden Ekim, 2010, tarihinde edinilmiştir.
- Korkut Owen, F. (2008). Meslek Seçimi Önemi ve Meslek Seçimini Etkileyen Etmenler. Özyürek R.(Der), *Kariyer Yolculuğu*. (s.15). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Korkut Owen, F. (2007). Psikolojik Danışmanların Mesleki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ile İlgili Düşünceleri ve Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.(32).187-197
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuştarıcı, A. (2010). Ailenin sosyo-ekonomik yapısının öğrencilerin fakülte veya yüksekokul tercihleri üzerindeki etkileri (Cumhuriyet Üniversitesi örneği). Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Lee Martin, J. (2008). *A phenomenological study of United Methodist and conservative Jewish clergy. Viewpoints concerning their eventual deaths.* Unpublished thesis of Doctor of Philosophy, Kent State University College and Graduate School of Education, Health, and Human Services. Ohio. USA.
- Lynn Jachowichz P. (2007). *Influences of career decisions of international students attending community colleges.* Doctor of Education. Northern Illinois University, Illinois, USA.
- Maree K., Ebersöhn L., Molepo M. (2006). Administering narrative career counselling in a diverse setting: trimming the sails to the wind. *South African Journal of Education.* 26(1)49–60.
- McIlveen, P., McGregor-Bayne, H., Alcock, A., Hjertum, E. (2003). In evaluation of a semi-structured career assessment interview derived from systems theory framework. *Australian Journal of Career Development.* 12 (3).
- McLeod, J. (2001). *Qualitative Research in Counselling and Psychotherapy.* London: Sage Publications.
- McMahon M., Watson, M. (2009). Career psychology research challenges: a systems theory response. *South African Journal of Psychology.* 39 (2), 184-194.
- McMahon, M., Patton, W., Watson, M. (2005). *My System of Career Influences. (MSCI).* Facilitators Guide. Victoria, ACER Press.
- McMahon, M., Patton, W. (2006). The Systems Theory Framework: a conceptual and practical map for career counseling. M. McMahon, W. Patton (Eds.). *Career Counselling; Constructivist Approaches* (85-94). Oxon: Routledge.
- Murray, M. (2003). Narrative psychology and narrative analysis. Camic, Paul M.; Rhodes, Jean E.; Yardley, Lucy (Eds.) *Qualitative research in psychology: Expanding perspectives in methodology and design.* (pp. 95-112). Washington, DC, US: American Psychological Association.

National Guidance Research Forum (NGRF). *New trends in theory development for guidance New trends in career theory development*. Nisan 2009 tarihinde <http://www.guidance-research.org/EG/impprac/ImpP2/new-trends/> adresinden alınmıştır

Neuendorf, Kimberly A. (2002). *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.

Niles, S.G., Bolwsbey, J.H. (2005). *Career Development Interventions in the 21st Century*. New Jersey:Prentice Hall.

Osipow, S.H., Fitzgerald, L.F. (1996). *Theories of Career Development*. 4th Ed. Boston: Allyn and Bacon.

Patton, W., McMahon. (2006). *Career Development and Systemic Theory: Connecting Theory and Practice*. (2nd edition). Natherlands: Sense Publishing.

Patton, Wendy A. (2007). Connecting relational theory and the Systems Theory Framework: Individuals and their systems. *Australian Journal of Career Development*. 16(3): pp. 38-46.

Reismann, C.K. (1993). *Narrative Analysis*. California: Sage.

Sardar, Z., Abrams, I. (2010). *Kaos. Düzensizlikteki Düzeni Anlamak İçin Çizgibilim*. (D. Guliyeva, Çev.) İstanbul: Ntv yayımları

Savickas, M.L. (2008). Helping people choose jobs: A history of the guidance profession. J.A. Athanasou, R. Van Esbroeck (eds). *International Handbook of Career Guidance*. (s.97). Springer Science.

Scheibelhofer, E. Int. J. (2008). *Social Research Methodology*. 11, No. 5, 403–416

Schultheiss, D.E. P., Kress, H. M., Manzi, A. J. Jeffrey Glasscock, J. M. (2001). Relational Influences in Career Development: *A Qualitative Inquiry The Counseling Psychologist*, 29 (2), 216-239

- Schultheiss, D. E. P. (2003). A relational approach to career counseling: Theoretical integration and practical application. *Journal of Counseling and Development*. 81, 301-310.
- Schultheiss, D. E. P. (2005). Qualitative Relational Career Assessment: A Constructivist Paradigm. *Journal Of Career Assessment*. 13, (4), 381–394.
- Sharf, R., S.(2002). *Applying Career Development Theory to Counseling*. Thomson Learning.
- Skyttner, L. (1996). General Systems Theory: Origin And Hallmarks Kybernetes, 25 (6), 16-22.
- Swanson, J.L., Fouad, N.A. (1999). Career Theory and Practice. Learning Through Case Studies. California: Sage.
- Ulu, E. (2007). *Lise öğrencilerinin kariyer inançlarının bazı değişkenlere göre yordanması*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uluslararası Azınlık Hakları Grubu (MRG) (2007). *Bir eşitlik Arayışı: Türkiye'de Azınlıklar*. (t.y.) www.minorityrights.org/ wed adresinden 10 Aralık, 2010'da erişilmiştir.
- Van Ecke, Y. (2007). Attachment Style and Dysfunctional Career Thoughts: How Attachment Style Can Affect the Career Counseling Process. *The Career Development Quarterly*. 55, 339-350.
- Whiston, S. C., Keller, B. K. (2004). The influences of the family of origin on career development: A review and analysis. *The Counseling Psychologist*. 32(4), 493-568.
- Willig C., Stainton Rogers, W. (2008). *The SAGE handbook of qualitative research in psychology*. London: Sage Publications.

Yalom, Irvin D. (1999). Varoluşçu Psikoterapi. (Z.İyidoğan Babayiğit,Çev).
İstanbul:Kabalıcı Yayınevi

Yıldırım A., Şimşek H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.
Ankara: Seçkin.

Yeşilyaprak, B.(2005). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel.

EKLER

EK 1: ÖĞRENCİ DUYURU

DEĞERLİ BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ KARİYER KARARLARIYLA İLGİLİ BİR ARAŞTIRMA İÇİN YARDIMINIZA İHTİYAÇ DUYULMAKTADIR!

NEDEN BEN ? diye sorabilirsiniz- Üniversiteli olarak bugüne kadar eğitiminiz ve mesleğiniz ile ilgili bazı karar verme süreçlerinden geçtiniz. Paylaşacaklarınız olmalı!

SİZE NEDEN İHTİYAÇ VAR? –Yarı yapılandırılmış bir görüşmede, sizin öyküleriniz üzerinden araştırma sorularına yanıt bularak, Türkiye'de bu anlamda yapılacak ilk nitel araştırmayı yürütebilmek için ve bu bilgilerin danışmanlık ve eğitim uygulamalarına ışık tutabilmesi için.

NE ZAMAN ve NASIL? Size uygun bir zaman dilimde, mail veya telefonla haberleşerek kararlaştıracağımız bir gün ve saate, çalışmakta olduğum, Bahçeşehir Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi binasının (*Bilgi Fotokopi'nin yanı*) 3. katında, ofiste bire bir yüz yüze görüşerek.

Zamanınız değerli, görüşme yaklaşık 1, 5 saatinizi alacaktır.

Not: Hiç bir şekilde isimleriniz raporlarda yer almayacak, bilgileriniz araştırmacıda saklı tutulacaktır.

SİZE BUNUN YARARI NE OLACAK? Siz sorular doğrultusunda anlattıkça, kendinizle ilgili süreçleri daha iyi değerlendirip, yakın geleceğe dönük kararlarınızı daha rahat verebileceksiniz.

Lütfen benimle **Mart** ayı (2010:) içinde irtibata geçin.

Teşekkürler

M. Fulya Kurter

E-Mail

Telefon

EK 2: GÖRÜŞME FORMU

BÖLÜM I: DEMOGRAFİK VE KİŞİSEL BİLGİLER

1. İsim:
2. Doğum Yeri:
3. Doğum Tarihi:
4. Ne kadar zamandır İstanbul'da yaşıyorsun?
5. Önceden nerede yaşıyordun? En uzun nerede yaşadın bugüne kadar?
6. En çok nereye kendini ait hissediyorsun?
7. Medeni Durum
8. Ailenin aylık ortalama geliri:
9. Şu ana ailen kimlerden oluşuyor? Kaç kişisiniz?
10. Sen onlarla mı yaşıyorsun?/ Sen kimlerle yaşıyorsun?
11. Babanın Eğitim Durumu:
12. Babanın Medeni Durumu:
13. Doğum Yeri:
14. Doğum Tarihi:
15. Babanın Mesleği:
16. Baban çalışıyor mu? Ne işle uğraşıyor? / Şu anda çalışmıyormıyorsa genellikle ne tür işlerle uğraştı?
17. Annenin Eğitim Durumu:
18. Annenin Medeni Durumu:
19. Doğum Yeri:
20. Doğum Tarihi:
21. Annenin Mesleği:
22. Annen çalışıyor mu? Ne işle uğraşıyor? / Şu anda çalışmıyormıyorsa genellikle ne tür işlerle uğraştı?
23. Kardeşin var mı? Kaç tane?
24. Kaç yaşındalar?
25. Cinsiyetleri ne?
26. Eğitim durumları?
27. Çalışıyorlar mı? Neyle uğraşıyorlar/ Nerede çalışıyorlar?

BÖLÜM II: YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME

Isınma Soruları

1. Şu an hangi bölümde okuyorsun?
2. Bu alanda seni çeken ne oldu?
3. Bu bölümde okumaya nasıl karar verdin?
4. Bölümünü seviyor musun? Hangi yönden?

Kariyer Öyküsü- Açık uçlu sorular

1. Çocukken ne olmak istiyordun? / Çocukken hayal ettiğin meslekler var mıdı?
2. İlkokulda ve lisede ne tür gelişmeler oldu?/ Sonra neler oldu?
3. Kariyer gelişiminde en çok nelerin etkisi olmuş olabilir sence?
4. Kariyer gelişiminde kimlerin ne tür etkileri olmuş olabilir sence?
 - a. Ailenin kariyerinle ilgili kararlardaki etkisi hakkında neler söylebilirsin? / Nasıl yaklaştılar?
 - b. Bu süreçte, bahsedebileceğin bir rol modelin oldu mu?
 - c. Lisedeyken arkadaşlarınla ilişkilerin nasıldı? Etkilendiğin şeyler oldu mu?
 - d. İzlediğin haberleri, izlemiş olduğun filmleri, dizileri vb düşündüğünde kariyer gelişimine etki etmiş olabilir mi? / Onlardan ne tür şeyler almış olabilirsin?
5. Sana yakıştırılan bir meslek var mıydı?Kimler yakıştırıyordu?
6. Okuduğun okul(ların) ne yönden etkili olmuştur? / Okuduğun okullardan bahsedebilir misin?
7. Çalışma deneyimin oldu mu? (Staj, gönüllü, yar zamanlı, kısa dönem vs.). Nasıl buldun?
8. Bundan sonrası için neler düşünüyorsun?
9. Bu şehirde yaşamak nasıl bir şey? Öğrenci kimliğinin üzerinde nasıl bir etkisi ?
10. Geldiğin yeri/doğduğun yeri/ yakın hissettiğin yeri düşündüğünde, oralarda insanlar ne tür işlerle en çok uğraşıyor?Bir fikrin var mı?/ Gözlemlerin neler?
11. Kariyer kararlarınla ilgili şu an nasıl hissediyorsun?

EK 3: DEKANLIK İZİN YAZISI

T.C
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
İLETİŞİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI'NA

7 Nisan, 2010

Konu: : Araştırma için destek

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı olarak Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Alanında Uzmanlık Tezimi hazırlamaktayım. McMahon ve Patton'un (1996, 2006), geliştirdiği Sistem Teorisi Çerçevesini (System Theory Framework) baz alarak, "Kariyer Gelişiminde Sosyal Sistemin Etkilerinin İncelenmesi" başlığı altında özetlenebilecek nitel bir araştırma yürütmekteyim. Bu çalışma, ülkemizde bu alanda yapılacak ilk çalışma olacak.

Bu amaçla, veri toplama yöntemi olarak 1-1, 5 saat sürecek olan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden yararlanılacaktır. Kariyer danışmanlığı görüşmeleri dahil bu alandaki hizmetleri bir yıl öncesine kadar Bahçeşehir Üniversitesi'nde koordine etmiş olmam ve halen bu alanda seçmeli bir ders veriyor olmam bu grubun diline, kültürüne ve anlam dünyasına daha yakın olmamı sağladı. Nitel araştırmada da öyküsel ve içerik analizinde bu unsurlarında önemini düşünerek, çalışma grubunu Bahçeşehir Üniversitesi'nde farklı lisans bölümlerinde ve sınıflarında okuyan öğrencilerinden seçmeyi planlamaktayım.

Tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak görüşmeleri başlatabilmek için Rektörlük'ten almış olduğum yazılı izne istinaden, İletişim Fakültesi'ne bağlı danışman öğretim üyeleri ve/veya asistanların hazırlamış olduğum ekte yer alan duyuruyu öğrencilerle paylaşabilmeleri hususunu görüşünüze sunar, destek için bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla,

M. Fulya Kurter
BUSEM-Kariyer Geliştirme Danışmanlığı (GCDF)
Sertifika Programı Koordinatörü

NOT: Fakültenizden, Sinema –TV, Halkla İlişkiler ve Görsel İletişim Tasarım Bölümleri'nden birer öğrenci ile görüşme yapılması planlanmaktadır.

Ek 1 Duyuru Öğrenci

Ek 2 Bilgilendirilmiş Rıza Formu

EK 4: KATILIMCI BİLGİLENDİRME ONAY YAZISI

M. Fulya Kurter tarafından yürütülen bu araştırma için yapılacak olan görüşmeye gönüllü olarak, kendi isteğim doğrultusunda katılıyorum. Görüşme sırasında vazgeçersem herhangi bir yükümlülüğe sahip değilim.

İsmim ve bahsettiğim diğer isimler raporlama sırasında gizli tutulacak olup ifadelerimle ilgili bazı alıntılara yer verilmesi durumunda, farklı isimlerin kullanılacağını biliyorum.

Görüşme sırasında ses kaydının alınmasına onay veriyorum. Kayıtların da tamamen araştırmacının denetiminde, araştırmayla ilgili uzman kişiler dışında başka kimseyle paylaşılmayacağını biliyorum.

Bu koşullar altında 1, 5-2 saat sürecek olan görüşmeye katılmayı gönüllü olarak kabul ediyorum.

Bu formun bir kopyası bende kalacaktır.

Adı:

Soyadı:

Tarih:

İmza:

EK 5: KATILIMCI TEŞEKKÜR YAZISI

20.05.2010

Sevgili,

Kariyer gelişiminin "Sistem Kuramı Çerçevesi" nde tanımlanan unsurlar açısından İncelenmesi konulu tezim için katkılarından dolayı minnet ve teşekkürlerimi iletmek isterim. Bu araştırma, ülkemizde kendi türündeki ilk örneklerden biri olacak ve senin de bunun gerçekleşmesinde önemli bir rolün var.

Paylaştığın kariyer öykün ve ilgili deneyimlerin bu konuyu daha derinlemesine ele alma yolunda oldukça yararlı oldu.

Bu bilgilerin, kariyer danışmanlığı alanında ve mesleki rehberlik konusundaki uygulamaların çağımızın da ihtiyaçlarına uygun bir biçimde şekillenmesi yönündeki çalışmalara ışık tutacağına inanıyorum.

Desteğin için tekrar teşekkür ederim.

Araştırmayı tamamladıktan sonra tezimi merak edersen, benimle irtibata geçebilirsin.

Bundan sonraki kariyer yaşamında da başarılarının devamı dileğiyle,

Sevgiler

Psik. Dan.M. Fulya Kurter
Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik A.B.D.

Mail

EK 6: FENOMENOLOJİK REDÜKSİYON TAKİP ÇİZELGESİ

KOD:	
Anlam verme kaynağı	İlgili birimin anlamı

KOD:

1. Basamak

KOD:	
İlgili birimin anlamı	Genel Alan Kategorisi

KOD:

2. Basamak

KOD:	
Genel Alan Kategorisi	Çıkarım

KOD:

3. Basamak

EK 7: BİREYSEL ÖZETLER

– Özet-EApsy2K #01

EApsy1K #01 Kırşehir'de doğmuş olmasına karşın, ailesinin İstanbul'a göç etmesiyle bağlantılı olarak İstanbul'da büyümüş 21 yıldır başka herhangi bir şehirde bulunmamıştır.

Ailesi bundan 21 yıl kadar önce, ekonomik nedenlerden dolayı, İstanbul'un büyük şehir olarak daha fazla iş olanakları sunacağı düşüncesiyle özellikle babasının işine yönelik beklentilere bağlı olarak göç etmiştir. Göç ettikten sonra, ebeveyn dışında dede babaanne, dayısı ve kendisinin bakımını belirli oranda üstlenen "abla" diye hitap ettiği kuzeniyle beraber geniş aile içinde büyümüştür.

Ancak EApsy1K#01, bir süredir, babasının evden ayrılmış olmasıyla bağlantılı olarak evde annesi ve kendisinden küçük iki kardeşiyle yaşamını sürdürmektedir. Kız kardeşi 16 yaşında olup, diğer kardeşi erkek ve 8 yaşındadır.

Babası İstanbul'a gelmeden önce memleketi olan Kırşehir'de, esas mesleği olan demirciliğin yanı sıra, fırıncılık gibi işlerde de çalışmıştır. İstanbul'a geldikten sonra babasının daha fazla gelir elde etme isteğinin girişimcilik denemelerinde (internet cafe işletmeciliği gibi) kendini göstermiştir. Bu konuda akrabalık ilişkileri ortak iş kurma şeklinde etkili olmuştur. Ancak bu tür girişimler süreklilik ve beklenen maddi kazanımları sağlamamıştır. Bu noktada babasının esas mesleği olan "demirciliğin" zanaat olarak kendisine ekmek sağladığı ancak genel olarak ailenin rahat düzeyde geçimini sağlamakta güçlük çektiği söylenebilir.

EApsy1K#01'in babası, 7. sınıftan sonra eğitimine devam etmemiştir. EApsy1K#01'in annesi de ekonomik zorluklara bağlı olarak çalışmak durumunda kalmıştır. EApsy1K#01'in annesi de ilkokulu bitirdikten sonra eğitimini sürdürememiş ve bir meslek sahibi olmamasıyla bağlantılı olarak daha ziyade yüksek eğitim gerektirmeyen işlerde çalışabilmektedir. Bunların içinden çocuk bakıcılığı en çok öne çıkan belki de kendisine uygun gördüğü uğraşı olmuştur.

Çocuklarla çalışma aynı zamanda EApsy1K#01'in de sevdiği ve ilgilendiği bir alandır ve aynı zamanda kız kardeşini de çocuk gelişimi okuması yönünde yönlendirmiş olması da dikkat çekicidir.

EApsy1K#01'in annesi 40 yaşında babası ise 45 yaşındadır. Annesinin 19 yaşında anne olduğu görülmektedir. İkisi de Kırşehir doğumludur.

Kırşehir, katılımcıya göre, kişinin kendisini aşmasını destekleyici ortamdan yoksun bir ortam sunmaktadır. Mesleki seçenekleri sınırlı olması, bu açıdan sosyal sistemdeki rol modellerinin eksik olmasını beraberinde getirmektedir.

Nitekim EApsy1K#01'in kariyer gelişim sürecinde, rol modelleri oldukça önemli bir yer tutmuştur. Aile ve akraba çevresinde bu tür örneklerinin yoksunluğunu, dersane ve okuldaki arkadaş çevresinden tamamlamayarak gidermiştir. (örn: arkadaşının avukat ablasının oluşu, dershanedeki edebiyat öğretmeni, üniversitedeki sevdiği öğretim üyesi).

Ayrıca, EApsy1K#01 için, şehrin küçük bir yer olması ve herkesin birbirini tanıyorması da sosyal hayattaki yaşayışta bir baskı yaratabilmektedir. İstanbul'da bulunabilmek kendisi için bu açıdan önem taşımaktadır. EApsy1K#01'e sosyal olarak rahat hareket edebilme imkanı sunmaktadır. Örneğin erkek arkadaşıyla sosyal olarak bir şeyler rahat paylaşabilmektedir. Bunun yansı, öğrenci olarak pek çok olanağın ulaşılır olması da (kütüphane, fotokopi vb.) akademik yönden destekleyici bir ortam anlamına gelmektedir. Aynı şekilde mesleki gelişimini destekleyici etkinliklerin varlığı da (psikoloji kongreleri, konferansları vb.) bu şehirde olmayı kendisi için önemli kılmaktadır.

EApsy1K#01, şu an okuduğu psikoloji bölümüne ise, bölüme girmeden önce, bölümle ilgili rahat ve masa başı iş olması özelliğine sahip bir meslek olmasına ve iyi gelir getirebilecek olmasına yönelik algı ve beklentisi yer tutmuştur. Bu durum değerleriyle ilgili de bilgi vermektedir.

Ayrıca, izlediği dizilerdeki psikolog karakterinin kendisinde bıraktığı olumlu izlenim de bu açıdan önemlidir. Burada medyanın etkisi görülebilmektedir.

Psikoloji aynı zamanda kendisi için "kendi hayatını düzenleme" ve "çevresindekileri yönlendirme" anlamına gelmektedir. Nitekim şu an erkek arkadaşının eğitimine devam etmesi yönünde etkili olmaya çalışmaktadır. Çevresini yönlendirme ve yapılandırma eğilimi bireyin kişilik özelliğiyle de açıklanabilir.

Bunun yanı sıra, mesleği saygın bulması da motivasyon unsurlarından biri olmuştur.

Dershanedeki yaşantıları, bu bölümü seçmesinde etkili olan bir dönemi temsil etmektedir. Özellikle uygulanan yetenek testi olarak hatırladığı çalışmalar, insana yönelik işlere yönelmesini önermiştir.

Bunun yanı sıra, "kendi kararı" olarak tanımladığı inancı gereği lisede "kapandığı" bir dönemin oluşu da, bu mesleği daha rahat bir şekilde icra edebileceği görüşünü beraberinde getirmiştir. Bu kararın oluşmasında "kafasının karışık olduğu bir dönemde" okulda duygusal olarak çok yakın hissettiği edebiyat öğretmeniyle yaptığı sohbetler etkili olmuştur. Ayrıca, erkek arkadaşının da dini inançları doğrultusunda yaşamayı seven biri olması da bu eğilimini pekiştirmiştir.

Dolayısıyla bireyin mesleki kararında etkili olan bu değerler sisteminin oluşmasında o dönem kurduğu yakın ilişkiler, önem arz etmiştir.

Bunun yanı sıra, ortaokuldayken, psikolojik danışmanıya yaşadığı olumlu deneyimler, kendisini bu alana yaklaştıran unsurlardan biri olmuştur. Meslekten iyi bir örneğin çevredeki varlığı rol oynamıştır.

Daha ziyade siyasi kararlarla şekillenen eğitim sistemine dair uygulamaların bir gerçeği olan bireyin kaç puan aldığı ve ek yerleştirme olanağının oluşu bu bölümde okumasındaki unsurlardan biri olmaktadır.

Şans da bu aşamada etkisini okuduğu üniversitede ilk defa psikoloji bölümünün açılmasıyla kendisini göstermiştir. Bu durum kendisine burslu olarak kabul edilme fırsatı da vermiştir. Ancak bir yıl önce puanının başka bölüme yetmesine rağmen kendisinin bu yönde tercih yapmadan beklemiş olmayı tercih etmesi bu zeminin oluşmasında önem arz etmiştir.

O dönem düşündüğü meslekler arasında avukatlığa annesinin fazla destek vermemesi babasının ise karara dahil olmayan bir tutum sergilemesi de kararlarında etkili olmuştur.

Yaşadığı ortamdaki ekonomik sıkıntıların da etkisiyle EApsy1K#01'in başarı motivasyonu yüksek olmuş, ayrıca annesini eğitime devam etmesi konusundaki öğütleri hırslı olmasında rol oynamıştır.

Bölümde okumaya başladıktan sonra, EApsy1K#01 uzmanlık alanlarının çeşitli oluşunu fark etmiştir. Bir başka deyişle mezuniyet sonrası kariyer yollarını görmeye başlamıştır, bu durum meslek seçiminden sonra kariyer gelişimin devam ettiğini hatırlatmaktadır.

Şu an okurken, diğer arkadaşlarının da burslu ve kız öğrencilerin çoğunlukta olması akademik ortamı rekabetçi kılmakta, bu durum ise bireyi zaman zorlasa da kendisini çalışmaya sevk etmektedir. Özetle, grup dinamiklerindeki rekabetçilik bireyin davranışını etkilemektedir.

Okuduğu bölümü sevmesinde etkili olan unsurlar ise, yine alana verdiği anlamla açıklanabilir. Psikolojiyi değerli görmektedir. Ayrıca, öğretim üyelerinden kendisine örnek alabildiği kişilerin varlığı da onu motive etmektedir.

EApsy1K#01'in çocukluk mesleki hayalleri arasında, pilotluk ve öğretmenlik bulunmaktadır. Pilotluk, izlediği filmlerin etkisiyle kendisinde heyecan uyandırmıştır. Pilotluk, kendisi için kontrol duygusu, gökyüzünde olabilmek ve bir kadın olarak az sayıda icra edilen bir meslek anlamına gelmektedir. Ancak o dönem okul müdürünün pilotluğun yalnızca yurt dışında okunabileceğini iletmış olması bu hayali bırakmasında etkili olmuştur. Eğitim kurumlarının ve eğitimcilerin bu evrede yaratabilecekleri etki açısından önemli bir örnektir.

Bir diğer arzusu olan öğretmenlik ise, pek çok çocuğun o dönem gördüğü az sayıdaki mesleki örnek olmasıyla da bağlantılı olarak, EApsy1K#01'i için önemli olmuştur. Bu hevesinin geçmesini, büyüme ve kendisiyle ve mesleğin sabır gerektirdiğine ilişkin farkındalıkla açıklamıştır.

Daha ilerleyen yaşlarda, EApsy1K#01, yine izlediği dizideki karakterin etkisiyle doktorluk üzerinde durmuştur. Ancak üniversiteye giriş sınavında sayısal puan türünden girilen bir bölüm olması bu isteğinde vazgeçmesinde etkili olmuştur.

Avukatlık ise, kendini iyi ifade eden ve iyi savunabilen biri olduğu yönünde arkadaşlarının kendisine geribildirim vermesiyle beraber düşündüğü mesleklerden olmuştur. Ancak annesinin televizyondan takip ettiği bilgiler doğrultusunda bu mesleği tehlikeli algılamış olmasına bağlı olarak kendisine destek vermemesi ve gerektiğinde suçluyu savunma durumunda olmanın da değerleriyle uymaması onu bu yoldan döndürmüştür. Avukatlığa alternatif olarak psikoloji keşfetmesi ve istemesiyle kararı daha netleşmiştir.

EApsy1K#01'in eğitim hayatına bakıldığında, ilkokulu sosyoekonomik olarak düzeyi düşük bir semtte okumuş olmasının getirdiği sınırlılıklarla okuduğu görülmektedir. Bu durum kalabalık sınıfta okuması ve koşullarının ve öğrenci profilinin iyi olmamasını beraberinde getirmiştir. Buradaki sıkıntılar nedeniyle, birey, daha sonraki eğitim kurumunu seçerken kendisine daha iyi bir arkadaş ve akademik ortam sağlayabileceğini düşündüğü süper liseye yönelmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olmaması ve çevredeki örneklerin azlığı bu tür kararlarında bireyin kendisinden güç almasında etkili olmuş gibidir.

Nitekim süper lise, EApsy2K#01'in beklentilerini karşılamış çalışkan öğrencilerin olduğu, daha iyi alışkanlıklara sahip öğrencilerin olduğu bir akademik ortamı kendisine sunmuştur.

Süper liseye yönelim bireyin istekliliğinin yanı sıra, istediği bölgedeki lise olması şans unsurunun da devrede olmasıyla gerçekleşmiştir; kitapçıların o yıl yanlış basılmış olmasıyla istediği liseye yerleşebilmiştir.

EApsy2K#01 üniversitede öğrenciliği süresince, bir psikolojik danışmanlık merkezinde bir psikoloğun yanında staj yapmıştır. Bu stajı bulmasına üniversite aracılık etmiştir. Ancak stajda, fazla mesleğe dair öğrenme olanağı sağlanmamıştır. Bununla beraber, burada yanında çalıştığı psikolog aracılığıyla severek yürüttüğü sosyal sorumluluk projesinde, çocuklarla çalışmaya başlamıştır. Bu durum, eylem

içerisinde kişinin nasıl farklı bağlantılar kurarak yeni seçenekleri yaratabildiğine bir örnek olarak görülebilir (Ayrıca üniversitenin bir biriminde "çalışan öğrenci" statüsünde belirli bir ücretle haftanın belirli günlerinde ofis işlerinde destek olarak çalışmaktadır).

EAPsy1K#01'in babasının bir süredir evden ayrılmış olması, aile sisteminde bazı değişiklikler yaratmıştır. Bunun bir boyutu da ekonomiktir. Geçmişten beri "harçlığını" çıkartan biri olmasına karşın bu konuda zorluklar yaşamaktadır. Annesinin geliri ve kendi kazandıklarıyla beraber dört kişilik bir ailenin geçimi söz konusudur. Bu zorluk hırsını tetikleyebilmektedir.

Babasının duygusal yönden de eksikliğinin geçmişe dayanması, aile içi sorumlulukları üstlenme konusunda bireyi sevk etmiş gibidir. Bu sorumluluğu özellikle iki kardeşine yönelik hissetmektedir. Erkek kardeşine derslerinde yardımcı olmakta bunun yanı sıra, ergenlik dönemindeki kız kardeşine annesiyle beraber sınır koyma, kural koyma gibi roller üstlenmiştir. Bu durum çatışma da yaratabilmektedir.

Ancak, sistemden babanın fiziksel olarak ayrılmış olmasının kendisi için olumlu bir yönü de EAPsy1K#01'in sosyal hayatında daha bağımsız davranabilmesidir. Kendi tanımıyla bir "rahatlama gelmiştir". Ayrıca kardeşleri hakkında konuşmak üzerinden babasıyla diyaloglarının geçmişe göre arttığı ayrı bir tarafını oluşturmaktadır. Dolayısıyla aile dinamiklerinde değişime olumlu veya olumsuz diye tanımlamaktan ziyade bireye etkisinin iyi anlaşılması önemlidir.

EAPsy1K#01'in, hayatında ailesi dışındaki en belirgin kişilerden biri erkek arkadaşdır. Uzun süredir birlikte olduğu kişinin dini inançlarına bağlı biri olması ve iyi bir eğitim geçmişine sahip olması kendisi için önemli kriterlerdendir. Ancak bundan sonrası için erkek arkadaşından beklentileri bulunmakta kariyerine ilişkin yönlendirmelerde bulunmaktadır. Bireyin sahip olduğu bu yakın bağlantı; karşılıklı etkileşim, bireyin dünyasını, değerler sistemini anlayabilmede önemlidir.

– Özet-EAislK4#02

EAislK4#02 İstanbul doğumludur ve 24 yaşındadır. EAislK4#02'nin babasının daha 15 yaşındayken ailesinin göç etmesiyle beraber İstanbul'da hayatı başlamıştır. Dedesinin yine ekonomik nedenlerden Giresun'dan ayrıldığı tahmin edilmektedir. Geldiklerinde dedesinin aşçılık yaptığı bilinmektedir.

EAislK4#02'nin annesi ve babası şu an 48 yaşındadır. Annesinin de Giresun kökenli olduğu bilinmektedir. Çekirdek ailede ebeveyn dışında, kendisinden küçük bir erkek (15), bir kız kardeşi (20) bulunmaktadır. Kız kardeşi de kendisiyle aynı bölümde okumasına karşın " baştan beri" bu bölümü istemesi gereği kendi durumundan farklı değerlendirmektedir.

EAislK4#02'nin annesi ev hanımıdır ve herhangi bir iş deneyimi olmamıştır. Babasının ise taksicilikle bir süre uğraştıktan sonra "serbest meslekle" başladığı iş yaşamına kendi işini kurarak (oto galerisi) devam etmiştir. Akraba ile kurulan ortaklık etkili olmuştur. Ebeveynlerinin ikisi de ilkokulu bitirmiştir.

EAislK4#02 ailesinin ortalama gelirini 3.500-4.000 TL arasında olduğunu tahmin etmektedir.

EAislK4#02'nin lisedeyken sevdiği derslerin matematik ve fizik olduğunu keşfetmesi alan seçiminde onu fen alanına yöneltmiştir.

O dönem aynı zamanda, lisedeki öğretmenin resim yeteneğini keşfetmiş olması gereği EAislK4#02'yi iç mimarlık veya güzel sanatlar alanına yönelebileceği yönünde teşvik etmiştir. Ancak katılımcının matematiğe olan sevgisi bu geribildirimini değerlendirmesinin önüne geçmiştir. EAislK4#02'nin kendisiyle ilgili erken yaşlarda keşfettiği yön, sayılarla uğraşmayı seviyor oluşudur. Matematiğe olan ilgisi halen devam etmektedir.

Ancak o dönem, yazlıkta bulunan komşularının oğlu kendisini eşit ağırlık yönüne kayması ve İşletme okuması yönünde teşvik etmiştir. Daha fazla iş olanağına sahip bir bölüm olacağına yönelik beklentinin yaratılmış olmasının yanı sıra bu kişide gözlemlediği özellikler kendisi için ikna edici olmuştur. Bu kişinin, işinde başarılı,

işini seven ve iyi gelir elde edebildiği bir kurumda çalışıyor olması çevresinde böyle bir örneğin varlığı etkileyici olmuştur.

Ayrıca, EAİSLK4#02'nin dershanede rehber öğretmenleriyle yaptığı görüşmelerin ve uygulanan anketlerin de bu yönelimi desteklediği söylenebilir.

Bunun yanı sıra ebeveynlerinin karara dahil olmama yönünde, kararı kendisine bırakmış olması da bir unsur olarak görülebilir. Babasının özellikle bu tür bir etkiyi sorumluluk olarak görmesi söz konusudur.

Öğretmenlik kendisinin ilkokuldayken düşündüğü, etkilendiği bir meslek olmuştur. Mesleği icra eden örneğin özellikleri bunu sağlamış, "kendini geliştirmiş, farklı yönleri olan" bir ilkokul öğretmenin olması etkilendiği bir meslek olmuştur.

Eğitim hayatına devam ettiği normal devlet lisesinin, o yıl ilk kez açılan bir okul olmasının avantajıyla, özel ilginin olduğu bir ortam sunmuştur.

Seçim aşamasında oturulan semtin yanı sıra, tanıdıklarının bu okulu eğitim kalitesi açısından tavsiye etmiş olması ve ebeveynlerinin ilgi göstererek öncesinde okulu ziyaret etmesi etkili olmuş; yine farklı unsurların etkileşimleri söz konusu olmuştur.

Şu an katılımcı İşletme bölümünde okuyor olmaktan dolayı memnun olmakla; pişman olmamakla beraber, bölüme yönelik özel bir heyecan duymamaktadır. Daha ziyade geleceğe dönük beklentilerinden güç almaya çalışmaktadır.

EAİSLK4#02'nin eskiden beri kendisinde olan öğretmenlik isteğinin de bir yandan içinde devam ettiği söylenebilir. Bu durum matematik olan ilişkisinin devam etmesiyle bağlantılıdır. Halen çevresinde bu konuda yardımcı olmakta, dersler vermektedir.

Yakın gelecekte ise, bir ilaç firmasında İnsan kaynakları bölümünde staj yaparak kurumsal hayatı deneme fırsatı bulacaktır. Kendisini şu ana kadar herhangi bir staj deneyimi bulunmamıştır. Ancak, ilgi duyduğu alanlardan biri olduğunu derste keşfettiği insan kaynaklarında, kendisini test edebileceğini, öğrenebileceğini düşünmektedir. (Bu imkanı ise, yine üniversitenin kurumsal anlaşmaları aracılığıyla

yaratmıştır.) Yine bağlantılarını güçlü tutma, ilgili olma deneyim imkanı yaratmada etkili olmuştur.

Geleceğe dönük tam ne yapacağını sürece bırakmıştır.

EAİK4#02 doğma büyüme İstanbullu olmasından dolayı, şehrin özelliklerine alışkıdır.

Üniversitenin şehir merkezinde olması şehri yaşama imkanını kendisine vermektedir.

Memleketi olan Giresun ile yaz dönemleri yapılan ziyaretler sonucunda bağlantısının devam etmesi gereği edildiği izlenim, köy kısımlarında yerlilerin hayvancılıkla, tarımla özellikle fındıkla uğraştıkları yönündedir. Çocuklar ise eğitim için daha çok şehir merkezine, yatılı olarak okumak durumunda kalmaktadırlar. Coğrafi unsurlar ve bireye sundukları açısından bu konu ele alınabilir.

– Özet SÖZstv3E#03

SÖZstv3E#03'ün ebeveynleri İstanbul doğumludur, kendisi de İstanbul'da doğmuştur ve şu anda 22 yaşındadır. Ancak ailesinin Ardahan kökenli olduğu bilinmektedir. Birinci kuşaktan büyüklerinin 1950 veya 60'larda göç ettiğİ sanılmaktadır.

Babaannesi aracılığıyla buranın kültürü hakkında az da olsa bilgi sahibidir. Rus etkisi, özellikle babaannesinin lehçe ve diline ve daha ziyade toplumsal yaşayış tarzına yatkın oluşuna yansımaktadır. Bir başka deyişle bireyin kökeniyle olan bağlantısı, babaannesi üzerinden belirli bir düzeyde devam etmektedir.

Bu durum, SÖZstv3E#03'ün aynı zamanda edebiyat ve tarihe meraklı olması açısından anlamlı olabilir mi sorusunu düşündürmektedir.

SÖZstv3E#03 İstanbul'da ailesiyle birlikte yaşamaktadır. SÖZstv3E#03'ün 6 . sınıfa devam eden 12 yaşında bir erkek kardeşi bulunmaktadır.

Katılımcının annesi lise mezunu olup, ev hanımıdır ve herhangi bir iş deneyimi sahibi değildir. Babası da lise mezunudur, bir dönem maaşlı iş olarak istasyonda şef

olarak çalıştıktan sonra ticaretle geçimini sağlamaya devam etmiştir. Önce medikal malzemeler üzerine çalışmış sonrasında ticari taksi işletmeciliğine geçmiştir.

SOZstv3E#03 lise döneminde alan değişikliği yaparak bugünkü Sözel alandaki tercihlerine ulaşabilmiştir. Değişiklik yapma konusunda çevresinden destek almamış olmasında karşın, kararında istekli olmuştur. Bu kararlılığında güçlü yönlerini fark etmiş olması etkilidir. İlk aşamada SAY alanda, geometri ve matematik derslerinin beklentilerini karşılamamasını dikkate alması, onun Sinema TV okuyabilmesine giden yolda etkili olmuştur. Bu süreçte okul müdürünün, "başarılı öğrenciler sözel alanda okumamalı" yargısına rağmen yolunda ilerlemiştir.

Bu kararını sürmede ona bu gücü veren, hem sözel sınıftayken dersleri sevdiğini fark etmiş olması, hem bireysel olarak yaşadığı bir deneyimin ona hissettirdikleri hem de dayısıyla yaptığı sohbetlerdir.

Buradaki bireysel deneyim, bir gün yarışma programına konuk olarak gitmesiyle beraber ortamdan edindiği izlenim ve aldığı keyifle ilgilidir; "koşuşturmanın olduğu renkli bir dünya" olacağı beklentisini beslemiştir.

Ayrıca, şans eseri sayılabilecek, oturduğu semte yakın Kanal D binasını her gün görürken onu "heybetli ve güzel" olarak tanımlaması medya dünyasını algısında da "heybetli ve güzel" olarak yerleştirdiğini düşündürmektedir.

SOZstv3E#03 mesleki karar aşamasında öncelikli olarak, edebiyat ve tarih bölümlerini değerlendirmiştir. Nitekim halen bu alanlara ilgisi yoğun bir biçimde devam etmektedir. Örneğin en çok sevdiği filmlerin edebiyattan uyarlama olduğunu fark etmiştir. Dolayısıyla ileride bu disiplinlerin sentezini mesleğinde kullanabilmeyi düşünmektedir. Bu durum, kariyer gelişiminin bireye özgü bir birleşim olduğunu ve esas sürecin üniversite eğitimi esnasında ve sonrasında şekillenmeye devam ettiğinin örneklerinden biridir. Ayrıca ilgi alanlarının mesleki yönelimden sonra nasıl bireyi beslediğini ve zenginleştirdiğini ve günümüz dünyasında multi- disiplinler bakışın öne çıktığı gerçeğini de hatırlatmaktadır.

Edebiyat ve tarih bölümlerinde eğitim almamayı seçmesi, daha ziyade öğretmenlik seçeneğinin kendisi için olabileceğini düşünmesi ve bunu sınırlı bulmasıyla

ilintilidir. Bu düşüncesini pekiştiren yakın ilişki içinde bulunduğu, sıklıkla sohbetlerde görüşlerini duyduğu dayısıdır. Dayısının kendisine yakın bir yaşta olması (6 yaş büyük), ve çocukluktan beri birbirlerini tanımaları SÖZstv3E#03'ün kararında "kırılma noktası" yaratabilmiştir. Dayısının, seçtiği çok farklı bir yol olan deri mühendisliğine rağmen sinemaya olan ilgisini devam etmesinin yeğeni üzerinde yansıması olmuştur. Ancak görüldüğü gibi bu durumu yalnızca dayısının etkisi olarak özetlemek konuyu çok eksik algılamak olacaktır. Bu kırılma noktasını hazırlayan farklı değişkenler söz konusudur.

SOZstv3E#03'ün bölüm özellikle proje ağırlıklı ve ezbere dayalı olmaması gereği sevmektedir. Bir başka deyişle bölümün yöntemsel ve içeriksel olarak kendisini tatmin ettiği söylenebilir. Yaratıcılığın ağırlıklı olduğu bir bölüm olması gereği, örneğin hukuk bölümündeki diğer bölümlerdeki yapılandırılmışlıktan uzak oluşu zaman zaman kendisini "boşlukta" hissettirmektedir.

SOZstv3E#03'ün çocukluk hayalleri arasında pilot olmak bulunmaktadır. Pilotluğu, izlediği savaş filmleri aklına sokmuştur ayrıca, pilotların VIP giriş kapısını kullanıyor olması da kendisini cezpt etmiştir. Büyümeyi " gerçek dünya" ile buluşma olarak tanımlamaktadır. Bu tanım Ginzberg'in çocukluk dönemini "fantezi evresi" olarak tanımladığını akla getirmektedir.

Ayrıca çocuklukta arabalara olan merakı çevresi tarafından gözlemlenmiştir. Bu ilgisinin yetişkinler tarafından da kendisine geri iletilmiş olması önemlidir.

#03'ün üniversite dönemine kadar olan eğitim hayatına bakıldığında, Anadolu Lisesi'nde iyi bir eğitim aldığı ve dershanede hazırlandığı görülmektedir. Üniversiteyi burslu kazanabilmesi açısından bu dönemdeki akademik olarak destekleyici bir ortamın varlığı etkili olmuş gibidir.

Şu an okuduğu üniversitede burslu okuyabilme olanağını yakalayabilmesinin yanı sıra, bu üniversite okumayı seçmesinde yine dayısıyla Eminönü, Ortaköy hattı boyunca yaptığı yürüyüşlerdeki tarihi seven biri olarak yaptığı gözlemler ve Boğaz'dan çok etkilenmiş olması da rol oynamıştır.

– Özet- EAHuk4E#04

EAHuk4E#04, İstanbul'da doğmuş ve büyümüştür. Bir kaç kuşak İstanbullu olduğunu bilmektedir. Şu anda 24 yaşındadır. Çekirdek ailesi anne, babası ve kendisinden oluşmaktadır.

EAHuk4E#04'ün babası, İTÜ makine mühendisliğini bitirmiş, annesi ise liseden mezun olmuştur. Annesi çocuk sahibi olmadan önce (30 yaşından önce) bir dönem bankada memur olarak çalışma hayatının içinde olmuştur. Daha sonra çalışmamış olmasına karşın, dışarıdan prim ödeyerek emekliliğini alarak belirli bir gelir elde etmektedir. Ancak ortalama aylık gelirle ilgili bilgi verirken EAHuk4E#04'ün yalnızca babasının kazancını düşünerek yanıt vermiş olması, aktif çalışma ile gelirin daha çok bağlantılandırıldığını düşündürmektedir.

EAHuk4E#04'ün annesi şu an 54 yaşında profesyonel olarak kısa süre çalışmış olmasına karşın, sosyal derneklerde gönüllü çalışmalarıyla evin dışında da aktif olmuştur.

Babası şu an 64 yaşında olup, emekli olmasına karşın Alman bir denetim (audit) firmasında denetçi olarak çalışmaktadır.

EAHuk4E#04 hiç bir şekilde babası gibi mühendis olmak istememiştir. Ancak babasının mesleği ev ortamında iletişim halinde olduğu yetişkinlerin profilini belirleme açısından önemli olmuştur. Akademisyenler ve yabancı uyruklu kişilerin sıklıkla ziyaret ettiği, sohbet ettiği bir ortamdan büyümüştür. Yabancı dil öğrenmeye meraklı olmasında bu ortamın da bir katkısı olabileceği akla gelmektedir. Ayrıca, bu şekilde, akademisyenlerin dünyasına yakın olmuştur. Yakın gelecekteki planları arasında akademisyenliğin de bulunması bir şekilde büyüdüğü kültürel ortamın da bir etkisinin olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Babasının yine evde İtalyanca kitaplarının olması, EAHuk4E#04'ün kendi kendisine İtalyancayı öğrenmesine teşvik etmiş, farklı bir dil seçeneği sunabileceği düşüncesiyle sonrasında Fransız Lisesi'ne yönelmeyi seçmiştir.

Fransız Lisesi'nde okuması kültürel altyapısını oluşturmada ve düşünce biçimini şekillendirmede etkili olmuştur.

EAHuk4E#04 ortaokuldayken, bir dönem futbola duyduğu ilgisinden dolayı, spor akademisine devam etmeyi düşünmüştür. Ancak kendisini daha fazla zorlayabileceği alanlara yönelme isteği ve kendisini farklı bir evrede görmesi bu düşüncesinden vazgeçmesinde etkili olmuş, siyaset bilimine yönelmiştir.

Dünyadaki gelişmeleri takip etmeyi sevmesi, görme ve bilme isteğini tatmin ediyor olması ve Fransız Lisesi'nde okudukları, Siyaset Bilimine olan ilgisini oluşturmuştur.

EAHuk4E#04'ün kendisini oluşturmada ve yönünü çizmesinde okuduğu lisenin sorgulayıcı düşünmeyi destekleyen kültürü etkili olmuştur.

Fransız Lisesi'ni seçmesinde ebeveynlerinin doğrudan bir etkisi olmamakla beraber, aile çevresinde Fransız lisesi (Galatasaray Lisesi) mezunlarının varlığı EAHuk4E#04'in bu konuda belirli bir algı oluşturmada etkili olmuştur. Bu algı ise bu tür okulların disiplinli ve zor olduğu yönünde olmuştur. Giriş sınavında gösterdiği akademik başarının sonucunda bu isteğini gerçekleştirmiştir.

Şu an okuduğu hukuk bölümüyle ilgili ikili duygular yaşamaktadır. Derslerle ilgili sevdikleri ve sevmedikleri vardır. Derslerini sevdiği noktada akademik yönden daha başarılı olabildiğini görmekten memnundur. Bu yıl son sınıfta olduğu üzere, uzmanlaşmak istediği konuyu da düşünmeye başlamış, kamu hukukuna ilgi duyduğunu fark etmeye başlamıştır.

EAHuk4E#04, mezuniyet sonrasında, alternatifli bir kariyer planı yapmıştır. Ancak nereden başlayacağını önemsemekte, ilk başlangıç noktasına dikkat etmeye çalışmaktadır. Çünkü bundan sonra kendisi için belirleyici olacağını, belirli bir aşamadan sonra farklı yollara girmenin zor olacağını düşünmektedir. Buna bağlı olarak ilk tercihi, akademisyenlik yolunda ilerleyebilmek olup, yüksek lisans ve doktora yapmak istemekte bir yandan yapabileceğine dair endişeleri bulunmaktadır.

Bu nedenle ikinci yol olarak askeri hakimliği değerlendirmektedir. Daha lise dönemindeyken disiplin ve zorlanmanın kendisi için önemini keşfetmiş olan EAHuk4E#04 için bu yönelim kendisine uyumlu gelmektedir.

EAHuk4E#04 için, avukatlık son seçenek olarak görünmektedir. Hukuk bölümüne yönelmesi ise, çevresindekilerin özelikle lisedeki ğretmenlerinin bu alanın kendisine uygun olabileceği yönünde sağladığı geribildirimler, kendisinin de fikrini savunabilen bir yapıda olduğuna dair i gözlemini desteklemesiyle ilişkilidir. Ayrıca, hukuk alanının siyaset bilimine göre daha geniş bir yelpaze sunacağı yönündeki beklentisini dershanedeki rehber öğretmeninin pekiştirmesi ve hukuk okuması yönünde onu cesaretlendirmesi de bu süreçte rol oynamıştır.

Çocukken, belirli bir nedene bağlamaksızın düşündüğü meslek polislik olmuştur.

EAHuk4E#04'e göre İstanbul'da doğup büyümek şanstır çünkü birok ülkeye göre geniş olanaklar sunmaktadır ancak kendisi için esas önemli olan İstanbul'un çok kültürlü oluşudur. Fransızlarla, İtalyanlarla farklı ülkeden kişilerle rahat ve uyumlu iletişim kurabilmekten dolayı memnundur. EAHuk4E#04'e göre İstanbul bir bakıma, küçük yaşlardan beri farklı kültür ve dillere olan merakını besleyen bir şehirdir, gerek aile, gerek eğitim ortamı da çevresel olarak bu yönünü desteklemiştir.

– DİLamered3E#05

DİLamered3E#05, Çanakkale'de doğmuş, büyümüştür ancak bundan 6 yıl kadar önce üniversiteyi kazanmasıyla beraber İstanbul'a gelmiştir ancak İstanbul ile bağlantısı öncesine dayanmaktadır.

1. kuşağın (babaannelerinin) İstanbul'a geldiği, babasının ise zaman zaman iş nedeniyle yine İstanbul'a geldiği bilinmektedir. Bu vesilelerle kendisinin de İstanbul'a geliş gidişleri olmuştur. Ancak daha yerleşik olarak düzene geçmesi niversite başlamasıyla olup, şu an bir arkadaşıyla bir evde yaşamaktadır.

DİLamered3E#05 babasını, bundan 5 yıl kadar önce babası 43 yaşındayken, kalp rahatsızlığı nedeniyle kaybetmiştir. Kendisinden küçük 16 yaşındaki erkek kardeşi için bu açıdan oldukça sorumlu hissetmektedir. DİLamered3E#05, kendisinin

büyüme sürecinde babasıyla olma şansının olduğunu ancak kardeşinin bu fırsatının olmadığını düşünmekte ve vicdani olarak bunun duygusunu taşımaktadır. Dolayısıyla, kardeşinin topluma yararlı birey olması yönünde sivil toplum kuruluşlarında vb. çalışmasını önemsemekte bu yönde kendisine yol göstermektedir. Bu sorumluluk duygusu ileride değinilecek olan geleceğe dönük planları noktasında da kendisini meşgul etmektedir.

Kendi yaşadığı hayatı "deneysel" olarak tanımlaması da anne ve babasının evlilik öyküsüyle ilişkilendirmektedir. Anne ve babası İzmir'de bulunan halalarının yanına kaçarak evlenmişlerdir. Annesi o dönem 17 yaşındadır. Babasının bir gün önce kumarda kazandığı parayla bunu gerçekleştirmiş olması da hikayenin ilginç noktalarından biridir.

DİLamer3E#05'in babası hayatında çok önemli bir yerde durmakta, çok büyük saygı ve sevgi duymakta, ondan bahsetmekten memnuniyet duymaktadır.

DİLamer3E#05'in babası Çanakkale doğumlu olup, liseden sonra üniversitede siyasal bilimler bölümünü kazanmıştır. Ancak o dönem sol eğilimli olması ve siyasi çatışma ortamı nedeniyle eğitimine devam edememiştir. Bu durum STF modelinde de yer alan siyasi kararlar ve tarihsel dönem ve yönelimlerin kariyer gelişime etkisine bir örnek teşkil etmektedir. Ayrıca bireyin, değerleri de denklemin bir parçasıdır.

DİLamer3E#05'in babasının üniversiteyi tamamlamamış olmasına karşın, siyasete ilgisi hayatı boyunca sürmüş, hatta esas uğraşı olmuş, siyasal partilerde, sivil toplum kuruluşlarında görev almıştır. Bu durum bireyin de siyasi kimliği ve dünyaya bakışında etkili olmuştur.

DİLamer3E#05'in babası bu nedenle profesyonel olarak belirli bir meslek alanında sürekli bir biçimde ilerlememiştir. Onun kariyeri bir bakıma siyaset olup, diğer yaptığı "işler" geçimini sürdürmek için hayatında yer almıştır. Bu amaçla İstanbul, Adana gibi farklı şehirlerde de bulunmuştur. DİLamer3E#05'in babasının yaptığı işler arasında, akraba ortaklığıyla pub-otel işletmeciliği, çanta imalatı bulunmaktadır.

DİLamer3E#05'in babası aynı zamanda, siyaset ve edebiyata olan ilgisini yerel gazetelerde yazarak da yansıtmıştır. Hatta DİLamer3E#05, babasının hayatta olması durumunda gazetede çalışmalarını sürdüreceğini düşünmektedir.

Nitekim DİLamer3E#05'in babasının şiir ve deneme yazılarıyla büyümüş olması, onun edebiyata yakın olmasında çok önemli yeri olmuştur. Bu durum, babasıyla yakın kurduğu özdeşimi de tanımlayan örneklerden biridir. Şu an okuduğu Amerikan Kültür, Dil ve Edebiyatı bölümüne yönelmesi edebiyata yakın bir alan olmasıyla ilgilidir.

Ebeveynin bu şekilde uğraşlarını çocuğun ev ortamında gözlemleyebilmesi, çocuğu, tek başına belirli kurslara göndermekten farklılık göstermektedir. Ebeveynin olduğu şekliyle rol model olması bu ilgi alanının bireyde gelişmesinde etkili olmuştur. Dolayısıyla ebeveynlerin "çocuklarına yatırım" yaparken onların iyi gelişmelerini arzularlarken, kendilerini de zenginleştirmeleri farklı boyutları beraberinde getirmektedir.

DİLamer3E#05'in annesi de Çanakkale doğumlu olup, şu an 42 yaşındadır ve orada yaşamaktadır. Anne, ortaokul mezunu olup 17 yaşında evlenmiştir. DİLamer3E#05'in annesinin ailesinin Varna göçmeni olduğu bilinmektedir ve halen bir bölüm akraba Romanya' da bulunmaktadır. Kendisi, Çanakkale'de ailesinin diğer üyeleriyle beraber turizmle ilgili çalışmaktadır.

DİLamer3E#05, okuduğu bölümü içeriği nedeniyle; dünya sanat tarihi, politik tarihi ve popüler kültür gibi konuların işlenmesinden dolayı sevmektedir. Bu bölümde sinema, müzik gibi farklı dersleri de alabildiği için kişiyi geliştirdiğini düşünmektedir.

DİLamer3E#05 aynı zamanda tiyatroyla ilgilenmekte, hatta ilgi alanı ötesinde aktif olarak uğraşmaktadır. Tiyatroya da DİLamer3E#05'in başlaması küçük yaşlarda (10 yaşındayken) ailesinin desteğiyle olmuştur. Özel bir tiyatrodan aldığı küçük rollerle dahil olduğu tiyatro şu anda geleceğe dönük planlarında da önemli bir yer tutmaktadır.

Aile ortamında diğer aile üyelerinin; akrabalarının da müzikle, sanatla ilgili olmaları (örnek TRT'de sanatçı olan 2 teyzesinin olması), yine sosyal sistemdeki bireylerin özelliklerinin, aile kültürünün bireyin gelişimindeki etkisini tanımlamaktadır. Aile kültürüyle ilgili bir başka dikkat çeken özellik ise, aile çevresinde eğitime devam etmiş kadınların ve meslek sahibi olan kadınların varlığıdır. Örneğin bir halası İngiliz Dili Edebiyat mezunu olarak öğretmenlik yapmaktadır, diğer halası ise kamu yönetiminden mezun olmuştur.

DİLamered3E#05 cinsiyet farkı olmaksızın kadın ve erkeklerin sosyal hayatı paylaşabildiği, sanata ilgisi olan yetişkinlerin bulunduğu bir ortamda büyümüştür. Bütün bu unsurlar, bireyin kendisini yaratıcı yollarla ifade edebilmesini olanaklı kılacak iklime katkı sağlamıştır.

DİLamered3E#05' liseyi, devlet lisesinde okumuştur ve farklı çevrelerden farklı sosyoekonomik düzeyden kişilerle birlikte olmuş olmaktan dolayı bu seçimden memnundur. Kendisi fen lisesine yöneltilmiş olmasına rağmen devlet lisesinde okumayı seçmiştir.

O dönem, uluslararası ilişkiler ve hukuk gibi bölümlere ilgi duymuştur ancak matematik öğretmenini kendisine bu konuda yapamayacağı yönünde olumsuz geri bildirimde bulunmuş ve kararından vazgeçmesinde etkili olmuştur. Bu durumun yanında bir başka öğretmenin dile olan yeteneği konusunda kendisini desteklemiş ve yüreklendirmiş olması yolunu belirlerken bir etmen olmuştur.

DİLamered3E#05'in sanatsal yönünü ve edebiyat yönünü doyurabilecek bir bölüm olması kararında rol oynamıştır. DİLamered3E#05 bir insanın en iyi tanıyabilecek kişinin kendisi olabileceğini düşünmektedir. Dolayısıyla farklı aşamadaki kararlarda bu duruş etkili olmuştur. Ebeveynleri de tutum olarak fazla kararlarına dahil olmamayı seçmiş, daha çok ona kendini deneyebileceği olanaklar sunarak yanında olmuşlardır. Birey de bundan memnuniyet duymuştur.

DİLamered3E#05'in aynı zamanda farklı bilgi kaynaklarından beslenmiş olması da mesleki tercih aşamasında ve üniversite seçiminde etkili olmuştur. Bu bilgi

kaynakları o dönem devam ettiği dersane ve üniversitede görüştüğü öğretim üyeleridir.

Üniversite seçiminde ayrıca üniversitenin denize yakın oluşu sosyal ve kültürel açıdan bireyin sevdiği bir semtte olmasının yanı sıra, öğretim üyelerinin alanlarında bilinen isimler olması rol oynamıştır.

DİLamered3E#05, kendisindeki liderlik özelliklerini anaokulundayken keşfetmeye başlamıştır. Sınıf başkanlığı, spor takımında kaptanlık gibi görevler üstlenmiştir. Bu yönü halen tiyatrodaki yaptıklarına ve staj deneyimlerine yansımaktadır.

DİLamered3E#05, sorumluluk almaya çocuk yaşlardan beri alışmıştır. Yaz dönemlerinde turizmin yaygın olduğu Çanakkale'de garsonluk, ofis işleri, resepsiyonda çalışma gibi işler üstlenmiştir. Bu onu çalışma hayatında rahat iletişim kurabilme kendisini ifade edebilen biri olarak hazırlamasında etkili olmuştur. Üniversitenin uluslararası ilişkiler ofisinde çalıştığı dönemde farklı görevler üstlenmiş ve bu şekilde daha da kendisine güveni pekiştirmiştir. Bu esnada yabancı dili iyi kullanabilmesi, protokole uygun davranabilmesi gibi becerileri başarılı hissetmesinde etkili olmuştur.

Burada bahsedilen iş deneyimini tesadüfi gibi görünen koşullar sağlamıştır. Bir gün Ortaköy sahilinde bira içmek için çıktığında yine okuduğu üniversitede öğrenci olan yabancı uyruklu bir öğrenciyle tanışması sonucunda üniversitede davet edildiği bir protokol yemeğinde kurduğu iletişim sonucunda kendisine iş önerilmiştir. Dolayısıyla bu örnekte bireyin iletişime açık oluşu, güvenli davranması deneyim için gerekli zemini oluşturmuştur. Bir başka deyişle, bu karşılaşmayı nasıl hayatında değerlendirip, kendisini konumlandığı durumun özünü oluşturmaktadır.

DİLamered3E#05'in gelişiminde, İstanbul'da bulunmak önemli bir yer tutmaktadır. İstanbul'un tarihi, karmaşası, renkleri ve enerjisiyle onda uyandırdığı duygular kendisi için besleyicidir. İstanbul en çok sağladığı kültürel olanaklar açısından önem taşımaktadır. Kültürel anlamda pek çok organizasyonların olması, Sivil toplum kuruluşlarının faal olabileceği şubelerinin varlığı kendisini zenginleştirmektedir.

Bununla beraber kendisini ne İstanbullu ne de Çanakkaleli olarak tanımlamakta, bir dünya vatandaşı olarak görmektedir.

DİLamered3E#05 mezun olmaya yaklaşırken, geçimini hangi yolla sürebileceği konusunda karar vermesi gerektiğini hissetmektedir. Bu kararında kendisini zorlayan unsur, esas heyecan duyduğu oyunculuk ve yazarlık yönünü kullanarak kariyerine yön verme isteğinin finansal yönden belirli bir risk içerdiğini düşünmesinden kaynaklanmaktadır. Bu noktada başta da tanımlandığı üzere özellikle kardeşine yönelik kendisini sorumlu hissetmesi içinde bir çatışma yaratmaktadır.

Çevresinde kendisini iyi tanıdığını düşündüğü bazı arkadaşlarının ve öğretim üyeleri kendisiyle ilgili, "iyi bürokrat" olur yakıştırmalarını da bir taraftan değerlendirmekte, başarılı olabileceğini de düşünmektedir.

DİLamered3E#05'in kariyer gelişiminde ekonomik boyutun dolayısıyla önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Nitekim burslu olarak bu üniversiteyi kazanmış olması bu bölümde okuyabilmesini olanaklı kılmıştır. Annesinin sağlayabildiği gelire ek olarak, gelir kaynağı ek burs ödemesi ve çevirilerden gelmektedir. Bu şekilde toplam gelir 2.700 TL. kadardır.

– Özet DİLamered4K#06

DİLamered4K#06, şu an ailesiyle birlikte İstanbul'da yaşamaktadır. Ailesinde anne ve babasının yanı sıra, 9 yaşında bir erkek kardeşi bulunmaktadır.

DİLamered4K#06'nın annesi Eskişehir doğumlu olup, şu an 50 yaşındadır. Babası ise Ordu doğumlu olup 52 yaşındadır. Annesinin halen Eskişehir'de akrabalarının olması gereği bu şehirle bağlantısı devam etmektedir. Anne tarafından Tatar kökenli olabileceklerini düşünmektedir.

DİLamered4K#06 İstanbul'da doğmuş ancak eğitim hayatının büyük bölümü Amerika'da geçmiştir. Bu durum babasının işleriyle bağlantılıdır.

Babası, askeriyede astsubay olarak görev aldıktan sonra, ast-üst ilişkisinden sıkıldığı için görevinden ayrılarak özel sektöre geçiş yapmış, dericilik sektöründe Miami

bağlantılı olarak uzun dönem çalışma hayatına devam etmiştir. Ancak daha sonra kendi işinin sahibi olma yoluna sektör değiştirerek, kitap ve kırtasiye üzerine iş kurarak devam etmiştir ve halen çalışmaktadır. Babasının ticarete dayalı bir geliri bulunduğu için değişken bir gelirin olduğunu düşünmekte, ortalama 20 bin 30 bin civarında olduğunu tahmin etmektedir. DİLamered4K#06 annesinin gelirinden bahsetmemiştir.

DİLamered4K#06, İlköğretim ve lisenin büyük bölümünde bu nedenle İngilizce eğitim görmüş ve o ülkenin eğitim sistemiyle yetişmiştir. DİLamered4K#06, toplam 6 yıl kadar Amerika'da yaşamıştır. Miami, en uzun kaldığı yer olup, yaklaşık 1 yıl kadar exchange programı ile (öğrenci değişim programı) Houston da bulunmuştur.

Değişim öğrencisi olarak bir süre yanında kaldığı aileyle çok yakın bir ilişkisi olmuş, orada aile sıcaklığını yaşamıştır. Bu nedenle üniversite eğitimini yine kültürüne de alışık olduğu, Amerika'da devam etmeyi düşünmüş hatta başka seçenek düşünmemiştir. Ancak bir gün ani ve yoğun bir duygusal yaşantıyla bağlantılı olarak kararını tamamen değiştirmiştir. Annesiyle telefonda yaptığı bir konuşmada, aslında onun sıcaklığından uzak daha fazla zaman geçirmek istemediğini hissetmiş ve Türkiye'ye dönmeye ve eğitimine devam etmeye karar vermiştir. Bu yaşantı, kariyere ilişkin kararlarda yalnızca rasyonel süreçlerin devrede olmadığını bireyin bir bütün olduğu ve o andaki hissedışı ve durumunun devrede olduğunu hatırlatmaktadır. Oysa genellikle kariyer müdahalelerinde bilişsel temelli yardım ve yönlendirmelerin yapıldığı görülmektedir.

DİLamered4K#06'nın, hayatında en belirgin yakın ilişkinin annesiyle olduğu görüşmenin bütününde ayırt edilebilmektedir.

Annesi, tıp fakültesi mezunu olup anesteziist olarak aktif olarak çalışmıştır. Aralarda çocuklarının doğumundan sonra ara vermiş ve çalışmaya devam etmiştir. Aralarda Amerika'yı ziyaret etmiş, aile olarak oldukça hareketli ve geliş gidişin yoğun olduğu bir sistemi benimsemişlerdir.

Nitekim çocukluk hayalleriyle ilgili olarak bireyin belirgin bir hayali olmamasına karşın "sürekli gezebileceği" bir mesleğin hayalini kurduğunu hatırlamaktadır. Aile

içinde seyahat ve hareketliliğin yaşam tarzının olağan bir parçası olduğu bir ortamda büyümesiyle bu hayaliyle tutarlılık göstermektedir. Eğitim hayatı boyunca 6-7 okul değiştirmiş olması (sayısına tam emin olamaması) bireyin uyum gösterme becerisini geliştirmiştir.

DİLamered4K#06'nın Türkiye'ye dönerek üniversiteye sorunsuz bir biçimde devam edebilmesi, annesinin aldığı önlemlerle daha olanaklı olmuştur. Annesinin kendisini çok iyi tanımasıyla bağlantılı olarak, DİLamered4K#06'nın ÖSS başvuru prosedürlerini bu tür olası bir ihtimali göz önünde bulundurarak onun yerine gerçekleştirmiş olması anlamlıdır.

Bu karardaki hızlı değişim sonucunda, Türkiye'deki eğitim ve sınav sistemine uygun bir yol izleyebilmek için birey yabancı dil sınavına yönelmiştir. Bu sınav sonucu seçebileceği alanların oldukça belirgin olması gereği bu bölüme yönelmiştir. Üniversite seçiminde ise bir fiil üniversite tanıtım günlerine katılarak bilgi kaynaklarını kullanmış olması, akademik kadroyu öğrenmiş olması etkili olmuştur. Ayrıca okuduğu lisenin bu eğitim kurumalarına bağlı olması, "aşinalık" duygusunu beraberinde getirmiş tercihinde rol oynamıştır. Bunun yanı sıra annesinin de görüşünü bu yönde olması, vizyonunu ortaya koyması durumun bir diğer unsurudur.

Amerika'da her ne kadar olumlu deneyimler yaşamış olsa da DİLamered4K#06 oradaki insanların yaşayış tarzlarını Türkiye ile kıyasladığında samimiyetten yoksun ve "robot" gibi görmektedir. Robot gibi olmaktan kasıt, insanların birbirlerine fazla zaman ayırmadan yaşaması ve derin paylaşımlar yapmamasıdır.

DİLamered4K#06'nın okuduğu bölüme yönelmeden önce, o dönemde Amerika'dayken izlediği dizideki kadın avukat karakterinin etkisiyle avukat olmayı çok düşünmüştür. Türkiye'deki sınav sistemine hazırlıklı olmaması gereği bu alana yönelememiştir.

Türkiye'ye gelmeye karar vermeden önce ilgilendiği alanlar arasında iç mimarlık ve tasarım da bulunmuştur. Özellikle annesiyle yaptığı iç mekan düzenlemelerinden çok keyif aldığını hatırlamaktadır. Ayrıca, bir dönem tasarladığı elbiselerin babasının o dönem çalıştığı firma sahibin beğenerek kendisini desteklediğini hatırlamaktadır.

Ancak yönünü Türkiye'ye doğru değiştirmesiyle tüm bu seçenekler arkada kalmıştır. Bu durumu " Her şeyin olacağına varırmış" şeklinde karşılamaktadır.

DİLamered4K#06 bundan sonraki kariyerine dair düşüncelerini oluştururken benlik algısı ve güçlü yönlerine dair farkındalık düzeyi de etkili olmaktadır. Kendisini sosyal olarak yüksek enerjili, aktif ve lider ruhlu bir insan olarak görmesi ve küçük yaşlardan beri farklı dil ve kültürlerle meraklı olması bu unsurlardan bir kaçıdır. Özellikle annesinin etkisiyle ayakları üzerinde durabilen biri olarak yetiştiğini düşünmektedir.

Bu açıdan kişiliğiyle iletişim alanını bağdaştırmakta ve Amerika'da yüksek lisans yapmayı düşünmektedir. Ancak bir yandan alternatif olarak bölümünün edebiyat yönünü öne çıkarabileceği akademisyenliğe doğru yönelmeyi de düşünmektedir.

Amerika'da eğitimine devam ederken bir yandan "organizasyon ve planlama" konularında iş tekliflerini değerlendirebilmek veya halkla ilişkiler veya insan kaynakları alanına doğru kayabilmeyi aklından geçirmektedir.

Kendisinin bu yönlerini net bir şekilde tanımlayabilmesi ve şu anda bu tür iş seçenekleri için bağlantılara kurabilmesi üniversitedeki iş deneyimiyle de ilişkilidir. Üniversiteye bağlı bir araştırma merkezinde halkla ilişkiler, protokol karşılama, organizasyon düzenleme gibi görevlerde aktif çalışmış olması ve bu alanda başarılı olduğunu kendine göstermesine katkı sağlamıştır. Bu birimde çalışabilmesi ise yine üniversitenin sunduğu olanaklardan aktif yararlanmasıyla bağlantılıdır. Öğrenci konseyindeki çalışmaları sonucunda kendisi şu an çalıştığı birimin yöneticisine tavsiye edilmiş ve görev almaya başlamıştır. Bu durum aynı zamanda üniversite kültürünün, öğrenciye sağladığı ortam ve deneyim olanaklarının kariyer gelişimindeki önemini de göstermektedir. Ders dışı sorumluluklar, bireyin kendisini görebilmesi ve yönünü çizebilmesinde önemli yer tutabilmektedir.

İstanbul'daki sosyal ortam ve koşuşturma ve metropol hayatını çok sevmektedir. Amerika'daki şehir dışındaki hakim yaşam tarzına göre (suburban) çok daha sıcak bulmaktadır. Bundan sonra da Amerika'da eğitimine devam etme düşüncesi buraya duyduğu sevgi nedeniyle bir yandan onu zorlamaktadır.

– Özet-SAYbilmüh3E#07

SAYbilmüh3E#07, Adana'da doğmuş ve büyümüştür, İstanbul'a üniversite eğitimi için gelmiştir. Ailesi ise halen Adana'dadır. Kendisi 4 yıldır bu şehirdedir ve kendisini buraya ait hissetmektedir. Şehrin sağladığı kültürel olanakları önemsemektedir. Bilişim sektöründe çalışabileceği firmaların %90'nının bu şehirde olması gereği geleceğini de burada görmektedir.

SAYbilmüh3E#07'ün babası şu an 55 yaşında olup, matematik öğretmeni olarak hayatını sürdürmektedir. Annesi ise 51 yaşında oluğu, tarih öğretmenliği yapmaktadır. Geçmişten bugüne değişken bir kariyer yaşantıları olmamıştır. Ebeveynlerini öğretmen olması SAYbilmüh3E#07'ün bu disiplinlerde güçlü yetişmesinde, analitik düşünebilme yetisinin gelişmesinde etkili olmuştur.

SAYbilmüh3E#07 mesleki tercih aşamasındayken annesinin tıp okuması konusunda, kendisine baskı yaptığını hissetmiştir. Ancak kendisini o denli idealist görmediği için bu yöne kaymak istememiştir.

Benlik algısının yanı sıra, dahileyici olan aile yakınlarının yanında bir gün geçirerek hastanede gözlem yapması ona gerçek iş ortamını bir gün de olsa yaşama, kendini test etme olanağı vermiştir. Aile çevresinde bu tür mesleki bir örneğin varlığı yine sosyal sistemin kimlerden oluştuğunun önemini hatırlatmaktadır.

SAYbilmüh3E#07 bu deneyimden ve dönemden önce, çocukken bir taraftan doktorluk düşündüğü bir dönem olmuştur. Bu dönem çocukluktur. Lisede ise fikri değişmiştir. Lise'de annesinin tıp okumasını arzulamasının dışında, biyoloji öğretmeni de bu derste başarılı olması gereği ve fiziksel görünüm olarak doktorluğu kendisine yakıştırmıştır.

Zira, küçüklükten beri, eski radyo ve benzeri teknolojik aletlerle uğraşmaktan keyif aldığını keşfetmiştir.

Ancak yine de bir dönem, dershanedeki bir tanıdıklarının etkisiyle eczacılık okumayı da düşünmüştür. Bu meslekle ilgili "rahat iş olduğuna ve rahat iş olanaklarının" olduğuna dair çizilen resim etkili olmuştur.

SAYbilmüh3E#07'nin teknolojiye ve bilgisayara merakı, çok küçük yaşlara dayanmaktadır. Daha lisedeyken internet üzerinden programlar indirmiş olması, bu duruma bir örnektir. Bu açıdan, SAYbilmüh3E#0 7 için mühendislik okuma kararı rahat oluşmuştur. Ancak, annesini mutlu etme ihtiyacı tercih listesinde tıp fakültesine yer vermesine neden olmuştur. Puanının yetmeyeceğinin bildiği için bu şekilde rahat davranmış olsa da, bu durum yaşadığı duygusal baskının ve beklentinin büyüklüğünü tanımlayabilmektedir.

SAYbilmüh3E#07'nin sınava girdiği yıl sistemin değişikliğe uğramış olması, puanlara da yansımıştır. Bu durum şans faktörünü yansıtmakta olup arkasında eğitim politikasıyla ve kararları bulunmaktadır.

Bir şekilde istediği bölüme girmiş olmaktan dolayı mutlu olup bundan sonrasında da mesleğini yapmayı planlamaktadır.

SAYbilmüh3E#07 liseyi özel bir fen lisesinde burslu olarak okumuştur. Ancak kendisi özel bir okulda okumayı ilk aşamada istememiş, bunun yerine, annesinin öğretmenlik yaptığı okulda okumak ve daha rahat bir öğrencilik geçirebilmeyi düşünmüştür. Ancak babası bu aşamada oldukça belirleyici bir rol üstlenmiş ve kendisi istemediğini iletmış olmasına karşın fen lisesine yazdırmıştır. O dönem çatışma yaşamış olmalarına karşın SAYbilmüh3E#07 sonuçtan memnun olduğunu düşünmektedir. Memnun olması iyi eğitim veren bir okul olması ve üniversitede eğitim veren öğretmenlerden ders almasıyla ilişkilidir. Bu durum üniversiteye geçişte uyum sorunu yaşamamasını sağlamıştır.

Lise sonrası üniversite seçiminde ise, vakıf üniversitesi olması gereği yine ilk aşamada bu üniversiteyi yazma konusunda çok istekli olmamıştır. Ancak bu noktada da ebeveynleri kendisini burslu olarak da kazanmasının da etkisiyle ikna etmiştir.

Her iki durumda da, ebeveynin etkisi belirleyici olmuş gibidir.

SAYbilmüh3E#07'nin anne ve babası dışında, bir de 25 yaşında ablası bulunmakta ve onunla aynı evde yaşamaktadır. Onun yanlış tercih sonucunda, tekstil mühendisliğinde okuduğunu düşünmektedir. Kendisi şu anda bir giyim firmasında planlamada çalışmaktadır.

SAYbilmüh3E#07 kendisini memnun eden bir staj deneyimi yaşamıştır. Önemli bir firmanın IT departmanında, risk analizi yazılımı üzerinde çalışmış, becerilerini görme ve gösterme olanağı bulmuştur. İki tarafında süreçten memnun kalması nedeniyle, firmayla bağlantısı aralarda devam etmekte küçük çaplı işleri yürütmektedir. Bu staj deneyimi aynı zamanda yazılım konusunda devam etmek istediğini netleştirmiştir.

SAYbilmüh3E#07'in bu stajı bulması babasının bağlantısı/arkadaşı sayesinde olmuştur. Bu noktada babası destek kaynağı olarak yer almıştır. Ailesinin Adana'da olmasına rağmen iş ve eğitim süreçlerini takip ettiği, ilgili olduğu görülmektedir.

SAYbilmüh3E#07 artık Adana'ya gittiğinde sıkılmaktadır. Adana daha çok tekstil üzerine sektörün geliştiği bunun yanı sıra, demir-çelik-otomotiv gibi sektörlerin olduğu bir yerdir. Bunun yanı sıra Adana'da pamuk, buğday üretimi yaygındır. Bu yönden kendi çalışma alanını düşündüğünde Adana kendisine sınırlı gelmekle beraber, İstanbul ile bağlarının güçlenmiş olmasıyla da ilintili olarak, SAYbilmüh3E#07 İstanbul'da çalışarak hayatına devam etmek, uzmanlaşma yolunda ilerlemek istemektedir.

SAYbilmüh3E#07 bu amaçla yaz dönemi için üniversitenin kurumsal bağlantılarını sağlayan (CO-OP) ofis aracılığıyla Hong Kong Üniversitesi'nde öğrenci işlerinde IT departmanında staj yapma olanağını kullanmayı düşünmektedir. Bu günlerde geleceğe dönük kararlarını oluşturmada, mühendislik kulübünün davet ettiği uzman konukların görüşlerinden yararlanmaktadır. Sektörde çalışan kişilerle irtibat sağlama ve bilgi kaynağı olarak yararlanma bu dönem için kendisine yardımcı olmaktadır.

– Özet- EAeko3E#08

EAeko3E#08, Adıyaman doğumludur. Ortaokul ve liseyi yatılı olarak kazandığı Anadolu Lisesi'nde Adıyaman'da geçirmiştir. Yatılı olarak bu dönemi geçirmiş olması bireyin kimlik oluşumunda belirgin bir etkisi olmuştur.

Üniversiteye hazırlık sürecinde kendisinin çok başarılı bir öğrenci olması nedeniyle bir dershanenin kendisiyle anlaşma yaparak her türlü ihtiyacını karşılanmasıyla

beraber İstanbul'a gelmiştir. Eğitim kurumlarının birey üzerindeki etkisi açısından bu durum, ülkemize özgü olabilecek örneklerden biri olarak görülmektedir. Bağlı olduğu dershanede ÖSS sınavını kendisi gibi öğrencilerin derecesiyle kazanabilmesi için ciddi oranda maddi teşvikte bile bulunulmuştur. Bu durumun o yaştaki birey için anlamı ve etkisi merak uyandırıcıdır.

EAeko3E#08, in babası ve annesi de Adıyaman doğumludur ve halen orada yaşamaktadır. Babası, 55 yaşlarında, annesi ise 51 yaşındadır. EAeko3E#08'in babası kamuda telekomünikasyon sektöründe memur olarak göreve başlayıp, şefliğe yükseldikten sonra aynı kurumdan emekli olmuştur. Bu kurumda amcasının da müdür olarak çalıştığı bilinmektedir. Babasını liseden sonra eğitime devam etmemiş olmasına karşın, hırslı nedeniyle yükselmiş biri olarak görmektedir. Bu yönün nedeniyle standart bir memur ailesine göre daha iyi koşulları olmuştur. Babasının hırslı oluşunu emekli olduktan sonra da çalışmayı sürdürmesiyle de açıklamaktadır. Babası emeklilik sonrasında muhtar olarak seçilerek aktif olarak yaşamını sürdürmektedir.

EAeko3E#08, her ne kadar babasına pek çok yönden benzemek istemiyor olduğunu ifade etmiş olsa da, hırsını babasından aldığını düşünmektedir.

EAeko3E#08'in annesi, ilkokul mezunu olup, ev hanımı olarak, çocukların bakımıyla uğraşarak yaşamını sürdürmüştür. Bu açıdan ailesini "tipik" olarak tanımlamaktadır. EAeko3E#08'in 4 kardeşi bulunmaktadır. 27 yaşında, Maraş'ta termik santralde mühendis olarak çalışan bir abisi, 20 yaşındaki kız kardeşi Adıyaman'a yakın olan Malatya'da sınıf öğretmenliği okumaktadır. Diğer kız kardeşi 17 yaşında olup, daha çok kendisini örnek aldığını düşünmektedir. 19 yaşında bir de erkek kardeşi bulunmaktadır.

EAeko3E#08'in okuduğu üniversiteyi seçmesinde, vakıf üniversitelerini yurt dışı olanaklarını daha rahat sunabileceği beklentisi etkili olmuştur. Ayrıca, Ankara'da okumayı istememiş, dershanedeki danışmanının önerilerini de dikkate almıştır.

EAeko3E#08'in kararlarında genel olarak dünya görüşü, değerleri oldukça ön plandadır. Nitekim, sırf puanı uygun olur diye seçimlerini yönlendirmekten

kaçınmış, insan ruhunun özgürlükçü olması gerektiğine inanmasıyla bağlantılı olarak ülkedeki önde giden devlet üniversitelerine yönelmemiştir.

EAeko3E#08, üniversiteye hazırlık döneminde, içinde bulunduğu hırstan yıpranmış, bir açıdan zararlarını görmüştür. Hırsinın derece yapmasını engellediğini düşünmektedir.

EAeko3E#08'in ilkokuldan sonra, ebeveynden uzak bir yaşamı olmuş, daha çok yurt ortamı ve yurttan yaşamış olma kendisini şekillendirmiştir. Bireyin, sosyal sisteminin kompozisyonu bu açıdan farklılık göstermiş, yetişkin rol modelleri aile çevresinin dışında gelişmiş, ailesinin sahip olduğu değerlere yönelik tepkiselliği benimsemiştir.

Aile şefkatinden uzak, kendi kendine büyümüş olmanın güçlüğü yaşamıştır. Bu zorluğu "100 tane çocuğum olsa bir tanesine bile yatılı okutmam o kadar söyleyeyim" şeklinde ifade etmiştir.

Yurt deneyimi, bireyin kitaplarla güçlü bağlar geliştirmesinde de rol oynamış, dünya klasiklerini bu dönemde okumaya başlamıştır. Dünyayı algılamasına kitapların önemli bir etkisi olmuştur. Yaştlarına göre bu açıdan çok ilerdi düzeyde bir okuyucu olmuştur.

Üniversite öncesi kendisi için önemli olan saygı duyduğu kişilerden biri, dershanedeki rehber psikolojik danışmanıdır. Kendisini dostluk ve emeğe inanan bir insan olmasından etkilenmiştir. Bir diğer saygı duyduğu kişi, lisedeki fizik öğretmenidir.

Kendisinin, ODTÜ fizik mezunu biri olarak çok iyi şirketlerden teklif almasına karşın öğretmenliğe devam etmek isteyen biri olmasından etkilenmiştir. Bireyin kendi değerlerine sahip çıkmasını çok önemsemektedir.

EAeko3E#08 şu an ekonomi bölümünde okumakta, siyasal bilimler bölümüyle çift ana dal yapmaktadır. Ekonomiye yönelmesinde, eskiden beri rakamlarla iyi bir ilişkisinin olması ve liseden beri borsayla uğraşarak parayla ilgili çalışıyor olması etkili olmuştur. Bu yönlerinin çok güçlü olduğunu keşfetmesi şu an okuduğu bölümün içeriğiyle (özellikle makro ekonomi) oldukça bağlantılıdır. Kendisi,

okuyacağı bölümün içinde mutlaka matematik olmasını bu yönden istemiş işletme enformatiği, işletme gibi bölümleri de değerlendirmiştir.

EAeko3E#08, bu dönemde ailesinin de isteği olduğu üzere uzun bir süre göz doktoru olmayı da düşünmüştür ancak, "aykırı" olma isteğinden dolayı vazgeçmiştir.

EAeko3E#08 kendi özelliklerini tanımlamakta ve ifade etmekte güçlük çekmemektedir. Çocukken suskun ve kendi hayal dünyasında bir çocuk olarak kendisini tanımlarken daha sonra ise tamamen kendini ifade eden, konuşkan biri olarak görmektedir. Yaşamında kendisine yön veren değerler çok net bir şekilde görülmektedir. Bunlar, bağımsızlık, farklı olabilmek, zeka, potansiyel, emeğe saygılı olma, tek bir bakış açısının takip etmemek (örnek: aynı gazeteyi okumamak), mutlu olabilmek, bireyi eğitim düzeyi, entelektüelliği veya parasal gücüne göre değerlendirmemek, memur zihniyetinden uzak olabilmek (sınırlar içinde yaşamamak) ve aile bağlarıdır.

EAeko3E#08 kendisinin ne tam Adıyamanlı ne İstanbullu olarak görmektedir ancak Adıyaman'daki insanların kültürel alışkanlıklarına kendisini yakın da görmemektedir. Bu gibi yerlerde insanların eğitim düzeyinin çok düşük olduğunu düşünmektedir.

İstanbul ise farklı yeteneklerini ortaya koyabilmesine olanak tanıyan bir ortam sağlamıştır. Ayrıca kendisini tanımasında daha liberal ve özgürlükçü biri olmasında etkili olmuştur. İstanbul'a gelmesiyle daha çok olgunlaştığını ve pek çok şeyi yeniden öğrenmesinin yolunu açmıştır.

EAeko3E#08, öğrenciliğin yanı sıra farklı uğraşlar ve deneyimler kazanmaya çalışmıştır. Haftanın belirli günleri cafe'de çalışma, zaman zaman özel ders verme ve borsayla ilgilenmeye devam etme bunlara örnektir. Bir dönem ayrıca radyoculukla ilgili denemeleri olmuş hatta çok hoşuna gittiği için seslendirme gibi alanlara kaymayı bile düşünmüştür.

Kendisi şu anda diş hekimliğinde okuyan, kendisinden çok farklı özelliklere sahip olduğuna inandığı bir arkadaşıyla bir evi paylaşmaktadır.

EAeko3E#08, okuduğu bölümün içeriğinden dolayı; içinde mikro ve makro düzeyde ekonomik dengeler olması gereği matematik ağırlıklı olması gereği çok sevmektedir.

Burslu olarak eğitimini sürdüren katılımcı, kendisinin verdiği özel ders vb. uğraşlarından ortalama 1.500 TL kadar kazanç elde etmektedir. Babasının da 4.000 TL kadar geliri bulunmaktadır.

– Özet- SÖZpr4K#09

SÖZpr4K#09 İstanbul'da doğup büyümüştür, şu an 22 yaşındadır. Anne, babası ve 17 yaşındaki okuduğu üniversiteye bağlı eğitim kurumlarında lisede okuyan erkek kardeşiyle birlikte yaşamaktadır.

SÖZpr4K#09'un babası Mardin'de doğmuş, annesi ise Frankfurt yakınlarında küçük bir yerleşim yerinde doğmuştur. Anne ve babası akraba vasıtasıyla tanışıp, aşık olmuş evlenmişler ve İstanbul'a birlikte yerleşmişlerdir.

SÖZpr4K#09'un annesi lise mezunu olup, bekarken kısa bir dönem kuaförlükle ilgilenmiş daha sonrasında çalışmamıştır. Ancak halen farklı saçları kendi üzerinde deneyerek bu yönünü yansıtmaktadır. Şu an 42 yaşındadır, 20 yaşındayken anne olmuştur.

Babası ise, ortaokuldan sonra ticaretle ilgili çalışma hayatına atılmıştır. Bir dönem mütaahitlik yaptıktan sonra esas mesleği olan kuyumculukla geçimini sürdürmüştür. Kuyumculuk bir nevi aileden miras kalan bir zanaat ve iş koludur. Kuşaklar boyunca, akrabaların hep kuyumculukla uğraştıkları bilinmektedir. Bu durum Süryani¹ kimlikleriyle de bağlantılandırılabilir. Zira Süryanilerin kuyumculuk ve taş ustalığında² eskiden beri hünerleriyle tanınmaktadırlar. Ailesinin ortalama geliri değişkenlik göstermekle beraber 5.000-10.000 arasında olduğunu tahmin etmektedir.

Annesinin babası olan dedesi de terzilikle uğraşmıştır. Bu durum Türkiye'de Cumhuriyetin ilk yıllarında çıkan yasalarla da bağlantılı olarak askeri okullara

¹ Ortodoks Hristiyanları olarak da anılan Süryanilerin dili ve gelenekleri ilk Hristiyanlık dönemlerine dayanmaktadır. Türkiye'deki tarihsel anavatanları, güneydoğudaki Mardin ve Hakkari illeridir.

² <http://www.suryaniler.com>

girebilmek ve kamu sektöründe çalışabilmek için "Türk ırkına mensup olma" şartının getirilmiş olmasıyla ilgili olarak yorumlanabilir³.

SÖZpr4K#09'un çekirdek ailesi dışındaki akrabaları farklı ülkelere (Amerika, Avustralya gibi) göç etmiş durumdadır. Örneğin İsveç'te klinik psikolog olarak çalışan bir teyzesi bulunmaktadır.

SÖZpr4K#09'un halkla ilişkiler bölümünde okumayı seçmesi, sözel puan türünde seçilecek bölümlerin sınırlı olmasıyla ve halkla ilişkiler ölümünü daha geniş çalışma olanaklarına sahip olduğuna dair görüş ve beklentisiyle ilişkilidir. Ayrıca, kendisini güçlü yönünün farkında olması; insan ilişkilerinde iyi olduğunu düşünmesi bu bölüme daha rahat uyum sağlayabileceği düşüncesini desteklemiştir. Lisede rehberlik servisindeki psikolojik danışman ile yaptığı görüşmeler ve kendisine uygulanan envanterlerde insan odaklı mesleklere yönelmesi konusunda kendisine yol göstermiştir. Ailesi de bu süreçte kendisini her hangi bir yöne doğru kanalizetmemiş, girişken özelliğine dair gözlem ve geribildirimlerini paylaşarak destek olmuşlardır.

SÖZpr4K#09 ortaokulda içine dönük biriyken lise döneminde daha dışa dönük birine dönüşmüştür. Ergenlik dönemiyle beraber arkadaşlıkları artmıştır. Bu örnek zaman içinde bireyin geçirdiği evrelerle birlikte dinamik yapısını göstermektedir. Birey için atfedilen özellikler o zaman dilimi için geçerliliğini korurken daha sonra geçerliliğini kaybedebilmektedir.

SÖZpr4K#09, bütün bu farklı unsurların etkileşimi sonucunda karar vererek okuduğu bölümden memnundur.

SÖZpr4K#09 ilkokuldayken hayallerinde biri astronot olmak isteyen bir arkadaşından etkilendiği için ve uzaktaki yıldızlar kendisine çekici geldiği için astronot olmaktır. Ayrıca, anaokuluna gitmiş olan SÖZpr4K#09 kıyafetler giyip dans etmeyi çok sevdiğini hatırlamaktadır. Kendisi şu anda da gösteri sanatlarının bir dalı olan tiyatroyla aktif olarak ilgilenmektedir. Bir bakıma küçük yaşlardaki bu ilgisinin bir devamı gibi de görülebilir.

³ Uluslararası Azınlık Hakları Raporu, 2007

SÖZpr4K#09 mesleki gelişimine yönelik, geleceğe hazırlanabilmek için farklı staj deneyimleri yaşamıştır. Bunlardan ilki 1. sınıfta pazarlama ve iletişim üzerine çıkan bir dergide yaptığı stajdır. Bu stajını derginin editörü olan, oturdukları evdeki komşusuyla irtibata geçerek ayarlamıştır. Sonraki stajını yine bir tanıdıklarının vasıtasıyla halkla ilişkiler ajansında yapmıştır.

Son stajını ise bir tasarımcının yanında gerçekleştirmiştir. Bu stajına da akrabasının bir bağlantısı vesile olmuştur. Yine bu örnekler "sosyal ağ" kurmanın önemini ve sosyoekonomik düzeyin de farklı ve zengin bağlantılara ulaşmada avantaj yarattığını hatırlatmaktadır.

SÖZpr4K#09'un mesleği için ayrıca İstanbul'da bir yer tutmaktadır. Bu şehirde çok fazla uçların olmasının hedef kitle açısından dengeyi yakalamada güçlük yarattığını düşünmektedir. Çok sevdiği bir kent olmakla beraber, gün içinde çok uzak mesafeler kat ettiği için bu şehirde olmak, onun için stresli olmaktadır. Aile mesleği kuyumculuk olmasına karşın kendisini bu alanda yetenekli görmemekte, bunun için gereken sabır özelliğini taşımadığını düşünmektedir.

SÖZpr4K#09, son dönemlerde psikoloji ve sinema alanında da ilgisinin arttığını keşfetmiştir. Özellikle psikoloji üzere yüksek lisans vb. eğitim alma düşüncesi de bulunmaktadır. Ancak lisansının halkla ilişkiler olmasının sınırlayıcı olduğunu düşünmektedir.

Psikolojiye artan ilgisi okuduğu kitap ile (Nietzsche Ağladığında) pekiştirilmiştir. Ayrıca izlediği filmlerde karakterleri analiz etmekten, iç dünyalarıyla ilgilenmekten hoşlanmaktadır.

Bu ilgisini keşfetmesi psikanalizle ilgilenen, sinema bölümünde okuyan, eski erkek arkadaşıyla da bağlantılı olmuştur. Bu durum, yakın ilişkilerin bireyin farklı yönlerini görmesi ve kariyerine dair farklı sorgulamaları beraberinde getirmesine iyi bir örnektir.

Yakın gelecekte, çalışma hayatına devam edecek olması nedeniyle annesi destekleyici davranmaktadır. Bunun arkasında annesinin çalışma hayatında uzak yaşamış olması bulunmaktadır.

SÖZpr4K#09 bundan sonraki kariyerine dair dönemde bir bakıma yol ayırımında gibidir ve bir çatışma yaşamaktadır. Bir yanı yoğun bir biçimde yurt dışına çıkarak eğitimine devam edip bir yandan çalışabilmeyi istemektedir. Her ne kadar psikolojiye hevesli olsa da bu bölümden görüştüğü öğretim üyelerinden aldığı görüşler doğrultusunda, pazarlama üzerine devam edebileceğini de düşünmektedir. Bunun olabilmesini kolaylaştırabilecek bağlantıları da bulunmaktadır; ABD'de bulunan akrabaları ve Londra'da gidecek olan yakın kız arkadaş gibi.

Yurt dışına gidebilmek konusunda eğitim fuarları da bilgi kaynağı olmuştur. Özellikle en yakın kız arkadaşlarından birinin Londra'ya gitmek için hazırlıklarını bitirmiş olmasını kendisine örnek almaktadır. Bu yönden arkadaşını kendisine göre daha atak olarak değerlendirmektedir. Zira SÖZpr4K#09'un bu şekilde "cesaretli davranmamış olması", ailedeki dinamiklerle ve özellikle babasının tutumuyla bağlantılı gibidir.

SÖZpr4K#09'un babası, kendisinin en azından bir sene daha Türkiye'de kalmasını daha çok desteklemektedir. Önerdiği seçenekler arasında kuyumculuk işinin markalaşması konusunda kendisine destek olmasıdır. Birey, bu seçeneğe şimdilik yakın durmamakla beraber tamamen kendisini kapatmış değildir.

Babasının yurt dışına hemen gitmesini desteklememesi ve bireyin dünyaya açılma isteğini bir bakıma ertelemekte olup bu durum, aile kökeniyle de bağlantılı gibidir. Bireyin çalışması ailede desteklenmekle beraber, azınlık olmanın getirdiği sosyal hayatta kendi kültürünü korumaya yönelik olma değeri öne çıkmaktadır. Bu durum, dışarıya açılma arzusuyla, kendi toplumsal grubu içinde kalma arasında bir zorluk yaratmaktadır. Kendi tarifiyle içinde bulunduğu durum şu şekilde özetlenebilir; "Hem eğitim olarak, hem çevre olarak eskisine göre, onların yaşadığı döneme göre farklı ama bir yandan da aynı, belirli sistemleri sürdürmek durumundasınız".

– Özet-YvcdK1#10

YvcdK1#10, Ankara'da doğup büyümüştür. Şu an 23 yaşındadır. Son 1 yıldır İstanbul'da anne ve babasıyla yaşamaktadır. Abisi ABD'de yüksek lisans yaptığı için bir süredir ülke dışındadır. Kendisi de tasarım üzerine eğitim görmüştür. Her ne

kadar bu durum doğrudan seçiminde etkili olmamış olsa bu paralelliğin bir miktar rolü olmuştur.

YvcdK1#10 ailesinin İstanbul'a yerleşmeleri bundan 3 yıl önce babasının işi nedeniyle olmuştur. Ancak kendisi bu esnada Sakarya Üniversitesi'ni kazanarak peyzaj bölümünü (2 yıllık) okumuştur. Şu an okuduğu bölüm olan görsel iletişim tasarımı kendisinin ikinci bölümüdür.

YvcdK1#10'nun babası Siyasal Bilimler fakültesini bitirmiş, İstanbul'da okumuştur. Bölümü tamamlamanın ötesinde, iş hayatının yanı sıra siyaset daima ilgi alanı olmaya devam etmiştir, şu anda 57 yaşındadır.

Annesi ise liseden mezun olduktan uzun yıllar sonra, açık öğretime devam ederek üniversiteyi tamamlamıştır. Kendisinin belirli bir meslek alanı üzerinde profesyonel iş hayatı olmamış olmasına rağmen, siyasetle uğraşı yaşamında çok temel bir yerde olmuştur. Kendisi, bir partinin kadın kolunda genel sekreter olarak bir dönem görev yapmıştır. Şu an 56 yaşındadır. Son dönemlerde ise kısa bir süre, erkek kardeşine (bireyin dayısına) restoranttaki işlerinde yardımcı olmuş, bir kaç yıldır çalışmayı bırakmıştır.

Ebeveynleri arasındaki siyasete ilgili olmaya ilişkin ortaklık, çocukluğundan beri içinde bulunduğu aile ortamında etkili olmuştur. İzlenilen televizyon tartışma programlarından, evde konuşulan konulara kadar siyasetin baskın olması bireyde bu alana karşı bir uzaklaşma yaratmıştır.

Babası ise, uzun yıllar biri girişimci olarak kereste hammaddesi üreten bir fabrikanın sahibi olarak Sakarya'da çalışmıştır. Ancak depremden fabrikanın zarar görmesi sonucunda iflas etmiştir. Bunun üzerine 2 yıl kadar ailesinden uzak yaşayarak Gürcistan'da ücretli olarak çalışıp sonra dönmüştür. Şu anda ise büyük bir alışveriş merkezinde proje müdürü olarak çalışmaktadır.

YvcdK1#10 bu üniversitede bu bölümde okumaya başlamadan önce, kendi görüşüne göre yanlış bir tercih yaparak 2 yıllık bir bölüm olan peyzaj okumuştur. Bu bölüme kendi deyimiyle "tesadüf" eseri girmiştir. Ancak bu tesadüfün oluşmasında, pek unsurun bir araya gelmesi etkili olmuştur. Örneğin, son akşam, tercih listesinde

annesinin isteğiyle, bu bölüme de son sıralarda yer vermiştir. Bunun arkasında, o yıl puanının dershane'deki öğretmeni tarafından yanlış hesaplanması yatmaktadır. O yılki puanı Gazi Üniversitesi İktisat bölümüne yetiyor olmasına karşın, kendisine farklı bir yönlendirme yapılmış olması tercihleri üzerinde etkili olmuştur. Sınav sonucundaki yerleştirme sistemi gereği, 2 yıllık bölümün tercihlerinde yer almasıyla beraber otomatik olarak bu bölüme yerleşmiştir. Ayrıca sınava girdiği yıl, sınav sisteminin de değişmiş olması bu karmaşanın doğmasındaki değişkenlerden biri olmuştur. Görüleceği gibi pek çok planlanmamış, ani gelişme bir arada devrede olmuştur.

Bütün bu süreç kendisini bu sisteme hiç bir zaman ait olmadığı duygusu vermiştir. Sonrasında farklı ÖSS denemelerinden sonra, yetenek sınavıyla girilebilen ve kendisine uygun bir bölümün varlığı kendisi için dönüm noktası olmuştur.

Peyzaj okurken, bu süreçte edindiği deneyimler de, daha sonraki kariyer kararını netleştirmesinde rol oynamıştır. Babasının bu süreçte yönlendirici bir tutum sergilediği bireyin, peyzaj mimarlığında ilerlemesi yönünde ısrarcı olduğu bilinmektedir. Bu tutum karşısında YvcdK1#10 stratejik davranmış, istemediğine karar verdiği için fazla çatışma yaratmamak adına dikey geçiş sınavı esnasında soruları bilerek yanlış yanıtlamıştır. Ancak bu durum hem bu alana duyduğu istekle beraber, aynı zamanda yaşadığı duygusal baskıyı da göstermektedir. Zira o yıl İstanbul Üniversitesi'nde bu bölüme 1 kişilik kontenjan açılacak olması da bireyi başarıma konusunda da ümitsizliğe sevk etmiş olabileceğini de düşündürmektedir.

YvcdK1#10, görsel iletişim tasarımı yönelmeden önce, üniversiteyi ziyaret ederek, akademisyenlerden bilgi almıştır. Bu ziyaret esnasında fuayede gördüğü çalışmalardan çok etkilenmiş, kendisinin kişisel uğraş olarak devam yaptığı bazı kolajlarla bağlantı kurmuştur. Bu birebir gözlem fırsatı kendisi için önemli olmuştur. Bu yöne ayna tutan bir kişinin varlığın da bu alana yönelmesinde belirleyici olmuştur. Bunun arkasında, Bahçeşehir Üniversitesi'nde okuyan erkek arkadaşının kendisine bu bölümü tanıtmaya çalışması yatmaktadır. Kendisinin dergi, pankart vb. kolaj çalışmaları yaparak erkek arkadaşına hediye etmiş olması, bu yaratıcı yönünün arkadaşları tarafından keşfedilmesini sağlamıştır. Bunun üzerine, erkek arkadaşı kendisine, görsel iletişim ve tasarımı, bu bölümde mutlu olabileceğini düşünerek önermiştir. Önceden okuduğu peyzaj bölümünden tam anlamıyla tatmin olmamış

olması farklı seçenekleri değerlendirmesinin de yolunu açmıştır. Yaptığı kişisel çalışmalar ile bu bölümün tasarım kısmıyla gördüğü bağlantılar kararını netleştirmesinde etkili olmuştur.

Ancak, bu yolda ilerlemesi hususunda ilk aşamada ailesinden destek alma konusunda tereddütleri olduğu için birey yalnız hareket etmiş, yetenek sınavına gizlice girmiştir. Sınavda çok başarılı olmuş ve bölüme iyi bir dereceyle kabul edilmiştir. Bunun sonrasında babasının ikna edilmesi gerekmiştir. Üniversitenin Vakıf üniversitesi olması gereği, ücretli olması ve bu bölümü babasının fazla tanıymıyor olması ilk aşamada bölüme yazmasında güçlük yaratmıştır. Ancak yoğun ısrarlar sonucunda babası ikna olabilmıştır. Ancak halen üniversitenin ücreti kendilerini zorlamaktadır. Bu durum, bireyin bölüme devam etmesini bile riske sokmaktadır. Ekonomik gereklerle mücadele edebilmek için kendisi de yarı zamanlı olarak bir organizasyon şirketinde çalışmaktadır. Ancak İstanbul'da giderlerin çokluğu nedeniyle zorlanmaktadır.

Babasının maaşını tam bilmemekle beraber, 4.000-4.500 arasında olduğunu tahmin etmektedir. Şu an okulu bırakma riski taşımasına rağmen bu durumun tamamen kendi seçimi olduğu için birey yakınmamaktadır. Bu örnek sahiplenilen bir karar olduğunda, bireyin sonuçları kabulleniciliğini arttığını göstermektedir. Bir başka deyişle, bireysel sorumluluk kararın getirdiği sonuçlarla ilgili olarak bireyin duygu ve tutumunu etkilemektedir.

YvcdK1#10 bölümümü heyecan ve sevgiyle okumaktadır. Görsel iletişim ve Tasarım Bölümünü renkli bulmakta, yaptığı projeleri "kalbini vererek", yapmaktadır. Alanının onda anlama ve sorgulama duygusu yaratıyor olmasından dolayı heyecanlanmaktadır. Birey bu heyecanının bir takı benzetmesiyle aktarmıştır "hani VCD diye bir takı olsaydı VCD'ye ait hep takardım. Bütün vaktimi burada harcamayı çok seviyorum. Bir de ben burada çalışıyorum; okul haricinde"

YvcdK1#10'nun çocukluk dönemindeki hayallerinden biri diş hekimliği olmuştur. Çocukken, diş hekimi olan kuzeni ve eşi kendisinde hayranlık uyandırmıştır. Özellikle beyaz gömleğin kişiyi güzel göstermesi gibi görsel öğelerden dolayı heves

ettiği bu alan, Lise 2'ye kadar; alan seçimine kadar devam etmiştir. Aile çevresinden de tıp, diş doktorluğu gibi alanlara yönelik destekleyici bir yaklaşım olmuştur.

Baba tarafında ailesinin özellikle başarıyı çok öne çıkan bir değer olmasının etkilerini yaşamıştır. Aile çevresinde eczacılık, öğretmenlik, mühendislik gibi mesleklerin hakim olması bunda etken olmuştur.

Bu mesleklerin dışında bireyin çevresinde gözlemleyebildiği, sanatla uğraşan bir örnek dayısı olmuştur. Yurt dışında ressam olarak yaşayan dayısını babaannesine getirdiği resimleri hatırlamaktadır. Çocukluk döneminden kalan bu canlı sahneler, aile ortamına farklı bir unsur eklemiştir.

SAY bölümde okurken, fizikte iyi olmadığını görmesi sonucunda TM/EA'a yönelmiş bununla bağlantılı olarak İktisat veya İşletme bölümlerini değerlendirmeye başlamıştır.

YvcdK1#0 için lise döneminde okuduğu okul problemlili ve akademik yönden yetersizdir. Dershanedeyken çok bilinçli olmadığını düşünmektedir. Bu bilinçsizliği "daha çok çevresinin dediklerine göre davranma" anlamında tanımlamaktadır. Şu an bulunduğu noktadan sonrası için YvcdK1#10, kendisini kompozisyon konusunda özellikle yetenekli görmektedir.

Çevresindeki kız arkadaşları da kendisine geri bildirimlerde bulunmakta ve moda yöneldiği konusunda görüş bildirmektedir. Geleceğini bu meslek alanında görmekle beraber, maddi kaygılar bu duruma risk oluşturmaktadır.

YvcdK1#10'nun hayatında üç şehir önemli yer tutmuş, farklı sembolik anlamlar taşımıştır. Ankara, kendisini büyüten yerdir. Sakarya'yı ise gelişimi açısından en önemli yer olarak görmektedir. Çünkü burada önce yurttan sonra evde, arkadaşlarıyla kendisine ait bir hayat oluşturabilmiştir. Bu esnada bir ayağının İstanbul'da olması nedeniyle de İstanbul ona nelere sahip olmak isteyebileceği konusunda itici güç olmuştur. İstanbul onun için öğrenme ortamı anlamına gelmektedir.

– Özet- SAYElkmühE4#11

SAY Elk4#11 İstanbul doğmuş ve büyümüştür. Şu an 23 yaşındadır. Bir süredir, ailesinin Çerkezköy'e iş sebebiyle taşınması gereği, kendisi "abla" diye hitap ettiği kuzeniyle aynı evde yaşamaktadır. Kuzeni, mali müşavirlik sınavlarına hazırlanmaktadır.

Ancak annesi ve babası Ordu doğumludur bu nedenle "memleketi" ile bağlantısı devam etmektedir. Yaz dönemlerinde özellikle ziyaretlerde aile büyükleriyle zaman geçirmekte, orada bulunan fındık işlerinde özellikle dedesine yardımcı olmakta, bu durumdan memnuniyet duymaktadır. Bu şekilde, örf, adet, kültür" gelişimi sağladığını düşünmektedir ve hayatında kaybetmek istemediği bir yön olarak göze çarpmaktadır.

SAY Elk4E#11'in ebeveynleri dışında bir de lise 2. de okuyan bir erkek kardeşi bulunmaktadır.

SAYElk4E#11'in babasının İstanbul'a göç etmesiyle beraber aile İstanbul'da hayatını sürdürmüştür. Babasının ilk İstanbul'a yola çıkışı hakemlik kursuna gitmek için olmuştur. Esas amacı hakem olduktan sonra memleketine dönüp çalışmakken, gittiğinde maddi olarak o aşamada kendisine cazip gelen satış/taahhütatla ilgili bir işin kendisine teklif edilmesiyle, bu isteğinden vazgeçerek tamamen farklı bir yöne doğru kaymıştır.

Babasının liseden sonraki eğitim yaşamı da ilk planlanan şekilde yürümemiştir. Kendisi İstanbul'da üniversiteyi (Maliye bölümünü) kazanmış olmasına rağmen, 12 Eylül dönemindeki siyasal karmaşa ortamından dolayı ailesi gitmesine engel olmuştur. Yaşanılan dönemin özelliklerinin ve siyasetin toplumsal hayata ve bireyin hayatına doğrudan etkisi açısından önemli bir örnek durumdur.

Bu noktada, SAYElk4E#11'in dedesinin bu durumu telafi etmek için, coğrafi yakınlık gereği Trabzon'daki Polis akademisi sınavlarına babasını sokmuş olması ancak başarılı olmaması hikayenin bir diğer bölümüdür. Şu an 47 yaşında olan babasının kariyer gelişimindeki dönemeçler, hakemlik, maliye üzerine bir meslek,

polislik gibi birbirinden oldukça uzak köşelerde yer alan bazı seçenekler etrafında dolaşmıştır.

Kendisi iş yaşamının büyük bölümünü, şimdi de çalıştığı sektör olan bakır tedarikçiliği ile geçirmiştir. Çerkezköy'deki özel bir firmada, genel satış müdür olarak/ücretli olarak çalışmaktadır.

SAYElk4E#11'in annesi ise ilkokul mezunu olup, ev hanımıdır. Şu an 44 yaşındadır.

SAYElk4E#11'in hayatında Ordu önemli bir yer tutmaktadır. Oradaki ortamı sıcak ve samimi bulmakta ve güvende hissetmektedir. Her ne kadar geçim kaynakları genellikle tarımdan elde ediliyor olsa da, orada kurduğu sıcak bağlar ve aidiyet duygusu nedeniyle kariyeriyle ilgili düşündüğünde, maddi yönden zorluk çekmeyeceğine emin olsa Ordu'ya dönmeyi düşünmekte, bunu istemekte ancak bazı endişeler de taşımaktadır.

Geleceğe dönük yapabileceklerine dair, babasıyla da görüşmekte, onun fikirlerine önem vermektedir.

SAYElk4E#11 üniversitede 2. sınıftayken, asker olmayı düşünmüştür. Bu durumu disiplinli bir aileden gelmiş olmasına bağlamaktadır. Bu konuda yaptığı araştırmalar sonucunda, albaylığa kadar yükselebileceğini öğrenmiştir. Bu fikrinden vazgeçmesi ise içinde bulunduğumuz siyasi ortamın ve hükümetin izlediği politikalarla ilişkilidir. Son dönemlerde askerlere yönelik olarak yaklaşımları endişe verici bulmakta ve rahatsızlık hissetmektedir. Buna bağlı olarak bu yolda ilerlemekten vazgeçmiş, yüksek lisans yapmaya yönelmiştir. Bunun için yurt dışına gitmenin günümüz dünyasında önemli olduğunu düşünmektedir.

Hatta bu amaçla, İtalya'da İşletme mühendisliği okumanın hayaliyle İtalyanca öğrenmeye başlamış ancak not ortalamasının buna engel olması nedeniyle bu seçenek dışındaki olanaklara yönelmiştir.

Yüksek lisans eğitiminin, ayrıca üniversitedeki öğretim üyeleri tarafından da desteklenen bir fikir olması da mevcut unsurlardan biridir.

SAYElk4E#11 aynı zamanda çalışmak istediği için, askerlik engelini de kaldırmayı planlamaktadır.

SAYElk4E#11'in kırsal kesimden gelen bir aile olması gereği, eğitimi konusunda daima yüksek beklentiler olmuş ve bu konuda baskı hissetmiştir.

Özellikle 2 sene devam ettiği dershanedeki ÖSS'ye hazırlık dönemi çok yoğun bir stres kaynağı olmuştur, hatta halen dershanenin bulunduğu semtten birey geçmemektedir. Geçmiş döneme ait olumsuz duygusal yaşantının etkilerinin devam ettiği söylenebilir.

SAYElk4E#11, geçmişten beri devam eden başta annesi olmak üzere, çevreden kendisiyle ilgili beklentiler bulunmaktadır. Örneğin son dönemlerde, özellikle annesi, kendisinin nasıl biriyle evlenmesi gerektiğine kadar görüşlerini ve dileklerini dile getirmektedir ancak son dönemlerde biraz daha kendi fikirlerini duyurabildiğini düşünmektedir. SAYElk4E#11, bununla beraber, öneriler dozunda olduğunda, büyüklerinden fikir almayı önemsemekte ve hatta bu durumdan hoşlanmaktadır.

Elektrik ve Elektronik Mühendisliğinden bu yıl mezun olacak SAYElk4E#11'in teknoloji ve elektroniğe merakı çocukluk dönemine dayanmaktadır (örnek: babasının aldığı uzaktan kumandalı arabanın nasıl gittiğini anlayabilmek için söküp, incelemesi, bozuk elektronik parçaları biriktirmesi). Muhtemelen bu yönünü iyi gözlemlemiş olan bir aile büyükleri kendisine bu mesleği" geleceğin mesleği" olarak tanıtmıştır. Ayrıca dershanedeyken uygulanan, testin sonuçları da bu eğilimini destekler yönde olmuştur.

Hem sevdiği hem yatkın olduğu bir alan olan elektrik ve elektronik mühendisliğinde okumayı sevmektedir. Kendisini hayatında aynı zamanda siyaset ve politika da önemli bir yer tutmaktadır. Eskiden beri bu devam eden bu ilgisi bir dönem okumak isteyebileceği bir bölüm seçeneği olarak da görünmüştür.

Ancak mühendis olarak da siyaset icra edebileceği düşüncesiyle, eğitimini almaktan uzaklaşmış ancak siyaset hayatındaki önemini korumuştur.

Elektronik mühendisliğine karar vermeden önce bir dönem İstanbul Teknik Üniversitesi'nde, İşletme Mühendisliği okumak istemiştir. Bu bölümü arzulaması ise "iyi bir işletmeci/girişimci olma" hayalleriyle bağlantılıdır. Puan engeli nedeniyle farklı mühendislik seçeneklerine kendisini açmıştır.

Görülebileceği gibi birey, kendisini çevresel koşullar içinde dengede tutarak bir yandan kendisine uygun olana doğru yeniden düzenlemeler yapmakta, bir yandan uyum sağlarken bir yandan kendisinin şekillendireceği olanakları araştırmaya devam etmektedir.

SAYElk4E#11'in lisedeyken aklından geçirdiği meslekler arasında, doğruyu savunabilme özelliğinden dolayı hukuk da bulunmaktadır. Zira demokrasideki eksiklikler ve bazı mesleki usulsüzlükleri gözlemledikçe bu fikrinden vazgeçmiştir.

SAYElk4E#11'in hayatındaki önemli bir figür babasıdır. Onu "idolü" olarak tanımlamaktadır. Onun etkisiyle yaşlılarına göre, kendisini hayata daha olgun ve mantıklı bakabilen biri olarak görmektedir. Olgun olmadan kastı, ileriye görerek davranışlarına yön vermeye çalışmasıdır.

Bunun dışında, kendisindeki liderlik vasıflarını farklı yaşlardaki deneyimleri üzerinden keşfetmiştir. Örneğin, uzun dönem sınıf başkanı olmuştur, üniversitede ise öğrenci konseyinde kendi bölümünün başkanlığını yapmıştır. SAYElk4E#11 ayrıca ilkokuldayken arkadaşları tarafından mizah yönü sebebiyle "Mehmet Ali Erbil"e benzetilmiştir. Ancak kendisi hep liderlik yönüyle daha çok tanımlanmak istediği için bu yönü üzerinde durmak istememiştir.

SAYElk4E#11 üniversiteden önce, toplumsal ve kültürel olarak karmaşık yapıları barındıran bir semtteki devlet lisesinde öğrenim görmüştür. Bu bölgede yoksulluk, işsizlik, hırsızlık gibi durumları gözlemlemiştir. Bu yaşlarda etkileşim halinde olduğu bu çevresel koşulların kendisinin farklı gruplarla ilişki kurabilme kapasitesini geliştirdiğini düşünmektedir.

SAYElk4E#11 bugüne kadar yaz dönemlerini dedesinin yanında geçirmeyi farklı iş deneyimlerine tercih etmiştir.

Bir taraftan staj deneyimini, para kazanabilmek, çevre edinebilmek ve başvurularda zorlanmamak olarak değerlendirmektedir. Ancak 1, 5 ay kadar babasının aracılığıyla onun arkadaşının yanında, İngilizcesi'ni geliştirmek için bir staj yapmak istemiştir. Firmadaki yönetici ilk aşamada vakıf üniversitesinde okuduğu için kendisine ön yargıyla yaklaşmış olmasından dolayı kendisine beklediği bölümde iş vermekten ziyade teknik serviste işe başlatmıştır. Bu esnada birey ciddi bir iç muhasebe yaşamıştır. Gitmek ve kalmak arasındayken, bir aylık dönemi değerlendirme isteği ve bu ön yargıyı kırma arzusu ve az da olsa gelir elde fırsatı olarak görmüş ve çalışmaya karar vermiştir. Burada birey, içsel motivasyon kaynakları bularak durumu yeniden çerçeveleyerek, kazanabileceklerine odaklanmıştır.

SAYElk4E#11'in teknik servisteki sabırlı ve mütevazı tutumu sonucunda isteği gibi farklı departmanlarda deneyim sahibi olarak, diğer çalışanlar tarafından desteklenerek çok olumlu bir biçimde süreci tamamlamıştır.

Kendisinin bir diğer, stajı da babasının firmasında olmuştur. Böylelikle yeni teknoloji makineleri tanıma fırsatı olmuştur.

Diğer deneyimi ise kendisinin iş ile ilgili algısını değiştirmiştir. Priz üreten bir firmanın teknik servisinde yaptığı stajda çalışmanın dedesinde gördüğü gibi sabah erken saatlerden akşama kadar aralıksız yalnızca işten ibaret olmadığını görmüştür. İlk aşamada çok tuhaf karşılamış olduğu bu durum sonrasında, yakın ilişki kurmanın, sosyal iletişim ortamını paylaşmanın da çalışma hayatında önemli ve keyifli olabileceğini kendisine göstermiştir. Bu tür bir durum kültürel olarak uyum sürecini gerektirmiştir.

SAYElk4E#11'in ailesindeki yakın ilişkilerin ve aile büyüklerinin etkili olduğu kültürün bir uzantısı olarak, eğitim masrafları bir aile büyükleri tarafından karşılanmıştır. Bu durum bir yandan kendisine başarılı olma konusunda duygusal sorumluluğunu arttırmaktadır. Bunun dışında aylık ortalama gelirlerinin 4.500 TL civarı olduğunu tahmin etmektedir.

– Özet- SAY Mim4 K#12

SAY Mim4 K#12, Antalya'da doğmuş büyüştür. Şu an 23 yaşındadır. Üniversiteye başlamasıyla beraber 5 yıl kadar önce İstanbul'a gelmiştir. İlk geldiği yıl bir süre uyum sorunu yaşadktan sonra şehre oldukça alışmış, hatta burada doğmuşçasına rahat hissetmeye başlamıştır. Mezuniyet sonrasında da İstanbul'da kalarak çalışmayı düşünmektedir. Bu şehirle beraber hem kültürel hem de sanatsal bakışında büyük değişimler olmuştur. Yaşam tarzında da farklılıklar oluşmuştur. Bu açılardan İstanbul'u ikinci bir üniversite gibi görmektedir.

Okuduğu üniversitenin kültürü de bu değişiminde önemli rol oynamıştır. Bu değişim hem bakış açısına, hem de giyim tarzına kadar yansımıştır. Dolayısıyla daha geniş anlamda, toplumsal ve çevresel halkanın bir parçası olan, yaşanılan şehrin bireye getirdikleri, bireyin, o bölgeyi, nasıl yaşadığı, hangi yönleriyle yaşadığıyla değişkenlik göstermektedir. Bir alt sistem olan üniversite, ilk kez İstanbul'da yaşamaya başlayan bireyin algısı ve bu şehirdeki yaşayışını belirleyen ona öğreten yer olma özelliğini taşımaktadır ve gerçekliği de bu kapsamda şekillenmektedir.

SAY Mim4 K#12 mimarlığı ilgisinin oluşması erken yaşlarda olmuştur. Buna en büyük etmen babasının da mimar olmasıdır. Babası bu mesleği bir yandan empoze ederken bir yandan da mesleğin güçlüklerini öne sürerek mimar olmasını da istememiştir. Burada ebeveyn mesleğin gerekleriyle ilgili bireye kendi deneyimlerinden yola çıkarak belirli bir yol göstermeye çalışmıştır. Zira mimarlık ailesine göre, uykusuzluk, yorgunluk ve her zaman daha iyisini yapabilirdim duygunun yarattığı mutsuzluk ve detaycılık anlamına gelmektedir.

Bununla beraber, SAY Mim4 K#12'nin ebeveynleri genel olarak kendisinin kararlarını destekleyici olmuştur.

SAY Mim4 K#12'nin mimarlığa yönelmesi yalnızca babasının mesleğiyle açıklanamaz. Kendisi, mutlaka ellerini kullanmak isteyeceği bir meslek yapmak istediğini küçük yaştaki uğraşları üzerinden keşfetmiştir. Maket yapma, resim yapma bunlara örnektir. Ellerini dahil edebileceği seçenekler arasından, bir dönem cerrahi tıbbı düşünmüştür. Ancak tıp fakültesi için gereken puanı alamayacağını düşündüğü

için, dış ekimliğine yönelmiştir. Bu seçeneği düşünmesindeki bir diğer sebep kişisel deneyimle bağlantılı olmuştur. Kendisinin uzun dönem tel takmış olması gereği, bu mesleğin işlevselliğini kavramıştır. Tıp çevresinde yer alan bir diğer meslek ise öğretmenlerinin derslerinde de başarılı olmasına da bağlı olarak ve kendisiyle ilgili gözlemleriyle de ilgili olarak çocuk doktorluğudur.

Ancak bu alanlar yerine şu an severek okuduğu mimarlığa yönelmiş mimarlığı, yapılanın somut olarak görülebilmesine olanak tanınması yönünden, doktorun hastasının iyileştiğini görebilmesin benzetmektedir. Burada birbirine uzak gibi görünen mesleklerin bireyin anlam dünyasındaki yerine göre nasıl bir bağlantı içinde yer alabileceği görülebilmektedir.

SAY Mim4 K#12'a göre mimar olmak bazı kişilik özellikleriyle bağlantılı olup bu mesleği yaptıkça bu özellikler daha da pekişmektedir. Bu durum, mesleğin bireyi şekillendirdiği kadar bireyin de mesleğini şekillendirdiğini düşündürmektedir. Mimarlık örneğine dönülecek olursa, zor beğenen, detaycı biri olma yolunda bu mesleğin bireyden beklentileri bulunmaktadır.

Bölümüyle ilgili sevdiği yön, somut olarak yapılanı görebilmenin yanı sıra, sanatsal içeriğinin olmasıdır. Kendisinin mesleğe olan uygunluğu, üşenmeden gerektiğinde, projesi üzerinde son gün dahi olsa değişiklik yapmak için zaman ve enerjisini koyabilmesi ve zevk almasıyla açıklanabilir.

SAY Mim4 K#12, ilk yıl hem yeni bir şehre gelmiş olmak hem de bölümün talepleriyle ilk kez karşılaşmış olmaktan dolayı oldukça zor bir dönem geçirmiştir. Bir gün sınıfta projesi örnek olarak seçilmiş sınıfta gösterilmiştir ancak bu örnek kötü örnek olarak sınıfta tanıtılarak üzerinde konuşulmuştur. İlk günler zorlayıcı olan bu tür deneyimler sonrasında daha rahatladığı şeylere dönmüştür.

SAY Mim4 K#12, liseyi süper lisede okumuştur. Bu nedenle çevresinde çalışan öğrenciler olmuş bu durum ÖSS başarısında etkili olmuştur. Bu dönemde ayrıca yağlı boya resim yapmış, babası da bu konuda ona yardımcı olmuştur. Bu unsurlar üniversitede bu bölümü okuması yönünde uygun zeminin oluşmasında rol oynamıştır.

SAY Mim4 K#12'nin babası halen mimarlık mesleğini severek icra etmekle beraber, deneyim ve birikimine istinaden daha farklı projelerde kendisini ifade etme ihtiyacı içindedir. Bununla beraber yaşadığı şehir olan Antalya'nın olanaklarının bu ihtiyacına cevap verememesinden dolayı babası, kendisini sınırlandırılmış hissetmektedir. Kendisi, o zamanın adıyla "Güzel Sanatlar Akademisi"nde; Mimar Sinan Üniversitesi'nde okumuş, daha sonra Antalya'ya dönmüştür, şu an 55 yaşındadır. Muhtemelen kendi deneyimleriyle bağlantılı olarak, bu mesleğin icrasının İstanbul'da daha etkin olabileceğine inanmaktadır. Bu nedenle SAY Mim4 K#12'nin kesinlikle İstanbul'da eğitim görmesi gerektiğini desteklemiştir.

Antalya, turizm ağırlıklı bir kent olması gereği inşaat sektörünün yaygın olduğu bir yer olmasının yanında oldukça göç alan bir yer olma özelliğini taşımaktadır.

SAY Mim4 K#12, giderlerden yola çıkarak babasının ortalama 8.000-9000 TL civarında bir geliri olduğunu tahmin etmektedir.

SAY Mim4 K#12'in annesi ise lise mezunudur. Ev hanımı olarak hayatını sürdürmüştür şu an 50 yaşındadır. SAY Mim4 K#12'ya göre annesi mükemmel biridir. Bu mükemmellik, sürekli kendi görüşünün daha iyi olduğunu düşünen bir mimarla yaşayabilmenin dengesini çok iyi kurabilmiş olmasıyla ilgilidir.

SAY Mim4 K#12'in, bir de kendisinde 2 yaş küçük bir kız kardeşi bulunmaktadır. Kendisiyle aynı üniversitenin sosyoloji bölümüne devam etmektedir. Kardeşinin meslek seçiminde SAY Mim4 K#12'in ebeveynleriyle beraber dahil olduğu noktalar olmuştur. Kendisini daha çok psikolojiye uygun gördüklerinden bahsetmiştir.

Kardeşinin de üniversiteyi kazanarak sonradan ona katılmasıyla beraber birlikte yaşamaya başlamışlardır. Öncesinde yurttaki kalmış olmak kendisini koşullar açısından oldukça zorlamıştır.

SAY Mim4 K#12 iki farklı inşaat firmasında staj yapma olanağı bulmuştur. İki stajını da bulmasında babası etkili olmuştur. İlk stajını babasının yönetici olduğu firmada diğerini ise babasının arkadaşının aracılığıyla gerçekleştirmiştir. Bunun dışında üniversitenin sağladığı imkan sonucunda Floransa'da akademik çalışmalara katılmıştır.

SAY Mim4 K#12 bundan sonra ne yapabileceğine dair, öğretim üyelerinden görüş almaktadır. Öğretmekten keyif aldığını keşfetmiş olmaktan dolayı akademik kariyere devam etmek istemektedir. Bundan sonra önünde karar vermesi gereken, hangi okula başvuracağı, hangi alanda uzmanlaşabileceği gibi konular bulunmaktadır. Restorasyona ilgisi son dönemlerde yaptığı projelerin tarihi doku içinde yer almasıyla birlikte dikkatini çekmeye başlamıştır.

– Özet- EAsiy-ulus3E#13

EAsiy-ulus3E#13, Aydın'da doğup büyümüştür. Annesi ise İstanbul doğumludur ve halen anne tarafından İstanbul'da akrabalarının olmasının da verdiği güvenle İstanbul'daki üniversitelere daha rahat yönelebilmiştir. Zira bu şehirdeki üniversitelerin daha iyi olduğunu düşünmüş, puanının devlet üniversitesine yetmemesi sonucunda ikinci denemesinde, vakıf üniversitesine yönelmiştir. Babası da bu konuda eğitimine devam edebilmesi adına kendisine destek vermiştir.

EAsiy-ulus3E#13 ailenin tek çocuğu olması, kendisinin vakıf üniversitesinde daha rahat okuyabilmesi için bir değişken olabileceği düşünülebilir.

İstanbul'a geldiği ilk yıl teyzesinin yanında kalmıştır. Bu dönem şehre uyumuna yardımcı olmuştur. Şimdiyse, 2 arkadaşıyla beraber bir evde kalmaktadır.

Aydın doğup büyüdüğü yer olduğu için yapabilecekleri belirgindir ve bu açıdan kendini ait hissettiği bir yerdir. Ancak daha çok gelirin turizmden elde edildiği, sanayide çalışma olanaklarının sınırlı olduğu, sakinliği ile "emeklilere" uygun bir şehir olma özelliğini taşımaktadır. Bu açıdan yapılabilecek şeyler sınırlı kalmaktadır.

İstanbul ise büyük şirketlerin varlığıyla da ilgili olarak, daha fazla çevre edinebilme olanakları barındırmaktadır. İş imkanları açısından da geniş seçeneklere sahiptir. Bunun yanı sıra Aydın'da bulunmayan sosyal yaşamı renkli kılan pek çok unsur da bu şehirdedir. Yalnızca eğlence hayatı, kahve içilecek mekanlar değil, örneğin protestolara bile sahne olmak bu şehre ait gözlemlendiği farklı şeyler olarak öne çıkmaktadır. Bu süreç içinde, bireyin şehre aidiyet duygusu da artmış olup, son seçimlerde oyunu burada kullanmış olmasını da bunun bir kanıtı olarak görmektedir.

EAsiy-ulus3E#13'ün babası Aydın doğumludur ve annesi evlendikten sonra eşinin yanına gelerek Aydın'a yerleşmiştir. EAsiy-ulus3E#13'ün, babası, elektrik tesisatçılığı yapmaktadır.

Babası, ortaokulu bitirmiştir ve okuma fırsatı olmuş olsa mühendis olabileceğini düşünmektedir. Kendisi şu an 50 yaşında olup fazla değişkenlik göstermeyen bir mesleki hayatı olmuş, bir süre önce aynı zamanda emekli olmuştur. Dolayısıyla ailenin ortalama aylı geliri, emekli maaşla beraber 3.500-4.000 TL kadardır.

EAsiy-ulus3E#13'ün annesi şu an 49 yaşında olup, ilkokul mezunudur. Sonrasında her hangi bir çalışma deneyimi olmamıştır.

EAsiy-ulus3E#13, lise döneminde, İngilizceyi sonradan öğrenebileceği düşüncesiyle süper lise yerine normal devlet lisesinde okumayı tercih etmiştir. Okuduğu devlet lisesinin akademik başarıyı fazla önemsemeyen bir yapıda oluşu gereği, iddiasız bir şekilde yalnızca derslerini geçebilecek kadar notlar alarak liseyi tamamlamıştır. Daha ziyade dersane ile ÖSS'ye hazırlanmaya çalışmıştır.

EAsiy-ulus3E#13, bu dönemde fizik ve kimya derslerinde başarılı olmayacağını görerek SAY'dan uzaklaşmıştır. Sözel puan türünün sınırlı seçenek sunuyor olmasından dolayı da EA'a yönelmiştir. Bu alanda da İktisat ve İşletme bölümlerinden fazla sayıda mezun verildiği düşüncesiyle yönelmemiştir. EAsiy-ulus3E#13, somut olarak gördüğü, kendisi için çıtayı yükseltmek anlamını gelen ve yüksek iş fırsatı beklentisi içeren hukuk bölümünde karar kılmıştır.

EAsiy-ulus3E#13' her ne kadar siyaset bilimi ve uluslararası bölümünde okuyor olsa da, esas okumak istediği bölüm hukuk olmuş, öncesinde, tüm tercihlerini bu yönde kullanmıştır. Ancak hukuk bölümüne yerleşmeyince, bir sonraki yıl yeniden sınava hazırlanmıştır. Sınavda matematik netlerinin düşük olması nedeniyle yine hukuk bölüme puanı yeterli gelmemiştir. O yıl sınav sisteminde yaşanan değişiklikler de bu süreçte etkili olmuştur.

Siyaset Bilimi ve Uluslararası ilişkiler bölümü özellikle birey tarafından öncelikli olarak seçilen ve istenilen bir bölüm olmaktan ziyade bu puan türüyle, yerleşebildiği ve yabancı dil ve uluslararası çağrışımı nedeniyle yöneldiği bir bölüm olmuştur.

EAsiy-ulus3E#13, ÖSS'ye hazırlanmak için, 3 yıl kadar dershaneye devam etmiştir. Dershane bu açıdan bireyin şekillenmesinde liseye göre daha fazla rol oynamıştır. Özellikle dershanedeki rehberlik uzmanıyla sıklıkla görüşmüş ve yaptığı yönlendirmeler etkili olmuştur.

EAsiy-ulus3E#13'ün ebeveynlerinin eğitim düzeyiyle ve aile çevresinde farklı mesleklerin var olmamasıyla da ilişkili (örneğin bir eniştesinin su dağıtım şirketinde çalışırken diğer bir eniştesi ayakkabı imalatı ve ticaretiyle ilgilenmektedir) olarak aileden kendisine bu dönemde fazla görüş bildiren olmamıştır. Bu sürecin içinden "birlikte öğrenerek" ilerlemişlerdir.

Bu durum, bireyde bir kızgınlık veya bir rahatlama (iyi ki karışan yok) duygusundan ziyade sakin bir kabullenme şeklinde karşılık bulmuştur.

EAsiy-ulus3E#13, daha lisedeyken kendi isteğiyle bazı iş deneyimleri edinmiştir. Örneğin babasının elektrik işlerini yaptığı bir iç giyim firmasında satış elemanı olarak çalışmıştır. Aralarda zamanını doldurmak amacıyla, babasının iş yerinde ona yardımcı olmuştur.

Üniversiteye geldiğinde ise, üniversitenin tanıtım günlerinde görev almıştır. Bu dönemde diğer öğrencilerle kurduğu bağlantılar sayesinde, üniversitenin bir araştırma biriminde çalışmaya başlamış, bir taraftan da temel amacı olmamakla beraber bir miktar gelir de elde edebilmiştir. Bireyin kendisini farklı ortamlarda iletişime açması ve deneyim kazanma konusunda sonuçtan ziyade süreci önemseyerek yol alması farklı fırsatlar doğurmuştur.

Son dönemde, bölümüyle ilgili farklı açılım olanaklarını görebiliyor olması bireyi heveslendirmiştir. Özellikle, üniversitede özel bir danışmanlık firmasının kurduğu standdaki yetkiliyle konuşması geleceğe dönük alanıyla ilgili neler yapabileceğine dair yurt dışı seçeneklerini görmekte yardımcı olmuştur. Firmanın, yurtdışında BM, NATO gibi kuruluşlardaki staj olanakları ayarlayan bir yer olması ve bu fırsatları tanıtan temsilcinin iyi bir mesleki model teşkil etmesi (pek çok projeyi yürüten, girişimci biri olması), kendisi için anlamlı olmuştur. Zira hukuk yerine yöneldiği bir bölüm olması gereği anlam arayışı devam etmekte olup, "uluslararası" kısmını

pekiştirmekle ilgilenen biri olarak farklı bağlantılar kurabilmiştir. Nitekim bu yönde EAsiy-ulus3E#13, bazı kişisel hazırlıklar da yapmıştır. Özellikle dil öğrenmeye yönelik yatırımda bulunmuştur.

Örneğin, İngiltere'de 8 haftalık dil okulu programına katılarak İngilizcesini geliştirmiştir. Buna ek olarak dışarıdan kursa devam ederek İspanyolca öğrenmektedir.

Yurt dışı olanaklarının günümüz dünyasında çok daha yaygın oluşu, küreselleşmenin etkileri olarak da görülebilir. Yerel olmanın ötesinde, yurt dışına açılmak sınırlı bir grubun ulaşabilirliğinden çıkmıştır.

EAsiy-ulus3E#13, bundan sonrası için, planları arasında tercihen İtalya olmak üzere yüksek lisans yapmak bulunmaktadır. Aynı zamanda iş deneyimiyle ilgili yol alabilmek için, bir staj hazırlığı içindedir. Üniversitenin bağlantılarından yararlanmak suretiyle bir havayolu şirketinin İnsan Kaynakları departmanında stajına başlayacaktır. Tam olarak kendisinden ne tür görevlerin beklendiği ile ilgili net bir bilgisi olmamakla beraber, farklı işler üstlenebileceğinin düşünmektedir. EAsiy-ulus3E#13, için havacılık sektörü tesadüfi bir karar olmaktan öte, eskiye dayanan bir merakı yansıtmaktadır. Çevresinde havacılıkla ilgilenen arkadaşlarının da etkisiyle kendisinde bu alana yönelik yoğun ilgi ve merak oluşmuştur. Bu ilgi, hem uçak maketleriyle ilgilenmenin yanı sıra, sektörel gelişmeleri takip etmesiyle sürmüştür.

EAsiy-ulus3E#13'ü, okumakta olduğu siyaset bilimi ve uluslararası bölümünün kendisine özel ve global bir şirkette çalışma olanağı sunabileceği beklentisi motive etmektedir.

– Özet-SAYmatbil4E#14

SAYmatbil4E#14, doğma büyüme İstanbulludur. Şu an 20 yaşındadır. SAYmatbil4E#14'un yaşamını sürdürdüğü kent olan İstanbul, ona göre kişiyi uyanık kılmakta ve aktif olmaya sevk etmektedir.

Babası şu an 52 yaşında olup Sivas doğumludur. Annesi ise şu an 46 yaşında olup Sivas doğumludur. SAYmatbil4E#14'ün, kendisinden 4 yaş küçük bir de kız kardeşi

bulunmaktadır. Kendisi bir başka vakıf üniversitesinde cilt bakımı ve güzelliği üzerine eğitim görmektedir. Şu an ailesiyle birlikte oturmaktadır.

Babası, ortaokul mezunu bir girişimcidir. 37 yıl kadar tekstil üzerine çalışarak geçimini sürdürmüş, bu dönemde 120 kadar çalışanın olduğu firmanın sahibi olarak iş yaşamını sürdürmüştür. Annesi de ortaokul mezunu olup, bu dönemde destek olarak 10 yıl kadar tekstil sektöründe çalışmıştır. Buna bağlı olarak annesini "bir dönem tekstilci" olarak tanımlamaktadır.

Bu dönem, ailesi için iş açısından inişli çıkışlı olmuştur. Fabrikayı ekonomik nedenlerle kapatmak zorunda kaldıktan sonra babası ve annesi, Çorum'un teşvik bölgesi olması nedeniyle, yeni firmayı oraya kurarak 2 yıl çalışmışlardır Çevresel-sosyal sistemin unsurları içinde olabilecek ekonomi politikaları (teşvik bölgesi), küreselleşmenin (ekonomik kriz ortamı) etkileri görülebilmektedir. Bu durum ebeveynlerinin İstanbul dışında bir süreliğine yaşamlarına neden olmuştur. Bu dönemde SAYmatbil4E#14 teyzelerinin birinin yanında kalmıştır. Kendisi, porselen takımı vb. üreten bir firmada yöneticilik yapmaktadır. Halen o teyzesiyle yakın ilişkileri devam etmektedir.

Ancak Çorum'da firma daha da kötü bir biçimde iflas etmiş, bunun üzerinde babası tekstil sektöründen vazgeçerek, İstanbul'a dönerek alüminyum dökümcülüğü üzerine yeni bir firma kurarak girişimcilikte yolunu sürdürmüştür. Ancak halen geçmişten kalan borçlar ödenmektedir. Bu nedenden dolayı ellerine ortalama 8.000-9.000 TL kadar kaldığını tahmin etmektedir.

SAYmatbil4E#14'ün ailesi, kendisinin yanlarında kalarak İstanbul'da eğitimini sürmesini istedikleri için vakıf üniversitesi konusunda kendisini desteklemişlerdir. Ancak bir süre sonra 2 yıl kadar kendileri İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu durum yine hayatın doğrusal olmayan yapısı ve planlamanın sınırlarını düşündürmektedir.

Üniversite seçiminde ise, üniversitelerin siyasi eğilimlerini araştırmak kriterlerden biri olmuştur. Bu konuda babasının geçmiş deneyimlerinden dolayı hassasiyeti söz

konusudur. Babasının, 1980'lerde sol eğilimli biri olarak yaşadıkları üniversite seçim kriterinde etkili olmuştur.

Okuduğu matematik ve bilgisayar bölümünü bilgisayar mühendisliğine yakın olarak görmesi ve bu bölümün az sayıda üniversitede oluşu nedeniyle farklı olması tercihinde etkili olmuştur.

SAYmatbil4E#14, matematiği eskiden beri sevmektedir. Ortaokuldaki matematik öğretmeni bu sevgisinin gelişmesinde etkili olmuştur. Kendisinin sözel derslerde yi olmadığını düşünerek, matematik sevgisiyle sayısal alana kaymıştır. Sayısal sınıfa devam eden bir öğrenci olması, okulda kendisine ilgi gösterilmesini sağlamıştır.

SAYmatbil4E#14 matematik sevgisi dışında bilgisayara da oldukça ilgi duymuş temel uğraşlarından biri olmuştur. Bunun oluşmasında 8 yaşındayken bir bilgisayarın hediye edilmiş olması önemlidir. Hatta annesinin bir dönem bilgisayar kablolarını saklayacak noktaya gelip, kendisinin yedek kabloyu kullanarak bilgisayarla oynamaya devam etmesine kadar bilgisayar hayatının merkezinde olmuştur.

Ortaokuldayken, teyzesinin bilgisayarını tamir eden küçük bir bilgisayar firmasında teknik eleman olarak çalışmış aynı zamanda getir götür işlerini de yapmıştır. Kendi isteğiyle, yaz dönemlerinde çalışmış, para beklentisi olmamasına rağmen bu dönem patronunun ona küçük bir maaş vermiş olmasından büyük bir mutluluk duymuştur.

SAYmatbil4E#14'e, lisedeyken, bu bölüme yönelmeden önce 1 yıl kadar devam ettiği dershanede farklı bölümler önerilmiştir. Bunlardan biri harita bilimciliğidir. Dershane bu dönemde genellikle kaç soru çözmesi gerektiğine odaklanmış, kendi tanımıyla kalıp programlar sunarak, daha çok puana göre yön vermeye çalışmıştır. Bu tutumdan ötürü onların görüşlerine güven duymayarak, önerilerini dikkate almamıştır. Dolayısıyla bireyin bilgi kaynağına duyduğu güven o etkiyi nereye yerleştireceğinde önemli olmaktadır.

SAYmatbil4E#14, az sayıda öğrencini olduğu ve dolayısıyla bireysel olarak ilginin olduğu özel bir lisede okumuştur. Bu lisenin seçiminde babasının arkadaşlarının çocuklarının okumuş olması etkili olmuştur.

Ancak bu dönemde akademik konulara fazla ilgi duymayan bir öğrenci olmuştur, hatta okul puanının ÖSS puanına etkisini çok gecikmiş olarak öğrenmiştir. Bu ilgisizliği bir miktar, o dönem sınıfta kalma sisteminin olmamasıyla da bağlantılı olmuştur.

SAYmatbil4E#14'ün matematikte iyi olduğunu biliyor olması ve bu yönüne güvenmesi, bundan sonraki kariyeriyle ilgili düşüncelerinde de rol oynamaktadır. Özellikle çevresinde farklı düzeylerdeki bireylere matematik dersi vererek yardımcı olduğunu görmektedir Matematik öğretmenliğini yönelmeyi düşündüğü bir seçenek olmaktadır. Bu noktada, aile şirketinin varlığı da başka seçenekleri bireye sunmaktadır. Kendisi "baba işi"ni devam ettirerek yüksek gelir elde edebilmeyi de değerlendirmektedir. Nitekim ailesinin iş yerine aralarda giderek ocakta işçilerin yanında analizleri takip ederek yardımcı olmaktadır. Bu şekilde, babasının iş alanına aşinalığı artmıştır.

Geleceğe dönük kariyerine ilişkin karar aşamasında, SAYmatbil4E#14 babasıyla da planlarını konuşmaktadır. Babası, daha ziyade kendisinin öğretmen olmak isteyen yönüne hitap etmektedir. Babasının bu isteğinin arkasında büyük ölçüde kendi kişisel yaşantısının izleri bulunmaktadır. Babası, 80'lerdeki sol eğilimli görüşe sahip biri olarak öğretmenliği, toplumsal dönüşüm yolunda düşünebilen insan yaratma misyonuyla beraber yüklediği anlam çerçevesinde görmektedir. Ayrıca öğretmenliği rahat bir hayat imkanı sunabilecek olması yönünden de desteklemektedir. Bu değer in öne çıkması, kendisinin oldukça mücadele içeren bir kariyer yaşantısının olmuş olmasıyla da bağlantılandırılabilir.

Bireyin babasının, SAYmatbil4E#14'ün yaşamının farklı aşamalarında öne çıkan bir figür olduğu görülebilmektedir.

Bireyin annesi ise şu içinde bulunduğu dönemde daha geride durarak fazla görüş bildirmemekte, kendisinin yalnızca mutlu olacağını yapması yönünde duygusal destek vermektedir.

EK 8. GÖRÜŞME DEŞİFRE ÖRNEĞİ

Tezde uygulanan “fenomonolojik redüksiyon” basamaklarını takip ederek yürütülen analiz aşamaları, (her bir basamak sayfanın sağ alt köşesinde belirtilmiştir) bir örnek görüşme üzerinden jürinin görüşüne sunulmuştur.

KOD: EAeko3E#08

F: Bakalım evet. Kırmızı ışık yanınca... Bunu sana yakın koyuyorum ki, senin sesin daha önemli şu esnada. Evet M, nerede doğdun?

M: Adıyaman'da.

F: Adıyaman'da doğdun.

F: Nasıl, kaç yaşındayken buraya geldiniz?

M: Ailem hala orada, aslında Malatyalıyız. Babam memurdu, ondan dolayı Adıyaman, Antep, Malatya gezdi baya.

F: Öyle mi?

M: Evet. Bir kaç yılda bir tipik memur ailesi. Biz de gezmiş olduk, ben de gezmiş oldum. Malatya, Antep, Adıyaman...

F: Bu üç yer mi? Nereler oldu?

M: Yoo, birkaç yer daha gezdik de ben Anadolu Lisesi'ni kazandım. Biraz yatılı okudum. Yani Anadolu Lisesi'nin pansiyonunda okudum. O yüzden gençliğim, yani o yaşlarım Adıyaman'da geçti diyebilirim.

F: En çok Adıyaman'da mı hayatın geçti? Senin için belirgin olan yer Adıyaman mı?

M: Evet ama parçalı parçalı. Evet, Birkaç ay mesela Malatya'da, birkaç ay orada birkaç ay burada. Yani ortada yakın ilişkilerimiz, ailevi bağlar var. Ziyaretler, orada kalıyorsun. Evimiz falan var. Öyle yani sadece bir yerde olmadım.

F: En çok hangi şehirde hayatın geçti desek bir cevabı yok mu?

M: Adıyaman.

F: Var.Anladım

M: [...]

F: Anladım. Adıyaman. Peki ailem hala orada dedin. Doğru mu duydum?

M: Evet, orada. Emekli oldu geçen sene babam. Türk Telekom'da yöneticiydi. Birkaç ay oldu zaten. Şimdi oraya yerleştiler. Öyle devam ediyorlar.

F: Devam ediyorlar... Memurdu derken, hep Telekom'da mı çalışıyordu?

M: Evet.

F: Babandan bahsediyoruz sadece?

M: Evet.

F: Annen çalışıyor muydu?

M: Yoo, annem çalışmıyordu. Yani aslında klasik Türk aile. Anne çocuklarla ilgileniyor. Babam çalışıyor. Biraz hırslı bir adam. Ben biraz ona çekmiş olabilirim. Ben de çok hırslıyım. .. Biraz yükselmeyi falan seven bir adam. Yani daha böyle sıfırdan başlayıp, lisans mezunu falan değil.

F: Lise mezunu mu?

M: Evet, lise mezunu. Ama diyelim yükselebilmiş kendi kurumunda, amcam aynı

kurumun müdürüydü. Babam ite ŗefti. Beraber çalıştılar baya bir süre.

F: Babandan büyük?

M: Evet babamın büyük kardeş,

F: Kardei...

M: Kardei. İyiydi yani çok hani güzeldi. Ben aslında pek aile yanında kalmadım da diyebilirim. Çünkü ilkokuldan sonra Anadolu Lisesi sınavını kazandım. Hep böyle başarılı bir öğrenciydim ilkokuldan itibaren. İte dershaneye falan gitmeden böyle, o dönemde iyi bir baarıydı. Anadolu Lisesini kazanmak. O bölgenin en iyi okuludur benim okuduğum okul. Çünkü o zaman Fen Lisesi falan yoktu o bölgede. İte 7 yıl falan orada okudum. İyiydi yani. Benim aslında daha çok arkadaş grubuyla büyüdüm diyebilirim. Ya çok böyle ailede, yani tabi her erkek ocuk gibi ben de anneme çok bağlıyımdır çok severim ama çok böyle ŗey değildir, daha arkadaş grubunda büyüdüm, yetitim diyebilirim. Arkadaş, dostluk bizde çok çok önemlidir.

F: nemli. (kısa bir telefon arası) Evet hala kırmızı ııktayız. Evet onlar Adıyaman'da demitin. Biraz babanın hırsına çektiğinden bahsettiğini hatırlıyorum. Ee, memurdu dedin, hep aynı yerde çalıştığından bahsettin. Lise mezunu olduğundan bahsettin.

M: Aynı kurumda çalıştı.

F: Aynı kurumda çalıştı, evet. Ŗu anda emekli olduğunu söyledin. Peki emekliyken bir ŗey yapıyor mu?

M: Evet ŗu anda muhtar seçildi.

F: Ooo...evet.

M: Aslında herhalde biraz onun için emeklilik istedi. Dediğim gibi biraz böyle hırslı bir yapısı olduğunu gösterdi. Çünkü boş durmayı sevmeyen bir adam. Ben de ŗimdi mesela ÇAP yapıyorum. Bölüm birincisiyim. Kulbm var ite, kendimce bir yoğunluğum var. Lise'de daha yoğun olduğumu hatırlıyorum. Lise'de okul birincisiydim, okul bakanıydım, halk oyunları baıydım, futbol oynuyordum, basketbol oynuyordum. Böyle evet çok küçük bir yerdi ama, çok aktivite yapıp, hayatı değerlendirme taraftarıydım. O da biraz öyle herhalde. Bu anlamda biraz benzetiğimi dnyorum.

F: Böyle biraz örneğın gibi mi olmuş?

M: Yoo modelim değil.Yo

F: Değil?

M: Kesinlikle değil. Aslında olmak istemediğim bir model.

F: Genelde yle deriz.

M: Çünkü memur. Çünkü memur yaklaşımı. Ee, çünkü bir bütçe var elinde, onu ayarlamaya alııyor.

F: Yaptığı i anlamında değil belki de, taşıdığı bazı özellikler noktasında...

M: Ama o ŗey herhalde, yani mesela Ankara'ya gittim birkaç hafta önce. İnsanlar çok aynı tipolojide oradan ite herhangi birini al, pek bir farklı davranış sergilemiyorlar. Geçen hafta sonu Eskişehir'deydim, orada da yle. Memur kenti kavramı, memur insanının ruhunu da memurca yapıyor Yani bence ruh olarak önemli.

F: Sen de öyle olmamak istedin

M: Evet, yle olmama taraftarıyım. Çünkü, hayat o değil yani. ... Mesela Hrant Dink'in öldüğü sahneyi hatırlıyorum. Ayakkabısı delikti mesela. Ya her memurun çocuğunun ya da kendisinin, bizim durumumuz çok daha iyiydi yani. Yöneticiydi.. Normal memura göre 3-4 katı kadar daha iyi durumdaydık ama normal memur

ailelerini biliyorum yani çok böyle bu anlamda çok rahat hareket edemeyen insanlar... Bu davranışlarına da yansıyor, cesaretlerine de yansıyor bence. Benim korktuğum taraf bu. Yoksa işin parasal kısmı değil kesinlikle. İnsanın ruhunu kötüleştirilmesi, ben bundan korkuyorum. Çünkü şu anda çok böyle KPSS falan, herkes çalışıyor, ediyor falan benim de var arkadaşlarım, çok hırslı bir ortam... İnsan memur olmak için, 2000 lira maaş için neden bu kadar çalışır ki? Bence çok yanlış. Onları da eleştiriyorum, bunun için bu kadar emek veren, kendini parolayan insanları da eleştiriyorum. Çünkü sistem buna çok müsait. Çünkü sistem daha devletçi. İnsanlar da devletçi oluyor. Bu bana çok ters geliyor, çok yanlış geliyor. İnsan sisteme karşı olur bence. Her anlamda yani. Sistemin gücün tarafında olmaksızın, daha hakkın tarafında olmak, daha özgürlüğün tarafında olmak lazım. Bana bunlar daha sıcak geliyor. Hep daha sıcak geldi.

F: Hı hı, seçimlerinde de bu nasıl rol oynadı sence?

M: Seçimlerimde hırslarımın çok rol oynadığı kanaatindeyim. Biraz, aslan burcuyum. Çok klasik aslan burcu erkeğiyim.

F: Peki. (gülüşmeler)

M: Çok işte ben merkezciyim. Daha lider olmaya çalışırım. Doğal yetenekleri olduğuna inandığım bir burç. Gittikçe mütevazileşiyorum. O akademik, biraz daha akademik kimlik kazanıyorum. Yani daha kavramsal düşünen, ben söylediğim doğru değil de, ortada bir doğru var, bir teori var tartışalım, konuşalım. Benim de yanlışım varsa düzeltelim. Bu noktaya geldim. Bu bence hayatın amacı. Amaç olarak şey, biraz daha ben böyle şey Platoncuyumdur, biraz daha böyle araştırılsın, öğrenilsin biraz daha böyle değerlendiririm. Akademik alanımda böyle tabii. Alanımı da böyle görüyorum. Bizi doğru yola götüren bir süreç gibi görüyorum. Yoksa ne parasal anlamda bir tatmin sağlayacak benim gibi birine, ne de başka bir anlamda bir tatmin sağlayacak. Ama daha, daha ben dedim doğru mantığından uzaklaşmak istiyorum. Çünkü ben hep böyle oldum yani, ben yaşadım çok, yaşayarak öğrenen bir insan oldum. Yaşadım, öyleyse doğrudur. Bunlardan uzaklaşmaya çalışıyorum biraz.

F: Eee akademik tarafta ilerlemek istediğini mi kastediyorsun şu anda? Akademik kariyerimi düşünüyorsun?

M: Evet.

F: Üniversite’de kalmayı düşünüyorsun.

M: Bu kadar çabam da zaten bu yüzden.

F: Ondan. Bu kadar dereceler yapmak vesaire.

M: Evet. Yani şeyde çok yoktu mesela, lise döneminde böyle hırslarımız yoktu. Böyle bir rekabet ortamı da yoktu. Burada çok fazla var. O zaman çok daha iyi bir üniversiteye falan girelim diye şey yapıyorduk ama, onlar da bize böyle bir hırs, yani o hırsın yarattığı şeyler. Mesela, benim için, burada dershaneye gittim ben. Dershane aylık bize para ödüyordu, dershaneye devam etmemiz için. Normal öğrenciler dershaneye para öder. Dershane bize ev tutmuştu.

F: Hangi dershane bu?

M: MEF Dershanesi. Bakırköy’de.

F: Böyle destek mi olmuştu?

M: Evet.

F: Başarırsınız diye herhalde. Herkese değil....

M: 2 kişiydik. Arkadaşım Türkiye ikincisi oldu. Ben ondan daha hırslıydım, ben daha üstteydim, 10 puan daha yukarıda yapıyordum. [...] Ya Türkiye birincisi olacaksın, ya işte 1500. çok fark etmiyor. Olmak ya da olmamak noktası... Bu çok

yıpratıyor. Bu kadar hırslı olmak insana... Marx'ın da bir sözü var yani, "bazen iyi en iyiden daha iyidir". Ben buna çok katılıyorum. Yani çünkü en iyiyi yakalamaya çalışınca olmuyor. Yani olmayabiliyor. İyi var zaten.

F: En iyi var mı diye de bazen insan soruyor değil mi?

M: Çok katılıyorum yani. Yeni yeni anlayabildiğim şeyler. Bu anlamda akademik düşünebilmenin, kavramsal düşünebilmenin bana çok şey kattığını gördüm üniversite'de. Ama akademisyenliği burada kesinlikle istemiyorum. Taner hoca mesela çok sevdiğim bir hoca, onlar da biz sana yardımcı oluruz, devam et burada falan diyor. Seden abla da öyle diyor. Öğrenci asistanıyım ben aynı zamanda.

F: Öyle mi? Hımm...

M: Ama mesela Bahçeşehir Üniversitesi benim için hayallerimin üniversitesi değilmiş kesinlikle. Master için de, doktora için de... Türkiye'de ki hangi üniversite? Çünkü Türkiye'de bir kaos ortamı , politize olmanın her insanda olduğu kanaatindeyim.

F: Nasıl etkiliyor bu seni? Nereye götürüyor seni bu düşünce?

M: Kaçırıyor. Kesinlikle kaçırıyor. Geçen yaz Amerika'daydım. İşte orada üniversiteleri gezdim. Dünya'nın en iyi okullarını gezdim. Kendi alanımda Dünya'nın en iyi okullarını. Orada çok mutlu ve huzurlu olduğumu hissettim. Huzuru ilk defa tattım diyebilirim. Çok politize olduğumuz kanaatindeyim. Birey olarak da... Sistem rekabetçi bir sistem. Piyasa. Ama insanlar da rekabetçi. Yani otobüse binerken, sinemaya giderken, sürekli koşup birbirimizi ezmeye çalışıyoruz. Taksiye binerken belki.

F: Günlük yaşayıştaki farklılık mı seni orada rahatlattı? Nasıl tanımlarsın?

M: Akademik alanın o atmosferi. Okuldan içeri girince tamamen farklılaşıyor.

F: Nasıl?

M: Çok daha akademik yani politik olmaktan uzak.

F: Politik nasıl oluyor? Burada nasıl işliyor?

M: Burada ben mesela işte uzun saçla halamın evine giderken tereddüt yaşıyorum. Ben bunu seviyor olabilirim. Mesela top sakal, küpeliliği falan olsun. Küpeyi çıkardım böyle. Oraya gidince küpeli olamazsın. Saçını kes falan, işte böyledir.

F: Orası derken? Adıyaman mı?

M: Orası da, arkadaşlarım da. Bazen hocalarda. Çok ideal geçinen hocalar da küpeli çocuk falan diye böyle ister istemez belki, öyle bir akıllarında kanca kalabiliyor. Ben insana faydanın netleşmenin çok çok önemli olduğu kanaatindeyim.

F: Burada o önyargıları daha çok yaşadığını kastediyorsun.

M: Hepimizin yaşadığı... Yani renkten,dilden... Etnik kimlik çok korkunç bir şey. Yani birinin mesela şu anda ne bileyim Diyarbakırlı olduğunu söylemesi çok zor gibi geliyor bana. Hemen böyle, hepimizin ister istemez otomatik önyargıları devreye giriyor. Ben bir şeyle ilgili yargı, daha öncesinde fikir, daha sonra yargı, bilgiyle beraber bir şeyin oluşması kanaatindeyim. Yoksa renklerimize, kıyafetlerimize...

F: Sen bunlara yaşadın da bu noktaya, senin birebir deneyimlerin mi yoksa gözlemlerin mi şu an bunu söyletiyor?

M: Yaşadıklarım. Yani şu an yaptığım her şey bir şeye tepkidir. Her şey. Uzun saç da, pembe t-shirt de, giydiğim ayakkabı da, çok başarılı bir öğrenci olmam da. Babam akademik anlamda buna çok yakın biri değil veya kardeşim. Ben tamamen bunun... (Kısa bir bölünme)

F: yönlendirdim, Önemli değil

M: seni bölünmeden dinlemek istiyorum.. Evet.

M: Biraz aykırı olmaya çok inanıyorum, biraz, tembellikten bahsetmiyorum. Eminim anlatabiliyordumdur. İnsanın ruhunun biraz daha özgürlüğe müptela olmasından, biraz da özgürlük için çok şeyini, belki çıkarını, her şeyini feda edebilmesi gerektiğini düşünüyorum. Biraz da o “Slumdog Millionaire” filmindeki gibi, daha çok yaşayarak, o sorulara cevap verebildiğini ve verebileceğimizi düşünüyorum. O kara kaplı kitaplarda hayat yazmıyor. Ben kesinlikle buna inanıyorum. Bölüm noktasında en büyük tercihim bu oldu. Yani hukuk yazabilirdim, Boğaziçi Üniversitesi yazabilirdim, ODTÜ yazabilirdim. Puanlarım hep buna yetiyordu mesela.

F: Evet, fazlasıyla bir özgürlük alanın vardı o anlamda puan yüksek olduğu için.

M: Evet. Ama ben ne bileyim böyle kravatlı, genel işlerden bir şey olmak istemedim.

F: Peki başka? Olmak istemedim dedin. O seni nereye götürdü, bu düşünce?

M: Rol modellerim var. Her gencin vardır. Küçüklüğümde beri zaten... Ahmet Altan’ın bir kitabını okuyorum da “En Uzun Gece” diye. Bir tane karakter var, şey diyor orada yani, “dilsiz yaşayan gizli bir dindar gibi” bir cümle kullanıyor. Ben biraz böyle kendimi de, o cümleyi... Temelde inançlıyım. Yani gerçekten Allah’a çok inanırım. Özel bir bağ, hani öyle olması gerektiğini düşünüyorum. Öyledir de. Ama yaşantım olarak hiç mesela [...]. Belki öyledir. Bunu seviyorum. Böyle olmayı seviyorum. Dönem başında ortalama, şimdi derece yaptık biz. Yani hem bursluyuz, hem derece yaptık. Hesap numarası veriyorsunuz şeye. Onlar da size para yatıracaklar. Bir tane hanımefendi var. Bankanın hesap numarasını verdim.

F: Buradan mı bahsediyorsun?

M: Evet, evet. Mali İşlerde bir bayan. Yüzünü bile hatırlamıyorum. Şey dedi böyle, siz ne için dedi. İhtiyaç bursu falan mı? Hayır dedim yani, başarı bursu için. Siz mi? Evet. Burslu musunuz? Evet dedim bursluyum. Bir de ortalama mı yaptınız? Evet yaptım. Allah Allah! falan dedi. Ya hep bu böyle tipolojiden hani bahsediyorum ya. böyle biri olmamak beni mutlu ediyor. Kadın da inanmıyor yani sen mi yaptın diye. Ortalamayı.

F: Bu şaşırtma senin hoşuna gidiyor?

M: Evet yani. Bence bu güzel gibi geliyor. İlk dönem mesela, işte 1. sınıflardan biri özel ders istedi. Tamam verebilirim dedim, vaktim var. Baktı bana mesela, daha sonra anlatıyor bana tabii ki. Sen herhalde çalışsan bir adam olamazsın. Sonuçta ben de İstanbul’dayım. ÇAP yaptım. Bölüm birincisi oldum. Ortalamamı falan... Öyle konuştuk yani. Şey oluyor. Böyle inanmıyorlar. Bu da benim hoşuma gidiyor. Sende hiç çalışkan, şey tipi yok.

F: (gülümseme)

M: Yani, iyi aile çocuğu tipi yok.

M: Bağların önemli olması iyi yani. Ailede de, sevgilinle de... Ama yaşayış olarak bunu mutlaka böyle...

F: Öne çıkarmak...

M: Bunun tam tersi de olabilir. Bölüm anlamında şeyin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ben liseden beri borsacıydım. Borsadan para kazandım

F: Liseden beri dedin, doğru mu duydum?

M: Evet. Baya yani, param vardı. Ve o parayı ben liseden beri borsada birkaç katına çıkardım. Hatta arkadaşlarım...

F: Nasıl yapıyordun? O yaşta onun içine girilebiliyor mu?

M: Evet, evet. Çok kolay.

F: Birisi vasıtasıyla herhalde? Yaş sınırı yok mu?

M: Yok.

F: Aaa...

M: Hesap açabiliyorsunuz. Şu anda da var. [xx diye bir şirketle çalışıyorum.

F: O kısımlar önemli zaten değil. Ne benim için, ne görüşme için.

M: Daha doğrusu danışmanlık yaptım yani.

F: [...xx]'yı biliyoruz tabii de. Yani şey olarak bunu bu kadar küçük yaşlarda yapılabildiğini bilmiyordum.

M: Küçük değil aslında. Ya mesela o anlamda daha çok bilgiye sahiptim yani.

F: Nasıl bu borsa'ya merak sardın? Yani o da ayrı bir şey tabii. Herkesin yaptığı bir şey değil çünkü. Rakamlarla mı hep iyiydin yani nasıldı?

M: Tabi yani ilkokuldan önce, okula başlamadan ben rakamları halletmiştim.

F: Tamam.

M: Ama orada şey kendine yeni bir alan buluyorsun. Bir de biraz içgüdüsel. Ben içgüdüye inanıyorum yani. Bir bakıyorsun sen de buluyor olabilirsin. O da buluyor olabilir. Yani, bir baktım ben bu işten çok fazla anlıyorum. Yani bir arkadaşımın parasını 4 katına falan çıkardım. Mesela hisse senetleri var. Hisse senetlerine bakıyorsun tabii teknik analizler de var. Bunları da... biliyorsun

F: evet, evet.

M: Biraz da işte birkaç yere daha bakıyorsun. Diyorsun bu kağıt çıkar. 10 katına falan çıktı mesela. Geçen sene birkaç kağıt seçtim yine.

F: Çok güzel.

M: Yani mesela 22 bin lira olan kağıt şimdi 120 bin lira falan. 5-6 katına çıktı. Arkadaşlarımdan da takılan oluyor. Benim için çok şey olmuyor, problem değil. Ama mesela kolay bir şey olmadığını görüyorum. Çok paralarını batıranlar, şunlar bunlar var.

F: Evet

M: Ama ben dediğim gibi, evimdeki çamaşır makinesini bile borsadan, kiramı falan hep ondan karşıladım. Yani hem para kazanıyorsunuz, hem de çok keyfili geliyor bana. Ekonomi seçmemde bunun önemli bir etkisi herhalde vardır. Yani finansçı değilim. Daha çok makro ekonomi, daha makrocuyum. Ama işte ondan kaynaklanan bir baktım bu bölümdeydim... Yoksa ben fenciyim yani. Fen çıkışlıyım. Tipik Anadolu ailesi. Doktor ol oğlum. Nene'nin dizleri ağrır falan mutlaka doktor ol. Yani ben göz doktoru falan olacaktım mesela. Kendimi burada buldum.

F: Nasıl o süreç değişti?

M: Her şey birbirine giriyor. Yani aşık oluyorsun, bir şeye kızıyorsun.yani..

F: Öyle mi oldu senin de?

M: Evet, evet.

F: Nasıl göz doktoru olmaktan dönüverdin? Dediğin için söylüyorum.

M: Biraz aykırılık belki de diye düşünüyorum. Yani Boğaziçi kazandım ama olmadım yani. Mutlaka en iyi okul bahsidir. Hayır değil. Mesela kazanıp da gitmemekten bahsediyorum. Veya ODTÜ'den veya iyi birkaç üniversiteden... Ben hayatta Ankara'da okumam dedim. Ankara'ya gitmem için yalvardılar. Ne olur git, sosyal okuyacaksan da Ankara Siyasal oku. Hayatta okumam dedim. Özel üniversite okuyacağım. Neden? İşte yurt dışına daha rahat çıkarım falan. Bu anlamda bir özel üniversite tercih ettim. Danışmanımın yani Bahçeşehirin de etkisi vardı. Çok, yani o benim için çok önemli bir rol oynadı. Dershane danışmanım çok önemli bir adam.

F: Danışmanım derken? Dershanedeki?

M: Evet, ÖSS'ye hazırlanırkenki danışmanım bana bu okulu yazdırdı ben de itiraz

etmedim.

F: Evet etkili oldu diyorsun?

M: Etkili olmadı ya, bayağı yazdırdı.

F: Bayağı yazdırdı bir fiil.(gülerek)

F: Ama ekonomiyi seçmen, senin seçimin?

M: Yani ekonomi olmazsa İşletme Enformatiği olurdu, İşletme olurdu.

F: Hımm.

M: Ama iktisat daha bana yakın bir şey. Çünkü daha matematik var. Ben sayısalcıyım yani; çok iyi bir sayısalcıyım. Hani matematik olmadan yaşayamam. Matematik olursa daha rahat olurdu. O manada İktisatta daha .ok matematik var.

F: Ama matematik yazmadın mesela?

M: Yok yazmazdım matematik.

F: Çünkü parayla da çalışmayı seviyorsun galiba?

M: Evet, evet. Para kazanmak yani bu doğal bir şey gibi geliyor bana, hem biraz yetenek gibi geliyor. Bir dönem öyleydi mesela ben hiçbir şey yapmıyordum; borsadan kazandığımla tatile gidiyordum, geziyordum, tozuyordum, kiramı ödüyordum ...

F: Ne güzel maşallah.

M: Sonra uzaklaştım. Daha bilimsel olarak istiyorum diye düşündüm.

F: Peki çocukken nasıldı, ne olmak istiyordun? Var mıydı öyle düşüncelerin?

M: Vardı. Çocukken aslında benim ergenliğe kadar çok suskun bir çocukluğum vardı. Hiç konuşmuyordum. Buraya bırakın, 6 saat sonra gelin, yine beni burada bulabilirdiniz. Hiç ama hiç yaramaz değildim. Daha hayal dünyasında yaşayan bir cocuktum.

F: Hımm.

M: Ben nerdeyse 10 yaşına kadar 3-5 kelime falan etmişimdir, o kadar.

F: Gerçekten?

M: Evet. Okulla beraber birkaç kelime daha etmeye başladım, ama kendi dünyamda çok mutluydum. Çok çok mutluydum. Mesela günler falan olurdu annem oralara giderdi, herhalde şimdi aklıma geliyor konuştukça, ben herhalde insanları gözlemliyordum. Çünkü şu anda da , psikolojilerini hem merak ediyorum hem de o doğal bir gözlem oluyor. Onları sırf dinlerdim, çok çok az konuşurdum diyebilirim. Ayrıca annem beni çok sever. Evet, orada tabi gözlem yaptığının farkında değildim, hala yani hiçbir zaman farkında değilimdir ama daha sonra böyle bir yeteneğimin ortaya çıktığını... İstanbul'u bu anlamda seviyorum yani.

F: Hımm.

M: Yeteneklerimin farkına vardım. İşte radyo programı yaptım İstanbul'da. Sesim, buraya gelince ya senin sesinde iş var olabilir ,dediler.

F: Kim dedi bunu?

M: Radyocu bir arkadaşım vardı. Daha sonra seslendirmeler de yaptım.

F: Hıhı.

M: Onun sesi eğitilmiş. Bayağı eğitilmiş, beraber..işte , şimdi Amerika'da okuluna devam etti o.

F: Hımm.

M: Beraber eğitim alıp, mesela Kurtlar Vadisi'ni seslendirenler falan bizim arkadaşlarımız. Onlar çok para kazanıyorlar bu işten. İşin parasının dışında bana böyle hiç bilmediğim bir dünya çok cazip geliyor. Ne kadar cazip geldiğini anlatamam yani; her şeyi bırakıp onun peşinden gidiyorum.

F: Bu şu anda da mı böyle, devam eden bir şey mi bu?

M: Evet, hep böyle. Yani ben sahip olma hissini seviyorum.

F: Radyoculukta ne yapıyorsun? Peşinden gidiyorum dediğin; yani seslendirme mi yapıyorsun?

M: Yok, radyoda program yaptım. Oradan seslendirmeye atlayacaktık, hani eğitim alırım, eğitim dediğin de 1.000 liralık bir eğitim. Bir kaç haftalık, Can Gürzap filan vardı.

F: Evet. Diksiyon vs.

M: onların okulunda eğitim alıyorsun, 5 sene sonra falan, 5 sene sonra değil 2 sene sonra hem para kazanıyorsun, hem de bu işi yapan çok az sayıda insan var. Zaten eğitimle olan bir şey, doğal bir yetenekle olmuyor. Ses sermayen vardır ama bunu işlemesi gerekiyor. Ama oradan da böyle bir hevesimi aldım geçti.

F: Bitti?

M: Evet.

F: Veya aralarda belki yapacağım bir şey gibi.

M: Yok bitti gibi. Tiyatrocu arkadaşlarım vardı, otobüste filan, o da mesela sende çok iyi ses var falan filan dedi, tamam dedim ama biliyorum ki gitmeyeceğim.

F: İstanbul bana bir sürü şey keşfettirdi dedin, başka bunun gibi örneklerin var mı?

M: Tabi kendimi tanıdım yani, biraz daha post modern oldum, daha liberal oldum. Liberalleşti bile hatta

F: Hımm. Liberalden kastın?

M: İşte daha özgürlükçü her anlamda. Gerçekten hiç kimseyi, ne kadar konu dışına çıkıyoruz bilmiyorum ama...

F: Bunlar gayet konunun ortasında

M: Tamam. Hiç kimseyi hiçbir şey ile değerlendirmiyorum. Belki şu anda da ne kadar mülkü var, ne kadar kötü, ne kadar entelektüel benim için bunlar korkunç çağ dışı. bunlara çok önem veriyorum yani, bu tarz insanlarla arkadaşlık ediyorum, böyle hocalarla gidip konuşuyorum, bir şeyler soruyorum, öğrenmeye çalışıyorum. Şu anda bu var yani biraz daha böyle saflaşmaya yakın...

F: Hıhı.

M: Biraz da işte ben akademisyen olmak istiyorum. Şey oluyor böyle; çalışmak yani sadece akademisyen olmak, sadece öğrenme, araştırma heyecanı bile yetiyor.

F: Çift ana dal yapmaya nasıl karar verdin?

M: Tamamen hırslarımla ilgili... Bir de bölüm yetmiyor bana.

F: Hımm peki. Uluslararası ilişkiler ama çok ilgisiz olsan yine de seçmezsin gibi.

M: Psikoloji de okurdum, hiç mühim değil. Bir bölüm yetmiyordu, kesinlikle yetmiyor.

F: Hımm, anladım.

M: Yok yani şey geçen seneyi çok iyi hatırlıyorum, geçen sene haftada 3-4 gün bir cafede çalışıyordum.

F: Hımm.

M: Yeniköy'de cafe gibi bir yer. Aslında insanları seviyorum ben şimdi aklıma geldi. Çünkü geliyorlar gidiyorlar falan, o çok iyi oluyor benim için. Özel ders veriyordum. Konserler.. işte hiçbir üniversitenin bahar festivalini kaçırmadım. Bir sürü kız arkadaşım vardı, derslerim vardı, ama yine de okul birincisi oldum. Her şeye çok fazla vakit bulabiliyorum ve hala canım sıkılıyordu benim.

yani, çok fazla boş vaktim var dedim ben, biraz doldurayım kendimi. Gerçekten böyle, yani sosyal bir insanım, tabi ki insanları seviyorum ama... Okulda, xxx beyin

dersinde akademik bir kaç kavram var, onları ben mesela John Locke'un kitabını ben kaç yıl önce okudum. Şu anda Hoca 3. sınıfta derste anlatıyor hayır ben onları zaten tanıyorum. Şu an 4.sınıfa gelmiş bir adama şunları okuyun iyi olur denen kitapları ben lisede okudum zaten, iç politikada xxx, Dış politikada xxx, onları hepsini devirdim çoktan.

F: Lisedeyken, ne tür kitaplar okuyordun?

M: Hem biraz da edebi, biraz da daha sosyolojik herhalde.

F: Hımm. Kendinden mi yani? Çevrende peki böyle insanlar var mıydı? Nereden geldi bu merak sana?

M: Bilmiyorum yani; dedim ya çok şey yapamayınca benim canım sıkılıyor. Hani herhalde boş geçirmeyeyim de ne yaparsam yapayım. Ama kitapların çok özel bir yakınlığı var; benim ne bileyim kız arkadaşım da bulamadığım, annemde babamda hiç kimsede bulamadığım bir sıcaklık var. Kitapların dünyasını çok seviyorum. Çok çok seviyorum. Çok kaliteli şeyler var, çok çok iyi kitaplar var.

F: Hıhı.

M: Çok derdini anlatan kitaplar var, şarkılar da böyle. Bu anlamda hem aykırı hem farklı bir şey söylemiş bir kitap beni inanılmaz zenginleştiriyor. Sinema da böyle.

F: Hıhı.

M: Sinemada da çok çok zenginleştirici olduğunu düşünüyorum.. İyi bir film iyi bir kitaptır bence. Belki daha fazlasıdır. Ama kitapların da çok özel bir havası var, kitap en yakın dostum, arkadaşım yani ben bunu çok inanıyorum.

F: Peki biraz önce ilk sohbete başladığında annem çocukları büyüttü dedin, demek ki senden başka da birileri de var,

M: Evet var.

F: Doğru mu? Kardeşlerin mi var?

M: Hıhı.

F: Senden küçük?

M: Benden büyük de var, küçük de var.

F: Senden büyük de var, küçük de var Peki kim onlar yani ne yaparlar? Kaç yaşındalar?

M: Öğrenci, sınıf öğretmenliği okuyan var, çalışan var. Abim çalışıyor.

F: Kaç kardeşiniz basitten sorayım istersen?

M: 5.

F: Sen dahil mi 5 kişisiniz?

M: Evet.

F: 5 kişisiniz. Kalabalık bir aile diyebiliriz yani.

M: Evet.

F: Peki onları tanıtmak ister misin? Kaç yaşındalar, ne yapıyorlar?

M: Abim çalışıyor, mühendis bir yerde. Kardeşim sınıf öğretmeni.

F: Hıhı. Kaç yaşında abin?

M: 27,28 falan.

F: Nerede çalışıyor dedin yani nasıl bir iş yapıyor?

M: Termik santralde, Maraş'ta.

F: Santralde çalışıyor, Hıhı. Senden büyük olan bir tek abin?

M: Evet.

F: Diğerleri küçük. Peki diğerleri ne yapıyor?

M: Onlar da öğrenci. Evet, bana şöyle geliyor, benim ailem de tipik Anadolulun mütevazi ailesidir herhalde. Kız kardeşim Malatya'da sınıf öğretmenliğinde okuyor.

F: Hıhı. Okuyor. Ayrı şehirde yani?
M: Evet. Evet. Ama çok uzağa gitmedi yani. Zaten oryantalist bir tarafımız orada.
F: Bir tarafınız Malatya’da mı?
M: Evet.
F: Şimdi onu da merak ettim soracağım zaten. Kız kardeşin kaç yaşında?
M: 20.
F: 20 yaşında. Sonra daha küçüldükçe?
M: Lisede okuyorlar.
F: Onlar kız mı ikisi de?
M: Biri kız biri erkek.
F: Onlar kaç yaşlarında?
M: 19, 17.
F: Yakınmış araları. Bir tanesi bitiriyor herhalde. 17 yaşında olan kız mı?
M: Erkek.
F: Erkek. Lisede. Adıyaman.
Diğeri liseyi
Bitirecek, o da sınava hazırlanıyor.
M: İkisi de hazırlanıyor.
F: Peki bu bir tarafımız dedin Malatya’da zaten. Orayı biraz açar mısın?
M: Yani benim kişiliğimin oturmasında ailemin çok büyük bir önemi yok.
F: Şu an ailen ama Adıyaman’da değil mi, doğru mu?
M: Evet.
F: Malatya tarafı nereden geliyor?
M: Malatyalıyız, mesela annemin teyzesi falan...
F: Hımm. Anne tarafın hep Malatyalı?
M: Baba tarafı da öyle.
F: Hımm, baban da Malatyalı.
M: Evet ama işte gezmiş, sonra orada emekli olmuş, oraya yerleşmiş.
F: Peki, Peki baban şu anda kaç yaşındadır?
M: 55, 56.
F: Annen?
M: 51
F: Malatya’da da anladığım kadarıyla ailenin bir kısmı var hala?devam ediyorlar
M: Evet.bir bölümü
F: Mühendis abinin, ekonomist kardeşi, Nasıldır ilişkilerin kardeşlerine?
M: Daha uzaklaşıyoruz sanırım. Sanırım uzakta olmak, ilgilenenmek.Uzakta olduğun için ilgilenemiyorsun..
Doğal olarak ,belki konjunktürel, onların gençliğinde... , dün konuştum yardım ederim sınavına dedim, çok mutlu oldu. Babam da mutlu oluyor. Abinin kardeşler üzerindeki etkisi, bizim ailede de daha gelenekçi bir yapı olduğu için önemli bir rol model. Ben de böyle olmadı; ama kardeşlerimde böyle. Kız kardeşimin şey dediğini hatırlıyorum “Biz sen gibi olmak istiyoruz.” Çok mutlu olmuşum. Ama rol modeli kime bakacak? Orada doğal bir ortam. Belki eğitimden, Ben dediğim gibi yani 20 sene boyunca yurttta okudum.
F: Hımm.
M: Tabi yani ailemle görüşüyordum ama...
F: Evet. Daha o şey seni şekillendirdi.
M: Evet. Kitaplarım çok önemli oldu. İşte ortaokul döneminde başladım dünya

klasikleri falan, mesela “suç ve cezanın” tadı hala damağımdadır. Öyle yani; onların çok önemli etkisi olduğunu düşünüyorum. Ailemin daha gelenekçi bir yapıda olduğu için onların söylediklerine ben mümkün mertebe ters hareket etmeye çalıştım. Belki doğal bir şey bu.

F: Hıhı. Kitapların belki öyle bir etkisi oldu gibi söylüyorsun, Belki senin kendi vizyonunu açmında, kararlarını bu anlamda kendin oluşturmada...

M: Rol modellerim vardı. Evet, onların çok etkili olduğunu düşünüyorum.

F: Örnek vermek ister misin?

M: Lise’de bir öğretmenim vardı,

F: öğretmenin vardı hı

M: işte dershanedeki rehberlik hocam...Ki mesela, al ne istersen yaz diyebilirdi, ama bu kadar dostluk ve emeğe inanıyordu.

F: Hımm.Lisedeki ne öğretmenindi?

M: ODTÜ mezunu, çok iyi...

F: Hangi branştı?

M: İngilizce. ODTU fizik.; ODTU ki fizik mezun vermeyen bir bölüm, gerçekten veremiyordu.

F: Fizik mezunu muydu?

M: Evet.

F: Bitirebilenlerden.

M: 3 yılda hem de. pek aç kalmamıştır.

(gülüşme)

O da mesela Fizik mezunu çok iyi çok iyi şirketlerden teklifler alıyor, ama; yok diyor öğretmen olacağım diyor

F: Anadolu lisesindeki öğretmen?

M: Evet. Bir tane de şey biyoloji hocam vardı. O da ODTÜ’yü bitirmişti, o da benim için... Bunlar çok zor derslerdi hani bizim için; bütün derslerden geçersin bundan geçemezsin. Şimdiki İstatistik dersi gibi mesela. Ama mesela o dersler benim daha çok ilgimi çekmişti. Ben mesela 100 alırdım o derslerden. Okul tarihimin en iyi notlarıydı mesela onlar.

F: Hımm.

M: Yani zorluk benim ilgimi çekiyor herhalde. Benim her tercihimde bunun etkisi olduğunu düşünüyorum. Daha içten gelen, ne kadar zorsa benim için o kadar cazip, ne kadar hiçbir şey bilmiyorsam benim için o kadar cazip.

F: Hımm.

M: Üniversite tercihinde böyle olmadı ama, her tercihimde böyle olacaktır. İlişkilerde de böyledir yani; hiç tanımadığım, benden çok uzak bir kız modelinden hoşlanırım mesela ben. Çok cici filan o tiplerden hoşlanmam.Ne kadar aykırıysa hayata karşı, benim için o kadar önemlidir. O kadar da peşinden giderim.

F: Peki, git bakalım(gülerek).

M: Gittim zaten.

F: Güzel. Hımm, peki sana en yakıştırılan mesleklerden bahsederken, bir aile çevresinden göz doktoru falan dedin. Onun dışında böyle duyduğun meslekler falan var mıydı o süre içerisinde?

M: Evet,Sen Prof. olabilirsin öyle derlerdi. Şey derlerdi yani; bunda bir şey olacak da ne olacak bakalım. Mutlaka.

F: Hımm.

M: Babamın benim için çok önemli bir cümlesi vardı; sen bize benzemiyorsun, sen

bana arkadaşına da benzemiyorsun dedi, mesela arkadaşım var ben onun evine gidiyorum, o bizim evimize geliyor, ona da benzemiyorsun bize de benzemiyorsun, kardeşine de benzemiyorsun, bu anlamda anlamıyorum derdi. Bunu önemli buluyorum yani. Onlar da işte ne yaptığını çok belki bilmiyorlardır. Ama yani, bu çocuk bir şey olacak ama ne olacak; yani bir potansiyel görüyorlardı.

F: Hımm.

M: Hocalarım der mesela; bu çocukta iş var falan. Bir potansiyel görüyorlardı. Taner hoca da mesela geçen gün iltifat etti bana “ bu çocukta iş var” falan dedi, S. Abıa da şaşırdı, T. Hoca kimseye iltifat etmez. Onlarda bilmiyor ne olacak. Hiç bir şey de çıkmayabilir, iyi bir şey de çıkabilir. Ben potansiyeli çok çok önemsiyorum yani; zekayı da çok önemsiyorum. Okuduğum kitaplardan da kahraman..

F: Belki de güvenilir olmak noktası seni etkilemiş gibi. Kahramanlar dedin?

M: Elif Şafak. Çok okudum .Bütün kitaplarını okudum, tanışıyorum hala mailleşıyorum ama bitiyor sonra. Şimdi okumuyorum Olgunlaşma büyüme gibi Daha çok okudukların şimdi yetmiyor.. Ben şimdi Nobelli kitap yazarı ve Paul xx okuyorum Newyork Times okuyorum. Yetmiyor. Herhangi bir gazeteye falan geri kapatıyorsun, haber filan gerçekten izlenecek durumda değıl. Gazetelerde öyle. Şeyi düşünsenize , işte Vakit denen bir gazete var, onunla sadece onu okuyarak büyüyorsun çok kötü, sadece Cumhuriyet’le büyüme de kötü gerçi

F: Doğru, tek yönlülük belki her tarafıyla belki tehlikeli ve sınırlayıcı.

M: O anlamda çok sert olan insanlar var.

İnsanlar bu dönem beni çok cezbediyor. Bu bir kadın, olgun bir kadın da olabilir, olgun kadınlara aşık olduğumu da biliyorum. Ama hem çok aşık oluyorum, hem çok cezbediyor çok cazip geliyor ama sonra bitiyor, her şey böyle oluyor benim için.

F: Hızlı ilerliyorsun belki

M: Belki Hızlı tüketiyorum,

F: Burası da hızlı çalışıyor (kafayı işaret ederek)

M: Belki o da var ama, ama çok hızlı da tüketiyorum bunu biliyorum, ilişkilerimi de böyle. Ama monotonluk çok kötü bence. Şeyi okuyorum mesela en uzun ilişkin ne kadar falan ? Ben bile kendime şaşıırıyorum. 90’lardaki Türk hükümetler gibi. Sürekli devriliyorlar Çok kötü. İnşallah iyi olacak.

F: Kendini gözlemliyorsun bu önemli bir şey bence ...

Seviyor musun peki bölümünü?

M: Çok çok seviyorum. Yine bu bölümü okurdum yani.

F: Evet, ne yönden seviyorsun?

M: Bilmem, neden bu bölümü okuyorum bilmiyorum ama; bana ekonomi mikro makro dengeler çok zevkli geliyor yani. Bazılarını çok sıkıcı gelir. bana, diyorum ya belki matematik olması içinde biraz...

F: Evet.

M: Çok keyifli geliyor. Çok çok. Ama bununla beraber Türkiye’de üniversite okumanın da biraz zor olduğunu düşünüyorum. Yani hem hocalarla aran çok iyi olacak, bu da çok akademik gelmiyor bana. Bir tane asistan vardı geçen sene çok çok severim, çok çok severim sözü vardı “hocalara yalakalık yapmazsan iyi not alamazsın diye”, iyi not alacaksın; Ben de buna çok inanıyorum. Yani her hocaya değıl ama; bazı hocalar kendi dersi iyi olan öğrencilerle yakın ilişki kuruyorlar falan. Bu bana yanlış geliyor. Ama biraz böyle , ne kadar çalışma yaptın..? hala sakalla bıyıkla uğraşıyorlar.

F: Şu anda o zaman sen hani bir süredir İstanbul’da olduğun üzere, üniversiteyle

birlikte geldin doğru mu?

M: Yok üniversiteden 1 yıl önce.

F: 1 yıl önce geldin.

M: Dershaneye...

F: Hımm o buradaydı zaten söylemiştin. Burslu okudun, sana bir de para verdiler.

M: Evet. Bir de araba verdiler. Bunu saklıyorum, benim için çok büyük bir gururdur bu. Aylık çok iyi bir para var, sözleşme yaptılar benimle, çok iyiydi yemeğimize kadar yediriyorlardı yeter ki ders çalışın diye. Biz de Taksim'e falan giderdik. İstanbul'a ilk kez gelmişiz, ne yapacağız yani Taksim çok cazip geliyor. Konsere falan gidiyorsun, clublar var yani süper. Gidiyorsun kızlar var falan; süper, biz oradan çıkmazdık.

F: Hıhı.

M: Arabasını çaldık. Hiçbir şey de bilmiyoruz. Yani ehliyet falan da yok. Öyle polis falan çevirirdi. O dönemde bizden beklenenin tam tersini yapıyorduk. Dershane benimle sözleşme imzaladı; ben çok hırslıydım, biraz o anlamda seviyorum kendimi. Araba falan veriyorlar çok farklı bir piyasadır derece yapınca tabi dershane senin fotoğrafını asacaktır, bunun için dershaneler sınav öncesinde dershaneler sözleşme yapıyorlar. Mesela arkadaşımla yapmamışlardı benimle yapmışlardı; ama o derece yaptı.Böyle olur.

F: Peki sen kendini nereli olarak görüyorsun? Böyle bir şey sorsam.Nereye daha yakın hissediyorsun kimlik olarak?

M: Araftayım aslında yani şehir olarak da. Araf kelimesi benim ruhumu çok yansıtan bir kelime. Ne orada olmak ne burada olmak.

F: Hıhı.

M: Çünkü; gerçekten öyle hissetmiyorum. Diyorum ben Adıyamanlıyım ama insanlara bakıyorum ben onlar gibi değilim ki, ben iyiyim kötüyüm anlamında söylemiyorum; hayatlarında bir şey okumamış, sinemaya gitmemiş, eşine seni seviyorum diyememiş insanlar.

F: Evet.

M: Bu bence çok ayıp. Geçen dayım geldi mesela; ben eşime hiç seni seviyorum dedim. Dedim dayı "aptallık ediyorsun" yani; bu marifet değil ki aptallık, gerçekten. Sana emek veren, çocuk doğuran; kahrını çeken, hani evlenmişsin sen onunla...O insanları kendime hiç yakın görmüyorum.

F: Hımm.

M: Şehir olarak İstanbul'u çok seviyorum, Anadolu'daki tipik bir şehri de seviyorum. Güzel şehirler var. Malatya da güzel bir şehir.

F: Hıhı.

M: Eskişehir de güzel bir şehir.

F: Evet.

M: Ama her anlamda arafta olmak bana çok özel geliyor.

F: Bu iyi geliyor sana?

M: Evet bu iyi bir kıvam geliyor.

F: Şu an kiminle yaşıyorsun burada?

M: Ev arkadaşım.

F: Ev arkadaşın var. Eee 2 kişi yaşıyorsunuz?

M: Hıhı. O da liseden arkadaşım, diş hekimliği okuyor.

F: Hımm.

M: Marmara'da, Nişantaşı'nda. O da mesela etrafında çok güzel kızlar var, iyi bir

ortam falan... O da biraz şey böyle; evden okula, okuldan eve bir tiptir.

F: Hımm.

M: Çok gece hayatı yok, içkisi yok, şusu yok busu yok. Yani tipik Anadolu insanı, korkarak yaşayan bir insanlar. Onu da eleştiriyorum aslında hani.

F: İyi birlikte yaşayabiliyorsunuz, bu kadar farklılığa rağmen.

M: Korkunç bir özgürlük var ama.

F: Evet peki, şeyi de sen paylaşabilirsen M sevinirim. Biliyorsun sosyoekonomik düzey de bu araştırmalarda bir şekilde gösterge oluyor bir şeyler için.

M: Tabi.

F: Bir şeylere bakmak adına... Bunu da tabi işte gelir orta, üst düzey, yok alçak demek çok saçma bir şey oluyor neye göre alçak neye göre yüksek diye.

M: Milli gelire göre.

F: Evet yani açıkçası çok ondan kaçınmaktan yanayım. Ortalama bir en azından senin hayatında aile geliri de olabilir, senin gelirin de olabilir. Böyle bir bilgiyi paylaşırsan da...

M: Benim gelirimden mi bahsediyoruz?

F: Bilmem sen nasıl görüyorsan. Çünkü senin hayatın biraz değişik oldu; yani değişikten kastım klasik bildiğimiz ailesiyle yaşayan bir öğrenciden farklı bir durum olduğu için..

M: Evet.

F: Ondan hani aylık gelirden sen nasıl anlıyorsan. Bu tamamen senin hayatınla ilgili. Çoğu kişi; çalışmıyor sadece eve giren parayı söylüyor. Ama senin eve giren para biraz daha farklı anladığım kadarıyla.

M: Evet. Benim dediğim gibi hem burs var...

F: Evet.

M: Hem özel ders veriyorum, oradan da bayağı para kazanıyorum.

F: Tüm kişilere bakacağız tabi burada, tek tek analizi yansımayacak.

M: Yok yok 1500 lira falan aylık bir harcamam oluyor.

F: Hıhı o zaman aylık ortalama gelirine öyle mi demeliyiz?

M: Evet. Yani kirasıdır, şudur, budur...

F: Bu senin tabi şeyin, ailenin aylık ortalama gelirine de böyle demeliyiz?

M: Yok.

F: Yoksa hiç onu zaten karıştırmayalım mı bu duruma?

M: O 4000 lira falan babamın.

F: Anladım; ama sen burada kendin bir şeyleri...

M: Evet.

F: Anladım. Onu da atlamamış olayım.

M: Ama ben ailemden böyle çok parasal destek...

F: Almıyorsun?

M: Alıyorum da çok kırılmasınlar...

F: Hımm, onlar da bir şey yapmak isterler diye değil mi?

M: Evet.

F: Peki.

M: Çok rahatladım, teşekkür ederim.

F: Niye?

M: Güzel bir sohbet oldu benim için.

F: Ne güzel. Çok teşekkürler aynı şekilde... Ben de şimdi atladığım bir şey var mı diye bakıyorum, gerçi olmazsa seni bulurum bir şekilde ama hani bulmuşken de

atlamayayım istiyorum. Biraz gerçi paylaştın ama daha netleştirmek adına, geldiğin yer ve doğduğun yer bunu belki Malatya ve Adıyaman ikisini de katmalıyız gibi anlıyorum ikisi ile de bağlantılı olduğun için; oralarda insanlar ne tür işlerle uğraşıyorlar? Biraz önce hani; teğet geçerek değindiğin için; gözlemlerin neler, fikrin var mı?

M: Var aslında evet.

F: Veya bununla alakalı söylemek istediğin şeyler?

M: Bu kadar şeyi herhalde ben insanları dönüştürmek için yaptığım kanaatindeyim. Çünkü diyorum ya çok koyu bir cahillik var. Benim için; eşine, sevdiğine, annene, babana seni seviyorum diyemiyorsan ne kadar eğitilmiş olursan ol bir değeri yok bunun.

F: Hımm.

M: Bu anlamda onlar hem daha korkarak yaşıyor hem yani ekonomik durumdan çok yoğun bir işsizliğim oldu; ama insanların yaratıcılığının da hiç olmadığı bir yer hani işsizliği öyle konuşuyoruz biz hani insanların eğitim seviyeleri talep edilen eğitim düzeyinin çok çok altında. Yani siz de biliyorsunuz; mesela üniversiteden mezun oluyor, gerçekten hiçbir şey bilmiyor. Bunların bir şirkete katacağı hiçbir şey yok.

F: Hımm.

M: Şirketin ona bir daha 3-4 yıl emek vermesi gerekecek. Ben şu anda şeyi çok iyi biliyorum; ben borsada çalıştığım zaman bilgim şu andan daha fazla, gerçekten daha fazla. Şu anda çok iyi bir öğrenciyim.

F: Evet.

M: Çok teori biliyorum, şunu bunu biliyorum, o zaman daha fazla şey biliyordum.

F: Hımm.

M: Evet. Üniversitede ben daha hazırlıkta bile değildim yani...

F: Evet.

M: İşte hazırlıktan sonra 1.sınıfta bıraktım, derslerle beraber. O zaman daha fazla şey biliyordum. O kadar ders okudum, kitap okudum falan filan; şimdi daha az şey biliyorum. O da şey yani; insanların bilgisi iş talep edecek kadar yeterli değil.

F: Hıhı.

M: Çok çok çok tembeller yani. İnsanlar oturuyor, kalkıyor...Neresinden tutacağımı bilmiyorum yani. Bunda belki benim ailemin içinden insanlar da var, tabi Türkiye’de böyle bence. Daha farklı bir teenage grubu çıkıyor İnterneti bilen, iletişimi bilen, daha iyi ifade ediyorlar yine de ama , içi boş gibi yani. . Bakalım bir yerde dengesini bulacaktır. Oradaki insanlardan biraz korkuyorum biliyor musunuz.

F: Hımm.

M: Öyle biri olmak istemiyorum. Her anlamda.

F: Hıhı.

M: Yani ben daha eğitimliyim, benim için hiçbir önemi yok; geçen mesela kız arkadaşım da bu üniversitede okuyor...

F: Hıhı.

M: kız arkadaşıma dedim ki benim için eğitilmiş olup olmamanın, zengin olup olmamanın, babası Türkiye’nin 74.zengini, hiçbir önemi yok diyorum yani gerçekten önemi yok. Ben öyle birini seveceğim, öyle biriyle evleneceğim diye bir şey yok. İlkokul mezunu bir kadına da aşık olabilirim.

F: Hıhı.

M: Doris Lesling.. 2008 ‘de Nobel Edebiyat ödülü aldı. İlk okul terktir. Ne olacak ki, Nobel Edebiyatı aldı ama ne olabilir ki. O anlamda Türkiye’nin resmi...

F: Evet.

M: Kemalist eğitimin hiçbir şey katmadığını düşünüyorum, gerçekten. Ortak algı, ortak şeyi konuşamıyorsak, öyle değil mi? çok Tamamen kopuk fikirler, insanlar da çok kopuk. Yani eğitimin çok özgürleştirdiğine inanmıyorum. Bunu Amerika’da çok gördüm. Orada bir toplantı işte, “think tank “ gibi tartışıyoruz bir şey...

F: Hıhı.

M: Orta Doğu’yu mesela. Bizim Türkler,orada birkaç Türk de var işte; onlar gerçekten çok zeki insanlar, Columbia’da okuyor mesela. Yani en iyi okullardan biridir dünyada.

F: Hıhı.

M: Ama özgür düşünemiyor, yani tabularını yıkamıyor. Yani Atatürk olmasaydı diyemiyor mesela veya Türkiye Amerikan mandası olsaydı, ya Osmanlı kötü müdür acaba?; mutlaka iyi- kötü anlamda şey yapmıyorum ama bu tabuları yıkamadık. Gerçekten özgür düşünce yok; adam her şeyi diyor, şu olmasaydı Nixon olmasaydı diyor.şu olmasaydı..diyor.

İnsanlar,

F: Hıhı.

M: mesela 2 gün önce kahveye maç izlemeye gittim. En arkaya geçtim.

F: Hıhı.

M: Onları hep böyle gözlemledim. Herkes aynı; saç tıraşı, sakal tıraşı, duruşu, oturuşu. Herkes çay içiyor; ya biri de oralet içsin başka bir şey içsin. Hayır herkes çay içiyor. 30 kişiden herkes çay içer mi? Birinin canı kola çekmiyor mu? Ondan bahsediyorum.Temelde olmak istediğim şey; sevgilime ve sevdiğime gerçekten değer vermek ve onu sevdiğimi söylemeyi bilmek. Ben babamdan da bizim yanıımızda en azından, anneme böyle bir şey söylediğini duymadım. Belki az kaldım onlarla ama...

F: Hıhı.

M: İnşallah söylemiştir.

F: Hıhı.

M: Bu önemli. Çünkü Aristo diyor ki hani bütün her şeyin amacı mutlu olmak. Para kazanmanın da hırsın da her şeyin sonunda mutlu olmak.

Müthiş bir yol var mutlu olmak için..

Çok yakın bir arkadaşım var İTÜ’den bir kızla evlendi geçenlerde. Bence çok müthiş bir şey yaptı. Ailesinin bile haberi yok. Ben orada biraz daha arkadaşşıma daha yakınım. Çünkü ben ne olursam olayım, gittiğimde psikolojiden evlenmen uygundur diyecekler, ne yapıyorsunuz diyeceğim?

F: böyle ihtimaller oluyor mu? Öyle şeyler var

M: Tabi ki. geldiklerinde kız arkadaşın var mı diye sorarlar. Her geldiklerinde kız arkadaşım değiştiği için.

Ama iyi yani,

F: Biraz o zaman oranın etkisi; oradaki insanlardan farklı olma arzusuna dönüşmüş görünüyor yani özetleyecek olursak.

M: Bence olmalı gibi. Ben mesela 15 yaşına kadar yani ergenliğe kadar hiç konuşmadım ama sonra hiç susmadım. Gerçekten hiç susmadım. Yine onların sözleriyle de biraz farklı oldum. Geçen gün bir yerde okudum Şems diye bir karakter var; Elif Şafak’ın kitabında geçer.

F: Daha yeni onu ziyaretten geliyorum.

M: Aaa öyle mi?

F: Hıhı.

M: Benim mesela şu an en büyük favorim Şems'dir. Beni ne kadar etkilediğini anlatamam. Yani bir olay karşısında Şems nasıl düşünür, bu bana daha sabır katıyor gerçekten. Mevlana beni o kadar etkilemiyor mesela. Mutlaka söyledikleri ile cezbediyor ama; Şems'in aykırı modeli beni daha çok cezbediyor. Şems diyor ya hani babasına; tamam ben senden doğdum ama ben başka biri olacağım. Bu bana çok yakın geliyor. Ben orada yapamazdım.

F: Burada herhalde en etkili olan şey; senin hani ilkokuldan...

M: Olduğum gibi olmam.

F: Bir de seçtiğin...

M: Bende bir de hani okulun, arkadaşların hepsinin bir önemi var. Ama ben hiçbirine özlem duymuyorum. Bir kaç tane rol model var,

F: Hıhı. Bir de yatılı hayat da biraz etkili oldu değil mi?

M: Evet.

F: Yatılı hayat nasıl bir şeydi? Biraz da kısaca ondan bahsedersen sohbetimizi onunla bitirelim.

M: 100 tane çocuğum olsa bir tanesine bile yatılı okutmam o kadar söyleyeyim.

F: Eyvah eyvah. Nesi çok fena?

M: Neresinden tutayım.

F: Senin alışmanda ne tür etkisi oldu kararlarında?

M: Bir tane hazırlıkta hocam vardı buradan Bahçeşehir Üniversitesi'nde benim dedi annem yoktu ben de böyle oldum. Çok aykırı bir adamdı. Çok orijinal diyeyim yani. Çok aykırı, işini çok iyi yapan bir adamdı. Yani ben de yurttan okudum böyle oldum. O anlamda, Çalışman gerekiyor falan, bazı şeyleri hayal etmek daha kolay geliyor ama tabi çok canım yandı. Yani şehirde büyüyen çocuğun kaldırabileceğini düşünmüyorum.

F: En büyük sorun ne orada?

M: İşte yani o aile şefkatinden, havasından uzak kalıyorsun.

F: Hımm.

M: Kendi kendine büyüyorsun. Yani ben kendi kendime büyümüş bir adamım. Ama işte 18 yaşına geldiğimde dedim ki benim bildiğim her şey yalan. Kadınlar hakkında, kitaplar hakkında; çünkü kendi kendine büyüyorsun. Sonra İstanbul'a geldiğimde bir daha yıktım her şeyi, bir daha oluşturmaya çalıştım. Ben dediğim için doğrulardan, hayır. Biraz daha araştırayım, öğreneyim durumuna geldim.

F: Hıhı. Biraz dışarıdan da beslenmek?

M: Hıhı.

“Oldum demek aslında olmamışlığın göstergesi”

F: Peki M. Çok teşekkür ederim. Samimiyetle, güzel güzel seni dinledim, sağ ol.

M: Ben teşekkür ederim gerçekten.

KOD: EAeko3E#08	
Anlam Verme Kaynağı	İlgili Birimin Anlamı
Adıyaman'da.(doğdum)	#08 Adıyaman doğumludur.
Ailem hala orada, aslında Malatyalıyız. Babam memurdu, ondan dolayı Adıyaman, Antep, Malatya gezdi baya. Evet. Bir kaç yılda bir tipik memur ailesi. Biz de gezmiş olduk, ben de gezmiş oldum. Malatya, Antep, Adıyaman... .. birkaç yer daha gezdik de ben Anadolu Lisesi'ni kazandım. Biraz yatılı okudum. Yani Anadolu Lisesi'nin pansiyonunda okudum. O yüzden gençliğim, yani o yaşlarım Adıyaman'da geçti diyebilirim. Evet ama parçalı parçalı. Evet, Birkaç ay mesela Malatya'da, birkaç ay orada birkaç ay burada. Yani ortada yakın ilişkilerimiz, ailevi bağlar var. Ziyaretler, orada kalıyorsun. Evimiz falan var. Öyle yani sadece bir yerde olmadım.	Ailesi aslında Malatyalı olup, babasının memur olması gereği Antep, Malatya gibi farklı illerde bulunmuşlardır Adıyaman'da bir dönem bulundukları yerler arasındadır . #08 ortaokul ve lise dönemini yatılı olarak kazandığı Anadolu Lisesi'nde Adıyaman'da geçirmiştir. Ancak dönem dönem diğer illerde de bulunmuştur.
(Peki ailem hala orada dedin. Doğru mu duydum? -: Evet, orada. Emekli oldu geçen sene babam. Telekomünikasyon firmasında yöneticiydi. Birkaç ay oldu zaten. Şimdi oraya yerleştiler. Öyle devam ediyorlar.Yoo, annem çalışmıyordu. Yani aslında klasik Türk aile. Anne çocuklarla ilgileniyor. Babam çalışıyor. Biraz hırslı bir adam. Ben biraz ona çekmiş olabilirim. Ben de çok hırslıyım. .. Biraz yükselmeyi falan seven bir adam. Yani daha böyle sıfırdan başlayıp, lisans mezunu falan değil. - lise mezunu. Ama diyelim yükselebilmiş kendi kurumunda, amcam aynı kurumun müdürüydü. Babam işte şefi. Beraber çalıştılar baya bir süre. babamın büyük kardeşi	#08'in ailesi halen Adıyamandadır. Babası telekomünikasyon firmasında (o zamanlar kamu olan) önce şef olarak çalışmaya başlamış, yükselerek başka kademelerde yöneticilik yaptıktan sonra uzun yıllar çalıştığı kuruluştan yakın dönemde emekli olmuştur. Uzun yıllar amcasının da müdür olarak çalıştığı kurumda birlikte çalışmışlardır. Annesi ise daha çok çocuklarla ilgilenmiştir. Bu durumu “ klasik türk ailesi” olarak tanımlamıştır. Babasını ona Gore sıfırdan yükselmiş biri olarak hırslı biri olarak görmektedir. Babası lise mezunudur.
-Kardeşi. İyiydi yani çok hani güzeldi. Ben aslında pek aile yanında kalmadım da diyebilirim. Çünkü ilkokuldan sonra Anadolu Lisesi sınavını kazandım. Hep böyle başarılı bir öğrenciydim ilkokuldan itibaren. İşte	İlkokuldan sonra yatılı okuduğu için fazla ailesinin yanında kalamadığını ifade etmiştir. O dönem dersane vb. yerlere gitmeden kendi çalışmasıyla başarılı olmuş, kendi bölgesinin o dönemki en iyi okulu olduğunu

dershaneye falan gitmeden böyle, o dönemde iyi bir başarıydı. Anadolu Lisesini kazanmak. O bölgenin en iyi okuludur benim okuduğum okul. Çünkü o zaman Fen Lisesi falan yoktu o bölgede. İşte 7 yıl falan orada okudum. İyiydi yani. Benim aslında daha çok arkadaş grubuyla büyüdüm diyebilirim. Ya çok böyle ailede, yani tabi her erkek çocuk gibi ben de anneme çok bağlıyım çok severim ama çok böyle şey değildir, daha arkadaş grubunda büyüdüm, yetiştim diyebilirim. Arkadaş, dostluk bizde çok çok önemlidir.	söylediği Anadolu Lisesi'ne girmiştir. Yatılı okumuş olması gereği, #08 daha çok ailesinden ziyade arkadaş grubuyla büyümüştür. Bu açıdan örneğin annesine çok düşkün olarak kendisini tanılamasına karşın dostluğun kendisi için öneminin büyük olduğunu ifade etmiştir.
(Peki baban emekliyken bir şey yapıyor mu?) Evet şu anda muhtar seçildi. Aslında herhalde biraz onun için emeklilik istedi. Dediğim gibi biraz böyle hırslı bir yapısı olduğunu gösterdi. çünkü boş durmayı sevmeyen bir adam Ben de şimdi mesela ÇAP yapıyorum. Bölüm birincisiyim. Kulübüm var işte, kendimce bir yoğunluğum var. Lise'de daha yoğun olduğumu hatırlıyorum. Lise'de okul birincisiydim, okul başkanıyım, halk oyunları başıyım, futbol oynuyordum, basketbol oynuyordum. Böyle evet çok küçük bir yerdi ama, çok aktivite yapıp, hayatı değerlendirme taraftarıyım. O da biraz öyle herhalde. Bu anlamda biraz benzeştigimi düşünüyorum.	#08'in boş durmayı sevmeyen biri olarak tanımladığı babası bir süre önce emekli olmakla beraber, yakın zaman önce, muhtar seçilmiştir. Kendisini de pek çok yoğunluğu olan bir olarak benzer görmektedir. Bir yandan ÇAP yapmakta olan#08, aynı zamanda kulüp etkinliklerini sürdürürken bölümünün de birinci olarak öğrenciliğini sürdürmektedir. Lisedeyken de okul birincisi olarak aynı zamanda okul başkanlığı yapmış futbol, basketbol, halk oyunları gibi uğraşları olmuştur. Küçük bir yerde hayatı değerlendirebileceği pek çok uğraşının olmasını babasına benzetmektedir.
(Böyle biraz örneğin gibi mi olmuş?) - Yoo modelim değil.Yo -Aslında olmak istemediğim bir model. - Çünkü memur. Çünkü memur yaklaşımı. EEG, çünkü bir bütçe var elinde, onu ayarlamaya çalışıyor. - Ama o şey herhalde, yani mesela Ankara'ya gittim birkaç hafta önce. İnsanlar çok aynı tipolojide oradan işte herhangi birini al, pek bir farklı davranış sergilemiyorlar. Geçen hafta sonu Eskişehir'deydim, orada da öyle. Memur kenti kavramı, memur insanının ruhunu da memurca yapıyor Yani bence ruh olarak önemli. Sen de öyle olmamak istedin - Evet, öyle olmama taraftarıyım. Çünkü, hayat o değil yani. ... Mesela Hrant Dink'in	Bu ortak yöne rağmen, babasının memur olması gereği aslında kendisinin olmak istemediği bir model olarak görmektedir. Memur yaklaşımı olarak belirli bir bütçe ile yaşamak durumunda olmayı tanımlamıştır. Ankara'ya veya Eskişehir'e gittiğinde de bu konuda gözlemleri oluşmuştur İnsanların bu tür “memur kentlerinde” benzer “memur davranışlarını” sergilediğini düşünmektedir. Bu bakış doğrultusunda, öyle olmama arzusu oluşmuştur. Pek çok memurun durumunun iyi olmayışını Hrant Dink'in “ayakkabısının delik oluşuyla” örneklemiştir. Kendi aile durumlarının ise memur ailesi olarak babasının yönetici olması gereği yine de koşullarının “normal memurlara” göre 3-4 kat daha iyi olduğunu ifade etmiştir.

öldüğü sahneyi hatırlıyorum. Ayakkabısı delikti mesela. Ya her memurun çocuğunun ya da kendisinin, bizim durumumuz çok daha iyiydi yani. Yöneticiydi.. Normal memura göre 3-4 katı kadar daha iyi durumdaydık ama normal memur ailelerini biliyorum yani çok böyle bu anlamda çok rahat hareket edemeyen insanlar... Bu davranışlarına da yansıyor, cesaretlerine de yansıyor bence. Benim korktuğum taraf bu. Yoksa işin parasal kısmı değil kesinlikle. İnsanın ruhunu kötüleştirilmesi, ben bundan korkuyorum. Çünkü şu anda çok böyle KPSS falan, herkes çalışıyor, ediyor falan benim de var arkadaşlarım, çok hırslı bir ortam... İnsan memur olmak için, 2000 lira maaş için neden bu kadar çalışır ki? Bence çok yanlış. Onları da eleştiriyorum, bunun için bu kadar emek veren, kendini paralayan insanları da eleştiriyorum. Çünkü sistem buna çok müsait. Çünkü sistem daha devletçi. İnsanlar da devletçi oluyor. Bu bana çok ters geliyor, çok yanlış geliyor. İnsan sisteme karşı olur bence. Her anlamda yani. Sistemin gücün tarafında olmaksansa, daha hakkın tarafında olmak, daha özgürlüğün tarafında olmak lazım. Bana bunlar daha sıcak geliyor. Hep daha sıcak geldi.	Memurların bu tür sınırlarının olmasının davranışlara yandığını, cesaretlerine yansıdığını düşünmektedir. Bu durum onu kokutan tarafı oluşturmaktadır. Örneğin KPSS sınavı için bu kadar hırsla çalışılması gereken bir ortamın oluşunu da eleştirmektedir. Sistemin devletçi yapısını bu talebin desteklediğini düşünmektedir. #08', kişinin sisteme karşı durması gerektiğini ifade etmiştir.
-Seçimlerimde hırslarımın çok rol oynadığı kanaatindeyim. Biraz, aslan burcuyum. Çok klasik aslan burcu erkeğiyim. Çok işte ben merkezciyim. Daha lider olmaya çalışırım. Doğal yetenekleri olduğuna inandığım bir burç. Gittikçe mütevazileşiyorum. O akademik, biraz daha akademik kimlik kazanıyorum. Yani daha kavramsal düşünen, ben söylediğim doğru değil de, ortada bir doğru var, bir teori var tartışalım, konuşalım. Benim de yanlışım varsa düzeltelim. Bu noktaya geldim. Bu bence hayatın amacı. Amaç olarak şey, biraz daha ben böyle şey Platoncuyumdur, biraz daha böyle araştırılsın, öğrenilsin biraz daha böyle değerlendiririm. Akademik alanımda böyle tabii. Alanımı da böyle görüyorum. Bizi doğru yola götüren bir süreç gibi görüyorum. Yoksa ne parasal anlamda bir tatmin sağlayacak benim gibi birine, ne de başka bir anlamda bir tatmin sağlayacak. Ama daha, daha ben dedim doğru mantığından uzaklaşmak istiyorum. Çünkü	#8, seçimlerinde hırslının çok rol oynadığını belirtmiş, ben merkezci ve lider özelliklerini bu yönünü arslan burcu olmasıyla da bağlantılandırmıştır. Son dönemlerde kendisini de biraz daha mütevazileştirdiğini düşünmektedir. Akademik bir kimlik kazandığını, daha fazla kavramsal düşündüğünü olanı tartışmaya açık olduğunu ifade etmiştir. Araştırılsın, öğrenilsin mantığını Platoncu oluşuyla açıklamıştır. Alanında da bu mantığı kendisini daha doğruya götüren bir süreç olarak görmektedir. “ benim dediğim doğru” yaklaşımından uzaklaşmanın önemine değinmiştir. Bugüne kadar daha çok bu şekilde baktığını ve bundan uzaklaşmaya çalıştığını ifade etmiştir.

ben hep böyle oldum yani, ben yaşadım çok, yaşayarak öğrenen bir insan oldum. Yaşadım, öyleyse doğrudur. Bunlardan uzaklaşmaya çalışıyorum biraz. □	
(Eee akademik tarafta ilerlemek istediğini mi kastediyorsun şu anda? Akademik kariyerimi düşünüyorsun?) - Evet. Bu kadar çabam da zaten bu yüzden. .. Yani şeyde çok yoktu mesela, lise döneminde böyle hırslarımız yoktu. Böyle bir rekabet ortamı da yoktu. Burada çok fazla var. O zaman çok daha iyi bir üniversiteye falan girelim diye şey yapıyorduk ama, onlar da bize böyle bir hırs, yani o hırsın yarattığı şeyler. Mesela, benim için, burada dershaneye gittim ben. Dershane aylık bize para ödüyordu, dershaneye devam etmemiz için. Normal öğrenciler dershaneye para öder. Dershane bize ev tutmuştu.	Şu anda tüm çalışmalarını, çabasını ileride düşündüğü akademik kariyer için ortaya koymaktadır. Lisede bu denli bir hırs ve rakabet ortamının olmadığına değinmiştir. Ancak dershaneye giderken iyi bir üniversiteyi kazanabilmeleri için , dershaneye devam etmeleri için aylık ödeme yapıldığını, ev tuttuğunu ifade etmiştir. O dönemdeki diğer arkadaşının kendinin daha hırslı olmasına ve daha yüksek puan yapmasına karşın Türkiye ikincisi olduğunu belirtmiştir. Daha çok kendisinin “ birinci olmak ya da olmamak” çizisinde durum gördüğünü ve bu kadar hırslı olmanın insanı yıpratmış olduğunu düşünmemektedir. Bu durumu Marx’ın “bazen iyi en iyiden daha iyidir” sözüyle açıklamıştır. Artık en iyi yakalamaya çalışınca bazı şeylerin olmadığını düşünmektedir.
-2 kişiydik. Arkadaşım Türkiye ikincisi oldu. Ben ondan daha hırslıydım, ben daha üstteydim, 10 puan daha yukarıda yapıyordum. [...] Ya Türkiye birincisi olacaksın, ya işte 1500. çok fark etmiyor. Olmak ya da olmamak noktası... Bu çok yıpratıyor. Bu kadar hırslı olmak insana... Marx’ın da bir sözü var yani, “bazen iyi en iyiden daha iyidir”. Ben buna çok katılıyorum. Yani çünkü en iyiyi yakalamaya çalışınca olmuyor. Yani olmayabiliyor. İyi var zaten. (En iyi var mı diye de bazen insan soruyor değil mi?) -Çok katılıyorum yani. Yeni yeni anlayabildiğim şeyler. Bu anlamda akademik düşünebilmenin, kavramsal düşünebilmenin bana çok şey kattığını gördüm üniversite’de. Ama akademisyenliği burada kesinlikle istemiyorum. Txx hoca mesela çok sevdiğim bir hoca, onlar da biz sana yardımcı oluruz, devam et burada falan diyor. Seden abla da öyle diyor. Öğrenci asistanıyım ben aynı zamanda. □	Bu bakış açısındaki değişiklikte, üniversitede akademik düşünebilmenin, kavramsal düşünebilmenin katkı sağladığına inanmaktadır.

Ama mesela Bahçeşehir Üniversitesi benim için hayallerimin üniversitesi değilmiş kesinlikle. Master için de, doktora için de... Türkiye’de ki hangi üniversite? Çünkü Türkiye’de bir kaos ortamı , politize olmanın her insanda olduğu kanaatindeyim. (Nasıl etkiliyor bu seni? Nereye götürüyor seni bu düşünce?) -Kaçırıyor. Kesinlikle kaçırıyor. Geçen yaz Amerika’daydım. İşte orada üniversiteleri gezdim. Dünya’nın en iyi okullarını gezdim. Kendi alanımda Dünya’nın en iyi okullarını. Orada çok mutlu ve huzurlu olduğumu hissettim. Huzuru ilk defa tattım diyebilirim. Çok politize olduğumuz kanaatindeyim. Birey olarak da... Sistem rekabetçi bir sistem. Piyasa. Ama insanlar da rekabetçi. Yani otobüse binerken, sinemaya giderken, sürekli koşup birbirimizi ezmeye çalışıyoruz. Taksiye binerken belki. - Akademik alanın o atmosferi. Okuldan içeri girince tamamen farklılaşıyor. - Çok daha akademik yani politik olmaktan uzak. - Burada ben mesela işte uzun saçla halamın evine giderken tereddüt yaşıyorum. Ben bunu seviyor olabilirim. Mesela top sakal, küpeliliği falan olsun. Küpeyi çıkardım böyle. Oraya gidince küpeli olamazsın. Saçını kes falan, işte böyledir. (Orası derken? Adıyaman mı?) : Orası da, arkadaşlarım da. Bazen hocalarda. Çok ideal geçinen hocalar da küpeli çocuk falan diye böyle ister istemez belki, öyle bir akıllarında kanca kalabiliyor. Ben insana faydanın netleşmenin çok çok önemli olduğu kanaatindeyim. -Hepimizin yaşadığı... Yani renkten, dilden... Etnik kimlik çok korkunç bir şey. Yani birinin mesela şu anda ne bileyim Diyarbakırlı olduğunu söylemesi çok zor gibi geliyor bana. Hemen böyle, hepimizin ister istemez otomatik önyargıları devreye giriyor. Ben bir şeyle ilgili yargı, daha öncesinde fikir, daha sonra yargı, bilgiyle beraber bir şeyin oluşması kanaatindeyim. Yoksa renklerimize, kıyafetlerimize... -Yaşadıklarım. Yani şu an yaptığım her şey	Akademisyenlikle ilgili olarak sevdiği bir öğretim üyesinin Üniversitede devam etmesini desteklemesine karşın yurt dışında bir şeyler yapmayı arzulamaktadır. Şu an okuduğu üniversitenin hayallerinin üniversitesi olmadığını düşünmektedir. Master ve doktora içi başka herhangi bir Türkiye’deki üniversiteyi düşünmektedir. Burada kaos ortamının olduğunu ve insanların fazla politize olduğu kanaatinde dir. Bu düşünce onu ülkeden “ kaçırmaktadır”. Geçen yaz bulunduğu Amerika’da üniversiteleri; dünyanın en iyi okullarını gezmiş kendisini huzurlu hissettiğini ifade etmiştir. Burada insanların günlük hayatta sürekli koştururken birbirini ezdiğini gözlemlediğini ifade etmiştir (örn: otobüse binerken, sinemaya giderken, taksiye binerken). Amerika’daki akademik atmosferi politik olmaktan uzak ve farklı görmektedir. Bu duruma örnek olarak, halasının evine giderken, uzun saçlı şekilde olmaktan dolayı tereddüt yaşamasını vermiştir. Bu sebepten örneğin küpesini çıkardığını belirtmiştir. Bu şekilde görünmeyi bazı arkadaşları dahil olmak üzere, hocaların da istemediğini düşünmektedir. Özellikle etnik kökene bağı olarak örneğin Diyarbakırlı diye önyargıların devrede olmasını korkunç olarak nitelendirmektedir.
--	---

bir şeye tepkidir. Her şey. Uzun saç da, pembe t-shirt de, giydiğim ayakkabı da, çok başarılı bir öğrenci olmam da. Babam akademik anlamda buna çok yakın biri değil veya kardeşim. Ben tamamen bunun...	Şu an yaptıklarının dolayısıyla bu tür önyargıcı ve şekile ilişkin tutumlara yönelik tutumlara yönelik tepki olarak görmektedir. Aykırı olmayı savunduğunu belirtmiştir.
Biraz aykırı olmaya çok inanıyorum, biraz, tembellikten bahsetmiyorum. Eminim anlatabiliyordum. İnsanın ruhunun biraz daha özgürlüğe müptela olmasından, biraz da özgürlük için çok şeyini, belki çıkarını, her şeyini feda edebilmesi gerektiğini düşünüyorum. Biraz da o “Slumdog Millionaire” filmindeki gibi, daha çok yaşayarak, o sorulara cevap verebildiğini ve verebileceğimizi düşünüyorum. O kara kaplı kitaplarda hayat yazmıyor. Ben kesinlikle buna inanıyorum. Bölüm noktasında en büyük tercihim bu oldu. Yani hukuk yazabilirdim, Boğaziçi Üniversitesi yazabilirdim, ODTÜ yazabilirdim. Puanlarım hep buna yetiyordu mesela. - Ama ben ne bileyim böyle kravatlı, genel işlerden bir şey olmak istemedim. □	İnsan ruhunun özgürlükçü olması gerektiğine inanmaktadır. Bu amaçla yaşamak için “Slumdog Millionaire” filmini örnek olarak vermiştir; Yaşayarak sorulara yanıt verebilmenin önemli olduğunu düşünmektedir. Bölüm seçminde e bu bakış açısının çok etkili olduğunu ifade etmiştir. Puanının hukuka ya da Boğaziçi Üniversitesi, ODTÜ gibi üniversitelere yetmesine rağmen yazmamasını bu bakışıyla açıklamaktadır. Farklı olabilmek istemiştir.
Rol modellerim var. Her gencin vardır. Küçüklüğümde beri zaten... Ahmet Altan’ın bir kitabını okuyorum da “En Uzun Gece” diye. Bir tane karakter var, şey diyor orada yani, “dilsiz yaşayan gizli bir dindar gibi” bir cümle kullanıyor. Ben biraz böyle kendimi de, o cümleyi... Temelde inançlıyım. Yani gerçekten Allah’a çok inanırım. Özel bir bağ, hani öyle olması gerektiğini düşünüyorum. Öyledir de. Ama yaşantım olarak hiç mesela [...]. Belki öyledir. Bunu seviyorum. Böyle olmayı seviyorum.	#8’in Küçüklükten beri bazı kitaplardaki karakterlerden yola çıkarak rol modelleri bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi Ahmet Altan’ın “En Uzun Gece” kitabında bulunmaktadır. dilsiz yaşayan gizli bir dindar benzetmesinden yola çıkarak, Allah inancının olduğunu ancak yaşantısında bunun yer almadığını ifade etmiştir. Böyle olmaktan hoşnuttur.
Dönem başında ortalama, şimdi derece yaptık biz. Yani hem bursluyuz, hem derece yaptık. Hesap numarası veriyorsunuz şeye. Onlar da size para yatıracaklar. Bir tane hanımefendi var. Bankanın hesap numarasını verdim. (Bu şaşırtma senin hoşuna gidiyor?) Evet yani. Bence bu güzel gibi geliyor. Evet, evet. Mali İşlerde bir bayan. Yüzünü bile hatırlamıyorum. Şey dedi böyle, siz ne için dedi. İhtiyaç bursu falan mı? Hayır dedim yani, başarı bursu için. Siz mi? Evet. Burslu musunuz? Evet dedim bursluyum. Bir de ortalama mı yaptınız? Evet yaptım. Allah Allah! falan dedi. Ya hep bu böyle	#8 insanlar şaşırtmayı, önyargıları yıkmayı sevmektedir. Bu duruma örnek olarak, Mali işlerdeki bir bayanla yaşadığı durumu vermiştir. Kendisinin bu görüntüsüyle burslu oluşuna, ortalama yapmış oluşuna inanamayışını aktarmıştır. Bir başka örnek ise 1. Sınıftan özel ders isteyen bir öğrencini önce kendisini “çalışkan” olamayacağını düşündüğünü sonradan iletmesidir. Bu denli başarılı bir öğrenci olduğuna pek çok kimseyi inandıramadığını ifade etmiştir. “ çalışkan , iyi aile çocuğu tipinin “olmaması”yla ilişkilidir.

tipolojiden hani bahsediyorum ya. böyle biri olmamak beni mutlu ediyor. Kadın da inanmıyor yani sen mi yaptın diye. Ortalamayı. İlk dönem mesela, işte 1. sınıflardan biri özel ders istedi. Tamam verebilirim dedim, vaktim var. Baktı bana mesela, daha sonra anlatıyor bana tabii ki. Sen herhalde çalışsan bir adam olamazsın. Sonuçta ben de İstanbul'dayım. ÇAP yaptım. Bölüm birincisi oldum. Ortalamamı falan... Öyle konuştuk yani. Şey oluyor. Böyle inanamıyorlar. Bu da benim hoşuma gidiyor. Sende hiç çalışkan, şey tipi yok. -Yani, iyi aile çocuğu tipi yok. -	
Bağların önemli olması iyi yani. Ailede de, sevgilinle de... Ama yaşayış olarak bunu mutlaka böyle...(Öne çıkarmak	Aile bağlarına yaşayış olarak #8 önem verdiğini ifade etmiştir.
) -Bunun tam tersi de olabilir. Bölüm anlamında şeyin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ben liseden beri borsacıydım. Borsadan para kazandım -Baya yani, param vardı. Ve o parayı ben liseden beri borsada birkaç katına çıkardım. (Birisini vasıtasıyla herhalde? Yaş sınırı yok mu?) - Yok. - Hesap açabiliyorsunuz. Şu anda da var. [xx diye bir şirketle çalışıyorum. -Tabi yani ilkokuldan önce, okula başlamadan ben rakamları halletmiştim Ama orada şey kendine yeni bir alan buluyorsun. Bir de biraz içgüdüsel. Ben içgüdüye inanıyorum yani. Bir bakıyorsun sen de buluyor olabilirsin. O da buluyor olabilir. Yani, bir baktım ben bu işten çok fazla anlıyorum. Yani bir arkadaşımın parasını 4 katına falan çıkardım. Mesela hisse senetleri var. Hisse senetlerine bakıyorsun tabii teknik analizler de var. Bunları da... biliyorsun - - Biraz da işte birkaç yere daha bakıyorsun. Diyorsun bu kağıt çıkar. 10 katına falan çıktı mesela. Geçen sene birkaç kağıt seçtim yine	Bölüm seçiminde; ekonomi okumasında etkili olabilecek bir başka unsur, liseden beri borsa ile ilgilenmesidir. Borsadan para kazanmış hatta parasını bir kaç katına çıkarmıştır. Şu anda da bir şirkette çalışmaktadır. Rakamlarla olan ilişkisi ilkokul öncesine dayanmakta olup kendi tabiriyle onları “halletmiştir”. Daha sonrasında borsayla uğraştığında da içgüdülerinin de yardımıyla kendisine bir alan yaratmıştır. Teknik analizlerden de yeri geldiğinde yararlanmaktadır. Borsadan hem çok keyif almakta hem de iyi gelir etmektedir. Hatta çamaşır makinesi, kira gibi giderlerini bu yolla karşılayabildiğini belirtmiştir.

-: Ama ben dediğim gibi, evimdeki çamaşır makinesini bile borsadan, kiramı falan hep ondan karşıladım. Yani hem para kazanıyorsunuz, hem de çok keyfili geliyor bana. Ekonomi seçmemde bunun önemli bir etkisi herhalde vardır. Yani finansçı değilim. Daha çok makro ekonomi, daha makrocuyum. Ama işte ondan kaynaklanan bir baktım bu bölümdeydim... Yoksa ben fenciyim yani. Fen çıkışlıyım. Tipik Anadolu ailesi. Doktor ol oğlum. Nene'nin dizleri ağrır falan mutlaka doktor ol. Yani ben göz doktoru falan olacaktım mesela. Kendimi burada buldum. .	Dolayısıyla okuduğu bölümün etkisiyle makro ekonomi konusunda daha bilgilidir ve borsa ilgili bununla ilişkilidir. Den çıkışlı liseden mezun olduğu için ailesi daha çok doktor olması yönünde teşvik etmiştir. Hatta “ göz doktoru” olacakken kendisinin bu bölümde bulunduğunu ifade etmiştir.
Her şey birbirine giriyor. Yani aşık oluyorsun, bir şeye kıızıyorsun.yani.. (Öyle mi oldu senin de?) -: Evet, evet. (Nasıl göz doktoru olmaktan dönüverdin? Dedğin için söylüyorum.) - Biraz aykırılık belki de diye düşünüyorum. Yani Boğaziçi kazandım ama olmadım yani. Mutlaka en iyi okul bahsidir. Hayır değil. Mesela kazanıp da gitmemekten bahsediyorum. Veya ODTÜ’den veya iyi birkaç üniversiteden... Ben hayatta Ankara’da okumam dedim. Ankara’ya gitmem için yalvardılar. Ne olur git, sosyal okuyacaksan da Ankara Siyasal oku. Hayatta okumam dedim. Özel üniversite okuyacağım. Neden? İşte yurt dışına daha rahat çıkarım falan. Bu anlamda bir özel üniversite tercih ettim. Danışmanımın yani Bahçeşehirin de etkisi vardı. Çok, yani o benim için çok önemli bir rol oynadı. Dershane danışmanım çok önemli bir adam. -ÖSS’ye hazırlanırkenki danışmanım bana bu okulu yazdırdı ben de itiraz etmedim. (Evet etkili oldu diyorsun?) - Etkili olmadı ya, bayağı yazdırdı. Yani ekonomi olmazsa İşletme Enformatiği olurdu, İşletme olurdu. Ama iktisat daha bana yakın bir şey. Çünkü daha matematik var. Ben sayısalcıyım yani; çok iyi bir sayısalcıyım. Hani matematik olmadan yaşayamam. Matematik olursa daha rahat olurdu.O manada İktisatta daha .çok matematik var.	Göz doktorluğundan vazgeçmesini, “aykırı” olmasına ve her şeyin hayatta birden birbirine girebilmesine bağlamıştır. Bu duruma örnek olarak “ açık olma” yı vermiştir. Üniversite seçiminde ise örneğin Ankara’da hiç okumamak istemesi etkili olmuştur. Yurt dışına daha rahat çıkabilme olanağı olduğunu düşünmesi gereği özel bir üniversiteyi pek diğer önde gelen üniversiteye tercih etmiştir. Bu süreçte dershaneindeki danışmanının oldukça etkisinin olduğunu belirtmiştir #8, ekonomi bölümüne kendisi için alternatif olabilecek bölümleri İşletme enformatiği veya İşletme.olarak sıralamıştır. Kendisini sayısalcı olarak tanımlamış, “matematik olmadan yaşayamamacığını” ifade etmiştir. İktisatta daha çok matematik olması gereği kendisine daha yakın bulmaktadır. Bununla beraber, matematik bölümü yazmamıştır. Parayla uğraşmak, para kazanmak için yeteneğini kullanmaktan keyif almaktadır. Şimdilerde ise daha çok bilimsel çalışmalara yönelmek istemektedir.

(Ama matematik yazmadın mesela?)- Yok yazmazdım matematik. Çünkü parayla da çalışmayı seviyorsun galiba? - Evet, evet. Para kazanmak yani bu doğal bir şey gibi geliyor bana, hem biraz yetenek gibi geliyor. Bir dönem öyleydi mesela ben hiçbir şey yapmıyordum; borsadan kazandığımla tatile gidiyordum, geziyordum, tozu yordum, kiramı ödüyordum ... - Sonra uzaklaştım. Daha bilimsel olarak istiyorum diye düşündüm.	
-Çocukken aslında benim ergenliğe kadar çok suskun bir çocukluğum vardı. Hiç konuşmuyordum. Buraya bırakın, 6 saat sonra gelin, yine beni burada bulabilirdiniz. Hiç ama hiç yaramaz değildim. Daha hayal dünyasında yaşayan bir çocuktum. - Ben nerdeyse 10 yaşına kadar 3-5 kelime falan etmişimdir, o kadar. - Okulla beraber birkaç kelime daha etmeye başladım, ama kendi dünyamda çok mutluydum. Çok çok mutluydum. Mesela günler falan olurdu annem oralara giderdi, herhalde şimdi aklıma geliyor konuştuğça, ben herhalde insanları gözlemliyordum. Çünkü şu anda da , psikolojilerini hem merak ediyorum hem de o doğal bir gözlem oluyor. Onları sırf dinlerdim, çok çok az konuşurdum diyebilirim. Ayrıca annem beni çok sever. Evet, orada tabi gözlem yaptığının farkında değildim, hala yani hiçbir zaman farkında değilimdir ama daha sonra böyle bir yeteneğimin ortaya çıktığını... İstanbul’u bu anlamda seviyorum yani. - Yeteneklerimin farkına vardım. İşte radyo programı yaptım İstanbul’da. Sesim, buraya gelince ya senin sesinde iş var olabilir ,dediler. (Kim dedi bunu?) - Radyocu bir arkadaşım vardı. Daha sonra seslendirmeler de yaptım. - Onun sesi eğitilmiş. Bayağı eğitilmiş, beraber..işte , şimdi Amerika’da okuluna devam etti o. - Beraber eğitim alıp, mesela Kurtlar Vadisi’ni seslendirenler falan bizim arkadaşlarımız. Onlar çok para kazanıyorlar bu işten. İşin parasının dışında bana böyle hiç	#8, çocukken, suskun biri olduğuna değinmiştir. Hayal dünyasına yaşayan, yaramazlık yapmayan bir çocuk olmuştur. Daha o dönemlerde çevresindekileri sessizce gözlemiş,çok az konuşmuştur. O dönemlerde bilinçli bir şekilde gözlem yapmış olmasa da, sonradan bu yeteneğini fark ettiğini ifade etmiştir. İstanbul’u da bu yeteneklerini ortaya çıkartabilmesindeki yerinden dolayı sevmektedir.Örneğin sesinin iyi olduğunu ve radyo programı yapabileceğini radyocu bir arkadaşının verdiği geribildirimle keşfetmiştir. Seslendirmeler yapmıştır. Çevresinde bu işi daha da profesyonel yapan arkadaşları bulunmaktadır. (dizi seslendirmesi vb..) . Bu alanı çok heyecan verici bulmakta hatta “ peşinden gitmeyi zaman zaman arzulamaktadır.

bilmediğim bir dünya çok cazip geliyor. Ne kadar cazip geldiğini anlatamam yani; her şeyi bırakıp onun peşinden gidiyorum. - ... hep böyle. Yani ben sahip olma hissinin seviyorum. (Radyoculukta ne yapıyorsun? Peşinden gidiyorum dediğin; yani seslendirme mi yapıyorsun?) - Yok, radyoda program yaptım. Oradan seslendirmeye atlayacaktık, hani eğitim alırım, eğitim dediğin de 1.000 liralık bir eğitim. Bir kaç haftalık, X Y filan vardı. - onların okulunda eğitim alıyorsun, 5 sene sonra falan, 5 sene sonra değil 2 sene sonra hem para kazanıyorsun , hem de bu işi yapan çok az sayıda insan var. Zaten eğitimle olan bir şey, doğal bir yetenekle olmuyor. Ses sermayen vardır ama bunu işlemesi gerekiyor. Ama oradan da böyle bir hevesimi aldım geçti. -Tiyatrocu arkadaşlarım vardı, otobüste filan, o da mesela sende çok iyi ses var falan filan dedi, tamam dedim ama biliyorum ki gitmeyeceğim.	Kendisi radyoda program yaptıktan sora eğitimini alarak seslendirmeye geçiş yapmayı düşünmüştür ancak hevesini bir bakıma yaptığı çalışmalarla aldığını hissetmektedir.
(İstanbul bana bir sürü şey keşfettirdi dedin, başka bunun gibi örneklerin var mı?) - Tabi kendimi tanıdım yani, biraz daha post modern oldum, daha liberal oldum. Liberalleştirdi bile hatta - İşte daha özgürlükçü her anlamda. -Hiç kimseyi hiçbir şey ile değerlendirmiyorum. Belki şu anda da ne kadar mülkü var, ne kadar kötü, ne kadar entelektüel benim için bunlar korkunç çağ dışı. bunlara çok önem veriyorum yani, bu tarz insanlarla arkadaşlık ediyorum, böyle hocalarla gidip konuşuyorum, bir şeyler soruyorum, öğrenmeye çalışıyorum. Şu anda bu var yani biraz daha böyle saflaşmaya yakın...	İstanbul'un kendisini tanımasına katkı sağladığını ve daha liberal; özgürlükçü olmasında etkili olduğunu belirtmiştir. Bundan kastı insanları mülkleri, entelektüel oluşlarıyla vb. özellikleriyle değerlendirmiyor oluşudur Arkadaşlarını da kendi görüşün uygun olarak seçmektedir
-Biraz da işte ben akademisyen olmak istiyorum. Şey oluyor böyle; çalışmak yani sadece akademisyen olmak, sadece öğrenme, araştırma heyecanı bile yetiyor.	.Akademisyen olmak istemekte, çalışmak, sadece öğrenmek onu heyecanlandırmaktadır.
(Çift ana dal yapmaya nasıl karar verdin?)- Tamamen hırslarımla ilgili... Bir de bölüm yetmiyor bana. - Psikoloji de okurdum, hiç mühim değil. Bir bölüm yetmiyordu, kesinlikle yetmiyor.	Çift ana dal yapma kararını hırslı oluşuyla ve tek bir bölümün kendisine yetmeyeceğiyle açıklamaktadır

- Yok yani şey geçen seneyi çok iyi hatırlıyorum, geçen sene haftada 3-4 gün bir cafede çalışıyordum. - Yeniköy’de cafe gibi bir yer. Aslında insanları seviyorum ben şimdi aklıma geldi. Çünkü geliyorlar gidiyorlar falan, o çok iyi oluyor benim için. Özel ders veriyordum. Konserler.. işte hiçbir üniversitenin bahar festivalini kaçırmadım. Bir sürü kız arkadaşım vardı, derslerim vardı, ama yine de okul birincisi oldum. Her şeye çok fazla vakit bulabiliyorum ve hala canım sıkılıyordu benim. yani, çok fazla boş vaktim var dedim ben, biraz doldurayım kendimi. Gerçekten böyle, yani sosyal bir insanım, tabi ki insanları seviyorum ama... Okulda, xxx beyin dersinde akademik bir kaç kavram var, onları ben mesela John Locke’un kitabını ben kaç yıl önce okudum. Şu anda Hoca 3. sınıfta derste anlatıyor hayır ben onları zaten tanıyorum. Şu an 4.sınıfa gelmiş bir adama şunları okuyun iyi olur denen kitapları ben lisede okudum zaten, iç politikada xxx, Dış politikada xxx, onları hepsini devirdim çoktan. -Bilmiyorum yani; dedim ya çok şey yapamayınca benim canım sıkılıyor. Hani herhalde boş geçirmeyeyim de ne yaparsam yapayım. Ama kitapların çok özel bir yakınlığı var; benim ne bileyim kız arkadaşımda bulamadığım, annemde babamda hiç kimsede bulamadığım bir sıcaklık var. Kitapların dünyasını çok seviyorum. Çok çok seviyorum. Çok kaliteli şeyler var, çok çok iyi kitaplar var. -Çok derdini anlatan kitaplar var, şarkılar da böyle. Bu anlamda hem aykırı hem farklı bir şey söylemiş bir kitap beni inanılmaz zenginleştiriyor. Sinema da böyle. - Sinemada da çok çok zenginleştirici olduğunu düşünüyorum.. İyi bir film iyi bir kitaptır bence. Belki daha fazlasıdır. Ama kitapların da çok özel bir havası var, kitap en yakın dostum, arkadaşım yani ben bunu çok inanıyorum.	Geçen yıl 3-4 gün insanları da sevmesine bağlı olarak cafede çalışmıştır. Ayrıca özel ders vermiştir. Konser vb. aktiviteleri de bir yandan takip eden bir yapısı vardır. Hem kız arkadaşları olmuş, hem derslerini bir yandan yürütebilmiş ve okul birincisi olmuştur. Çok şeyi birden yapmaktan hoşlanmaktadır. Şimdi üniversite okutulan bazı yazarların kitaplarını lisede bitirdiğini ifade etmiştir. Kitaplara çok özel bir yakınlık duyduğunu ifade etmiştir. Hatta bu yakınlığı ne ailesi ne kız arkadaşında bulabilmektedir. Kitapların ve sinemanın kendisini çok zenginleştirdiğini düşünmektedir.
Abim çalışıyor, mühendis bir yerde. Kardeşim sınıf öğretmeni. (Hıhı. Kaç yaşında abin?)	#8’in abisi (27), mühendis olarak Maraş’ta bir termik santralde çalışmaktadır.

27,28 falan. - Termik santralde, Maraş'ta. (çalışıyor) (Diğerleri küçük. Peki diğerleri ne yapıyor?) - Onlar da öğrenci. Evet, bana şöyle geliyor, benim ailem de tipik Anadolulun mütevazı ailesidir herhalde. Kız kardeşim Malatya'da sınıf öğretmenliğinde okuyor. -.... Ama çok uzağa gitmedi yani. Zaten oryantalist bir tarafımız orada. (Kız kardeşin kaç yaşında?) - 20. (20 yaşında. Sonra daha küçüldükçe?) - Lisede okuyorlar. - Biri kız biri erkek. - 19 (E), 17.(K) Erkek. Lisede. Adıyaman'da. -Diğeri liseyi bitirecek, o da sınava hazırlanıyor.	Kız kardeşi ise (20) yine Adıyaman'a yakın olan bir şehirde , Malatya'da sınıf öğretmenliği okumaktadır. Diğer iki kardeşi ise lisede okumaktadır. Biri 19 yaşında erkek diğeri ise 17 yaşına kızdır. Ailesini “tipik Anadolulun mütevazı ailesi” olarak tanımlamıştır.
Peki bu bir tarafımız dedin Malatya'da zaten. Orayı biraz açar mısın?) - Yani benim kişiliğimin oturmasında ailemin çok büyük bir önemi yok.	Aile kökeninin bir bölümü Malatya'ya uzanmasına karşın kendisi üzerinde bir etkisi olmadığını düşünmektedir.
((Peki baban şu anda kaç yaşındadır? 55, 56. (Anne)51	#8'in babası 55-56 yaşlarında olup annesi ise 51 yaşındadır.
Abinin kardeşler üzerindeki etkisi, bizim ailede de daha gelenekçi bir yapı olduğu için önemli bir rol model. Ben de böyle olmadı; ama kardeşlerimde böyle. Kız kardeşimin şey dediğini hatırlıyorum “Biz sen gibi olmak istiyoruz.” Çok mutlu olmuştum.	Aile yapısıyla ilgili olarak gelenekçi olarak görmekte, ağabeylerin kardeşler üzerinde etkili olduğunu düşünmektedir. Kız kardeşinin örneğin kendisi gibi olmak istediğini ifade ettiğini paylaşmıştır.
-	
Ama rol modeli kime bakacak? Orada doğal bir ortam. Belki eğitimden, Ben dediğim gibi yani 20 sene boyunca yurtda okudum. -Tabi yani ailemle görüşüyordum ama...(Evet. Daha o şey(yurt) seni şekillendirdi) - Evet. Kitaplarım çok önemli oldu. İşte ortaokulda döneminde başladım dünya klasikleri falan, mesela “suç ve cezanın” tadı hala damağımdadır. Öyle yani; onların çok önemli etkisi olduğunu düşünüyorum. Ailemin daha gelenekçi bir yapıda olduğu için onların söylediklerine ben mümkün mertebe ters hareket etmeye çalıştım. Belki doğal bir şey bu.	Kendisi içinse bu anlamda aileden rol modelinin olmadığını, yurtda okuması gereği ailesiyle görüşmesine karşın daha çok yurtdın kendisini şekillendirdiğini ifade etmiştir. Bununla da ilgili olarak kitaplar hayatında önemli yer tutmuştur. Ailesinin gelenekçi yapısına aykırı hareket etmek esas olmuştur.
Rol modellerim vardı. Evet, onların çok etkili	Ancak aile dışından örneğin dershanedeki

olduğunu düşünüyorum. (Örnek vermek ister misin?) -Lise’de bir öğretmenim vardı, - işte dershanedeki rehberlik hocam...Ki mesela, al ne istersen yaz diyebilirdi, ama bu kadar dostluk ve emeğe inanıyordu. -ODTÜ mezunu, çok iyi... İngilizce. ODTU fizik.; ODTU ki fizik mezun vermeyen bir bölüm, gerçekten veremiyordu. (fiziği) Bitirebilenlerden -O da mesela Fizik mezunu çok iyi çok iyi şirketlerden teklifler alıyor, ama; yok diyor öğretmen olacağı diyor -Evet. Bir tane de şey biyoloji hocam vardı. O da ODTÜ’yü bitirmişti, o da benim için... Bunlar çok zor derslerdi hani bizim için; bütün derslerden geçersin bundan geçemezsin. Şimdiki İstatistik dersi gibi mesela. Ama mesela o dersler benim daha çok ilgimi çekmişti. Ben mesela 100 alırdım o derslerden. Okul tarihimin en iyi notlarıydı mesela onlar. -: Yani zorluk benim ilgimi çekiyor herhalde. Benim her tercihimde bunun etkisi olduğunu düşünüyorum. Daha içten gelen, ne kadar zorsa benim için o kadar cazip, ne kadar hiçbir şey bilmiyorsam benim için o kadar cazip.	rehberlik öğretmenin dostluk ve emeğe inana bir insan olmasından etkilenmiştir. Bunun dışında lisedeki fizik öğretmeni rol modellerinden biri olmuştur. Kendisini, ODTÜ fizik mezunu biri olarak çok iyi şirketlerden teklif almasına karşın öğretmenliğe devam etmek isteyen biri olarak tanımlamıştır. Ayrıca yine ODTÜ mezunu biyoloji hocası da onun için önemli bir figür olmuştur. Zor bir dersi veriyor oluşu ilgisini çekmiştir. Bu tür herkesin zorlandığı derslerden iyi not almaktan da keyif aldığını ifade etmiştir. # 8 bu durumu” zorluk benim ilgimi çekiyor” şeklinde ifade etmektedir. Bu durumun her tercihinde etkili olduğunu düşünmektedir.
(Güzel. Hımm, peki sana en yakıştırılan mesleklerden bahsederken, bir aile çevresinden göz doktoru falan dedin. Onun dışında böyle duyduğun meslekler falan var mıydı o süre içerisinde?) - Evet, Sen Prof. olabilirsin öyle derlerdi. Şey derlerdi yani; bunda bir şey olacak da ne olacak bakalım. Mutlaka. -Babamın benim için çok önemli bir cümlesi vardı; sen bize benzemiyorsun, sen bana arkadaşına da benzemiyorsun dedi, mesela arkadaşım var ben onun evine gidiyorum, o bizim evimize geliyor, ona da benzemiyorsun bize de benzemiyorsun, kardeşine de benzemiyorsun, bu anlamda anlamıyorum derdi. Bunu önemli buluyorum yani. Onlar da işte ne yaptığını çok belki bilmiyorlardı. Ama yani, bu çocuk bir şey olacak ama ne olacak; yani bir potansiyel görüyorlardı. - Hocalarım der mesela; bu çocukta iş var	# 8’in çevresinden kendisinin profesör olabileceği yönünde görüşlerin olduğunu ifade etmiştir. Babasının da kendisini başkalarına hiç benzemeyen biri olarak gördüğünü, potansiyeli olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Şu anda bölümünün önde gelen hocaları tarafından da kendisi için “bu çocukta iş var” denmesi” ni önemsemektedir. Genel olarak

falán. Bir potansiyel görüyorlardı. Txxhoca da mesela geçen gün iltifat etti bana “ bu çocukta iş var” falán dedi, S. Abła da şaşırđı, T. Hoca kimseye iltifat etmez. Onlarda bilmiyor ne olacak. Hiç bir şey de çıkmayabilir, iyi bir şey de çıkabilir. Ben potansiyeli çok çok önemsiyorum yani; zekayı da çok önemsiyorum.	da zeka ve potansiyeli önemsemediğini ifade etmiştir.
- Elif Şafak. Çok okudum .Bütün kitaplarını okudum, tanışyorum hala mailleşıyorum ama bitiyor sonra. Şimdi okumuyorum Olgunlaşma büyüme gibi Daha çok okudukların şimdi yetmiyor.. Ben şimdi Nobelli kitap yazarı Paul Krugman okuyorum Newyork Times okuyorum. Yetmiyor. Herhangi bir gazeteyle falán geri kapatıyorsun, haber filán gerçekten izlenecek durumda değil.Gazetelerde öyle. Şeyi düşünsenize , işte Vakit denen bir gazete var, onunla sadece onu okuyarak büyüyörsün çok kötü, sadece Cumhuriyet’le büyüme de kötü gerçi	# 8, bir dönem çok okuduğu yazarları zaman içinde başkalarına bıraktığına değinmiştir. Önceden okuduklarının yetmemesiyle ve olgunlaşmayla ilgili görmektedir.. Kişinin okuduğu gazetelerinde tek bir yönelim ve bakış açısına ait olmaması gerektiğine tek bir gazeteyle büyümenin çok kötü olduğunu düşünmektedir.
O anlamda çok sert olan insanlar var. İnsanlar bu dönem beni çok cezbediyor. Bu bir kadın, olgun bir kadın da olabilir, olgun kadınlara aşık olduğumu da biliyorum. Ama hem çok aşık oluyorum, hem çok cezbediyor çok cazip geliyor ama sonra bitiyor, her şey böyle oluyor benim için. -çok hızlı da tüketiyorum bunu biliyorum, ilişkilerimi de böyle. Ama monotonluk çok kötü bence. Şeyi okuyorum mesela en uzun ilişkin ne kadar falán ? Ben bile kendime şaşıırıyorum. 90’lardaki Türk hükümetler gibi. Sürekli devriliyorlar. Çok kötü. İnşallah iyi olacak.	Monotonluktan hiç hoşlanmadığını, ilişkilerini de aslında pek çok şey gibi çabuk tükettiğini düşünmektedir.Bu durumu 90’ların Türk hükümetlerine benzetmektedir.
Seviyor musun peki bölümünü? - Çok çok seviyorum. Yine bu bölümü okurdum yani. (Evet, ne yönden seviyorsun - Bilmem, neden bu bölümü okuyorum bilmiyorum ama; bana ekonomi mikro makro dengeler çok zevkli geliyor yani. Bazılarını çok sıkıcı gelir. bana, diyorum ya belki matematik olması içinde biraz... - Çok keyifli geliyor. Çok çok. Ama bununla beraber Türkiye’de üniversite okumanın da biraz zor olduğunu düşünüyorum. Yani hem	Bölümünü içinde matematik olması gereği içinde mikro ve makro düzeyde ekonomik dengeler olması gereği çok sevmektedir. Ancak Türkiye’de üniversite okumanın bazı zorlukları olduğuna inanmaktadır. Örneğin hocalarla iyi ilişki kurmanın fazla nemli olması, hatta “ ancak yalakalık yaparak iyi not alındığı” durumların olmasından rahatsızlık duymaktadır.

hocalarla aran çok iyi olacak, bu da çok akademik gelmiyor bana. Bir tane asistan vardı geçen sene çok çok severim, çok çok severim sözü vardı “hocalara yalakalık yapmazsan iyi not alamazsın diye”, iyi not alacaksın; Ben de buna çok inanıyorum. Yani her hocaya değil ama; bazı hocalar kendi dersi iyi olan öğrencilerle yakın ilişki kuruyorlar falan. Bu bana yanlış geliyor. Ama biraz böyle , ne kadar çalışma yaptın..? hala sakalla bıyıkla uğraşıyorlar.	
(Şu anda o zaman sen hani bir süredir İstanbul’da olduğun üzere, üniversiteyle birlikte geldin doğru mu?) -Yok üniversiteden 1 yıl önce. - Dershaneye... (Burslu okudun, sana bir de para verdiler.) -Evet. Bir de araba verdiler. Bunu saklıyorum, benim için çok büyük bir gururdur bu. Aylık çok iyi bir para var, sözleşme yaptılar benimle, çok iyiydi yemeğimize kadar yediriyorlardı yeter ki ders çalışın diye. Biz de Taksim’e falan giderdik. İstanbul’a ilk kez gelmişiz, ne yapacağız yani Taksim çok cazip geliyor. Konsere falan gidiyorsun, "clublar" var yani süper. Gidiyorsun kızlar var falan; süper, biz oradan çıkmazdık. - Arabasını çalardık. Hiçbir şey de bilmiyoruz. Yani ehliyet falan da yok. Öyle polis falan çevirirdi. O dönemde bizden beklenenin tam tersini yapıyorduk. Dershane benimle sözleşme imzaladı; ben çok hırslıydım, biraz o anlamda seviyorum kendimi. Araba falan veriyorlar çok farklı bir piyasadır derece yapınca tabi dershane senin fotoğrafını asacaktır, bunun için dershaneler sınav öncesinde dershaneler sözleşme yapıyorlar. Mesela arkadaşımın yapmamışlardı benimle yapmışlardı; ama o derece yaptı.Böyle olur.	Dershaneye başlamasıyla birlikte İstanbul’a gelmiş olan #8, ile dershane sözleşme yapmış, iyi bir aylık bağlamış her türlü ihtiyacını karşılamışlardır. Hatta çok az kişiyle paylaştığı üzere, araba bile sahibi olmuştur. Karşılığında ders çalışması için olanaklar sunulmuştur.Bunun gibi uygulamaların çevresinde olduğundan bahsetmiştir.
Araftayım aslında yani şehir olarak da. Araf kelimesi benim ruhumu çok yansıtan bir kelime. Ne orada olmak ne burada olmak. -Çünkü; gerçekten öyle hissetmiyorum. Diyorum ben Adıyamanlıyım ama insanlara bakıyorum ben onlar gibi değilim ki, ben iyiyim kötüyüm anlamında söylemiyorum; hayatlarında bir şey okumamış, sinemaya gitmemiş, eşine seni seviyorum diyememiş insanlar. -Bu bence çok ayıp. Geçen dayım geldi	#8 kendisini ne tam Adıyamanlı ne tam İstanbullu gibi görmektedir bu açıdan “arafta” olarak hissetmektedir. Adıyaman’a gidince kendisinin onlar gibi olmadığını hissetmektedir. Onların kitap okumamışlığı, sinemaya gitmemişliğini, eşine seni seviyorum dememişliği örnek olarak vermiştir.

mesela; ben eşime hiç seni seviyorum dedim. Dedim dayı “aptallık ediyorsun” yani; bu marifet değil ki aptallık, gerçekten. Sana emek veren, çocuk doğuran; kahrını çeken, hani evlenmişsin sen onunla... O insanları kendime hiç yakın görmüyorum. Şehir olarak İstanbul’u çok seviyorum, Anadolu’daki tipik bir şehri de seviyorum. Güzel şehirler var. Malatya da güzel bir şehir. -Eskişehir de güzel bir şehir. -Ama her anlamda arafta olmak bana çok özel geliyor.	
Ev arkadaşım (yaşıyorum) - O da liseden arkadaşım, dış hekimliği okuyor. -Marmara’da, Nişantaşı’nda. O da mesela etrafında çok güzel kızlar var, iyi bir ortam falan... O da biraz şey böyle; evden okula, okuldan eve bir tiptir. -Çok gece hayatı yok, içkisi yok, şusu yok busu yok. Yani tipik Anadolu insanı, korkarak yaşayan bir insanlar. Onu da eleştiriyorum aslında hani.	#8 şu an kendisinden çok farklı özelliklere sahip olduğunu düşündüğü (evden okula evden okula yaşayan) ev arkadaşıyla birlikte evde yaşamaktadır. Kendisi dış hekimliği okumaktadır. Bu yönüyle korkarak yaşayan bir insan olarak gördüğü için onu eleştirmektedir.
Benim dediğim gibi hem burs var... Hem özel ders veriyorum, oradan da bayağı para kazanıyorum. -1500 lira falan aylık bir harcamam oluyor. - O 4000 lira falan babamın	Aylık geliri burs dışında kendi verdiği özel derslerden(1500 TL civarı) ve babasından (4000 TL civarı) gelmektedir.
(gerçi paylaştın ama daha netleştirmek adına, geldiğin yer ve doğduğun yer bunu belki Malatya ve Adıyaman ikisini de katmalıyız gibi anlıyorum ikisi ile de bağlantılı olduğun için; oralarda insanlar ne tür işlerle uğraşıyorlar? Biraz önce hani; teğet geçerek değindiğin için; gözlemlerin neler, fikrin var mı? -Bu kadar şeyi herhalde ben insanları dönüştürmek için yaptığım kanaatindeyim. Çünkü diyorum ya çok koyu bir cahillik var. Benim için; eşine, sevdiğine, annene, babana seni seviyorum diyemiyorsan ne kadar eğitimli olursan ol bir değeri yok bunun. -Bu anlamda onlar hem daha korkarak yaşıyor hem yani ekonomik durumdan çok yoğun bir işsizliğim oldu; ama insanların yaratıcılığının da hiç olmadığı bir yer hani	Geldiği şehir çevresinde koyu bir cahillik olduğunu düşünmektedir. Eğitim düzeylerini çok düşük olduğunu gözlemlemiştir. Hatta üniversite mezunlarının bile çoğu kez çok bir şey bilmeden okulu bitirdiğine ve bir şirkete örneğin çok bir şeye katmayacaklarına inandığını ifade etmiştir. İnsanların bilgisini iş talep edecek kadar olmadığını düşünmektedir. Ayrıca gelişmişlik düzeyi olarak bir kişni yakınlarına sevdiğini ifade edebilmesi olarak da görmektedir.

işsizliği öyle konuşuyoruz biz hani insanların eğitim seviyeleri talep edilen eğitim düzeyinin çok çok altında. Yani siz de biliyorsunuz; mesela üniversiteden mezun oluyor, gerçekten hiçbir şey bilmiyor. Bunların bir şirkete katacağı hiçbir şey yok. - Şirketin ona bir daha 3-4 yıl emek vermesi gerekecek. Ben şu anda şeyi çok iyi biliyorum; ben borsada çalıştığım zaman bilgim şu andan daha fazla, gerçekten daha fazla. Şu anda çok iyi bir öğrenciyim. -Çok teori biliyorum, şunu bunu biliyorum, o zaman daha fazla şey biliyordum. -Evet. Üniversitede ben daha hazırlıkta bile değildim yani... - İşte hazırlıktan sonra 1.sınıfta bıraktım, derslerle beraber. O zaman daha fazla şey biliyordum. O kadar ders okudum, kitap okudum falan filan; şimdi daha az şey biliyorum. O da şey yani; insanların bilgisi iş talep edecek kadar yeterli değil. -Çok çok çok tembeller yani. İnsanlar oturuyor, kalkıyor...Neresinden tutacağımı bilmiyorum yani. Bunda belki benim ailemin içinden insanlar da var, tabi Türkiye’de böyle bence. Daha farklı bir teenage grubu çıkıyor İnterneti bilen, iletişimi bilen, daha iyi ifade ediyorlar yine de ama , içi boş gibi yani. . Bakalım bir yerde dengesini bulacaktır. Oradaki insanlardan biraz korkuyorum biliyor musunuz. -Öyle biri olmak istemiyorum. Her anlamda. -Yani ben daha eğitimliyim, benim için hiçbir önemi yok; geçen mesela kız arkadaşım da bu üniversitede okuyor... -kız arkadaşına dedim ki benim için eğitilmiş olup olmamanın, zengin olup olmamanın, babası Türkiye’nin 74.zengini, hiçbir önemi yok diyorum yani gerçekten önemi yok. Ben öyle birini seveceğim, öyle biriyle evleneceğim diye bir şey yok. İlkokul mezunu bir kadına da aşık olabilirim. -Doris Lesling.. 2008 ‘de Nobel Edebiyat ödülü aldı. İlk okul terktir. Ne olacak ki, Nobel Edebiyatı aldı ama ne olabilir ki. O anlamda Türkiye’nin resmi...	Kendisi bir yandan da eğitim düzeyini, zengin olup olmamayı çok önemsemediğini, örneğin kız arkadaşının ailesini çok iyi ekonomik durumunun olmasını o denli olmadığını ifade ederek örneklendirmiştir. Doris Lesling’in 2008 ‘de Nobel Edebiyat ödülü almış biri olarak İlk okuldan terk olduğunu hatırlatmıştır.
--	--

-Kemalist eğitimin hiçbir şey katmadığını düşünüyorum, gerçekten. Ortak algı, ortak şeyi konuşamıyorsak, öyle değil mi? çok Tamamen kopuk fikirler, insanlar da çok kopuk. Yani eğitimin çok özgürleştirdiğine inanmıyorum. Bunu Amerika’da çok gördüm. Orada bir toplantı işte, “ think tank “ gibi tartışıyoruz bir şey... Orta Doğu’yu mesela. Bizim Türkler,orada birkaç Türk de var işte; onlar gerçekten çok zeki insanlar, Columbia’da okuyor mesela. Yani en iyi okullardan biridir dünyada. - Ama özgür düşünemiyor, yani tabularını yıkamıyor. Yani Atatürk olmasaydı diyemiyor mesela veya Türkiye Amerikan mandası olsaydı, ya Osmanlı kötü müdür acaba?; mutlaka iyi- kötü anlamda şey yapmıyorum ama bu tabuları yıkamadık. Gerçekten özgür düşünce yok; adam her şeyi diyor, şu olmasaydı Nixon olmasaydı diyor.şu olmasaydı..diyor. İnsanlar, mesela 2 gün önce kahveye maç izlemeye gittim. En arkaya geçtim. - Onları hep böyle gözlemledim. Herkes aynı; saç tıraşı, sakal tıraşı, duruşu, oturuşu. Herkes çay içiyor; ya biri de oralet içsin başka bir şey içsin. Hayır herkes çay içiyor. 30 kişiden herkes çay içer mi? Birinin canı kola çekmiyor mu? Ondan bahsediyorum.Temelde olmak istediğim şey; sevgilime ve sevdiğime gerçekten değer vermek ve onu sevdiğimi söylemeyi bilmek. Ben babamdan da bizim yanımızda en azından, anneme böyle bir şey söylediğini duymadım. Belki az kaldım onlarla ama... - İnşallah söylemiştir. - Bu önemli. Çünkü Aristo diyor ki hani bütün her şeyin amacı mutlu olmak. Para kazanmanın da hırsın da her şeyin sonunda mutlu olmak. Müthiş bir yol var mutlu olmak için.. Çok yakın bir arkadaşım var İTÜ’den bir kızla evlendi geçenlerde. Bence çok müthiş bir şey yaptı. Ailesinin bile haberi yok. Ben orada biraz daha arkadaşına daha yakınım. Çünkü ben ne olursam olayım, gittiğimde psikolojiden evlenmen uygundur diyecekler, ne yapıyorsunuz diyeceğim? Tabi ki. geldiklerinde kız arkadaşın var mı	Eğitim sistemini daha çok özgürleşmesi gerektiğini, tabuları daha çok yıkması gerektiğini, eleştirel düşüncenin olması gerektiğini düşünmektedir. “Xxx olmasaydı” ne olurdu şeklinde düşünmeye izin olmadığını ifade etmiştir. Herkesin birbirine benzer görüntüde olmasını ve seçimler yapmasını eleştirmektedir. (örn: kahvede herkesin çay içmesi, aynı tıraşı olması) Aristo’nun “ her şeyin amacı mutlu olmaktır” görüşüne katılmakta hırs ve paranın da sonunda buna hizmet ettiğini düşünmektedir.
---	---

diye sorarlar. Her geldiklerinde kız arkadaşım değiştiği için. Ama iyi yani,	
(Biraz o zaman oranın etkisi; oradaki insanlardan farklı olma arzusuna dönüşmüş görünüyor yani özetleyecek olursak.) - Bence olmalı gibi. Ben mesela 15 yaşına kadar yani ergenliğe kadar hiç konuşmadım ama sonra hiç susmadım. Gerçekten hiç susmadım. Yine onların sözleriyle de biraz farklı oldum. Geçen gün bir yerde okudum Şems diye bir karakter var; Elif Şafak'ın kitabında geçer. Benim mesela şu an en büyük favorim Şems'dir. Beni ne kadar etkilediğini anlatamam. Yani bir olay karşısında Şems nasıl düşünür, bu bana daha sabır katıyor gerçekten. Mevlana beni o kadar etkilemiyor mesela. Mutlaka söyledikleri ile cezbediyor ama; Şems'in aykırı modeli beni daha çok cezbediyor. Şems diyor ya hani babasına; tamam ben senden doğdum ama ben başka biri olacağım. Bu bana çok yakın geliyor. Ben orada yapamazdım.	İnsanlardan farklı olma arzusunun Elif Şafak'ın kitabında da değindiği Şems karakteriyle de bağlantılandırmıştır. Şems'in babasına “tamam ben senden doğdum ama ben başka biri olacağım” felsefesini . kendisine çok yakın bulduğunu ifade etmiştir.
Bende bir de hani okulun, arkadaşların hepsinin bir önemi var. Ama ben hiçbirine özlem duymuyorum. Bir kaç tane rol model var, (Biraz da kısaca ondan/ yatılı okuldan bahsedersen sohbetimizi onunla bitirelim.) - 100 tane çocuğum olsa bir tanesine bile yatılı okutmam o kadar söyleyeyim. - Neresinden tutayım. -: Bir tane hazırlıkta hocam vardı buradan Bahçeşehir Üniversitesi'nde benim dedi annem yoktu ben de böyle oldum. Çok aykırı bir adamdı. Çok orijinal diyeyim yani. Çok aykırı, işini çok iyi yapan bir adamdı. Yani ben de yurtta okudum böyle oldum. O anlamda, Çalışman gerekiyor falan, bazı şeyleri hayal etmek daha kolay geliyor ama tabi çok canım yandı. Yani şehirde büyüyen çocuğun kaldırabileceğini düşünmüyorum. - İşte yani o aile şefkatinden, havasından uzak kalıyorsun.	Bu şekilde olmasını yurtta olmasına da bağlamaktadır. Ancak bir yandan “100 tane çocuğum olsa bir tanesine bile yatılı okutmam” şeklinde duygularını ifade etmiştir. Aile şefkatinden, havasından uzak kalmanın, kendi kendine büyümenin güçlüğüne değinmiştir. 18 yaşında, İstanbul'a gelmesiyle birlikte daha çok olgunlaştığını ve pek çok bildiği şeyi yıkarak daha araştırıyım, öğreneyim durumuna geldiğini ifade etmiştir. “Oldum demenin aslında olmamışlığın göstergesi” olarak görmektedir.

- Kendi kendine büyüyorsun. Yani ben kendi kendime büyümüş bir adamım. Ama işte 18 yaşına geldiğimde dedim ki benim bildiğim her şey yalan. Kadınlar hakkında, kitaplar hakkında; çünkü kendi kendine büyüyorsun. Sonra İstanbul'a geldiğimde bir daha yıktım her şeyi, bir daha oluşturmaya çalıştım. Ben dediğim için doğrudur dan, hayır. Biraz daha araştırayım, öğreneyim durumuna geldim. - “Oldum demek aslında olmamışlığın göstergesi”	
---	--

KOD: EAeko3E#08	
İlgili Birimin Anlamı	Genel Alan Kategorisi
#08 Adıyaman doğumludur.	Katılımcının Doğum Yeri
Ailesi aslında Malatyalı olup, babasının memur olması gereği Antep, Malatya gibi farklı illerde bulunmuşlardır Adıyaman’da bir dönem bulundukları yerler arasındadır #08 ortaokul ve lise dönemini yatılı olarak kazandığı Anadolu Lisesi’nde Adıyaman’da geçirmiştir. Ancak dönem dönem diğer illerde de bulunmuştur.	İstanbul’a Göç Edişinin Öyküsü ve Gerekçeleri
#08’in ailesi halen Adıyamandadır.	Ebeveyn Doğum Yeri
Babası telekomünikasyon firmasında (o zamanlar kamu olan) önce şef olarak çalışmaya başlamış, yükselerek başka kademelerde yöneticilik yaptıktan sonra uzun yıllar çalıştığı kuruluştan yakın dönemde emekli olmuştur. Uzun yıllar amcasının da müdür olarak çalıştığı kurumda birlikte çalışmışlardır. Annesi ise daha çok çocuklarla ilgilenmiştir. Bu durumu “ klasik türk ailesi” olarak tanımlamıştır. Babasını ona göre sıfırdan yükselmiş biri olarak hırslı biri olarak görmektedir. Babası lise mezunudur.	Ebeveyn Mesleki Gelişimi
İlkokuldan sonar yatılı okuduğu için fazla ailesinin yanında kalamadığını ifade etmiştir. O dönem dersane vb. Yerlere gitmeden kendi çalışmasıyla başarılı olmuş, kendi bölgesinin o dönemki en iyi okulu olduğunu söylediği Anadolu Lisesi’ne girmiştir. Yatılı okumuş olması gereği, #08 daha çok ailesinden ziyade arkadaş grubuyla büyümüştür. Bu açıdan örneğin annesine çok düşkün olarak kendisini tanılamasına karşın dostluğun kendisi için öneminin büyük olduğunu ifade etmiştir.	Çekirdek Aile/ Çocukluk Dönemi Bağlanma İlişkileri

#08'in boş durmayı sevmeyen biri olarak tanımladığı babası bir süre önce emekli olmakla beraber, yakın zaman önce, muhtar seçilmiştir.	Ebeveyn Mesleki Gelişimi
Kendisini de pek çok yoğunluğu olan bir olarak benzer görmektedir. Bir yandan ÇAP yapmakta olan#08, aynı zamanda kulüp etkinliklerini sürdürürken bölümünün de birinci olarak öğrenciliğini sürdürmektedir. Lisedeyken de okul birincisi olarak aynı zamanda okul başkanlığı yapmış futbol, basketbol, halk oyunları gibi uğraşları olmuştur. Küçük bir yerde hayatı değerlendirebileceği pek çok uğraşının olmasını babasına benzetmektedir.	Benlik Algısı
Bu ortak yöne rağmen, babasının memur olması gereği aslında kendisinin olmak istemediği bir model olarak görmektedir. Memur yaklaşımı olarak belirli bir bütçe ile yaşamak durumunda olmayı tanımlamıştır. Ankara'ya veya Eskişehir'e gittiğinde de bu konuda gözlemleri oluşmuştur İnsanların bu tür "memur kentlerinde" benzer "memur davranışlarını" sergilediğini düşünmektedir. Bu bakış doğrultusunda, öyle olmama arzusu oluşmuştur. Pek çok memurun durumunun iyi olmayışını Hrant Dinç'in "ayakkabısının delik oluşuyla" örneklemiştir. Kendi aile durumlarının ise memur ailesi olarak babasının yönetici olması gereği yine de koşullarının "normal memurlara" göre 3-4 kat daha iyi olduğunu ifade etmiştir. Memurların bu tür sınırlarının olmasının davranışlara yönelttiğini, cesaretlerine yansıdığını düşünmektedir. Bu durum onu kokutan tarafı oluşturmaktadır. Örneğin KPSS sınavı için bu kadar hırsla çalışılması gereken bir ortamın oluşunu da eleştirmektedir. Sistemin devletçi yapısını bu talebin desteklediğini düşünmektedir. #08', kişinin siteme karşı durması gerektiğini ifade etmiştir.	Değerleri
#8, seçimlerinde hırslının çok rol oynadığını belirtmiş, ben merkezci ve lider özelliklerini	

bu yönünü arslan burcu olmasıyla da bağlantılandırmıştır. Son dönemlerde kendisini de biraz daha mütevazileştirdiğini düşünmektedir. Akademik bir kimlik kazandığını, daha fazla kavramsal düşündüğünü olanı tartışmaya açık olduğunu ifade etmiştir. Araştırılsın, öğrenilsin mantığını Platoncu oluşuyla açıklamıştır. Alanında da bu mantığı kendisini daha doğruya götüren bir süreç olarak görmektedir. “ benim dediğim doğru” yaklaşımından uzaklaşmanın önemine değinmiştir. Bugüne kadar daha çok bu şekilde baktığını ve bundan uzaklaşmaya çalıştığını ifade etmiştir.	
Şu anda tüm çalışmalarını, çabasını ileride düşündüğü akademik kariyer için ortaya koymaktadır.	Kariyeriyle ilgili Yakın Gelecek Planları/ Beklentileri
Lisede bu denli bir hırs ve rekabet ortamının olmadığına değinmiştir. Ancak dershaneye giderken iyi bir üniversiteyi kazanabilmeleri için , dershaneye devam etmeleri için aylık ödeme yapıldığını, ev tuttuğunu ifade etmiştir. O dönemdeki diğer arkadaşının kendinin daha hırslı olmasına ve daha yüksek puan yapmasına karşın Türkiye ikincisi olduğunu belirtmiştir. Daha çok kendisinin “ birinci olmak ya da olmamak” çizisinde durum gördüğünü ve bu kadar hırslı olmanın insanı yıpratıldığını düşünmektedir. Bu durumu Marx’ın “bazen iyi en iyiden daha iyidir” sözıyla açıklamıştır. Artık en iyi yakalamaya çalışınca bazı şeylerin olmadığını düşünmektedir.	Üniversiteye Kadar Dönemdeki Eğitim Yaşantısı hk. Görüşleri
Bu bakış açısındaki değişiklikte, üniversitede akademik düşünebilmenin, kavramsal düşünebilmenin katkı sağladığına inanmaktadır.	

Akademisyenlikle ilgili olarak sevdiği bir öğretim üyesinin Üniversitede devam etmesini desteklemesine karşın yurt dışında bir şeyler yapmayı arzulamaktadır. Şu an okuduğu üniversitenin hayallerinin üniversitesi olmadığını düşünmektedir. Master ve doktora içi başka herhangi bir Türkiye’deki üniversiteyi düşünmektedir. Burada kaos ortamının olduğunu ve insanların fazla politize olduğu kanaatindedir. Bu düşünce onu ülkeden “ kaçırmaktadır”. Geçen yaz bulunduğu Amerika’da üniversiteleri; dünyanın en iyi okullarını gezmiş kendisini huzurlu hissettiğini ifade etmiştir. Burada insanların günlük hayatta sürekli koştururken birbirini ezdiğini gözlemlediğini ifade etmiştir (örn: otobüse binerken, sinemaya giderken, taksiye binerken). Amerika’daki akademik atmosferi politik olmaktan uzak ve farklı görmektedir.Bu duruma örnek olarak,halasının evine giderken, uzun saçlı şekilde olmaktan dolayı tereddüt yaşamasını vermiştir. Bu sebepten örneğin küpesini çıkardığını belirtmiştir.Bu şekilde görünmeyi bazı arkadaşları dahil olmak üzere, hocaların da istemediğini düşünmektedir. Özellikle etnik kökene bağlı olarak örneğin Diyarbakırlı diye önyargıların devrede olmasını korkunç olarak nitelendirmektedir.	Kariyeriyle ilgili Yakın Gelecek için Düşünceleri
--	---

Şu an yaptıklarının dolayısıyla bu tür önyargıcı ve şekle ilişkin tutumlara yönelik tutumlara yönelik tepki olarak görmektedir. Aykırı olmayı savunduğunu belirtmiştir.	
İnsan ruhunun özgürlükçü olması gerektiğine inanmaktadır. Bu amaçla yaşamak için “Slumdog Millionaire” filmini örnek olarak vermiştir; Yaşayarak sorulara yanıt verebilmenin önemli olduğunu düşünmektedir. Bölüm seçminde de bu bakış açısının çok etkili olduğunu ifade etmiştir. Puanının hukuka ya da Boğaziçi Üniversitesi, ODTÜ gibi üniversitelere yetmesine rağmen yazmamasını bu bakışıyla açıklamaktadır. Farklı olabilmek istemiştir.	Değerleri
#8’in Küçüklükten beri bazı kitaplardaki karakterlerden yola çıkarak rol modelleri bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi Ahmet Altan’ın “En Uzun Gece” kitabında bulunmaktadır. dilsiz yaşayan gizli bir dindar benzetmesinden yola çıkarak, Allah inancının olduğunu ancak yaşantısında bunun yer almadığını ifade etmiştir. Böyle olmaktan hoşnuttur.	Rol Modellerinin etkisi
#8 insanlar şaşırtmayı, önyargıları yıkmayı sevmektedir. Bu duruma örnek olarak, Mali işlerdeki bir bayanla yaşadığı durumu vermiştir. Kendisinin bu görüntüsüyle burslu oluşuna, ortalama yapmış oluşuna inanamayışını aktarmıştır. Bir başka örnek ise 1. Sınıftan özel ders isteyen bir öğrencini önce kendisini “çalışkan” olamayacağını düşündüğünü sonradan iletmesidir. Bu denli başarılı bir öğrenci olduğuna pek çok kimseyi inandıramadığını ifade etmiştir. “çalışkan , iyi aile çocuğu tipinin “olmaması”yla ilişkilidir.	Benlik Algısı
Aile bağlarına #8 önem verdiğini ifade etmiştir.	Değerleri
Bölüm seçiminde; ekonomi okumasında etkili olabilecek bir başka unsur, liseden beri borsa ile ilgilenmesidir.	Okuduğu Bölümü Seçmesinde Etkili Olan Unsurlar

Borsadan para kazanmış hatta parasını bir kaç katına çıkarmıştır. Şu anda da bir şirkette çalışmaktadır. Rakamlarla olan ilişkisi ilkökul öncesine dayanmakta olup kendi tabiriyle onları “halletmiştir”. Daha sonrasında borsayla uğraştığında da içgüdülerinin de yardımıyla kendisine bir alan yaratmıştır. Teknik analizlerden de yeri geldiğinde yararlanmaktadır. Borsadan hem çok keyif almakta hem de iyi gelir etmektedir. Hatta çamaşır makinesi, kira gibi giderlerini bu yolla karşılayabildiğini belirtmiştir.	
Dolayısıyla okuduğu bölümün etkisiyle makro ekonomi konusunda daha bilgilidir ve borsa ilgili bununla ilişkilidir. Fen çıkışlı liseden mezun olduğu için ailesi daha çok doktor olması yönünde teşvik etmiştir. Hatta “ göz doktoru” olacakken kendisinin bu bölümde bulunduğunu ifade etmiştir.	Ailesinin Kariyer Karar Aşamalarındaki (okul, meslek seçimi vb.) Tutumu
Göz doktorluğundan vazgeçmesini, “aykırı” olmasına ve her şeyin hayatta birden birebirine girebilmesine bağlamıştır. Bu duruma örnek olarak “ açık olma” yı vermiştir. Üniversite seçiminde ise örneğin Ankara’da hiç okumamak istemesi etkili olmuştur. Yurt dışına daha rahat çıkabilme olanağı olduğunu düşünmesi gereği özel bir üniversiteyi pek diğer önde gelen üniversiteye tercih etmiştir. Bu süreçte dershanedeki danışmanının oldukça etkisinin olduğunu belirtmiştir #8, ekonomi bölümüne kendisi için alternatif olabilecek bölümleri İşletme enformatiği veya İşletme.olarak sıralamıştır. Kendisini sayısalcı olarak tanımlamış, “matematik olmadan yaşayamayacağını” ifade etmiştir. İktisatta daha çok matematik olması gereği kendisine daha yakın bulmaktadır. Bununla beraber, matematik bölümü yazmamıştır. Parayla uğraşmak, para kazanmak için yeteneğini kullanmaktan keyif	Ortaöğretimde Üzerinde Düşündüğü Meslekler ve Nelerin Bu Süreçte Etkili Olduğu

almaktadır. Şimdilerde ise daha çok bilimsel çalışmalara yönelmek istemektedir.	
#8, çocukken, suskun biri olduğuna değinmiştir. Hayal dünyasına yaşayan, yaramazlık yapmayan bir çocuk olmuştur. Daha o dönemlerde çevresindekileri sessizce gözlemiş, çok az konuşmuştur. O dönemlerde bilinçli bir şekilde gözlem yapmış olmasa da, sonradan bu yeteneğini fark ettiğini ifade etmiştir. İstanbul’u da bu yeteneklerini ortaya çıkartabilmesindeki yerinden dolayı sevmektedir. Örneğin sesinin iyi olduğunu ve radyo programı yapabileceğini radyocu bir arkadaşının verdiği geribildirimle keşfetmiştir. Seslendirmeler yapmıştır. Çevresinde bu işi daha da profesyonel yapan arkadaşları bulunmaktadır. (dizi seslendirmesi vb..) . Bu alanı çok heyecan verici bulmakta hatta “ peşinden gitmeyi zaman zaman arzulamaktadır. Kendisi radyoda program yaptıktan sora eğitimini alarak seslendirmeye geçiş yapmayı düşünmüştür ancak hevesini bir bakıma yaptığı çalışmalarla aldığını hissetmektedir.	Çocukluk Mesleki Hayalleri hk. Görüşleri
İstanbul’un kendisini tanımasına katkı sağladığını ve daha liberal; özgürlükçü olmasında etkili olduğunu belirtmiştir. Bundan kastı insanları mülkleri, entelektüel oluşlarıyla vb. özellikleriyle değerlendirmiyor oluşudur Arkadaşlarını da kendi görüşüne uygun olarak seçmektedir	İstanbul hk.. Görüşleri ve Üzerindeki Etkisi
.Akademisyen olmak istemekte, çalışmak, sadece öğrenmek onu heyecanlandırmaktadır.	Kariyeriyle ilgili Yakın Gelecek için Düşünceleri
Çift ana dal yapma kararını hırslı oluşuyla ve tek bir bölümün kendisine yetmeyeceğiyle açıklamaktadır	Benlik Algısı
.Geçen yıl 3-4 gün insanları da sevmesine bağlı olarak cafede çalışmıştır. Ayrıca özel ders vermiştir. Konser vb. aktiviteleri de bir yandan takip eden bir yapısı vardır. Hem kız arkadaşları olmuş, hem derslerini bir yandan yürütebilmiş ve okul birincisi olmuştur. Çok şeyi birden yapmaktan	Benlik Algısı

hoşlanmaktadır.	
Şimdi üniversite okutulan bazı yazarların kitaplarını lisede bitirdiğini ifade etmiştir. Kitaplara çok özel bir yakınlık duyduğunu ifade etmiştir. Hatta bu yakınlığı ne ailesi ne kız arkadaşında bulabilmektedir. Kitapların ve sinemanın kendisini çok zenginleştirdiğini düşünmektedir.	İlgi Alanı
#8'in abisi (27), mühendis olarak Maraş'ta bir termik santralde çalışmaktadır. Kız kardeşi ise (20) yine Adıyaman'a yakın olan bir şehirde , Malatya'da sınıf öğretmenliği okumaktadır. Diğer iki kardeşi ise lisede okumaktadır. Biri 19 yaşında erkek diğeri ise 17 yaşına kızdır. Ailesini "tipik Anadolulun mütevazı ailesi" olarak tanımlamıştır.	Kardeşleri hk. Bilgi
Aile kökeninin bir bölümü Malatya'ya uzanmasına karşın kendisi üzerinde bir etkisi olmadığını düşünmektedir.	Kök Ailenin Doğduğu Yer İle Bağlantısı
#8'in babası 55-56 yaşlarında olup annesi ise 51 yaşındadır.	Ebevy Yaşı
Aile yapısıyla ilgili olarak gelenekçi olarak görmekte, ağabeylerin kardeşler üzerinde etkili olduğunu düşünmektedir. Kız kardeşinin örneğin kendisi gibi olmak istediğini ifade ettiğini paylaşmıştır.	
Kendisi içinse bu anlamda aileden rol modelinin olmadığını, yurttan okuması gereği ailesiyle görüşmesine karşın daha çok yurtdan kendisini şekillendirdiğini ifade etmiştir. Bununla da ilgili olarak kitaplar hayatında önemli yer tutmuştur. Ailesinin gelenekçi yapısına aykırı hareket etmek esas olmuştur.	Değerleri
Ancak aile dışından örneğin dershanedeki rehberlik öğretmenin dostluk ve emeğe inana bir insan olmasından etkilenmiştir. Bunun dışında lisedeki fizik öğretmeni rol modellerinden biri olmuştur. Kendisini, ODTÜ fizik mezunu biri olarak çok iyi şirketlerden teklif almasına karşın öğretmenliğe devam etmek isteyen biri olarak	Rol Modelleri hk. Görüşleri

tanımlamıştır. Ayrıca yine ODTÜ mezunu biyoloji hocası da onun için önemli bir figür olmuştur. Zor bir dersi veriyor oluşu ilgisini çekmiştir. Bu tür herkesin zorlandığı derslerden iyi not almaktan da keyif aldığını ifade etmiştir. # 8 bu durumu” zorluk benim ilgimi çekiyor” şeklinde ifade etmektedir. Bu durumun her tercihinde etkili olduğunu düşünmektedir.	
# 8’in çevresinden kendisinin profesör olabileceği yönünde görüşlerin olduğunu ifade etmiştir. Babasının da kendisini başkalarına hiç benzemeyen biri olarak gördüğünü, potansiyeli olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Şu anda bölümünün önde gelen hocaları tarafından da kendisi için “bu çocukta iş var” denmesi” ni önemsemektedir. Genel olarak da zeka ve potansiyeli önemseydiğini ifade etmiştir.	Değerleri hk.
# 8, bir dönem çok okuduğu yazarları zaman içinde başkalarına bıraktığına değinmiştir. Önceden okuduklarının yetmemesiyle ve olgunlaşmayla ilgili görmektedir.. Kişinin okuduğu gazetelerinde tek bir yönelim ve bakış açısına ait olmaması gerektiğine tek bir gazeteyle büyümenin çok kötü olduğunu düşünmektedir.	Değerleri
Monotonluktan hiç hoşlanmadığını, ilişkilerini de aslında pek çok şey gibi çabuk tükettiğini düşünmektedir. Bu durumu 90’ların Türk hükümetlerine benzetmektedir.	Benlik Algısı
Bölümünü içinde matematik olması gereği içinde mikro ve makro düzeyde ekonomik dengeler olması gereği çok sevmektedir. Ancak Türkiye’de üniversite okumanın bazı zorlukları olduğuna inanmaktadır. Örneğin hocalarla iyi ilişki kurmanın fazla nemli olması, hatta “ ancak yalakalık yaparak iyi not alındığı” durumların olmasından rahatsızlık duymaktadır.	Okuduğu Bölüm hk. Duygu ve Düşünceleri

Dershaneye başlamasıyla birlikte İstanbul'a gelmiş olan #8, ile dershane sözleşme yapmış, iyi bir aylık bağlamış her türlü ihtiyacını karışılmışlardır. Hatta çok az kişiyle paylaştığı üzere, araba bile sahibi olmuştur. Karşılığında ders çalışması için olanaklar sunulmuştur. Bunun gibi uygulamaların çevresinde olduğundan bahsetmiştir.	İstanbul'a Göçün Öyküsü
#8 kendisini ne tam Adıyamanlı ne tam İstanbullu gibi görmektedir bu açıdan “arafta” olarak hissetmektedir. Adıyaman'a gidince kendisinin onlar gibi olmadığını hissetmektedir. Onların kitap okumamışlığı, sinemaya gitmemişliğini, eşine seni seviyorum dememişliği örnek olarak vermiştir.	Memleketi hk. Görüşleri ve İzlenimleri
#8 şu an kendisinden çok farklı özelliklere sahip olduğunu düşündüğü (evden okula evden okula yaşayan) ev arkadaşıyla birlikte evde yaşamaktadır. Kendisi dış hekimliği okumaktadır. Bu yönüyle korkarak yaşayan bir insan olarak gördüğü için onu eleştirmektedir.	Şu an kiminle veya Kimlerle yaşadığı
Aylık geliri burs dışında kendi verdiği özel derslerden(1500 TL civarı) ve babasından (4000 TL civarı) gelmektedir.	Ortalama Gelir Düzeyi ve Kaynağı
Geldiği şehir ve çevresinde koyu bir cahillik olduğunu düşünmektedir. Eğitim düzeylerini çok düşük olduğunu gözlemlemiştir. Hatta üniversite mezunlarının bile çoğu kez çok bir şey bilmeden okulu bitirdiğine ve bir şirkete öğreğin çok bir şeye katamayacaklarına inandığını ifade etmiştir. İnsanların bilgisini iş talep edecek kadar olmadığını düşünmektedir. Ayrıca gelişmişlik düzeyi olarak bir kişni yakınlarına sevdiğini ifade edebilmesi olarak da görmektedir. Kendisi bir yandan da eğitim düzeyini, zengin olup olmamayı çok önemsemediğini, örneğin kız arkadaşının ailesini çok iyi ekonomik durumunun olmasını o denli olmadığını ifade ederek örneklendirmiştir.	“Memleketi” hk. Görüşleri ve İzlenimleri

Doris Lesling’in 2008 ‘de Nobel Edebiyat ödülü almış biri olarak İlk okuldan terk olduğunu hatırlatmıştır. .	
Eğitim sistemini daha çok özgürleşmesi gerektiğini, tabuları daha çok yıkmaya gerektiğini, eleştirel düşüncenin olması gerektiğini düşünmektedir. “Xxx olmasaydı” ne olurdu şeklinde düşünmeye izin olmadığını ifade etmiştir. Herkesin birbirine benzer görüntüde olmasını ve seçimler yapmasını eleştirmektedir. (örn: kahvede herkesin çay içmesi, aynı tıraşı olması) Aristo’nun “ her şeyin amacı mutlu olmaktır” görüşüne katılmakta hırs ve paranın da sonunda buna hizmet ettiğini düşünmektedir	Değerleri
İnsanlardan farklı olma arzusunu Elif Şafak’ın kitabında da değindiği Şems karakteriyle de bağlantılandırmıştır. Şems’in babasına “tamam ben senden doğdum ama ben başka biri olacağım” felsefesini . kendisine çok yakın bulduğunu ifade etmiştir.	Benlik Algısı
Bu şekilde olmasını yurtda olmasına da bağlamaktadır. Ancak bir yandan “100 tane çocuğum olsa bir tanesine bile yatılı okutmam” şeklinde duygularını ifade etmiştir. Aile şefkatinden, havasından uzak kalmanın, kendi kendine büyümenin güçlüğüne değinmiştir. 18 yaşında, İstanbul’a gelmesiyle birlikte daha çok olgunlaştığını ve pek çok bildiği şeyi yıkarak daha araştırırım, öğreneyim durumuna geldiğini ifade etmiştir. “Oldum demenin aslında olmamışlığın göstergesi” olarak görmektedir.	Bağlanma İlişkileri

KOD: EAeko3E#08	
Genel Alan Kategorisi	Çıkarım
Doğum Yeri	Adıyaman doğumlu olduğu ancak Malatya, Antep gibi farklı yerlerde de babasının memuriyeti nedeniyle bulunduğu
İstanbul’a Göç Edişinin Öyküsü ve Gerekçeleri	*Ortaokul ve liseyi, yatılı olarak kazandığı Anadolu Lisesi’nde Adıyaman’da geçirdikten sonra Üniversite’ye hazırlık sürecinde dershaneye başlamasıyla beraber İstanbul’a geldiği ; bu dönem, dershanenin sözleşme yaparak her türlü ihtiyacının karşılandığı.
Ebeveyn Doğum Yeri	Hem annesinin hem babasının Adıyaman doğumlu olduğu ve halen orada yaşadığı
Ebeveyn Mesleki Gelişimi	* Babasının kamuda; telekomünikasyon sektöründe göreve başlayıp uzun yıllar aynı kuruluştaki çalışmasıyla beraber şefliğe yükseldikten sonra emekli olduğu * Babasının emeklilikten sonra da muhtar seçilmesiyle çalışmalarını farklı bir şekilde sürdürdüğü * Aynı kurumda babasının abisinin müdür olarak çalıştığı. * Annesinin ise çalışmadığı ve her hangi bir mesleğinin olmadığı , ev hanımı olduğu.
	* Babasının liseden sonra eğitimine devam etmediği ancak hırslı olması gereği işte yükseldiği, “normal” bir memur ailesine göre babasının yönetici olması gereği durumlarının daha iyi olmasında etkili olduğu * Annesinin ilk okulu bitirdiği
Üniversite Seçiminde Etkili Olan Unsurlar	* Alternatif üniversiteler olmasına karşın Ankara’da okumak istememesi * Özel üniversitenin kendisine daha rahat yurtdışına çıkabilme olanağı sunabilecek olması * Dershanedeki danışmanının yapmış olduğu öneriler * İnsan ruhunun özgürlükçü olması gerektiğine inanmasıyla ve farklı olmak istemesiyle bağlantılı olarak

	sırf puanı yetiyor diye.Boğaziçi, ODTÜ, gibi üniversiteleri yazmamış olması
Üniversiteye Kadar Dönemdeki Eğitim Yaşantısı hakkındaki Görüşleri	* Dershane ortamında hırs ve rekabetin baskın olduğu * Kazanmaları için dershanenin maddi teşviklerinin olduğu * Bu dönem içinde bulunduğu hırsın yıpratıcı olduğunu ve derece yapmasını engellediğini *Yurtta yaşamış olmasından dolayı, aileden rol modellerinin olmadığı; yurdun daha çok kendisini şekillendirdiği; örneğin dershanedeki rehberlik öğretmenin dostluk ve emeğe inana bir insan olmasından etkilendiği; lisedeki fizik öğretmenin ODTÜ fizik mezunu biri olarak çok iyi şirketlerden teklif almasına karşın öğretmenliğe devam etmek isteyen biri olmasını önemseydi - ODTÜ mezunu biyoloji hocası zor bir dersi veriyor olmasından dolayı sevdiği. * Aile şefkatinden uzak büyümüş olmanın; kendi kendine büyümüş olmanın çok güç olduğu * Kitapların kendisini yine oluşturmada önemli bir yer tuttuğu, hayatında önemli bir yerinin olduğu; şimdi üniversite okutulan bazı yazarların kitaplarını lisede bitirdiği * Lisedeyken de okul birincisi olarak aynı zamanda okul başkanlığı yapmış futbol, basketbol, halk oyunları gibi uğraşlarının olduğu; . küçük bir yerde hayatı değerlendirebileceği pek çok uğraşının olmasının babasına benzediği

Kariyeriyle ilgili Yakın Gelecek için Düşünceleri	* Bir ara radyoda program yaptıktan sonra eğitimini alarak seslendirmeye geçiş düşündüğü ancak hevesinin geçtiği ancak hevesinin geçtiği * Akademik kariyere yönelmeyi düşündüğü * Yurt dışında eğitimine devam etmek istediği özellikle Amerika'yı düşündüğü, bunun arkasındaki sebepler ise; -Amerika'daki akademik atmosferi politik olmaktan ve önyargıdan, şekilcilikten uzak ve daha özgür, olarak değerlendirdiği. -Türkiye'deki üniversiteleri ise bu yönden; eleştirel düşünme vb. yönünde eksik gördüğü, hocalarla iyi ilişki kurmanın fazla önemli olduğunu düşünmesi *Öğrenmenin kendisini heyecanlandırmasına bağlı olarak bilime yönelmek istediği * Çevresinin; öğretim üyelerinin ve babasının bundan sonra yüksek potansiyelini kullanabileceğine inanıyor olduğu * Babasına benzemeyen bir yoldan; memur zihniyetinden uzak bir yol izlemek istediği
Benlik/ Kendilik Algısı	* İnsanların önyargılarını kırabilen ve böylelikle şaşırtabilen (örnek: beklenilen biçimde çalışan görünmediği halde öyle olması) *Monotonluktan hoşlanmayan * Çok yönlü ve hırslı, (örnek; çift anadal öğrencisi olup aynı zamanda kulüp faaliyetlerinde bulunma, bölüm birinciliğini yakalama), *Zorlukla motive olan *Allah inancı olup ancak günlük hayatta dinsel düzenlemelere göre yaşamayan
Değerleri	* Aile bağları, bağımsızlık, farklı olabilmek, zeka,

	potansiyel, emeğe saygılı, tek bir bakış açısının takip etmemek(örnek: aynı gazeteyi okumak), mutlu olabilmek, bireyi eğitim düzeyi, entelektüelliği veya parasal gücüne göre değerlendirmemek, memur zihniyetinden uzak olabilmek (sınırlar içinde yaşamamak)
Okuduğu Bölümü Seçmesinde Etkili Olan Unsurlar	*Liseden beri borsa ile ilgili olmasının yarattığı ekonomi ve para işleriyle ilgileniyor olması ve bu alanda başarılı olması ve iyi gelir ediyor olması * İlkokul öncesinde de rakamlarla iyi bir ilişkisini olması * Dolayısıyla okuduğu bölümün etkisiyle makro ekonomi konusunda daha bilgilidir ve borsa ilgili bununla ilişkilidir. *İktisat alanının işletmeye göre daha fazla matematik içeriyor olması *Seçimlerinde hırslının çok rol oynamış olması ve lider özelliğine sahip olduğuna dair benlik algısı . * Küçüklükten beri bazı kitaplardaki karakterlerden yola çıkarak rol modellerinin olması
Ortaöğretimde Üzerinde Düşündüğü Meslekler ve Nelerin Bu Süreçte Etkili Olduğu	*Ailesinin de isteği olduğu üzere uzun bir dönem göz doktoru olmayı düşünmesi, ancak, “aykırı” olma isteğinden dolayı vazgeçmiş olması * İçinde matematik olan işletme enformatiği, işletme gibi bölümleri de değerlendirmiş olması
Çocukluk Mesleki Hayalleri hakkında. Görüşleri	* Belirgin bir mesleki hayalden ziyade, çocukken suskun ve kendi hayal dünyasında bir çocuk olduğu, iyi bir gözlemci olduğu
İstanbul Hakkındaki Görüşleri ve Üzerindeki Etkisi	* İstanbul’un farklı yeteneklerini ortaya çıkartabilmesine olanak tanıdığı (örnek: radyoculuk) * Kendisini tanımasına ve daha liberal ve özgürlükçü olmasında etkili olduğu

	*18 yaşında, İstanbul'a gelmesiyle birlikte daha çok olgunlaştığı ve pek çok bildiği şeyi yıkarak yeniden öğrenmeye teşvik ettiği
İş ve Staj Deneyimi hakkındaki Görüşleri	* İnsanları sevmesiyle bağlantılı olarak haftada 3-4 gün bir cafede çalışmış olduğu * Zaman zaman özel ders verdiği * Borsayla ilgili halen çalıştığı
İlgi Alanı	* Kitaplar ve sinemanın kendisini çok zenginleştirdiği.
Kardeşleri hakkında. Bilgi	*27 yaşındaki mühendis gibisinin Maraş'ta termik santralde çalıştığı *2 yaşındaki kız kardeşinin Adıyaman'a yakın kalarak, Malatya'da sınıf öğretmenliği üzerine okuduğu - Diğer iki kardeşinin ise (kız, 17-erkek, 19) liseye devam ettiği * Gelenekçi bir yapı olarak değerlendirdiği ailesinde, ağabeylerin kardeşler üzerinde etkili olduğu (örnek: Kız kardeşinin kendisini örnek alması)
Ebeveyn Yaşı	Babasının 55-56 yaşlarında, annesinin ise 51 yaşında olduğu
Okuduğu Bölüm hk. Duygu ve Düşünceleri	* Bölümünün içinde matematik olması gereği içinde mikro ve makro düzeyde ekonomik dengeler olması gereği çok sevdiği * Üniversitenin genel olarak akademik ve kavramsal düşünebilmeye katkı sağladığı
Memleketi hakkında. Görüşleri ve İzlenimleri	* Kendisini ne tam Adıyamanlı ne de İstanbullu gördüğü; Adıyaman'daki insanların kültürel alışkanlıklarıyla kendisini bağdaştırmadığı (örnek: kitap okuma, sevgisini ifade etme) * Geldiği şehir ve çevresinde koyu bir cahillik olduğunu; eğitim düzeylerinin çok düşük olduğu
Şu an kiminle veya	* Dış hekimliğinde okuyan bir arkadaşıyla evi paylaştığı

Kimlerle yaşadığı	* Kendisinden çok farklı özelliklere sahip olarak gördüğü (örnek: evden okula okuldan eve, daha sakin ve düz bir hayatının oluşu)
Ortalama Gelir Düzeyi ve Kaynağı	*Burslu okumasının dışında, kendisinin verdiği özel ders vb. işlerden ortalama 1.500 TL gelire ek olarak babasının 4.00 TL civarı geliri olduğu
Bağlanma İlişkileri	*İlkokuldan sonra yatılı okumuş olması gereği, ailesiyle sınırlı irtibatının olduğu ve arkadaş grubuyla büyüdüğü * Annesine çok düşkün biri olmasına karşın bu nedenle dostluğun kendisi için çok önemli olduğu * Aile şefkatinden uzak büyümüş olmanın; kendi kendine büyümüş olmanın çok güç olduğu * Kitaplar ve sinemanın da bu açıdan ayrı bir yerinin olduğu

KOD: EAeko3E#08	
Çıkarım	
Adıyaman doğumlu olduğu ancak Malatya, Antep gibi farklı yerlerde de babasının memuriyeti nedeniyle bulunduğu	EAeko3E#08, Adıyaman doğumludur.Orta okul ve liseyi yatılı olarak kazandığı Anadolu Lisesi'nde Adıyaman'da geçirmiştir. Yatılı olarak bu dönemi geçirmiş olması bireyin kimlik oluşumunda belirgin bir etkisi olmuştur.
*Ortaokul ve liseyi, yatılı olarak kazandığı Anadolu Lisesi'nde Adıyaman'da geçirdikten sonra Üniversite'ye hazırlık sürecinde dershaneye başlamasıyla beraber İstanbul'a geldiği ; bu dönem, dershanenin sözleşme yaparak her türlü ihtiyacının karşılandığı.	Üniversiteye hazırlık sürecinde kendisinin çok başarılı bir öğrenci olması nedeniyle bir dershanenin kendisiyle anlaşma yaparak her türlü ihtiyacını karşılamasıyla beraber İstanbul'a gelmiştir. Eğitim kurumlarının birey üzerindeki etkisi açısından bu durum, ülkemize özgü olabilecek örneklerden biri olarak görülmektedir.
Dershane ortamında hırs ve rekabetin baskın olduğu * Kazanmaları için dershanenin maddi teşviklerinin olduğu	Bağlı olduğu dershanede ÖSS sınavını kendisi gibi öğrencilerin dereceyle kazanabilmesi için ciddi oranda maddi teşvikte bile bulunulmuştur. Bu durumun o yaştaki birey için anlamı ve etkisi merak uyandırıcıdır.
Babasının 55-56 yaşlarında, annesinin ise 51 yaşında olduğu	
Hem annesinin hem babasının Adıyaman doğumlu olduğu ve halen orada yaşadığı	
* Babasının kamuda; telekomünikasyon sektöründe göreve başlayıp uzun yıllar aynı kuruluştaki çalışmasıyla beraber şefliğe yükseldikten sonra emekli olduğu * Babasının emeklilikten sonra da muhtar seçilmesiyle çalışmalarını farklı bir şekilde sürdürdüğü * Aynı kurumda babasının abisinin müdür	EAeko3E#08,in babası ve annesi de Adıyaman doğumludur ve halen orada yaşamaktadır. Babası, 55 yaşlarında , annesi ise 51 yaşındadır. EAeko3E#08'in babası kamuda telekomünikasyon sektöründe memur olarak göreve başlayıp, şefliğe yükseldikten sonra aynı kurumdan emekli olmuştur.Bu kurumda amcasının da müdür olarak çalıştığı bilinmektedir.

olarak çalıştığı. *Annesinin ise çalışmadığı ve her hangi bir mesleğinin olmadığı , ev hanımı olduğu.	Babasını liseden sonra eğitimine devam etmemiş olmasına karşın, hırslı nedeniyle yükselmiş biri olarak görmektedir. Bu yönün nedeniyle standart bir memur ailesine göre daha iyi koşulları olmuştur. Babasının hırslı oluşunu emekli olduktan sonra da çalışmayı sürdürmesiyle de açıklamaktadır. Babası emeklilik sonrasında muhtar olarak seçilerek aktif olarak yaşamını sürdürmektedir.
* Babasının liseden sonra eğitimine devam etmediği ancak hırslı olması gereği işte yükseldiği, “normal” bir memur ailesine göre babasının yönetici olması gereği durumlarının daha iyi olmasında etkili olduğu	
*27 yaşındaki mühendis ağbisinin Maraş’ta termik santralde çalıştığı *20 yaşındaki kız kardeşinin Adıyaman’a yakın kalarak, Malatya’da sınıf öğretmenliği üzerine okuduğu .Diğer iki kardeşinin ise (liseye kız, 17-erkek, 19) liseye devam ettiği * Gelenekçi bir yapı olarak değerlendirdiği ailesinde, ağabeylerin kardeşler üzerinde etkili olduğu (örnek: Kız kardeşinin kendisini örnek alması)	EAeko3E#08 kendisindeki hırslı olma özelliğini her ne kadar babasına pek çok yönden benzemek istemiyor olduğunu ifade etmiş olsa da bu açıdan babasına benzediğini düşünmektedir. EAeko3E#08’in annesi, ilk okul mezunu olup, ev hanımı olarak, çocukların bakımıyla uğraşarak yaşamını sürdürmüştür. Bu açıdan ailesini tipik olarak tanımlamaktadır. EAeko3E#08’in 4 kardeşi bulunmaktadır. 27 yaşında, Maraş’ta termik santralde mühendis olarak çalışan bir abisi, 20 yaşındaki kız kardeşi Adıyaman’a yakın olan Malatya’da sınıf öğretmenliği okumaktadır. Diğer kız kardeşi 17 yaşında olup, daha çok kendisini örnek aldığını düşünmektedir 19 yaşında bir de erkek kardeşi, bulunmaktadır.
* Alternatif üniversiteler olmasına karşın	EAeko3E#08’in okuduğu üniversiteyi

Ankara’da okumak istememesi * Özel üniversitenin kendisine daha rahat yurtdışına çıkabilme olanağı sunabilecek olması * Dershanedeki danışmanının yapmış olduğu öneriler * İnsan ruhunun özgürlükçü olması gerektiğine inanmasıyla ve farklı olmak istemesiyle bağlantılı olarak sırf puanı yetiyor diye.Boğaziçi, ODTÜ, gibi üniversiteleri yazmamış olması	seçmesinde, vakıf üniversitelerini yurt dışı olanaklarını daha rahat sunabileceği beklentisi etkili olmuştur. Ayrıca, Ankara’da okumayı istememiş, dershanedeki danışmanının önerilerini de dikkate almıştır. EAeko3E#08’in kararlarında genel olarak dünya görüşü, değerleri oldukça ön plandadır. Nitekim, sırf puanı uygun olur diye seçimlerini yönlendirmekten kaçınmış, insan ruhunun özgürlükçü olması gerektiğine inanmasıyla bağlantılı olarak ülkedeki önde giden devlet üniversitelerine yönelmemiştir.
* Bu dönem içinde bulunduğu hırslı yıpratıcı olduğunu ve derece yapmasını engellediğini *Yurtta yaşamış olmasından dolayı, aileden rol modellerinin olmadığı; yurdun daha çok kendisini şekillendirdiği; örneğin dershanedeki rehberlik öğretmenin dostluk ve emeğe inana bir insan olmasından etkilendiği; lisedeki fizik öğretmenin ODTÜ fizik mezunu biri olarak çok iyi şirketlerden teklif almasına karşın öğretmenliğe devam etmek isteyen biri olmasını önemseydi - ODTÜ mezunu biyoloji hocasının zor bir dersi veriyor olmasından dolayı sevdiği. * Aile şefkatinden uzak büyümüş olmanın; kendi kendine büyümüş olmanın çok güç olduğu	EAeko3E#08, üniversiteye hazırlık döneminde, içinde bulunduğu hırslı yıpranmış, bir açıdan zararlarını görmüştür. Hırslının derece yapmasını engellediğini düşünmektedir. EAeko3E#08’in ilk okuldan sonra, ebeveynlerden uzak bir yaşamı olmuş, daha çok yurt ortamı ve yurtta yaşamış olma kendisini şekillendirmiştir. Bireyin ,sosyal sisteminin kompozisyonu bu açıdan farklılık göstermiş, yetişkin rol modelleri aile çevresinin dışında gelişmiş, ailesinin sahip olduğu değerlere yönelik tepkiselliği benimsemiştir. Aile şefkatinden uzak, kendi kendine büyümüş olmanın güçlüğünü yaşamıştır. Bu zorluğu “100 tane çocuğum olsa bir tanesine bile yatılı okutmam o kadar

* .Kitapların kendisini yine oluşturmada önemli bir yer tuttuğu, hayatında önemli bir yerinin olduğu; şimdi üniversite okutulan bazı yazarların kitaplarını lisede bitirdiği * Lisedeyken de okul birincisi olarak aynı zamanda okul başkanlığı yapmış futbol, basketbol, halk oyunları gibi uğraşlarının olduğu; . küçük bir yerde hayatı değerlendirebileceği pek çok uğraşının olmasının babasına benzediği	söyleyeyim” şeklinde ifade etmiştir. Yurt deneyimi, bireyin kitaplarla güçlü bağlar geliştirmesinde de rol oynamış, dünya klasiklerini bu dönemde okumaya başlamıştır. Dünyayı algılamasına kitapların önemli bir etkisi olmuştur. Yaşıtlarına göre bu açıdan çok ilerdi düzeyde bir okuyucu olmuştur. Üniversite öncesi kendisi için önemli olan saygı duyduğu kişilerden biri, dershanedeki rehber, psikolojik danışmandır. Kendisini dostluk ve emeğe inanan bir insan olmasından etkilenmiştir. Bir diğer saygı duyduğu kişi, lisedeki fizik öğretmenidir. Kendisinin, ODTÜ fizik mezunu biri olarak çok iyi şirketlerden teklif almasına karşın öğretmenliğe devam etmek isteyen biri olmasından etkilenmiştir. Bireyin kendi değerlerine sahip çıkmasını çok önemsemektedir.
*Liseden beri borsa ile ilgili olmasının yarattığı ekonomi ve para işleriyle ilgileniyor olması ve bu alanda başarılı olması ve iyi gelir ediyor olması * İlkokul öncesinde de rakamlarla iyi bir ilişkisini olması * Dolayısıyla okuduğu bölümün etkisiyle makro ekonomi konusunda daha bilgilidir ve borsa ilgili bununla ilişkilidir. *İktisat alanının işletmeye göre daha fazla	hBuEAeko3E#08 şu an ekonomi bölümünde okumakta, siyasal bilimler bölümüyle çift ana dal yapmaktadır. Ekonomiye yönelmesinde, eskiden beri rakamlarla iyi bir ilişkisinin olması ve liseden beri borsa ile uğraşarak parayla ilgili çalışıyor olması etkili olmuştur. Bu yönlerinin çok güçlü olduğunu keşfetmesi şu an okuduğu bölümün içeriğiyle (özellikle makro ekonomi) oldukça

matematik içeriyor olması *Seçimlerinde hırslının çok rol oynamış olması ve lider özelliğine sahip olduğuna dair benlik algısı . * Küçüklükten beri bazı kitaplardaki karakterlerden yola çıkarak rol modellerinin olması	bağlantılıdır. Kendisi, okuyacağı bölümün içinde mutlaka matematik olmasını bu yönden istemiş işletme enformatiği, işletme gibi bölümleri de değerlendirmiştir. EAeko3E#08, bu dönemde ailesinin de isteği olduğu üzere uzun bir süre göz doktoru olmayı da düşünmüştür ancak, “aykırı” olma isteğinden dolayı vazgeçmiştir.
*Ailesinin de isteği olduğu üzere uzun bir dönem göz doktoru olmayı düşünmesi, ancak, “aykırı” olma isteğinden dolayı vazgeçmiş olması * İçinde matematik olan işletme enformatiği, işletme gibi bölümleri de değerlendirmiş olması	EAeko3E#08 kendi özelliklerini tanımlamakta ve ifade etmekte güçlük çekmemektedir. Çocukken suskun ve kendi hayal dünyasında bir çocuk olarak kendisini tanımlarken daha sona ise tamamen kendini ifade eden, konuşkan biri olarak görmektedir. Yaşamında kendisine yön veren değerler çok net bir şekilde görülmektedir. Bunlar, bağımsızlık, farklı olabilmek, zeka, potansiyel, emeğe saygılı olma, tek bir bakış açısının takip etmemek (örnek: aynı gazeteyi okumamak), mutlu olabilmek, bireyi eğitim düzeyi, entelektüelliği veya parasal gücüne göre değerlendirmemek, memur zihniyetinden uzak olabilmek (sınırlar içinde yaşamamak) ve aile bağlarıdır.
* Belirgin bir mesleki hayalden ziyade, çocukken suskun ve kendi hayal dünyasında bir çocuk olduğu, iyi bir gözlemci olduğu	EAeko3E#08 kendisinin ne tam Adıyaman’lı ne İstanbullu olarak
İlkokuldan sonra yatılı okumuş olması gereği, ailesiyle sınırlı irtibatının olduğu ve arkadaş grubuyla büyüdüğü * Annesine çok düşkün biri olmasına karşın bu nedenle dostluğun kendisi için çok önemli olduğu * Aile şefkatinden uzak büyümüş olmanın; kendi kendine büyümüş olmanın çok güç olduğu * Kitaplar ve sinemanın da bu açıdan ayrı	

bir yerinin olduğu	görmektedir ancak Adıyaman'daki insanların kültürel alışkanlıklarına kendisini yakın da görmemektedir. Bu gibi yerlerde insanların eğitim düzeyinin düşüklüğü de kendisi için dikkat çekicidir.
* Aile bağları, bağımsızlık, farklı olabilmek, zeka, potansiyel, emeğe saygılı, tek bir bakış açısının takip etmemek (örnek: aynı gazeteyi okumak), mutlu olabilmek, bireyi eğitim düzeyi, entelektüelliği veya parasal gücüne göre değerlendirmemek, memur zihniyetinden uzak olabilmek (sınırlar içinde yaşamamak) * Kendisini ne tam Adıyamanlı ne de İstanbullu gördüğü; Adıyaman'daki insanların kültürel alışkanlıklarıyla kendisini bağdaştırmadığı (örnek: kitap okuma, sevgisini ifade etme) * Geldiği şehir ve çevresinde koyu bir cahillik olduğunu; eğitim düzeylerinin çok düşük olduğu	İstanbul ise farklı yeteneklerini ortaya koyabilmesine olanak tanıyan bir ortam sağlamıştır. Ayrıca kendisini tanımada, daha liberal ve özgürlükçü biri olmasında etkili olmuştur. İstanbul'a gelmesiyle daha çok olgunlaştığını ve pek çok şeyi yeniden öğrenmesinin yolunu açmıştır. EAeko3E#08, öğrenciliğin yanı sıra farklı uğraşlar ve deneyimler kazanmaya çalışmıştır. Haftanın belirli günleri cafe'de çalışma, zaman zaman özel ders verme ve borsayla ilgilenmeye devam etme bunlara örnektir. Bir dönem ayrıca radyoculukla ilgili denemeleri olmuş hatta çok hoşuna gittiği için seslendirme gibi alanlara kaymayı bile düşünmüştür. Kendisi şu anda diş hekimliğinde okuyan, kendisinden çok farklı özelliklere sahip olduğuna inandığı bir arkadaşıyla bir evi paylaşmaktadır. EAeko3E#08, okuduğu bölümün içeriğinden dolayı; içinde mikro ve makro düzeyde ekonomik dengeler olması gereği matematik ağırlıklı olması gereği çok sevmektedir.
* İstanbul'un farklı yeteneklerini ortaya çıkartabilmesine olanak tanıdığı (örnek: radyoculuk) * Kendisini tanımada ve daha liberal ve özgürlükçü olmasında etkili olduğu *18 yaşında, İstanbul'a gelmesiyle birlikte daha çok olgunlaştığı ve pek çok bildiği şeyi yıkarak yeniden öğrenmeye teşvik ettiği	
* İnsanları sevmesiyle bağlantılı olarak haftada 3-4 gün bir cafede çalışmış olduğu * Zaman zaman özel ders verdiği * Borsayla ilgili halen çalıştığı	

* Kitaplar ve sinemanın kendisini çok zenginleştirdiği.	Burslu olarak eğitimini sürdüren katılımcı, kendisinin verdiği özel ders vb. uğraşlarından ortalama 1.500 TL kadar kazanç elde etmektedir. Babasının da 4.000 TL kadar geliri bulunmaktadır.
Diş hekimliğinde okuyan bir arkadaşıyla evi paylaştığı * Kendisinden çok farklı özelliklere sahip olarak gördüğü (örnek: evden okula okuldan eve, daha sakin ve düz bir hayatının oluşu)	
* Bölümünün içinde matematik olması gereği içinde mikro ve makro düzeyde ekonomik dengeler olması gereği çok sevdiği * Üniversitenin genel olarak akademik ve, kavramsal düşünebilmeye katkı sağladığı	
*Burslu okumasının dışında, kendisinin verdiği özel ders vb. işlerden ortalama 1.500 TL gelire ek olarak babasının 4.00 TL civarı geliri olduğu	

– ÖZET- EAeko3E#08

EAeko3E#08, Adıyaman doğumludur. Ortaokul ve liseyi yatılı olarak kazandığı Anadolu Lisesi'nde Adıyaman'da geçirmiştir. Yatılı olarak bu dönemi geçirmiş olması bireyin kimlik oluşumunda belirgin bir etkisi olmuştur.

Üniversiteye hazırlık sürecinde kendisinin çok başarılı bir öğrenci olması nedeniyle bir dershane'nin kendisiyle anlaşma yaparak her türlü ihtiyacını karşılanmasıyla beraber İstanbul'a gelmiştir. Eğitim kurumlarının birey üzerindeki etkisi açısından bu durum, ülkemize özgü olabilecek örneklerden biri olarak görülmektedir. Bağlı olduğu dershane'de ÖSS sınavını kendisi gibi öğrencilerin dereceyle kazanabilmesi için ciddi oranda maddi teşvikte bile bulunulmuştur. Bu durumun o yaştaki birey için anlamı ve etkisi merak uyandırıcıdır.

EAeko3E#08, in babası ve annesi de Adıyaman doğumludur ve halen orada yaşamaktadır. Babası, 55 yaşlarında, annesi ise 51 yaşındadır. EAeko3E#08'in babası kamuda telekomünikasyon sektöründe memur olarak göreve başlayıp, şefliğe yükseldikten sonra aynı kurumdan emekli olmuştur. Bu kurumda amcasının da müdür olarak çalıştığı bilinmektedir. Babasını liseden sonra eğitime devam etmemiş olmasına karşın, hırslı nedeniyle yükselmiş biri olarak görmektedir. Bu yönün nedeniyle standart bir memur ailesine göre daha iyi koşulları olmuştur. Babasının hırslı oluşunu emekli olduktan sonra da çalışmayı sürdürmesiyle de açıklamaktadır. Babası emeklilik sonrasında muhtar olarak seçilerek aktif olarak yaşamını sürdürmektedir.

EAeko3E#08 kendisindeki hırslı olma özelliğini her ne kadar babasına pek çok yönden benzemek istemiyor olduğunu ifade etmiş olsa da bu açıdan babasına benzediğini düşünmektedir.

EAeko3E#08'in annesi, ilkokul mezunu olup, ev hanımı olarak, çocukların bakımıyla uğraşarak yaşamını sürdürmüştür. Bu açıdan ailesini tipik olarak tanımlamaktadır. EAeko3E#08'in 4 kardeşi bulunmaktadır. 27 yaşında, Maraş'ta termik santralde mühendis olarak çalışan bir abisi, 20 yaşındaki kız kardeşi Adıyaman'a yakın olan Malatya'da sınıf öğretmenliği okumaktadır. Diğer kız kardeşi 17 yaşında olup, daha

çok kendisini örnek aldığını düşünmektedir. 19 yaşında bir de erkek kardeşi bulunmaktadır.

EAeko3E#08'in okuduğu üniversiteyi seçmesinde, vakıf üniversitelerini yurt dışı olanaklarını daha rahat sunabileceği beklentisi etkili olmuştur. Ayrıca, Ankara'da okumayı istememiş, dershanedeki danışmanının önerilerini de dikkate almıştır.

EAeko3E#08'in kararlarında genel olarak dünya görüşü, değerleri oldukça ön plandadır. Nitekim, sırf puanı uygun olur diye seçimlerini yönlendirmekten kaçınmış, insan ruhunun özgürlükçü olması gerektiğine inanmasıyla bağlantılı olarak ülkedeki önde giden devlet üniversitelerine yönelmemiştir.

EAeko3E#08, üniversiteye hazırlık döneminde, içinde bulunduğu hırstan yıpranmış, bir açıdan zararlarını görmüştür. Hırslının derece yapmasını engellediğini düşünmektedir.

EAeko3E#08'in ilkokuldan sonra, ebeveynden uzak bir yaşamı olmuş, daha çok yurt ortamı ve yurttan yaşamış olma kendisini şekillendirmiştir. Bireyin, sosyal sisteminin kompozisyonu bu açıdan farklılık göstermiş, yetişkin rol modelleri aile çevresinin dışında gelişmiş, ailesinin sahip olduğu değerlere yönelik tepkiselliği benimsemiştir.

Aile şefkatinden uzak, kendi kendine büyümüş olmanın güçlüğü yaşamıştır. Bu zorluğu "100 tane çocuğum olsa bir tanesine bile yatılı okutmam o kadar söyleyeyim" şeklinde ifade etmiştir.

Yurt deneyimi, bireyin kitaplarla güçlü bağlar geliştirmesinde de rol oynamış, dünya klasiklerini bu dönemde okumaya başlamıştır. Dünyayı algılamasına kitapların önemli bir etkisi olmuştur. Yaştlarına göre bu açıdan çok ilerdi düzeyde bir okuyucu olmuştur.

Üniversite öncesi kendisi için önemli olan saygı duyduğu kişilerden biri, dershanedeki rehber psikolojik danışmanıdır. Kendisini dostluk ve emeğe inanan bir insan olmasından etkilenmiştir. Bir diğer saygı duyduğu kişi, lisedeki fizik öğretmenidir.

Kendisinin, ODTÜ fizik mezunu biri olarak çok iyi şirketlerden teklif almasına karşın öğretmenliğe devam etmek isteyen biri olmasından etkilenmiştir. Bireyin kendi değerlerine sahip çıkmasını çok önemsemektedir.

EAeko3E#08 şu an ekonomi bölümünde okumakta, siyasal bilimler bölümüyle çift ana dal yapmaktadır. Ekonomiye yönelmesinde, eskiden beri rakamlarla iyi bir ilişkisinin olması ve liseden beri borsayla uğraşarak parayla ilgili çalışıyor olması etkili olmuştur. Bu yönlerinin çok güçlü olduğunu keşfetmesi şu an okuduğu bölümün içeriğiyle (özellikle makro ekonomi) oldukça bağlantılıdır. Kendisi, okuyacağı bölümün içinde mutlaka matematik olmasını bu yönden istemiş işletme enformatiği, işletme gibi bölümleri de değerlendirmiştir.

EAeko3E#08, bu dönemde ailesinin de isteği olduğu üzere uzun bir süre göz doktoru olmayı da düşünmüştür ancak, "aykırı" olma isteğinden dolayı vazgeçmiştir.

EAeko3E#08 kendi özelliklerini tanımlamakta ve ifade etmekte güçlük çekmemektedir. Çocukken suskun ve kendi hayal dünyasında bir çocuk olarak kendisini tanımlarken daha sonra ise tamamen kendini ifade eden, konuşkan biri olarak görmektedir. Yaşamında kendisine yön veren değerler çok net bir şekilde görülmektedir. Bunlar, bağımsızlık, farklı olabilmek, zeka, potansiyel, emeğe saygılı olma, tek bir bakış açısının takip etmemek (örnek: aynı gazeteyi okumamak), mutlu olabilmek, bireyi eğitim düzeyi, entelektüelliği veya parasal gücüne göre değerlendirmemek, memur zihniyetinden uzak olabilmek (sınırlar içinde yaşamamak) ve aile bağlarıdır.

EAeko3E#08 kendisinin ne tam Adıyamanlı ne İstanbullu olarak görmektedir ancak Adıyaman'daki insanların kültürel alışkanlıklarına kendisini yakın da görmemektedir. Bu gibi yerlerde insanların eğitim düzeyinin çok düşük olduğunu düşünmektedir.

İstanbul ise farklı yeteneklerini ortaya koyabilmesine olanak tanıyan bir ortam sağlamıştır. Ayrıca kendisini tanımasında daha liberal ve özgürlükçü biri olmasında etkili olmuştur. İstanbul'a gelmesiyle daha çok olgunlaştığını ve pek çok şeyi yeniden öğrenmesinin yolunu açmıştır.

EAeko3E#08, öğrenciliğin yanı sıra farklı uğraşlar ve deneyimler kazanmaya çalışmıştır. Haftanın belirli günleri cafe'de çalışma, zaman zaman özel ders verme ve borsayla ilgilenmeye devam etme bunlara örnektir. Bir dönem ayrıca radyoculukla ilgili denemeleri olmuş hatta çok hoşuna gittiği için seslendirme gibi alanlara kaymayı bile düşünmüştür.

Kendisi şu anda diş hekimliğinde okuyan, kendisinden çok farklı özelliklere sahip olduğuna inandığı bir arkadaşıyla bir evi paylaşmaktadır.

EAeko3E#08, okuduğu bölümün içeriğinden dolayı; içinde mikro ve makro düzeyde ekonomik dengeler olması gereği matematik ağırlıklı olması gereği çok sevmektedir.

Burslu olarak eğitimini sürdüren katılımcı, kendisinin verdiği özel ders vb. uğraşlarından ortalama 1.500 TL kadar kazanç elde etmektedir. Babasının da 4.000 TL kadar geliri bulunmaktadır.